

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIM BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYSİSİ KOL FORMLARI VE
ALTERNATİF YENİ TASARIMLAR**

Aslı Belek

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nevbahar Göksel

İZMİR-2009

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “16. Y.Y. Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları Ve Alternatif Yeni Tasarımlar” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

01.07.2009

Aslı BELEK

İmza

TUTANAK

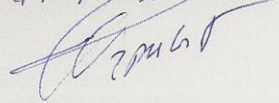
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün ²³...../.....07/109 tarih ve20.....sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin.....18:.....maddesine göre Tekstil Anasanat Dalı **Tüksek Lisans** öğrencisi Aslı Belek' in 16. Y.Y. Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları ve Alternatif Yeni Tasarımlar konulu tezi incelenmiş ve aday ²⁰...../07/109 tarihinde, saat ^{15:00}.....' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra ⁹⁰..... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projenin**BASARILI**.....olduğuna oy.....**BİRLİKTE**.....ile karar verildi.

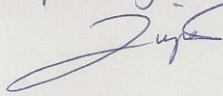
BAŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Neerbahar Göksel

ÜYE

Yrd. Doç. Füsün Özpulur

ÜYE

Prof. Dr. Zeynep Öndoğan

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ/PROJE VERİ FORMU

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

•Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: Belek

Adı: Aslı

Tezin/Projenin Türkçe Adı: 16. Y.Y. Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları ve Alternatif Yeni Tasarımlar

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: Sleeve Shapes of European Women Clothings in 16th Century and Altarnative New Designs

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2009

Diğer Kuruluşlar :

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 225

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 133

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: Soyadı: Nevbahar GÖKSEL

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Giysi
- 2- Avrupa
- 3- 16. Yüz yıl
- 4- Giysi Kalıp
- 5- Tasarım

Tarih:

İmza:

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Clothing
- 2- Europe
- 3- 16th century
- 4- Pattern
- 5- Design

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet Hayır

ÖZET

On altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysisi kol formlarının incelendiği bu tez çalışmasının, yeni kol formu tasarımlarına kaynak teşkil edeceğine inanılmaktadır. Bu doğrultuda tez çalışmasına tarihsel bir temel kazandırmak amacıyla hem 16. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar ulaşılmış giysi kolu formları, kalıpları ve sanat eserleri incelenmiş hem de dönemin sosyal yapısını anlayabilmek için tarihsel bir araştırma yapılmıştır. Ayrıca tez çalışmasının teknik bir alt yapıya da ihtiyaç duyduğu düşünülerek çalışmada temel kol kalıplarına da yer verilmektedir. Yine tez içerisinde yapılan bu araştırmanın yeni tasarımlara bir temel oluşturabileceğinin göstergesi olarak beşinci bölümde yeni tasarımlara yer verilmiştir.

ABSTRACT

It is believed that this thesis which surveys the sleeve shapes of ladies clothing in 16th century, will be a guide for new designs of sleeve forms. Accordingly, in order to give a historical back ground, it is examined both sleeve forms, patterns and art works which were used from 14th century to 21st century. Also, it is done a historical research in order to understand the social structure of that period. Furthermore, it is given the essential sleeve patterns by considering the thesis needs a technical platform. Finally, it is shown new designs to provide a basis for new ideas in chapter 5.

İÇİNDEKİLER

ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYSİSİ KOL FORMLARI VE ALTERNATİF YENİ TASARIMLAR

YEMİN METNİ.....	iii
TUTANAK.....	iv
Y.Ö.K. DÖKÜMANTASYON MERKEZİ VERİ FORMU.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİL VE FOTOĞRAF LİSTESİ.....	
GİRİŞ.....	

1. BÖLÜM

KADIN GİYİMİNDE KOL FORMLARI

1.1.Giyside Kol.....	1
1.2. Giyside Kol Formlarının Değişimini Etkileyen Faktörler.....	1
1.2.1. İhtiyaca Bağlı Olarak Değişen Kol Formu Tasarımları.....	2
1.2.2. Statüye Bağlı Olarak Değişen Kol Formu Tasarımları.....	9
1.2.3.Modaya Bağlı Olarak Değişen Kol Formu Tasarımları.....	12
1.3. Giyside Temel ve Ana Kol Kalıpları.....	18
1.3.1. Bedene Takılan Kol Kalıpları.....	19
1.3.1.1. Tek Parçalı Kol Temel Kalıbı.....	19
1.3.1.2. İki Parçalı Kol Temel Kalıbı.....	23
1.3.1.3. Düz Dar Kol Temel Kalıbı.....	26
1.3.1.4. Dirsekten Pensli Dar Kol Kalıbı.....	27
1.3.1.5. Kısa Kol Kalıbı.....	29
1.3.1.6. Kısa Dar Kol Kalıbı.....	30
1.3.1.7. Arkası Dikişli Kol Kalıbı.....	31
1.3.1.8.Gömlek Kol Kalıbı.....	32
1.3.1.9. Çan Kol Kalıbı.....	33
1.3.1.10. Volanlı Kol Kalıbı.....	34

1.3.1.11. Karpuz Kol Kalıbı.....	36
1.3.1.12. Kol Üstü Büzgülü Kol Kalıbı.....	37
1.3.1.13. Temel Reglan Kol Kalıbı.....	38
1.3.1.14. Düşük Reglan Kol Kalıbı.....	40
1.3.2. Bedenden Çıkan Kol Kalıpları.....	42
1.3.2.1. Temel Kimono Kol Kalıbı.....	42
1.3.2.2. Dar Kimono Kol Kalıbı.....	44
1.3.2.3. Geniş Kimono Kol Kalıbı.....	46
1.3.2.4. Yarasa Kol Kalıbı.....	47
1.3.2.5. Pelerin Kol Kalıbı.....	49

2. BÖLÜM

ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYSİSİNDE KOL FORMLARI

2.1. On Altıncı Yüzyıl Öncesinde Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları	51
2.2. On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları.....	68
2.2.1. On Altıncı Yüzyılda Avrupa'da Yaşanan Toplumsal Değişimler.....	68
2.2.1.1. Rönesans Hümanizmi.....	69
2.2.1.2. Reform Hareketleri.....	71
2.2.1.3. Diğer Gelişmeler.....	73
2.2.2. On Altıncı Yüzyıl İlk Yarısı 1500-1550 Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları.....	74
2.2.3. On Altıncı Yüzyıl İkinci Yarısı 1550-1600 Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları.....	110

3. BÖLÜM

ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYSİSİ KOL TASARIM UYGULAMALARI

3.1. Kalıp Uygulama 1	136
3.2. Kalıp Uygulama 2	138
3.3. Kalıp Uygulama 3	141
3.4. Kalıp Uygulama 4	145
3.5. Kalıp Uygulama 5	150
3.6. Kalıp Uygulama 6	155
3.7. Kalıp Uygulama 7	160
3.8. Kalıp Uygulama 8	165
3.9. Kalıp Uygulama 9	168
3.10. Kalıp Uygulama 10	171
3.11. Kalıp Uygulama 11	174
3.12. Dikiş Uygulama 1	177
3.13. Dikiş Uygulama 2	183
3.14. Dikiş Uygulama 3	190

4. BÖLÜM

KOLEKSİYON ÇALIŞMASI

4.1. Koleksiyon Hikayesi.....	194
4.2. Tasarım Detayları.....	194
4.3. Tasarım 1	196
4.4. Tasarım 2	200
4.5. Tasarım 3	205

Sonuç	213
-------------	-----

KAYNAKÇA.....	216
---------------	-----

Şekil Ve Fotoğraf Listesi

Şekil 1	: Adem ile Havva.....	4
Şekil 2	: Neanderthal İnsanı	6
Şekil 3	: Yirmi altı bin sene öncesinden ilk dikiş iğnesi bulgusu.....	7
Şekil 4	: 14.y.y. Avrupa erkek ayakkabısı (poulaine)	11
Şekil 5	: Tablo	21
Şekil 6	: Tek Parçalı Kol Temel Kalıbı	23
Şekil 7	: İki Parçalı Kol Temel Kalıbı	26
Şekil 8	: Düz Dar Kol Kalıbı	27
Şekil 9	: Düz Dar Kol Modeli	27
Şekil 10	: Dirsekten Pensli Dar Kol Kalıbı	28
Şekil 11	: Dirsekten Pensli Dar Kol Modeli	28
Şekil 12	: Kısa Kol Kalıbı	29
Şekil 13	: Kısa Kol Modeli	29
Şekil 14	: Kısa Dar Kol Kalıbı 1	30
Şekil 15	: Kısa Dar Kol Kalıbı 2	30
Şekil 16	: Kısa Dar Kol Modeli	30
Şekil 17	: Arkası Dikişli Kol Kalıbı 1	31
Şekil 18	: Arkası Dikişli Kol Kalıbı 2	31
Şekil 19	: Arkası Dikişli Kol Modeli	31
Şekil 20	: Gömlek Kolu Kalıbı	32
Şekil 21	: Gömlek Kolu Modeli	32
Şekil 22	: Çan Kol Kalıbı	33
Şekil 23	: Çan Kol Modeli	33
Şekil 24	: Volanlı Kol Kalıbı	35
Şekil 25	: Volanlı Kol Modeli	35
Şekil 26	: Karpuz Kol Kalıbı	36
Şekil 27	: Karpuz Kol Modeli	36
Şekil 28	: Kol Üstü Büzgülü Kol Kalıbı	37
Şekil 29	: Kol Üstü Büzgülü Kol Modeli	37
Şekil 30	: Temel Reglan Kol Kalıbı 1.....	38
Şekil 31	: Temel Reglan Kol Kalıbı 2	38
Şekil 32	: Temel Reglan Kol Kalıbı 3	39
Şekil 33	: Temel Reglan Kol Kalıbı 4	39

Şekil 34	:	Temel Reglan Kol Modeli	39
Şekil 35	:	Düşük Reglan Kol Kalıbı 1	40
Şekil 36	:	Düşük Reglan Kol Kalıbı 2	40
Şekil 37	:	Düşük Reglan Kol Kalıbı 3	41
Şekil 38	:	Düşük Reglan Kol Kalıbı 4	41
Şekil 39	:	Düşük Reglan Kol Modeli	41
Şekil 40	:	Temel Kimono Kol Kalıbı 1	43
Şekil 41	:	Temel Kimono Kol Kalıbı 2	44
Şekil 42	:	Temel Kimono Kol Modeli	44
Şekil 43	:	Dar Kimono Kol Kalıbı 1	45
Şekil 44	:	Dar Kimono Kol Kalıbı 2	45
Şekil 45	:	Dar Kimono Kol Modeli	46
Şekil 46	:	Geniş Kimono Kol Kalıbı 1	46
Şekil 47	:	Geniş Kimono Kol Kalıbı 2	47
Şekil 48	:	Geniş Kimono Kol Modeli	47
Şekil 49	:	Yarasa Kol Kalıbı	48
Şekil 50	:	Yarasa Kol Modeli	48
Şekil 51	:	Pelerin Kol kalıbı 1	49
Şekil 52	:	Pelerin Kol Kalıbı 2	49
Şekil 53	:	Pelerin Kol Modeli	50
Şekil 54	:	Mantle (pelerin)	52
Şekil 55	:	Dairesel Pelerin (Mantle)Formları	53
Şekil 56	:	On Üçüncü yüzyıl Halk Kadın Giysisi	54
Şekil 57	:	On Üçüncü yüzyıl Saray Kadın Giysisi	55
Şekil 58	:	On Dördüncü yüzyıl Süslemeli Kadın Giysisi	56
Şekil 59	:	On Dördüncü yüzyıl Süslemeli Kadın Giysisi	56
Şekil 60	:	Bedene Oturmayan Bol, On Üçüncü yüzyıl Kadın Giysisi	57
Şekil 61	:	Üst Bedeni Sıkıca Oturan Bir Forma Sahip On Dördüncü Yüzyıl Kadın Giysisi	58
Şekil 62	:	Kuş Parçası	59
Şekil 63	:	'Bliaut' Kadın Giysisi	60
Şekil 64	:	Cote-Hardie	61
Şekil 65	:	Cote-Hardie	62
Şekil 66	:	Houppelande	65
Şekil 67	:	Houppelande	65

Şekil 68	:	Houppelände	66
Şekil 69	:	On Beşinci Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi	67
Şekil 70	:	On Beşinci Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi	67
Şekil 71	:	Camicia	76
Şekil 72	:	Smock	77
Şekil 73	:	Shirt (gömlük)	77
Şekil 74	:	Houppelände	79
Şekil 75	:	Houppelände	79
Şekil 76	:	Doublet	81
Şekil 77	:	Doublet	81
Şekil 78	:	Doublet	82
Şekil 79	:	Doublet	83
Şekil 80	:	Üst Beden	84
Şekil 81	:	Bedenden Ayrı Kol	85
Şekil 82	:	Bedenden Ayrı Kol (Detay)	85
Şekil 83	:	Bedenden Ayrı Kol	86
Şekil 84	:	Bedenden Ayrı Kol	86
Şekil 85	:	Bağcıklı Kol	87
Şekil 86	:	Bağcıklı Kol	88
Şekil 87	:	İtalyan Dar Kol Örneği	89
Şekil 88	:	Slahing (Süsleme Tekniği)	90
Şekil 89	:	İtalyan Dar Kol Örneği	91
Şekil 90	:	İtalyan Dar Kol Örneği	92
Şekil 91	:	Giysiden Tamamen Ayrı Tasarlanmış Kol Formu	93
Şekil 92	:	Giysiden Tamamen Ayrı Tasarlanmış Kol Formu Detay	93
Şekil 93	:	Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu	94
Şekil 94	:	Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu	95
Şekil 95	:	Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu	95
Şekil 96	:	Çan gibi Açılan Geniş Kol	96
Şekil 97	:	Çan gibi Açılan Geniş Kol	97
Şekil 98	:	Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	98
Şekil 99	:	Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	99
Şekil 100	:	Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	99
Şekil 101	:	Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	100
Şekil 102	:	Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	101

Şekil 103	: Üst Tarafı Şişirilmiş Ko	102
Şekil 104	: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	103
Şekil 105	: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol	104
Şekil 106	: Dagging Tekniği	105
Şekil 107	: Parçalı Dar Kol Örneği	106
Şekil 108	: Parçalı Dar Kol Örneği	107
Şekil 109	: Parçalı Dar Kol Örneği	107
Şekil 110	: Parçalı Dar Kol Örneği	108
Şekil 111	: Parçalı Dar Kol Örneği	109
Şekil 112	: Çift Kat Kol Örneği	110
Şekil 113	: Çift Kat Kol Örneği	111
Şekil 114	: Çift Kat Kol Örneği	112
Şekil 115	: Çift Kat Kol Örneği	113
Şekil 116	: Dar Kol Örneği	114
Şekil 117	: Omuzu Şişirilmiş, Alt Tarafı Daraltılmış Kol	115
Şekil 118	: Omuzu Şişirilmiş, Alt Tarafı Daraltılmış Kol	116
Şekil 119	: Küçük Karpuz Kol	117
Şekil 120	: Küçük Karpuz Kol	118
Şekil 121	: Küçük Karpuz Kol	119
Şekil 122	: Karpuz Kol	120
Şekil 123	: Bilekte Dar, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu	121
Şekil 124	: Bilekte Dar, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu	122
Şekil 125	: Büzgülü Şişkin Kol	123
Şekil 126	: Bilekte Dar Başlayıp Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu	124
Şekil 127	: Geniş ve Şişirilmiş Kol Formu	125
Şekil 128	: Geniş ve Şişirilmiş Kol Formu	126
Şekil 129	: Bilekte Dar olarak Başlayıp, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu.	127
Şekil 130	: Bilekte Dar olarak Başlayıp, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu.	128
Şekil 131	: Sahte Kol Formu	129
Şekil 132	: Sahte Kol Formu	130
Şekil 133	: Sahte Kol Formu	131
Şekil 134	: Sahte Kol Formu	132
Şekil 135	: Sahte Kol Formu	133
Şekil 136	: Kalıp Uygulama 1.....	136
Şekil 137	: Kalıp Uygulama 1	187

Şekil 138 :	Kalıp Uygulama 2	138
Şekil 139 :	Kalıp Uygulama 2	138
Şekil 140 :	Kalıp Uygulama 2	139
Şekil 141 :	Kalıp Uygulama 2	139
Şekil 142 :	Kalıp Uygulama 3.....	141
Şekil 143 :	Kalıp Uygulama 3.....	141
Şekil 144 :	Kalıp Uygulama 3.....	142
Şekil 145 :	Kalıp Uygulama 3.....	143
Şekil 146 :	Kalıp Uygulama 4.....	145
Şekil 147 :	Kalıp Uygulama 4.....	146
Şekil 148 :	Kalıp Uygulama 4.....	147
Şekil 149 :	Kalıp Uygulama 4.....	148
Şekil 150 :	Kalıp Uygulama 5.....	150
Şekil 151 :	Kalıp Uygulama 5.....	151
Şekil 152 :	Kalıp Uygulama 5.....	152
Şekil 153 :	Kalıp Uygulama 5.....	153
Şekil 154 :	Kalıp Uygulama 6	155
Şekil 155 :	Kalıp Uygulama 6	156
Şekil 156 :	Kalıp Uygulama 6	157
Şekil 157 :	Kalıp Uygulama 6	158
Şekil 158 :	Kalıp Uygulama 7	160
Şekil 159 :	Kalıp Uygulama 7	161
Şekil 160 :	Kalıp Uygulama 7	161
Şekil 161 :	Kalıp Uygulama 7	162
Şekil 162 :	Kalıp Uygulama 7	163
Şekil 163 :	Kalıp Uygulama 8	165
Şekil 164 :	Kalıp Uygulama 8	166
Şekil 165 :	Kalıp Uygulama 8	166
Şekil 166 :	Kalıp Uygulama 9	168
Şekil 167 :	Kalıp Uygulama 9	168
Şekil 168 :	Kalıp Uygulama 9	168
Şekil 169 :	Kalıp Uygulama 9	169
Şekil 170 :	Kalıp Uygulama 9	169
Şekil 171 :	Kalıp Uygulama 10	171
Şekil 172 :	Kalıp Uygulama 10	171

Şekil 173 :	Kalıp Uygulama 10	171
Şekil 174 :	Kalıp Uygulama 10	172
Şekil 175 :	Kalıp Uygulama 10	172
Şekil 176 :	Doublet	173
Şekil 177 :	Kalıp Uygulama 11	174
Şekil 178 :	Kalıp Uygulama 11	175
Şekil 179 :	Kalıp Uygulama 11	175
Şekil 180 :	Tasarım Kapak	194
Şekil 181 :	Eskiz 1	196
Şekil 182 :	Tasarım Kalıp 1	197
Şekil 183 :	Tasarım Kalıp 1	197
Şekil 184 :	Eskiz 2	200
Şekil 185 :	Tasarım Kalıp 2	201
Şekil 186 :	Tasarım Kalıp 2	201
Şekil 187 :	Eskiz 3	205
Şekil 188 :	Tasarım Kalıp 3	209
Fotoğraf 1 :	Dikiş Uygulama 1	178
Fotoğraf 2 :	Dikiş Uygulama 1	178
Fotoğraf 3 :	Dikiş Uygulama 1	178
Fotoğraf 4 :	Dikiş Uygulama 1	178
Fotoğraf 5 :	Dikiş Uygulama 1	179
Fotoğraf 6 :	Dikiş Uygulama 1	179
Fotoğraf 7 :	Dikiş Uygulama 1	179
Fotoğraf 8 :	Dikiş Uygulama 1	180
Fotoğraf 9 :	Dikiş Uygulama 1	181
Fotoğraf 10 :	Dikiş Uygulama 1	181
Fotoğraf 11 :	Dikiş Uygulama 1	182
Fotoğraf 12 :	Dikiş Uygulama 1	182
Fotoğraf 13 :	Dikiş Uygulama 2	184
Fotoğraf 14 :	Dikiş Uygulama 2	184
Fotoğraf 15 :	Dikiş Uygulama 2	185
Fotoğraf 16 :	Dikiş Uygulama 2	185
Fotoğraf 17 :	Dikiş Uygulama 2	186
Fotoğraf 18 :	Dikiş Uygulama 2	186

Fotoğraf 19 : Dikiş Uygulama 2	186
Fotoğraf 20 : Dikiş Uygulama 2	186
Fotoğraf 21 : Dikiş Uygulama 2	187
Fotoğraf 22 : Dikiş Uygulama 2	187
Fotoğraf 23 : Dikiş Uygulama 2	188
Fotoğraf 24 : Dikiş Uygulama 2	188
Fotoğraf 25 : Dikiş Uygulama 2	189
Fotoğraf 26 : Dikiş Uygulama 3	191
Fotoğraf 27 : Dikiş Uygulama 3	191
Fotoğraf 28 : Dikiş Uygulama 3	192
Fotoğraf 29 : Dikiş Uygulama 3	192
Fotoğraf 30 : Dikiş Uygulama 3	192
Fotoğraf 31 : Dikiş Uygulama 3	192
Fotoğraf 32 : Tasarım 1	198
Fotoğraf 33 : Tasarım 1	198
Fotoğraf 34 : Tasarım 1	199
Fotoğraf 35 : Tasarım 1	199
Fotoğraf 36 : Tasarım 1	203
Fotoğraf 37 : Tasarım 2	203
Fotoğraf 38 : Tasarım 2	203
Fotoğraf 39 : Tasarım 2	203
Fotoğraf 40 : Tasarım 2	204
Fotoğraf 41 : Tasarım 2	204
Fotoğraf 42 : Tasarım 2	206
Fotoğraf 43 : Tasarım 2	207
Fotoğraf 44 : Tasarım 3	207
Fotoğraf 45 : Tasarım 3	209
Fotoğraf 46 : Tasarım 3	209
Fotoğraf 47 : Tasarım 3	209
Fotoğraf 48 : Tasarım 3	209
Fotoğraf 49 : Tasarım 3	210
Fotoğraf 50 : Tasarım 3	210
Fotoğraf 51 : Tasarım 3	210
Fotoğraf 52 : Tasarım 3	210
Fotoğraf 53 : Tasarım 3	211

Fotoğraf 54 : Tasarım 3211

Giriş

Giysi kolu, onu giyen kişinin kolunu kavrayan giysinin bir parçası olarak tanımlanabilmektedir.¹ Ayrıca birçok moda tasarımcısına göre de giysinin en önemli parçalarından biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü kollar, giysilerin en dikkat çekici bölümleridir ve kolların, giysi tasarımı yapılırken beden ile uyum içerisinde olması son derece önemlidir. Kollar giysilerin hareketli parçaları olmaları bakımından da tasarımcılar açısından oldukça önemli olduğu kabul edilmektedir. Bireyin kendini en güçlü ifade etme yollarından birinin el-kol hareketleri olduğu düşünüldüğünde bu kabullenmenin doğruluğuna inanılmaktadır. Bu doğrultuda da kol formlarının, giysilerin en çok üzerinde durulması gereken unsurları olduğu söylenebilir.

Kol formlarının ele alındığı araştırmalar incelendiğinde, kol tasarımlarının ülkeden ülkeye, dönemden döneme farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Yani Neanderthal insanının ilk kol formu kullandığı dönemden, yirmi birinci yüzyıla kadar geçen süreçte kol tasarımlarının sürekli bir değişim geçirdiği ve farklı bölgelerde farklı kol formları kullanıldığı bilinmektedir.² Ancak tüm giysi tarihini kapsayan bir süreçte, bölgelere ve kültürlere göre değişim gösteren kol formlarının, bir tez çalışması kapsamında net bir şekilde açıklanamayacağına inanılmaktadır. Bu nedenle yapılan birçok tez çalışmasında, konunun dönemlere ya da bölgelere ayrılarak ele alındığı görülmektedir. Bu doğrultuda da bu tez çalışması tarihsel olarak on altıncı yüzyıl ile bölgesel olarak sadece Avrupa ile sınırlandırılmaktadır. Ayrıca konunun daha detaylı bir şekilde ortaya konulabilmesi için sadece kadın kol formları araştırılmaktadır.

Modern dönemde insanların sürekli olarak yeni olanı, daha farklı olanı isteme arzusu, moda ateşine hayat veren en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Modanın kendi varlığına ayrılmaz bir biçimde bağlı olan bu yenilenme gereksinimini gerçekleştirecek öge ise tasarımcının düş gücüdür. Düş gücü çoğunlukla “görülmedik bir nesneyi tümüyle ilk kez yaratmak” olarak algılansa da bu düşünce moda olgusu için her zaman geçerli değildir. Çünkü Hakko'nun da dediği gibi “düş gücünün gözleri yalnızca geleceğe dönük değildir, geçmişten de etkilenir.”³ Kimi zaman yeni bir tasarım olarak sunulan bir giysinin, daha önce kullanılmış bir

¹ <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/sleeves> Erişim: 29.11.2008

² <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/sleeves> Erişim: 29.11.2008

³ Cem Hakko, **Moda Olgusu**, Vakko Yayınları, İstanbul, 1988, 59 s.

tasarımın farklı bir yorumu olduğu görülebilmektedir. “Kuşkusuz, yeniden ortaya çıkan bir moda, hiçbir zaman eskisinin tıpatıp aynısı değildir.”⁴ Yani nasıl tümüyle yeni bir şey üretilmiyorsa, tümüyle eski bir şeyin üretilmesi de mümkün olmamaktadır. Ancak geçmişte kullanılmış bir giysi tasarımından esinlenilerek tasarlanmış giysi formları, giysi tasarımcıları tarafından bir yenilik olarak kabul edilmektedir.

Tasarımcıların özellikle tarihin geçmiş bir döneminden etkilenecek şekilde yapmak istediği yeni tasarımlarının oluşumu aşamasında, yaratıcılığının yanı sıra teknik ve tarihsel bilgiye sahip olması gerektiğine olan inanç, bu tez konusunun seçilmesinde etkili olmuştur. Ancak tarihin her dönemini, her coğrafyayı ve tüm giysileri doğru şekilde ele alıp bir tez çalışması içerisinde aktarmak mümkün olmayacağından tez konusu “On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları” olarak sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda da bu tez çalışmasının, sınırları içerisindeki dönem, coğrafya ve kol formundan esinlenerek yeni tasarımlar oluşturmayı amaçlayan tasarımcılar için doğru bir temel oluşturacağına inanılmaktadır.

Tez çalışmasının birinci bölümünde giysilerin ve dolayısıyla giysi kollarının değişimini etkileyen unsurlar anlatılmaktadır. Kol formlarının zaman içinde değiştiğinin ve bu değişimlerin hangi unsurlara bağlı olarak gerçekleştiğinin anlaşılabilmesi için tez çalışması içerisinde bu bölüme ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü on altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysi kol formlarının ele alınacağı bölümde, bu formların birden bire değil, bir süreç içerisinde ve kimi unsurların etkisiyle yapıldığı doğru bir şekilde ortaya konması gerekmektedir. Bu doğrultuda da kol formunu tarihi süreç içerisinde etkileyen unsurlar bu bölümde belirlenmeye ve açıklanmaya çalışılmaktadır.

Bayan giyiminde temel ve ana kol kalıplarının anlatıldığı ikinci bölüm, tezin ana konusu olan “On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları”na teknik bir arka plan oluşturmayı amaçlamaktadır. Çünkü her ne kadar bir tasarımcı bir kol formu tasarımı yaparken hayal gücünden ilham alsada yaptığı tasarımın başarısı ve dikilebilirliği onun kalıp bilgisiyle doğru orantılıdır. Bu doğrultuda da her tasarımcının az ya da çok ama mutlaka kalıp bilgisine sahip olması gerektiğine inanılmaktadır.

⁴ Hakko, a.g.e. 60 s.

Hem on altıncı yüzyıl kadın giysisi kol kalıplarına yer verileceği hem de bu eski kalıplardan ve kol formlarından yola çıkarak son bölümde yeni tasarımlar yapılacağı da düşünüldüğünde, günümüzde kullanılan temel kalıp bilgisine araştırma içerisinde yer verilmesinin gerekliliği daha net anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda da ikinci bölümde kol kalıpları yapılarına göre sınıflandırılmış ve teknik bir şekilde aktarılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden “On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları” ele alınmaktadır. On altıncı yüzyıl Avrupa’sında kadınların kullanmış oldukları kol formlarının birden bire değil, bir değişim ve gelişim süreci sonucunda ortaya çıktığının belirlenmesi için bu bölümün başında on altıncı yüz yıl öncesinde Avrupa’da kullanılmış olan kadın giysisi kol formları da kısaca ele alınmaktadır. Bu sayede bir yandan tasarımın bir sürecin sonucu olduğu göz önüne alınırken, diğer yandan tezin birinci bölümünde ele alınan “kol formlarının değişimini etkileyen unsurlarla bağlantı kurulmaktadır. Üçüncü bölümde “On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları” incelenirken ilk olarak konuya tarihsel bir arka plan oluşturabilmek için dönemin sosyal yapısını etkileyen gelişmeler aktarılmaktadır. İkinci olarak ise “On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları” on altıncı yüzyılın ilk yarısı ve ikinci yarısı olarak iki bölümde ele alınmaktadır. İncelenen konunun tarihsel olarak yüz yıllık bir dönemi ve coğrafi olarak tüm Avrupa’yı kapsadığı düşünüldüğünde, bu coğrafyada ve zaman diliminde kullanılmış tüm kol formlarının ele alınmasının güçlükleri anlaşılabilir. Bu nedenle coğrafi olarak en yaygın ve tarihsel olarak en uzun süre kullanılmış popüler kol formlarından bir genelleme yapılmıştır. Ancak bu genellemeyi dahi bir yüz yıla yaymak mümkün olmadığı için, konu on altıncı yüzyılın ilk yarısı ve ikinci yarısı olmak üzere iki bölüm halinde sunulmuş ve genelleme yapılacak tarihsel süreç kısaltılmıştır. Bu bölümde üçüncü ve son olarak dönemin kol formu tasarımlarının dikilebilmesi için kullanılan ve birçok kol kalıbı arasından seçilen on bir kol kalıbı uygulamasına yer verilmektedir.

On altıncı yüzyıl da kadınlar tarafından kullanılmış kol formlarına ve kol kalıplarına yer verdikten sonra bunların dikilebilir olduklarının da araştırmada yer alması gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda da dördüncü bölümde on altıncı yüzyılda tasarlanmış üç kol formunun kalıpları çıkartılmış ve dönemin dikim teknikleri kullanılarak dikiş uygulamaları yapılmıştır.

Dördüncü bölüme kadar yapılan araştırmalara bakıldığında konuya bilimsel olarak teknik ve tarihsel bir zemin hazırlandığı ve asıl konunun detaylı bir şekilde ele alındığı görölmektedir. Ancak bu tez çalışmasının yeni yapılacak tez çalışmalarına temel oluşturabileceğinin doğruluğunu ortaya koymak için sonuç bölümünde yeni tasarımlara yer verilmektedir. Bu doğrultuda son bölümde, on altıncı yüzyıl Avrupa'sında kullanılmış olan kadın kol formlarından esinlenilerek yeni tasarımlar yapılmış ve o döneme ait dikiş ve kalıp teknikleri kullanılarak yeni tasarımların dikiş uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

1. BÖLÜM

KADIN GİYİMİNDE KOL FORMLARI

1.1. Giyside Kol

Giysi kolu, onu giyen kişinin kolunu kavrayan giysinin bir parçası olarak tanımlanabilmektedir.¹ Ayrıca birçok moda tasarımcısına göre de giysinin en önemli parçalarından biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü kollar, giysilerin en dikkat çekici bölümleridir ve kolların, giysi tasarımı yapılırken beden ile uyum içerisinde olması son derece önemlidir. Kollar giysilerin hareketli parçaları olmaları bakımından da tasarımcılar açısından oldukça önemli olduğu kabul edilmektedir. Bireyin kendini en güçlü ifade etme yollarından birinin el-kol hareketleri olduğu düşünüldüğünde bu kabullenmenin doğruluğuna inanılmaktadır. Bu doğrultuda da kol formlarının, giysilerin en çok üzerinde durulması gereken unsurları olduğu söylenebilir.

Kol formlarının ele alındığı araştırmalar incelendiğinde, kol tasarımlarının ülkeden ülkeye, dönemden döneme farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Yani Neanderthal insanının ilk kol formu kullandığı dönemden, yirmi birinci yüzyıla kadar geçen süreçte kol tasarımlarının sürekli bir değişim geçirdiği ve farklı bölgelerde farklı kol formları kullanıldığı bilinmektedir.²

1.2. Giyside Kol Formlarının Değişimini Etkileyen Faktörler

Giyinmenin örtünme ihtiyacından çıkarak bir estetik unsura dönüştüğü süreç içerisinde, giysinin her bölümünde olduğu gibi özellikle kol formlarının büyük değişimlere uğradığı görülmektedir. Bu tez çalışmasında kol formlarının değişimini etkileyen unsurlar üç ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar; ihtiyaca bağlı olarak değişen kol formları, statüye bağlı olarak değişen kol formları, moda ya bağlı olarak değişen kol

¹ <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/sleeves> Erişim: 29.11.2008

² <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/sleeves> Erişim: 29.11.2008

formlarıdır. Başlangıçta ihtiyaç ve işlevsellik ön plandayken daha sonra bunun yerini sırasıyla statü ve moda almıştır. Ayrıca bu üç unsur bir biri ardınca sıralansa da aynı zamanda bir biri içerisinde var olmaktadır.

1.2.1. İhtiyaca Bağlı Olarak Değişen Kol Formları

Giyim tarihi incelendiğinde, tarih boyunca insanların giyinme alışkanlıklarının büyük değişikliklere uğradığı görülmektedir. Tarihi süreç içerisinde meydana gelen bu değişime neden olan etkenler, bir araştırma çerçevesinde ortaya konmak istediğinde İnançlar, meslekler, doğa şartları, toplumdaki sınıf ayrılıkları, savaşlar, göçler, milletler arası ticaret, moda ve benzeri birçok madde sıralanabilmektedir. Günümüzde ise insanların giyinme geleneklerinde, teknolojik gelişmeler ağırlıklı olarak etkisini göstermektedir. Bir başka deyişle giysi: bilimsel, teknik, teknolojik ve sanatsal bir bütünlüğün en işlevsel ve estetik bir ürünü olarak kabul edilmektedir.³

Kol formlarının giysinin önemli parçaları olduğuna ve bu doğrultuda da tarihi süreç içerisinde insanların giyinme şekillerini etkileyen unsurların kol formlarının tasarımlarını da etkilediğine inanılmaktadır. Ancak mitlere ve yapılan kazı çalışmalarından elde edilen bulgulara dayanarak ortaya konan araştırmalara göre, ilk giyinme şekillerinde kol formlarına ihtiyaç duyulmadığı görülmektedir. Çünkü bu giysiler daha çok insanların korunma ve utanma duygusu nedeniyle kullandığı ve vücudun bir deri ya da bitki parçasıyla örtülmesi esasına dayanıyordu.⁴

Ancak ilk olarak kol formunun tasarlanmasından sonra, günümüze kadar geçen süre içerisinde farklı kol formlarına sahip giysiler üretildiği bilinmektedir. Hatta sadece tarihin farklı dönemlerinde değil, aynı dönemlerinde dahi insanların farklı kol formları tasarladıkları bilinmektedir. Çünkü insanların kullandıkları giysiler, zamana bağlı olarak değişim

³ Arlında Kazazi, "Giyim ve Moda", **Tekstil Konfeksiyon Teknoloji**, Haziran, Sayı:106, 1999, 170 s.

⁴ V. Diakov ve S.Kovalev, **İlk Çağ Tarihi**, Çev. Özdemir İnce, Yordam Kitapevi, cilt 1, İstanbul, 2008, 42 s.

göstermelerinin yanı sıra doğal koşullara bağlı olarak da değişiyorlardı.⁵ Daha açık bir ifadeyle, giysilerin ilk olarak kullanılmaya başladığı dönemlerde dahi, insanların yaşadıkları bölgenin sıcak-soğuk oluşuna ya da arazi yapısına göre farklı giysiler geliştirdikleri, yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Örneğin antik dönemde sıcak bir ülke olan Mısır'da insanları serin tutan keten lifini giysilik için kullandıkları aynı dönemde Orta Asya'da soğuk bozkırda, sıcak tutan yün lifini kullanarak giysiler ürettikleri arkeolojik kazılardan öğrenilmektedir.⁶

Örtünmeye duyulan gereksinimin, eski çağlarda, insanların vücutlarını doğanın etkilerinden koruma düşüncesinden doğduğu araştırmacılar tarafından genel kabul gören bir argüman olarak bilinmektedir.⁷ Ancak Avrupa'da oldukça geniş bir şekilde kabul gören ve insanın korunma ihtiyacından önce, vücudun belli bölgelerinin örtülmesinin utanma, edep ve iffet duygularından kaynaklandığını öne süren bir mit bulunmaktadır. Bu mite göre gelenekteki ilk çıplaklar Adem ile Havva'dır.⁸

“Ve kadın ağacın meyvelerinin yemeye değer olduğunu gördü, göze hoş görüldüğünü gördü ve bilgilenmek için bu ağacın arzulanması gerektiğini anladı ve meyveyi koparttı ve yedi; kendisiyle birlikte kocasına da verdi ve o da yedi.

İkisinin de gözleri açıldı ve çıplak olduklarını gördüler ve incir yapraklarını birbirine ekleyip önlerine örtü yaptılar”⁹

⁵ Diakov V. ve Kovalev S., **a.g.e.**, 42 s.

⁶ Suhandan Özay, **Eski Mısır Tekstil ve Giysi Tarihine Giriş**, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir, 1996, 5,7,9 s.

⁷ http://www.yeniumitmodelistik.com/moda_kavrami.php Erişim: 04.11.2008

⁸ John Berger, **Görme Biçimleri**, çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınevi, İstanbul, 2002, 47,48 s.

⁹ Tekvin, Genesis, İncil, Müjde Yayınevi, İstanbul, 2009

Şekil 1: Adem ile Havva

(Kaynak: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/11/Adam-und-Eva-1513.jpg/200px-Adam-und-Eva-1513.jpg>) Erişim: 21.11.2008

Bu doğrultuda da Avrupalılar için örtünmenin her şeyden önce bir Tanrı buyruğu olarak kabullenildiği görülmektedir. Bu dini kabullenmenin de Avrupalıların giyinme konusundaki duyguların temelini oluşturduğuna inanılmaktadır. Yani örtünme ya da bugünkü anlamıyla giyinme Avrupalı insanlar için ilk olarak utanç ve günahkârlık duygularının bir sonucu olarak kabul edilmektedir.

Örtünme, utanma ve günahkârlıkla ilgili olan mitler bir kenara bırakıldığında, hemen ardından akla gelen ilk teori korunmayla ilgili olmaktadır. Bu teoriye göre giyim, insanlık tarihi kadar eski bir konudur. İnsanların varoluşlarıyla birlikte ortaya çıkan vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. İlkçağlarda tabiat olaylarından korunma ihtiyacından doğmuş, sonraları ise toplumlara göre değişerek gelişmiştir.¹⁰ Ancak kol formu tasarımını tarihin her döneminde etkilediğine inanılan 'gereklilik' unsurunun, ilk çağlarda tek etken olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca ilkel dönemin kendine has başka bir özelliği daha bulunmaktadır. Diakov bu dönemin kendine özgü durumuna dikkat çekebilmek için, "insanlık tarihinin bundan sonraki dönemlerinden çok fazla değişik metin (yazmalar, yazıtlar, vb.) kalmış

¹⁰http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Saadet%20BED%C3%99CK%20-%20C5%99erife%20YILDIZ/G%C4%B0YS%C4%B0%20%20TASARIMINDA.....pdf
Erişim: 12.06.09

olmasına karşın, ilkel topluluk düzeni evresinde yazı bulunmadığı için değişik türde kalıntılar aramak zorundayız”¹¹ demektedir.

Araştırmacılara göre Neanderthal insanı yaklaşık olarak M.Ö 200.000 den M.Ö 30.000’e kadar yaşamını sürdürmüştür. Bu süre içerisinde yer kabuğu ısısının ilk olarak yükseldiği ancak daha sonra dramatik bir şekilde düştüğü tahmin edilmektedir.¹² Bu değişimin ardından Asya ve Avrupa’da yaşayan Neanderthal insanının bu hava koşullarına fiziksel olarak hızlı bir şekilde adapte olduğuna inanılmaktadır. Çünkü kimi araştırmacılara göre, Neanderthal insanı da diğer memeli canlılar gibi sıcakkanlı bir canlıdır ve terleme, titreme gibi fizyolojik özelliklerini kullanarak doğa koşullarına kısa sürede ayak uydurması muhtemeldir. Rouse insanların bu gün dahi bu organik kontrolleri yüksek düzeyde geliştirebildiklerini iddia etmektedir.¹³ Ancak Pendergast’a göre Neanderthal insanını bu hava değişiminde koruyan asıl şey beyni olmuştur.¹⁴

Neanderthal insanının geliştirdiği silahlar sayesinde mamut, geyik, öküz ve diğer memelilerle paylaştıkları çevrenin hâkimi haline geldiği bilinmektedir. Yapılan arkeolojik kazılarda bulunan kalıntılardan, avladıkları bu hayvanların derilerini hem doğa şartlarından hem de vahşi hayvanlardan korunmak için kullandıkları anlaşılmaktadır.¹⁵ Giyim eşyası olarak hayvan derilerinin kullanılmayacağı kadar sıcak bölgelerde ya da dönemlerde soyulmuş ağaç kabuğu liflerini kullanmışlardır.¹⁶ Bu kullanımlar her ne kadar bu günkü anlamıyla giyinme ve giysi kavramlarının yerini tutmasa da bu yakasız ve kolsuz deri parçaları ilk giysiler olarak kabul edilmektedir. Ancak dünyada yaşayan tüm insanların giyinme şekillerinin de aynı olmadığı bilinmektedir. Çünkü birbirinden farklı giysi malzemeleri ve modelleri ağırlıklı olarak doğal koşullara bağlıydı.¹⁷

¹¹ Diakov V. ve Kovalev S., **a.g.e.**, 12 s.

¹² Sara, Tom Pendergast, U.X.L., **Fashion, Costume and Culture**, Cilt. 1, Thomson Gale, Detroit, 2002, 2 s.

¹³ <http://www.gau.edu.tr/bildiriler/Bildiri5.pdf> Erişim: 12.06.2009

¹⁴ Sara, Tom Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 1, 3 s.

¹⁵ Sara, Tom Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 1, 2-3 s.

¹⁶ Elif Jülide Dereboy, **Kostüm ve Moda Tarihi**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2004, 46 s.

¹⁷ Diakov V. ve Kovalev S., **a.g.e.**, 42 s.

Şekil 2: Neanderthal İnsanı

(Kaynak:http://www.lbl.gov/Publications/Currents/Archive/view-assets/Nov-17-2006/Neanderthal_2D.jpg Erişim: 21.11.2008)

İnsanların üzerlerine sarıp sarmaladıkları deri parçalarında önceleri kolun ve başın geçmesi için bir açıklığın olmadığı düşünülmektedir. Fakat zamanla bu derilerde yaka ve kol açıklıkları yapmayı keşfettikleri tahmin edilmektedir. Ancak bu dönemden sonra dahi bahsedilen giysi tasarımı hala kolları açıkta bırakan bir yapıdaydı ve bu probleme Neanderthal insanının bulduğu en etkili çözümlerden biri, iki parça deriyle her iki kolu ayrı ayrı sarmaktı. Yapılan arkeolojik çalışmalardan da bu deri parçalarının başlangıçta giysi bedeninden ayrı oldukları anlaşılmaktadır. Yani tarihteki ilk kol formlarının tasarımı bedenden bağımsızdı ve bu günkü tasarımlar kadar işlevsel değildi. Yine de bu tasarımın Neanderthal insanını soğuktan koruyabildiği gibi bitki örtüsü ve yabani hayvanlarla olan mücadelesinde de ona yardımcı olduğu düşünülmektedir.

Bedenden ayrı iki parçanın gövdeye iliştilererek modern kıyafetlerde kullanıldığı anlamda bir kol formu tasarlanmasının ise Neanderthal insanının dikiş iğnesini icat etmesinden sonra gerçekleştiğine inanılmaktadır. Yine iğnenin icadından sonraki dönemde, koyun yününden,

bazı ağaçların elyafından ve keten bitkisinden faydalanılarak dokumacılığa başlanmış ve dokunan kumaşlar ile hayvan derileri birbirine iğnelerle dikilmiştir.¹⁸ Bu keşiflerle beraber, Neanderthal insanının artık bir giyim kuşam kültürü geliştirmeye başlayacağı bir döneme girdiği kabul edilmektedir.¹⁹

Şekil 3: Yirmi altı bin sene öncesinden ilk dikiş iğnesi bulgusu

(Kaynak: Donald Johanson ve Blake Edgar, **From Lucy to Language**, Weidenfield, New York, 1996, 99 s.)

Neandertal insanları tarafından kullanıldığı ve 30 bin yıllık olduğu tespit edilen kemikten yapılmış dikiş iğnesi son derece düzgündür ve iplik geçirilmesi için açılmış bir deliğe sahiptir.

Dikiş iğnesinin bulunarak kullanılmaya başladığı dönemden sonra da hiç bir tasarımcı giysi kollarının formunda önemli değişiklikler yapamamıştır. Biçimi ne olursa olsun giysinin başlıca unsurlardan biri olan kol formlarının daima aynı parçalardan meydana geldiği bilinmektedir. Daha farklı bir ifadeyle, insanların tarihin en başında, kendilerine gerekli olduğu

¹⁸ E. J. Dereboy, **a.g.e.**, 2 s.

¹⁹ Donald Johanson ve Blake Edgar, **From Lucy to Language**, Weidenfield, New York, 1996, 99 s.

için geliştirdikleri giysi kolu biçimine çok büyük değişiklikler getiremedikleri gibi giysi kollarını hala ağırlıklı olarak ihtiyaç için kullandıkları söylenebilmektedir. Ancak tarihi süreç içerisinde insan ihtiyaçları artmış ve buna bağlı olarak da farklı tasarımlara sahip kol formlarının ortaya çıkması da kaçınılmaz olmuştur. Başlangıçta insanlar sadece soğuktan ve vahşi doğadan korunmak için giyinir ve sadece bu tarz ihtiyaçlarını karşılayacak kol formları kullanırken, ihtiyaçlarının artması ve değişmesiyle beraber yeni giysiler ve kol formları tasarlamak zorunda kalmışlardır. Örneğin insanlar geçen zaman içerisinde savaşmak için başka, avlanmak için başka, dini inançlarının gerektirdiklerine göre başka giyinmişlerdir. Zaman geçtikçe de bu gereklilikler giderek artmıştır. Sadece, tarihi süreç içerisinde ortaya çıkan yeni mesleklerin bile neredeyse her biri, kendi ihtiyaçlarına göre farklı giysi ve kol tasarımlarına ihtiyaç duymuşlardır. Makinelerle çalışmak zorunda olan bir tamirci, giysisinin kolunu makinelere kaptırarak yaralanmamak için dar ve kolunu saran bir kol formunun kendine gerekli olduğunu düşünürken, bir dansçı icra ettiği sanata en yakışan giysisinin bol ve uzun bir kol formuna sahip olması gerektiğini düşünebilir. Farklı bir örnek daha vermek gerekirse; bir savaşçı giysisinde sade, sert ve kendini darbelerden koruyacak kol formuna ihtiyaç duyarken, bir politikacı ya da iş adamı ise en yumuşak kumaştan tasarlanmış, gösterişli bir kol formuna sahip bir giysisinin kendisine gerekli olduğunu bilmektedir.

Görüldüğü gibi, insanların önceleri coğrafi koşulların gerektirdiği şekilde değişiklik gösteren giysi tasarımları, tarihi süreç içerisinde farklı gereksinimlerin ortaya çıkmasıyla artmıştır. Özellikle modern dönemde, ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak işlevselliği ön plana çıkaran tasarım anlayışının, giysilerin ve bu tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden kol formlarının değişmesinde önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir.

1.2.2. Statüye Bağlı Olarak Değişen Kol Formları

Tarihin bilinen birçok döneminde giysiler onları giyen insanların davranış şekillerinin, cinsiyetlerinin, mesleklerinin, toplumdaki yerlerinin, statülerinin hatta bazen dini, siyasi ve etnik inanışlarının bir göstergesi olmuştur. Caren'a göre giysiler her zaman, toplumsal statünün ve cinsiyetin en belirgin göstergelerinden biri olmuş ve bu doğrultuda da toplumsal yapılar içindeki konumların farklı çağlarda nasıl algılandığını ve statü sınırlarının nasıl belirlendiğini göstermektedir.²⁰

“Geçmiş yüzyıllarda, kamusal alanda kimliği ifade eden başlıca araç giyim olmuştur.”²¹ 21. yüzyılda dahi hala kişinin kimliğinin bir göstergesi olarak kullanılan giysiler, kullanıcıları hakkında öteki konumundaki insanlara daha birçok bilgi verebilmektedirler. Bu doğrultuda da kişinin giyim kuşam alışkanlıklarının, o kişinin kimliğinin önemli bir göstergesi olduğu kabul edilmektedir. Geçmiş yüzyıllarda da toplumsal alanlarda kişinin kimliğini ifade eden önemli araçlardan biri giysiler olmuştur. Kişi çoğu zaman kimliğinin meslek, dini inanç, toplumsal sınıf gibi birçok farklı boyutunu, dönemin koşullarına ve kültürüne bağlı olarak giysilerle ifade etmiştir. Yani başlangıçta korunma, utanma vb. ihtiyaçların karşılanması amacıyla geliştirilmiş olan giysinin, zaman içerisinde gelişerek, kişinin kimliğinin göstergesi ve bu doğrultuda da öteki kişilerle kurduğu iletişimin bir aracı haline geldiği söylenebilmektedir.

İnsana özgü bir olgu olan kimlik, kişilerin ve toplumsal grupların “kimsiniz ve kimlerdensiniz?” sorularına verdikleri cevaplar olarak kabul edilmektedir.²² Bu soruların mutlaka başkaları tarafından sorulması da gerekmemektedir. Çünkü Bilgin'in de dediği gibi; “herkes yaşamının çeşitli alanlarında ben kimim sorusunu” sormaktadır.²³ Bu soruyla muhatap olan birey kimliğini tanımlarken, “öncelikle, kendini diğer insanlardan ve şeylerden farklı, özgün olarak tanımlama ve dolayısıyla 'kendi' olanı ve

²⁰ Diana Crane, **Moda ve Gündemleri**, çev. Özge Çelik, Ayrıntı Yayınları, 2003, İstanbul, 11

S.

²¹ Crane, **a.g.e.**, s.11

²² Bozkurt Güvenç, **Türk Kimliği: Kültür Tarihinin Kaynakları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, 3 s.

²³ Nuri Bilgin, **İnsan İlişkileri ve Kimlik**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2001, 161 s.

olmayı ayırma” yeteneğini ortaya koymaktadır.²⁴ Bu bakımdan da kimlik, insanın kendi kendini nasıl algıladığı ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır.

İnsan kendini algıladığı şekliyle kim olduğunu ya da kim olmadığını ifade etmek ister. İşte bu amaç doğrultusunda insanların kullandıkları en güçlü ifade araçlarından birinin giysi olduğu görülmektedir. İnsan kendini diğerlerinden ayırmak ister ve en temelde ‘ben ve öteki’ olarak ifade edilen bu ayrım bütün kimlik kategorilerinde bulunmaktadır.²⁵ Örneğin; siyasi bir kimliğe sahip olan kişi diğer bir siyasi kimliğe sahip olmayandır. Sahip olunmayan siyasi kimlik olmadığı takdirde sahip olunan siyasi kimlik de ortadan kalkmaktadır. Bu anlamda da ‘kimlik’ kavramının öteki veya ötekiler olmadan oluşmayacağı düşünülmektedir.²⁶

Kişi kimliğini dışa vurmak istediğinde kullandığı en güçlü ifade araçlarından birinin giysi olduğu düşünüldüğünde, içselleştirdiği ötekiler gibi görünmeye çalışması ve onlar gibi giyinmesi olağan kabul edilmektedir. Elbette bunu yaparken dışsallaştırdığı ötekiler gibi görünmeyerek kim olmadığını da ortaya koymaktadır.²⁷ Yaygın olarak kullanılan bazı giyim eşyaları tarihin belli dönemlerinde öyle güçlü ifadelerle sahip olmuşlardır ki, giyen kişinin edindiği ya da arzu ettiği statüsünü bir anda ortaya koyabildikleri bilinmektedir.²⁸ Örneğin 16. yüzyıl Avrupa’sında hem erkekler hem kadınlar oldukça büyük dantel yakalar kullanıyorlardı. Bunların büyüklükleri kişinin ne kadar varlıklı olduğuyula yakından ilintiliydi. Yaka ne kadar büyükse kişi o kadar zengindi.²⁹ Bu şekilde giyinen birisi görüldüğünde onun çok zengin soylu bir ailenin ferdi olduğu anlaşılabilirdi. Başka bir örnek ise, Orta Çağ’da Avrupa’da “poulaine” adında ayakkabılar kullanılıyordu. Bu ayakkabıların oldukça uzun burunları

²⁴ Serdar Kaypakoğlu, **Ulusal Ekonomilerin Bütünleşmesi Sürecinde Kimlik Sorunları ve İletişim**, Der Yayınları, İstanbul, 2000, 1 s.

²⁵ Ahmet Nuri Yurdusev, “Avrupa Kimliğinin Oluşumu ve Türk Kimliği”, A.Eralp (Ed.), **Türkiye ve Avrupa: Batılılaşma Kalkınma Demokrasi**, Ankara, İmge Kitapevi, 1997, 20 s.

²⁶ Saban Çalış, Ulus, Devlet ve Kimlik Labirentinde Türk Dış Politikası, **Liberal Düşünce: Türk Dış Politikasında Demokrasi, İnsan Hakları ve Kimlik Tartışmaları**, 4, 13 (1999), 10 s.

²⁷ Kaan Belek, **Modernleşme Sürecinde Türkiye’nin Kimlik Problemleri**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006) 16-17 s.s.

²⁸ Diana Crane **a.g.e.** 12 s.

²⁹ Mary G. Houston, **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996, 112 s.

vardı. Ayakkabıların burunları ne kadar uzunsa ayakkabıları giyen kişinin o kadar varlıklı olduğu anlaşılmaktaydı.³⁰

Şekil 4: 14.y.y. Avrupa erkek ayakkabısı (poulaine)

(Kaynak: <http://www.geocities.com/SoHo/Studios/1940/garb.html> Erişim: 02.10.2008)

Giyim bireyin toplumsal sınıfı kadar cinsiyetini, mesleğini, dinini ve bölgesel kökenini de çoğunlukla gözler önüne sermektedir.³¹ Örneğin birçok mesleğin kendine özgü bir kostümü olduğu bilinmektedir. Crane sanayi öncesi dönemde, kimi ülkelerde, kırsal kesimdeki her köyün ve bölgenin, dönemin kostümü üzerinde kendilerine özgü bazı değişiklikler yaptığından bahsetmektedir. Ancak Batılı toplumlar sanayileştikçe, toplumsal katmanlaşmanın giyim davranışları üzerindeki etkisinin de dönüştüğü gözlemlenmektedir. Artık sınıf ve cinsiyetin ortaya konması, diğer toplumsal bilgi türlerinin iletilmesinden önce gelmeye başlamıştı.

Nasıl 16. yüzyıl Avrupa'sında yakalar kişinin ne kadar zengin soylu bir ailenin ferdi olduğu bilgisinin bir göstergesiye nasıl Rönesans döneminde Avrupa'da ayakkabılar onu giyen kişinin ne kadar varlıklı olduğunun ifadesiyse, bu tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden kol formları da kullanıldığı elbisenin sahibi hakkında birçok bilgiyi öteki insanlara aktarmaktadır. Giysinin karakteri bu tez çalışmasında "giysinin iletişim özelliği" olarak isimlendirilmektedir.

Giysinin iletişim özelliğinin, giysilerin ve dolayısıyla kol formlarının değişik tasarımlarının ortaya çıkmasında etkili olduğuna inanılmaktadır. Çünkü ilk önce en yüksek maddi güce sahip olan kişi en iyi kumaşı ve en

³⁰Mary G. Houston, **a.g.e.**, 113 s.

³¹ Crane **a.g.e.** 14 s.

pahalı süslemeleri kullanarak maddi olarak varlığını ortaya koymaktadır. Maddi olarak zayıf olan kişi ise zengin olanın giysilerini taklit ederek, zengin olanın gücüne sahip olacağını düşünür. Yani toplum içerisinde kendini üst sınıf olarak konumlandırmaya çalışır. Fakat giysileri taklit edilen kişi sahip olduğu gücün ele geçirildiği düşüncesiyle tek olmaya, farklılaşmaya ihtiyaç duyar ve kendisini daha pahalı, kaliteli ve biricik olana doğru yönlendirir. Bu yönelme doğrultusunda hem giysi hem de onu oluşturan elamanlardan olan kol formları sürekli olarak değişim göstermektedir. Bu sebeptendir ki giysiler ve dolayısıyla bu tez çalışmasının asıl konusu olan kol formları bir statü koruyucusu olarak devamlı yenilenmektedir. Daha başka bir ifadeyle, “giysinin iletişim özelliği” farklı giysi tasarımlarının ortaya çıkmasını tetikleyerek, kol formu tasarımlarının sürekli değişmesine ve gelişmesine neden olur denilebilmektedir.

1.2.3. Modaya Bağlı Olarak Değişen Kol Formları

Tez çalışmasının diğer bölümlerinden anlaşılacağı üzere giyim; barınma ve beslenme gibi insanların temel ihtiyaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Yani insan ilk olarak ihtiyaçtan dolayı giyinmiştir. Ancak ilkel çağlardaki ‘giyinme’ şekillerinin bugünkü anlamından uzak olduğu ve daha çok bir ‘örtünme’ şeklinde geliştiği görülmektedir. Daha sonraki süreçte ise insanların güzel görünme ve dikkatleri üzerine çekme arzu ve istekleri, daha iyi ve güzeli arama çabaları ile iyi giyim deyimi ortaya çıkmıştır.

İnsanoğlunun daha iyiyi, daha güzeli arama duygusunun ve yıpranan, eskiyen giysilerinin yerine aynısını değil de farklısını edinme isteğinin ise moda olayını başlattığı kabul edilmektedir. Yani insanoğlu, örtünmek değil de giyinmek istediği anda farkında olmadan da olsa moda kavramını yaratmıştır. “Moda, kelime anlamıyla toplumun tüketim eğilimlerini belirleyen tüketim anlayışı olarak tanımlanmaktadır.”³² Moda bununla beraber, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde;

1. “Değişiklik ihtiyacı veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik.

³² <http://tr.wikipedia.org/wiki/Moda> 10.02.09

2. Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük.
3. Geçici olarak yeniliğe ve toplumsal beğeniye uygun olan,³³

olarak yer almaktadır. Bu tanımlar doğrultusunda da kimi araştırmacılar, düşünüş ve davranış şekillerinin yaşam tarzlarını ve bu tarzların da modaları oluşturduğunu iddia etmektedir. Zaten 'moda'nın kelime temeline bakıldığında Latince 'tarz' anlamına gelen 'modus' kelimesinden türediği görülmektedir. Hem moda kelimesinin kökenine bakarak, hem de düşünüş ve davranış şekillerinin yaşam tarzlarını ve bu tarzların da modaları oluşturduğu kabullenmesini göz önünde tutarak; 'moda insanoğlu için yaşam tarzının bir ifadesidir' de denilebilmektedir.³⁴

Ancak yaşam tarzlarını oluşturan eğilimlerin ve dolayısıyla 'moda'nın süreç içerisinde sürekli olarak değişim gösterdiği görülmektedir. Çünkü sosyal davranışların bir sonucu olarak ortaya çıkan alışkanlıklar insana aidiyet duygusu vermesinin yanı sıra, belli bir zaman sonra bıkkınlık hissini de yaşatmaktadır. Aynı türden hareketlere karşı insanın hissettiği bıkkınlık duygusuna bağlı olarak da yenilik duygusunun geliştiği görülmektedir. Kimi araştırmacılar bu yenilik duygusunu, duyarlık yenilenmesi olarak açıklamaktadır. Duyarlık yenilenmesi giyimden, saç şeklerine, evde kullanılan eşyalardan, arabalara kadar yaşamın her alanındaki seçimlerde ortaya çıkan bir davranış biçimi olarak kabul edilebilmektedir. Bu doğrultuda da moda; insanın duyarlık yenilenmesi olarak adlandırılan duygusunun davranış biçiminde açığa çıkmış halidir denilebilir.³⁵

Moda, her ne kadar hayatın farklı birçok alanında etkin olan ve insan hayatını bütün yönleriyle şekillendiren, farklı alanlarda yeni tarzlar ortaya koyan yeni tüketim yolları açmaya yönelik olsa da 'moda' denilince ilk olarak akla giysi modası gelmektedir. Çünkü başlangıçta modanın en belirgin etkisinin giyim-kuşam alanında gerçekleştiği ve buna bağlı olarak moda literatürünün büyük bölümünün de bu alana yönelmiş olduğu

³³ <http://www.tdksozluk.com/sozara.php?qu=moda&ne=a> Erişim: 09.02.09

³⁴ Hakko, **a.g.e.** 19 s.

bilinmektedir. Bu doğrultuda da 'moda' kavramının ağırlıklı olarak giyim-kuşamla ilişkilendirilerek kullanıldığı görülmektedir.

Giyinmek insanoğlunun en önemli bedensel fonksiyonlarından biri olarak bilinmektedir. Giyinmek nefes almanın, yemek yemenin ve uyumanın ardından insan bedeninin hissettiği en temel hazlardan biridir. Yani giyinmekle çok yakından ilgili olan 'moda' da insanoğlu için oldukça önemli bir olgu olarak kabul edilmektedir.³⁶ Bu tez çalışmasının kapsamı bakımından da "moda" bu başlık altında sadece giysiyle ilintili olarak ele alınmaktadır.

Giyim tarihi incelendiğinde giysileri oluşturan unsurların ve dolayısıyla giysilerin tarih boyunca sürekli olarak değiştiği görülmektedir. Yani zaman içerisinde giysiyi oluşturan kol, yaka ve beden formlarının tasarımları sürekli olarak değişmiş ve yeni giysilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu tez çalışmasının ana konusunu sadece kadın kol formları teşkil etmesine rağmen, bu formu diğer unsurların hiç birinden ayrı ele almak mümkün olmamaktadır. Çünkü yaka formu tasarımlarının ya da beden formu tasarımlarının değişmesine neden olan etkenlerin hepsinin kol formu tasarımlarının değişmesine neden olan etkenlerle aynı olduğu düşünülmektedir. İşte bu unsurların her birini aynı ya da ayrı ayrı zamanlarda etkileyerek değişmelerine neden olan etkenlerin en önemlilerinden birinin de 'moda' olduğuna inanılmaktadır.

Modanın giysi tasarımlarına birkaç değişik şekilde etki ettiği kabul edilmektedir. Bunlardan ilki, uzmanların duyarlık yenilenmesi olarak tanımladıkları; insanın sürekli yenilenme isteğine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Yani insanlar belli zamanlarda değişiklik ihtiyacı veya süslenme arzusuyla yaşamlarında geçici yeni şeyler isterler.³⁷ Çünkü birey özgüllüğe, biricikliğe ve değişime ihtiyaç duyar.³⁸ Hiç bir mal ve hizmet kitlesel üretim ve kitlesel tüketim örüntüleri içinde biricik olamaz ama sürekli değişim çarkının içinde tutulabilir. Bu kitleselliğin aynı zamanda değişimin

³⁶ Linda Watson, **Modaya Yön Verenler**, Güncel Yayıncılık, çev. Güneş Ayas, İstanbul, 2007, 7 s.

³⁷ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=229363> Erişim: 12.06.09

³⁸ G. Simmel, **Modern Kültürde Çatışma**, çev. Tanıl Bora, nazile Kalaycı, Elçin Gel, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, 105 s.

bireyselleşmesini de engellediğine, dolayısıyla değişimin bireysel değil toplumsal bir ifade olarak gelişmesine neden olduğuna inanılmaktadır. İnsanlar da bireysel değişimin değil, ait oldukları toplumsal grubun değişiminin peşindedirler; toplumsal düzende gruplar arasında farklılaşma çabası vardır, bir sosyal grup diğer sosyal gruptan farklılaşmaya uğraşır.³⁹ Bu yüzden değişimi toplumsal bir durum olarak açıklayabiliriz. İşte giysi modası bu değişimin ürünü olarak kendi kendini yeniler. Buna bağlı olarak da giysi ve onun en önemli unsurlarından biri olan kol formu tasarımlarının tarih boyunca değiştiği ve halen de değişmekte olduğu görülmektedir.

Modanın giysi tasarımlarına yaptığı etkilerden ikincisi ise 'kimlik'le ilgilidir. İnsan kimliğini toplum içerisinde oluştur ve yukarıda bahsedilen değişimdeki toplumsallık aynı zamanda toplumsal grubun bireyleri arasındaki taklit mekanizmasını da işletir. Yani insan değişen toplum içerisinde kimliğini oluşturmakta ve kendini sürekli değiştirerek, yenileyerek ve farklılaşarak korumaya çalışmaktadır. Moda toplumsal gruplar arasındaki bölünmenin bir ürünüdür. "Hem belli bir toplumsal çevreyi birada tutar hem de o çevreyi diğerlerine kapalı bir hale getirir."⁴⁰ Modanın toplumsal olarak yerleşmesi ve yaygınlık kazanması için de bireylerin hem bir toplumsal gruba ait olarak bütünleşme isteğine sahip olması hem de diğer gruplardan farklılaşma beklentisi içerisinde olması gerekir. Daha farklı bir ifadeyle, bireyin hem bir toplumsal gruba bağlanıp onun içinde erime eğilimi hem de bireysel farklılaşma ve grubun diğer mensuplarından ayırt edilebilir olma eğilimi vardır.⁴¹ İşte insan bu ihtiyaçlarından dolayı giysilerini devamlı bir üst seviyeye taşımak arzusundadır. Bu arzunun da giysilerin ve dolayısıyla kol formu tasarımlarının hem tarihi süreç içerisinde değişmelerine hem de tarihin aynı döneminde dahi çeşitlenmelerine olanak sağladığı düşünülmektedir.

Giysi tasarımının ve dolayısıyla tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden kadın kol formu tasarımlarının modadan nasıl etkilendiğinin ortaya konmaya çalışıldığı bu bölümde son olarak ekonomik etkenlerden bahsedilmesinin doğru olacağına inanılmaktadır. On sekizinci yüzyıla kadar

³⁹ G. Simmel, **a.g.e.**, 106 s.

⁴⁰ G. Simmel, **a.g.e.**, 107 s.

⁴¹ G. Simmel, **a.g.e.**,106-108 s.

olan dönemlere bakıldığında burjuvazinin modanın toplumsal düzeyde yaygınlaşmasında yirmi birinci yüzyıla oranla daha önemli bir konumu olduğu görülmektedir. Burjuvazi modanın değişmesini teşvik etmiş ve toplumsal tabakanın alt gruplarının üst grupları taklit etme yeteneğini hızla geliştirmesine neden olmuştur. Bu dönemlerdeki giyinme pratikleri incelendiğinde ilk olarak maddi gücü yüksek olan burjuva tabakasına mensup kişilerin en iyi kumaşı ve en değerli süslemeleri kullanarak maddi olarak varlıklarını ortaya koymayı idealize ettikleri görülmektedir. Maddi olarak zayıf olan kişiler ise zengin olanların giysilerini taklit ederek, zengin olanın gücüne sahip olacaklarını düşünmüşlerdir. Yani toplum içerisinde kendini üst sınıf olarak konumlandırmaya çalışmışlardır. Fakat giysileri taklit edilen kişi sahip olduğu gücün ele geçirildiği düşüncesiyle tek olmaya farklılaşmaya ihtiyaç duymuş ve kendisini daha pahalı, nitelikli ve biricik olana doğru yönelmiştir. Bu yönelme doğrultusunda hem giysi hem de onu oluşturan elamanlardan olan kol formları belli zaman aralıklarıyla değişmiş ve farklılaşmıştır.

On sekizinci yüzyıldan sonraki dönemde ise burjuvazinin moda üzerindeki etkinliği giderek zayıflamış ve yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde ise etkinliğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Özellikle on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızla gelişen teknoloji, geniş halk yığınlarını endüstri merkezlerine toplayarak onlara, yeni yaşam olanakları sunarken, 'tüketim toplumu' olarak adlandırılan yeni bir toplum biçiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yeni toplum yapısında burjuvanın yerini aldığı varsayılan toplumun üst gruplarına da "haute couture" tasarımlara başvurarak sezon modasının öncüsü olma rolü düşmüştür.

Kimi kaynaklarda 'tüketim toplumu' özetle, ticari büyüme için reklâmlarla yönlendirilen insan profili olarak tanımlanmaktadır.⁴² Yani yeni dünya düzeni içerisinde kurulan yeni ekonomik yapıda insanların zaaflarından yararlanılarak, çeşitli yöntemlerle geliştirilen tüketim tuzaklarına çekildikleri anlaşılmaktadır. Özellikle son yüzyılda tüketime yönelik arz öylesine etkili olmuştur ki, insan varlığı, içinde yaşadığı doğayı yok etme pahasına hızla tüketime yönelmiştir. Hatta bu tüketim öyle

⁴² http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCketim_toplumu Erişim:10.02.2009

boyutlara ulaşmıştır ki bozulan doğanın dengesi kimi canlı türlerinin ya yok olmasına ya da yok olma tehdidiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Her ne kadar aydınlar ve toplumun bilinçli bireyleri bu duruma tepki göstermişler ve toplumu bilinçlendirmeye çalışmışlarsa da, bu çabalar yetersiz kalmıştır. Çünkü tüketimi özendirici güçler öylesine aktif bir çalışma içerisindeki ki, gelişen iletişim araçlarıyla insan varlığının zaafını tetikleyerek, tüketimi vazgeçilmez bir yaşam kaynağı haline getirmektedirler. Ticari ürünlerin yanında, niteliksiz düşünceler bile reklâm ve propaganda ile ehemmiyet kazanabilmektedir. Tanıtma, gösterme ve telkin bir yetenek haline geldiğinden, bireyin her günü reklâmın içinde geçmektedir.⁴³

Bu doğrultuda da özellikle son yüzyılda yaşanan giysi tasarımlarındaki değişimler ve yenilikler ağırlıklı olarak moda bağlanabilmektedir. Değişimlerin sürekliliğinin arkasında tüketim ve onun yarattığı yeni marka ve sembol arayışları, yeni göstergeler ortaya koymaktadır. Değişimi tetikleyen ise artık moda olanın toplumun tüm gruplarına yaygınlaşmaya başlamasıdır. İşte bu yeni dönemde, moda sayesinde giysi tasarımlarının hızlı, sürekli ve düzenli değişmesini sağlayan bir mekanizma kurulduğu görülmektedir. Gerçi yeni dönemdeki biçim değiştirme ve yeniliklerin eski tarz ve modellerin çeşitlenmesi ve tekrarından öteye de çok geçmediğine inanılmaktadır.

⁴³ Adnan Turani, **Çağdaş Sanat Felsefesi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998, 109 s.

1.3. Giyside Temel ve Ana Kol Kalıpları

Kol formlarıyla ilgili yapılacak bir araştırmanın doğru bir sınırlandırmayla beraber, oluşturulacak teknik bir arka plana ihtiyaç duyacağı düşünülmektedir. Çünkü kol formları her ne kadar yaratıcı bir tasarım sonucu olarak ortaya çıksalar da, tamamen bağımsız tasarımlar değildir. Tasarımcı hayal gücünün yanı sıra, teknik bir bilgi olan giysi kalıbı bilgisine de ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda da ikinci bölümde, tez çalışmasına teknik bir arka plan oluşturabilmek için kol kalıpları sınıflandırılarak ele alınmaktadır.

Sınıflandırma, araştırmaların sistemli bir şekilde daha anlaşılır olarak ortaya konabilmesi için, araştırmanın bağlantılı düzenler haline getirmesi olarak kabul edilmektedir. Birçok araştırmacı bu tarz sistematik bir sınıflandırma olmadan, deney ve gözlemlerin birleştirilemeyen veri yığınlarına dönüşeceği konusunda hemfikir olarak görülmektedir.⁴⁴ Araştırmada ele alınan konu ya da amaçlanan sonuç değiştikçe, sınıflandırmaların farklı metotlarla yapılması da mümkün olabilmektedir. Örneğin şimdiye kadar yapılmış tez çalışmaları ve tarihsel araştırmalar incelendiğinde bu çalışmaların birçoğunda kol kalıplarının farklı sınıflandırmalar yapılarak ele alındıkları görülmektedir. Çünkü her bir tez çalışmasında ya da araştırmada güdülen amaç farklıdır ve yapılacak sınıflandırmanın da amaca uygun olmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Benzer bir şekilde, bu bölümde yapılacak teknik bir sınıflandırmanın, hem tez çalışmasının başlığı altında ele alınan araştırmaya, hem de tez çalışması içerisinde yer alması planlanan projeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda da bu bölümde, kol kalıpları bedene takılan kol ve bedenden çıkan kol kalıpları olarak sınıflandırılmaktadır.

⁴⁴ <http://www.evrin.gen.tr/articles.asp?id=1> Erişim: 12.06.09

1.3.1. Bedene Takılan Kol Kalıpları

Bedene takılan kollar beden kalıbına bağılı olarak ayrıca hazırlanmaktadır. Bedende, omuzdan başlayarak farklı boyutlardaki ve şekillerdeki kol evlerine yerleştirilirler. Bedene takılan kol kalıpları incelendiğinde, İnsan kolunun yapısından dolayı, giysi kolunun, büyük ölçüde kavislerden oluştuğu görülmektedir.⁴⁵ Bedene takılan kol kalıpları bedenden ayrı oluşturulmasından dolayı çok çeşitli kol kalıbının uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Belli başlı kol kalıbı uygulamaları incelenmek istendiğinde, ilk olarak tek parçalı kol temel kalıbından başlamanın uygun olacağı düşünülmektedir. Çünkü değişik kol kalıpları oluşturulmak istendiğinde iki ana kalıp yoluyla yeni bir kalıp oluşturulduğu görülmektedir. Bunlar öncelikle tek parçalı kol ve iki parçalı temel kol kalıplarıdır.

1.3.1.1. Tek Parçalı Kol Temel Kalıbı

Tek parçalı kol temel kalıbı, iki parçalı kol temel kalıbıyla beraber tüm diğer takma kol kalıplarına temel oluşturmaktadır. Tek parçalı kol temel kalıbı, insan kolunun kıvrımlarını takip etmeyen ve omuzdan aşağı doğru düz bir şekilde inen bir yapıya sahiptir.⁴⁶ Ayrıca tek parçalı kol temel kalıbının, iki parçalı kol temel kalıbına göre daha az detaya sahip olduğu düşünüldüğünde, onun iki parçalı kol temel kalıbına dahi temel oluşturduğu görülmektedir. Bu doğrultuda da bedene takılan kol kalıplarının ortaya konmaya çalışıldığı bu bölümde, ilk olarak tek parçalı kol temel kalıbının ele alınmasının uygun olacağına inanılmaktadır.

Tek parçalı kol temel kalıbının oluşturulması için ilk olarak kol oyuntusu çevresinin ölçülmesi gerekmektedir.⁴⁷ Elbette kol boyu vb. ölçülere de ihtiyaç duyulmaktadır ancak örnek bir kalıp oluşturulacağından

⁴⁵ Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev: Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 93–112 s.s.

⁴⁶ Natalie Bray, **Dress Pattern Designing**, Blackwell Science Publishing, Londra, 1999, 65 s.

⁴⁷ Yüksel Işıklar ve diğerleri; **Giyim Kadın ve Çocuk Dış Giyimlerinde Temel Çizimler**, Devlet Kitapları, İstanbul, 1982, 82 s.

dolayı, kullanılacak olan standart 38 beden ölçülerine göre, kol boyu 58.4'cm olarak kabul edilmektedir.⁴⁸ Bu doğrultuda da tek parçalı kol temel kalıbının işlem basamakları tablo-1 e bağlı kalınarak aşağıda verilmektedir. (tablo-1 için bkz. sayfa 4)

Kol oyuntusunu teğet geçecek biçimde 1'den yukarı doğru dik bir çizgi çizilmesinin ardından:

1-2 Kol oyuntu çevresi (1/3) üçte biri, (8-14 (34-40) bedenler için eksi 0.3 cm); Sola dik çıkılır.

- **3** 1-2 arası 1/2 ; arka kol oyuntusundan sola yatay dik çizilir. Dördüncü çizgi devam ettirilir.
- **1-5** 1 ile 3 arası 1/2 ; kol birleşim noktası, şekildeki gibi işaretlenmektedir. Bedendeki kol oyuntusu üzerindeki kol birleşim noktası 5A olarak işaretlenir. 5 ile birleştirilir.⁴⁹
- **6** Ön omuz uç noktasıdır.
- **5-7** Kol oyuntusundan 5A – 6 arası artı 1 cm; (artı 1.25 cm 16-22 (42-48) bedenler için; artı 1-5 cm 24-30 (50-56) bedenler için); 2'den sola çizilen çizgi üzerinde kolun üst noktası ile birleştirilir. 7
- **8** Arka omuz uç noktasıdır.

⁴⁸ W. Aldrich, **a.g.e.** 20 s.

⁴⁹ W. Aldrich, **a.g.e.** 20 s.

Şekil 5 : Tablo

Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 11 s.

- **7-9** Kol oyuntu çevresi 4-8 arası artı 1 cm; (artı 1.25 cm 16-22 (42-48) bedenler için; artı 1.5 cm 24-30 (50-56) bedenler için); 3'ten sola yatay çizilen çizgi üzerinde arka kol birleşim noktası ile birleştirilir. 9
- **10** denge noktası olarak, kol altı, yan dikiş birleşme noktası kol çiziminde işaretlenmektedir.
- **5-11** 5A-10 arası ölçüsünden eksi 0.3 cm işaretleyerek birleştirilir.
- **9-12** 4-10 arası ölçüsünden eksi 0.3 cm işaretleyerek birleştirilir ve 7'den aşağıya dik çizgi çekilir.
- **7-13** bileğe kadar kol boyu ölçüsü; bilek hattından sağa ve sola yatay dik çizgi çizilir 11 ve 12'den aşağı doğru dik çıkılır. 14-15

Kol çevresi çizimi:

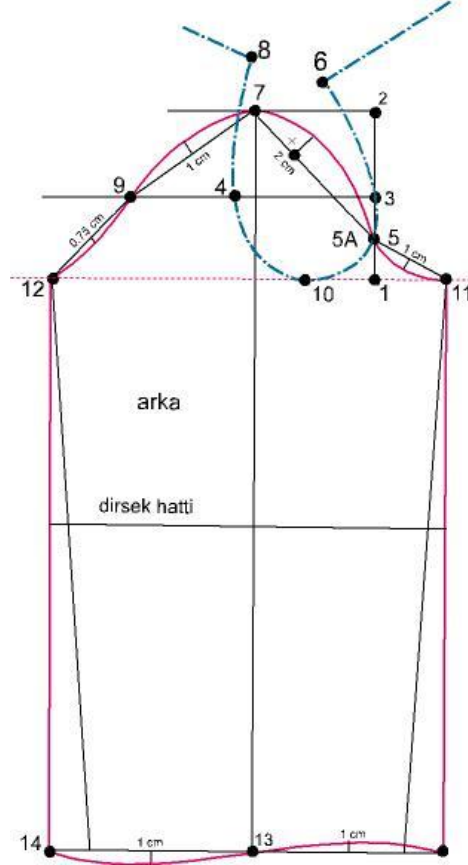
- **12-9** çizgisini 0.75 cm içeri işaretleyerek kavisli çizgi çizilir.
- **9-7** çizgisini 1 cm dışarı işaretleyerek kavisli bir çizgi çizilir.
- **7-5** çizgisinin (1/3) üçte birinden 2 cm dışarı işaretleyerek dışa kavisli bir çizgi çizilir.
- **5-11** çizgisi 1 cm içeri işaretleyerek içe doğru kavis çizilir.

Kol boyunun çizimi:

- **14-13** 1cm dışarıya işaretleyerek dışa kavisli bir şekilde çizgi çizilir.
- **13-15** 1 cm içeriye işaretleyerek içe doğru bir kavis çizilir.

Kol oyuntusu ölçümlerinin çok hassas olarak oyuntular üzerinden ölçülmesi gerekmektedir. Kol oyuntusuna tam oturtma sağlamak için kol kalıbı üzerinde hazırlanmalıdır.⁵⁰

⁵⁰ W. Aldrich, **a.g.e.** 20 s.

Şekil 6: Tek Parçalı Kol Temel Kalıbı

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 93-112 s.)

1.3.1.2. İki Parçalı Kol Temel Kalıbı

Yukarıda da bahsedildiği gibi; iki parçalı kol temel kalıbı, tek parçalı kol temel kalıbıyla beraber tüm diğer takma kol kalıplarına temel oluşturmaktadır. İsminden de anlaşılacağı üzere iki parçalı kol temel kalıbı, iki ayrı kısımdan oluşmaktadır. Kolun üç boyutlu yapısına tek parçalı kol temel kalıbından daha iyi uyum sağlamaktadır. Genellikle daha iyi bir kol uyumu istenilen giysilerde kullanılmaktadır; manto, ceket ve gömlek gibi ve iyi bir kalıp oturuşu istenen giysilerde bu kalıbı kullanmak uygun olmaktadır.⁵¹ İki parçalı kol temel kalıbı da tek parçalı kol temel kalıbıyla beraber takma kol kalıpları için ana kalıp olarak kabul edildiğinden, bu

⁵¹ W. Aldrich, **a.g.e.** 22,23 s.s.

kalıbın işlem basamaklarının tam olarak burada aktarılmasının kol formlarının anlaşılması bakımından doğru olacağına inanılmaktadır. Bu doğrultuda da iki parçalı kol temel kalıbının işlem basamakları şu şekildedir;

İki parçalı temel kol kalıbını oluşturmak için, tek parçalı kol temel kalıbında olduğu gibi beden ölçülerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için de örnek 38 beden ölçüleri kullanılmaktadır.⁵²

Kol boyu 58.4 cm

Bilek genişliği 13.75 cm

Bu ölçülere ek olarak palto ve rahat ceketler için kol boyuna ek olarak 1.5 cm, bilek genişliği ölçüsüne 1 cm ilave edilmektedir.

- Beden kalıbında kol birleşimi noktaları işaretlenir. Kol altı A omuz uçları B ve C olarak noktalanır. Beden hattı üzerindeki koltuk genişliği noktalarından yukarı dik çıkılır. D-E
- **Kol:** 0'dan dik yatay ve dikey çizgiler çizilir. (Aşağı, yukarı ve sola doğru)
- **0-1** Kol oyuntusu çevresi (1/3) ölçüsünün üçte biri; sola dik yatay çizgi çizilir
- **1-2** 0-1 arası (1/3) üçte biri artı 1 cm; sola dik yatay çizgi çizilir.
- **0-3** 0-1 arası (1/4) dördte biridir.

Temel beden üzerinde E-F ölçüsü koldaki 0-3 ölçüsüne eşit olmaktadır. Bedende kol oyuntusunda KB'e (kol birleşim noktası) FP'den sola dik yatay çizgi çekerek işaretlenir. D-AKB (arka kol birleşim noktası) ölçüsünün koldaki 0-2 ölçüsüne eşit olduğu anlaşılmaktadır.

- **3-4** Bedendeki C-KB ölçüsü artı 1 cm 16-22 (42-48) bedenlere; artı 1.5 cm 24-30 (50-56) bedenlere 3-4 birleştirilir.
- **4-5** Bedendeki B – AKB ölçüsü artı 0.8 cm (artı 1cm) 16-22 (42-48) bedenlere; artı 1.2 cm 24-30 (50-56) bedenlere 4-5'i birleştirilir.
- **0-6** Bedendeki A – E ölçüsü
- **0-7** 2 cm; iki tarafa yatay dik çizgi çizilir.

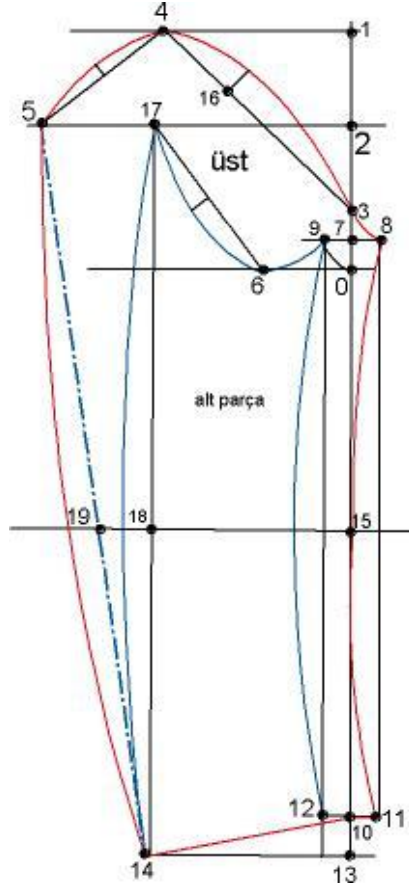
⁵² W. Aldrich, a.g.e. 22 s.

- **7-8** ve 7-92 cm; 8 ve 'dan aşağıya dik çizgi çizilir.
- **1-10** Kol boyu; 11 ve 12'ye yatay dik çizilir.
- **10-13** 3 cm; sola yatay dik çizgi çizilir.
- **10-14** Bilek genişliği ölçüsü, 10-14 ve 10-11 birleştirilir.
- **7-15** 7-10 arası $\frac{1}{2}$; sola yatay dik çizilir (bu dirsek hattıdır) ve iç dikişleri dirsek hattında 2'şer cm içeri gireriz.

Kol çevresi çizimi

- **5-4** çizgisini 1 cm dışa işaretleyerek dışa kavisli bir çizgi çizilir. 4-3 arası ($\frac{1}{3}$) üçte biri işaretlenir. 16
- **4-3** 16'da 4-3 çizgisini 2 m işaretleyerek dışa kavisli çizilir. 3-8 arası kavisle birleştirilir.
- **6-17** Bedende A – AKB doğrusunun ölçüsü artı 0.5 cm. 6-17 çizgisini 1.5 cm işaretleyerek içe kavisli çizgi çizilir. 6-9 arası hafif bir kavisle birleştirilir.
- **17-14** ve 5-14 arası birleştirilir. Dirsek hattında 18 ve 19 işaretlenir. 18 ve 19'dan 2.3 cm dışarı kavisli çizgi çizilir. (2.5 cm 16-22(42-48)2.7 cm 24-30 (50-56)bedenlerde uygulanmaktadır.⁵³

⁵³ W. Aldrich, a.g.e. s.22

Şekil 7: İki Parçalı Temel Kol Kalıbı

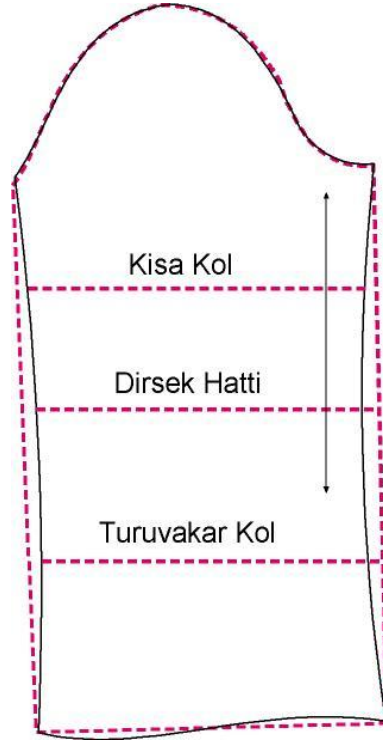
Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 23 s.

1.3.1.3. Düz Dar Kol Kalıbı

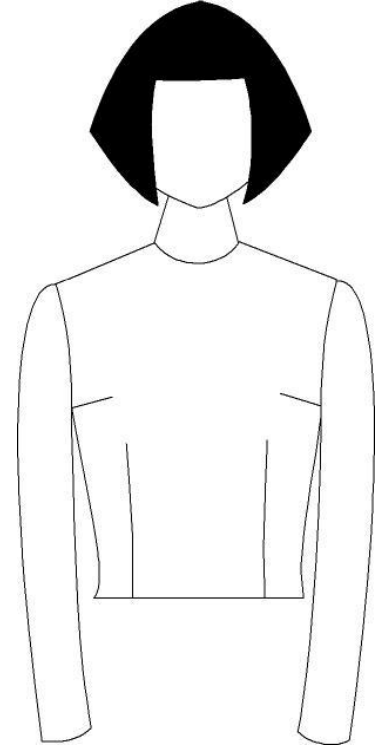
Düz dar kol, üzerinde çok fazla uygulama yapılmayan bir kol kalıbı olarak bilinmektedir. Adından da anlaşılacağı gibi; dış görüntüsü abartısız, fazlasıyla sade ve giyen kişinin kolunu sıkıca kavrayan bir yapıya sahiptir. Temel kol kalıbına oldukça benzemesine rağmen onu temel kol kalıbından ayıran az da olsa farklılıkları bulunmaktadır.⁵⁴ En belirgin farkı ise şu şekilde ortaya konmaktadır; temel kol kalıbı üzerinden alınan kalıpta kol alt dikişleri 0.5 cm kadar içeri alınıp, kavisli bir hat çizilir. Bu uygulamanın

⁵⁴ Işıklar ve diğerleri, a.g.e. 85 s.

sonucu olarak da temel kol kalıbına oranla daha dar ve giyen kişinin kolunu kavrayan bir yapıda, yeni bir kol kalıbı elde edilmiş olunur.⁵⁵

Şekil 8: Düz Dar Kol kalıbı

Şekil 9: Düz Dar Kol Modeli

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

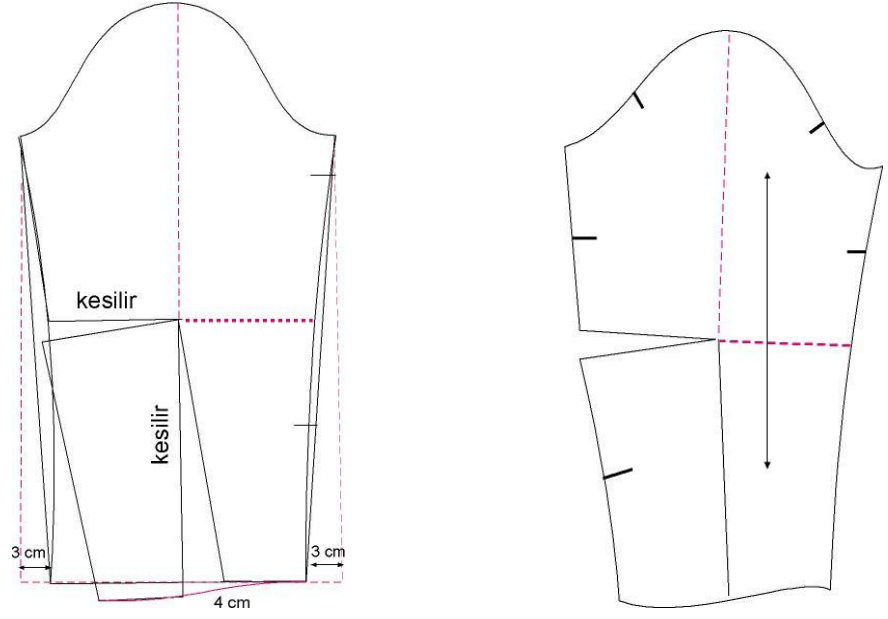
1.3.1.4. Dirsekten Pensli Dar Kol Kalıbı

Dirsekten pensli dar kol kalıbı, düz kol kalıbından türeyen bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı düz kol kalıbında olduğu gibi giyen kişinin kolunu iyice kavradığı görülmektedir.⁵⁶ Ayrıca, dirsekte oluşturulan pens sayesinde insan kol yapısına uyum sağlayarak, üç boyutlu bir görüntü yaratır.⁵⁷

⁵⁵ Aldrich, **a.g.e.** 93,112 s.

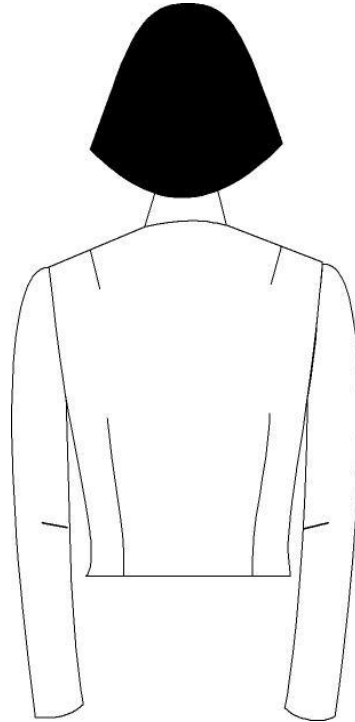
⁵⁶ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 88,90 s.

⁵⁷ Margarete Stiegler, Herausgegeben von der Deutschen Bekleidungs-Akademie München, **Schnittkonstruktionen für Kleider und Blusen (System M. Müller& Sohn)**, Rundschau-Verlag Otto G. Königer GmbH& Co. München., Münih, 1997, 113 s.

Şekil 10: Dirsekten Pensli Dar Kol Kalıbı

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

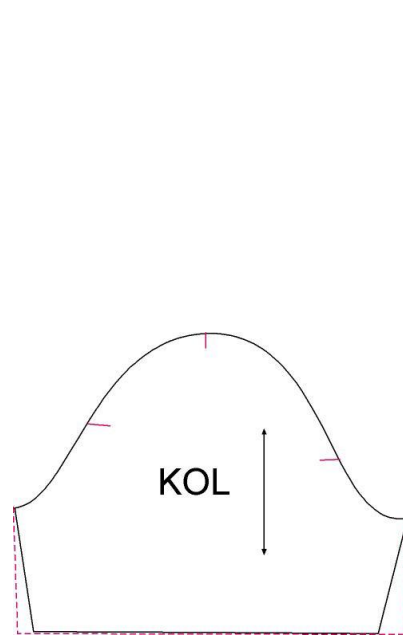
Şekil 11: Dirsekten Pensli Kol Modeli

Sözü edilen üç boyutlu görüntü şu şekilde oluşturulmaktadır; düz kol kalıbından bir kopya alınır, kol ağzı yaklaşık olarak 3 cm kadar daraltılır

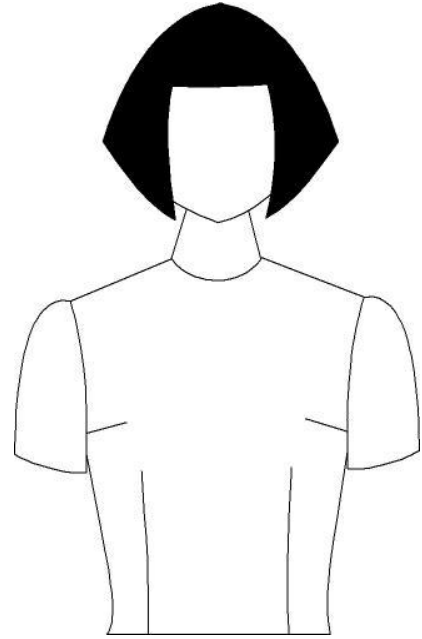
ve kol alt çizgisi çizilir. Daha sonra arka dirsek hattından kolun ortasına kadar, orta noktasından ise bileğe kadar kesilerek bilekteki pens dirseğe kaydırılır.⁵⁸ Orta noktadan bileğe kadar kesilen doğru kapatılır ve dirsekte bir pens açıklığı yaratılır. Bu çalışmanın sonucunda da, yukarıda bahsedilen üç boyutlu kol formuna ulaşılmış olunur.⁵⁹

1.3.1.5. Kısa Kol Kalıbı

Kısa kol kalıbı da, düz dar kol kalıbından hareket edilerek oluşturulmaktadır. Kol uzunluğu isteğe bağlı olarak belirlenebilir. Düz kol kalıbından kısa kol hattına kadar kopya alınır ve kol alt dikişinden yaklaşık olarak 1.5 cm içeri girilerek kol daraltılır. Böylelikle kısa kol kalıbı oluşturulmuş olunur.

Şekil 12: Kısa Kol Kalıbı

Şekil 13: Kısa Kol Modeli

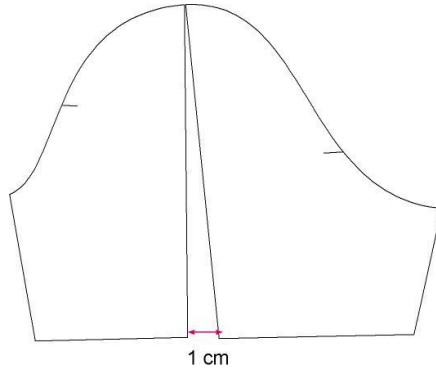
(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

⁵⁸ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 90 s.

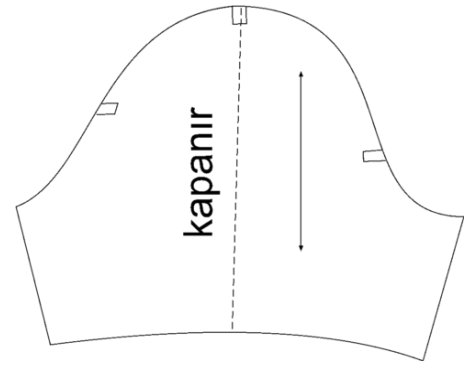
⁵⁹ Aldrich, **a.g.e.**, 93-112 s.

1.3.1.6. Kısa Dar Kol Kalıbı

Kısa dar kol kalıbı kullanılarak tasarlanmış giysilerin, onu giyen kişinin kolunu sıkıca kavrayan bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Bu kalıba ulaşmak için kısa kol kalıbı üzerinden yeni bir kopya alınır. Daha sonra kol ortası hattı üzerinde yaklaşık olarak 1 cm kadar bir pens açıklığı çizilir. Çizilen pens kesilir ve pens açıklığı kapatılır. Sonuç olarak oluşturulan 1 cm' lik pens kapaması sayesinde kısa dar kol kalıbı elde edilmiş olunur.

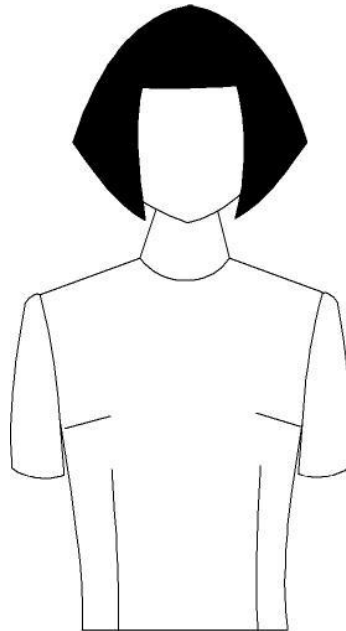

Şekil 14: Kısa Dar Kol Kalıbı 1

Şekil 15: Kısa Dar Kol Kalıbı 2

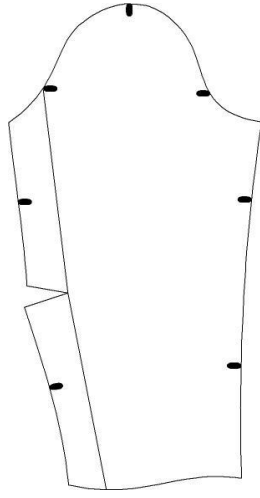
(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

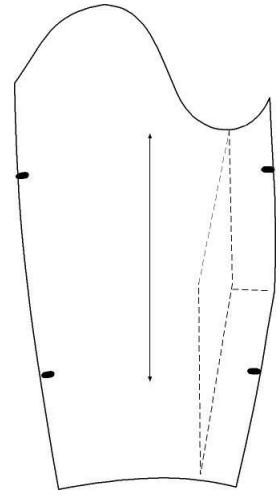
Şekil 16: Kısa Dar Kol Modeli

1.3.1.7. Arkası Dikişli Kol Kalıbı

Arkası dikişli kol kalıbını oluşturmak için dirsekten pensli dar kol kalıbından kopya alınır. Pens ucundan geçerek arka kol birleşim noktasından (Müller sistemine göre Ae noktası) bileğe kadar çizilir. (bilek ölçüsünün $\frac{1}{4}$ ünde dikiş hattı bitirilir.) dirsek pensli kapatılır. Yeni oluşturulan kalıbın bir kopyası alınır. Yeni çizilen hat makasla ayrılır ve kesilen parça kolun diğer tarafında bir pens oluşturacak şekilde yerleştirilir. Böylece bir dikiş hattı oluşturulur.

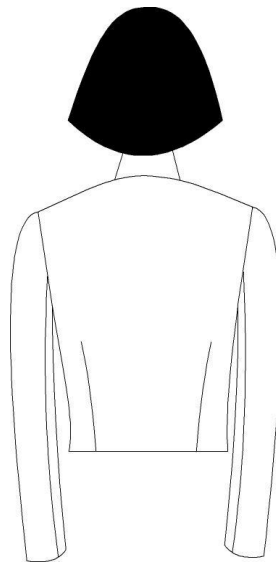

Şekil 17: Arkası Dikişli Kol Kalıbı 1

Şekil 18: Arkası Dikişli Kol Kalıbı 2

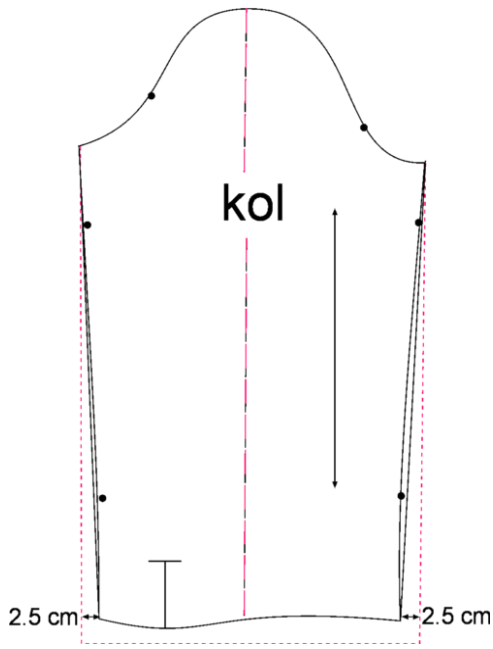
(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

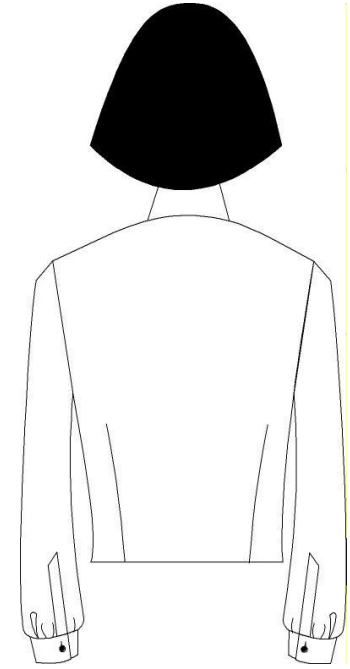
Şekil 19: Arkası Dikişli Kol Modeli

1.3.1.8. Gömlek Kol Kalıbı

Her bir kol kalıbının temel kol kalıbı üzerinden çıkartıldığı bilinmektedir. Gömlek kolu da temel kol kalıbı üzerinden hareket edilerek oluşturulmaktadır.⁶⁰ Gömlek kolu kalıbı incelendiğinde kavisli bir şekilde beden ile birleştiği görülür. Bununla birlikte kolun ve kol evi genişliğinin kumaşa veya isteğe bağlı olarak değişiklik gösterdiği bilinmektedir.

Şekil 20: Gömlek Kolu Kalıbı

Şekil 21: Gömlek Kolu Modeli

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

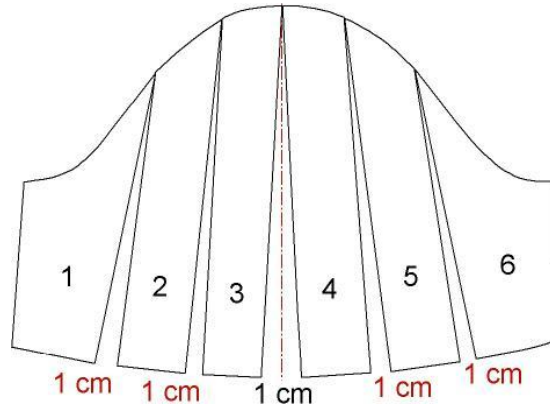
Gömlek koluna manşet eklendiği için gömlek kol kalıbı bir manşet genişliği kadar kısa olmalıdır. Manşet genişliği de kumaşa, isteğe ve günün modasına göre farklılıklar gösterebilir. Ancak manşet genişliği ve gömlek kol kalıbı boyu kişinin kol boyuyla sınırlı kalmaktadır. Gömlek kol kalıbı manşetle birlikte kolun iç tarafında bulunan bir yırtmaca sahiptir. Yırtmaç

⁶⁰ Aldrich, a.g.e.93-112 s.

uzunluğu da günün modasına veya isteğe bağlı olarak değişebilmektedir. Manşette her zaman, yırtmaçta ise genellikle dğme ve ilik bulunmaktadır.

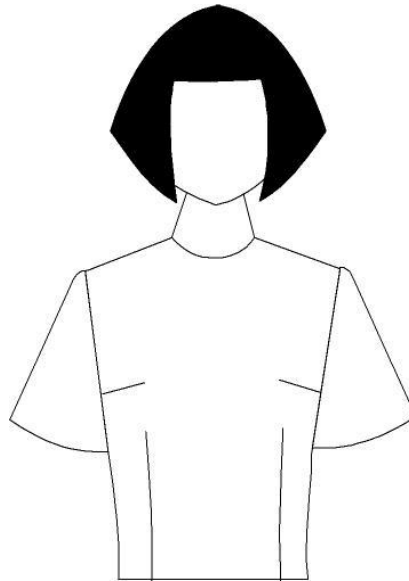
1.3.1.9. Çan Kol Kalıbı

Çan kol kalıbının da gömlek kol kalıbı gibi bedene takılan kollardan olduğu bilinmektedir. Gömlek kolu kalıbında olduğu gibi çan kol kalıbını çizebilmek için temel kol kalıbı üzerinden yeni bir kalıp çizmek gerekmektedir.

Şekil 22: Çan Kol Kalıbı

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 97 s.)

Şekil 23: Çan Kol Modeli

Çan kol kalıbı araştırıldığında istenilen açıklığa bağlı olarak kalıbın parçalara ayrılmak suretiyle elde edildiği anlaşılmaktadır. Ana kalıp üzerinde orta çizgiden itibaren kolun her iki tarafına da eşit aralıklar verilir, omuz eğrisine kadar makasla kesilir ve eşit ölçülerde kalıp açılır.⁶¹ Açılan kol kalıbının üzerinden yeniden kalıp alınarak çan kol kalıbı elde edilmiş olunur. Çan kol kalıbının uzunluğu, genişliği günün modasına, kumaşa veya modele bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir.

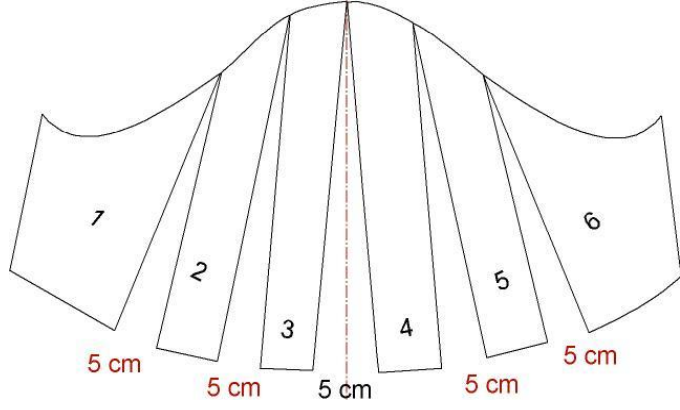
1.3.1.10. Volanlı Kol Kalıbı

Volanlı kol formu incelendiğinde dairesel bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çan kol gibi omuzdan aşağı doğru açılarak inmektedir. Her ikisinin formları birbirine benzediğinden volanlı kol kalıbı, çan kol kalıbından hareket edilerek oluşturulabilmektedir.⁶² Çan kol kalıbında verilen açıklık ölçüsü volanlı kol kalıbında yeterli olmayacağından parçaların arasındaki açı iyice genişletilmelidir. Aksi takdirde istenilen dökümlü forma ulaşamamaktadır. Bu açıklıkların ölçüsü çan kol kalıbında 1 cm ise, volanlı kol kalıbında en az 3 cm olmalıdır.⁶³

⁶¹ Aldrich, **a.g.e.**, 97 s.

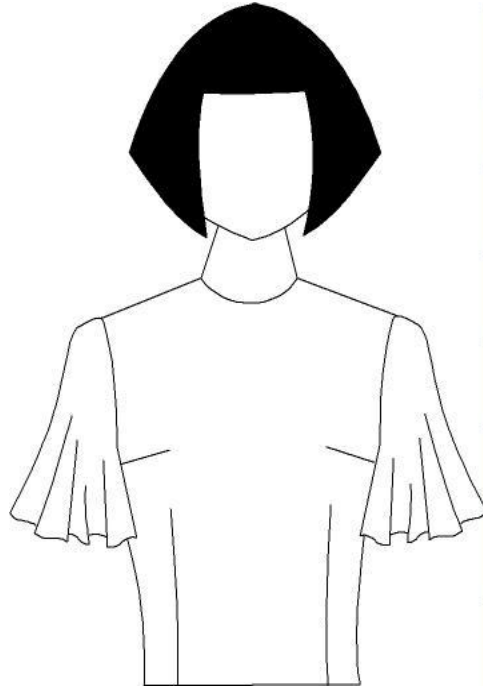
⁶² Aldrich, **a.g.e.**, 97 s.

⁶³ Stiegler, **a.g.e.**, 127 s.

Şekil 24: Volanlı kol Kalıbı

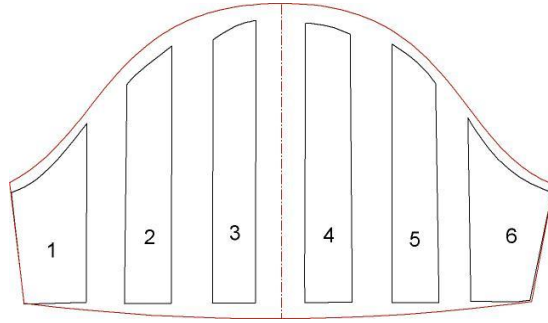
(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

Şekil 25: Volanlı kol Model

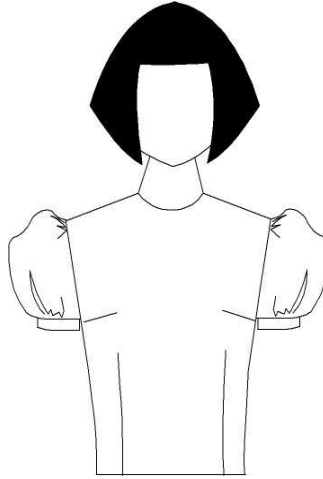
1.3.1.11. Karpuz Kol Kalıbı

Karpuz kolun sıklıkla moda olan, sevilen bir kol formu olduğu bilinmektedir. Hem omuz kavisinde hem de kol ağzında bolca büzgüye sahiptir. Kol, yukarıda omuza, kol ağzında ise manşete bağlanmaktadır.⁶⁴ Karpuz kol kalıbının teknik olarak açılımı ise şöyle sıralanabilmektedir; kısa kol kalıbından bir kopya alınır ve kalıp altı eşit parçaya bölünür.⁶⁵ Daha sonra büzgü fazlalığının isteğine bağlı olarak her bir parça arasına eşit miktarda ölçü verilir. Kol kalıbının hem üzeri hem de kol ağzı şekil verilerek yeni bir hat çizilir. Bu işlemlerin ardından kol ağzına eklenecek manşet oluşturulur. Manşetin genişliğinin ölçüsü ve şekli isteğe göre şekillenebilir.⁶⁶

Şekil 26: Karpuz Kol Kalıbı

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 95 s.)

Şekil 27: Karpuz Kol Modeli

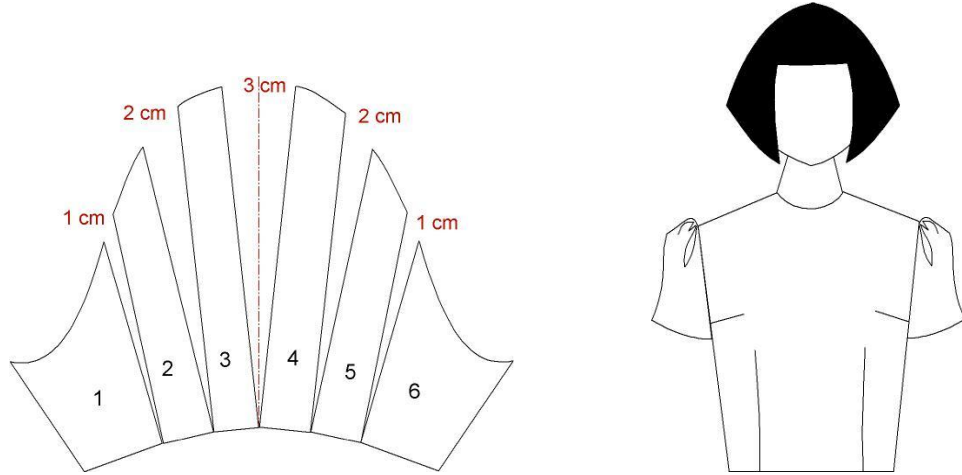
⁶⁴ Stiegler, **a.g.e.**, 128 s.

⁶⁵ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 91,92 s.

⁶⁶ Fatma Çardak ve diğerleri, **Kalıp Hazırlama Kadın Dış Giyimi**, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Eğitim Şubesi Kalıp ve Konfeksiyon Hazırlama Birimi, İstanbul, 2006, 142 s.

1.3.1.12. Kol Üstü Büzgülü Kol Kalıbı

Kol üstü büzgülü kolun da karpuz kol gibi sevilen bir model olduğu bilinmektedir. Kalıpta, omuz kavisi üzerinde yapılan genişletme işlemi sayesinde kolda büzgüler elde edilmektedir. Bu kalıbı oluşturmak için kısa kol kalıbından kopya alınarak başlanmaktadır; yeni kalıp üzerinde kol ağzından altı eşit dik çizgi çıkılır (bu parçaların sayısı isteğe bağlı olarak değişebilir)⁶⁷. Bu işlemden sonra çizilen düz çizgiler takip edilerek kol kalıbı üzerinden aşağı doğru makasla kesilir fakat parçalar tamamen birbirinden ayrılmaz. Aşağıdaki kalıpta görüldüğü gibi en geniş ölçü orta noktaya verilmektedir ve daha sonra diğer açmalar azalarak gitmektedir. Aşağıdaki kalıpta orta noktaya 3 cm, ondan sonraki aralığa 2 cm ve son aralığa da 1 cm verilmektedir.⁶⁸

Şekil 28: Kol Üstü Büzgülü Kol Kalıbı **Şekil 29: Kol Üstü Büzgülü Kol Modeli**

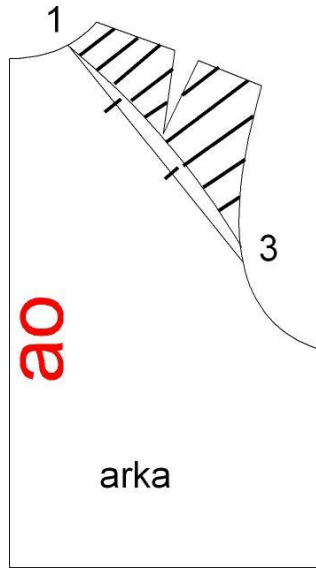
(Kaynak: Fatma Çardak ve diğerleri, **Kalıp Hazırlama Kadın Dış Giyimi**, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Eğitim Şubesi Kalıp ve Konfeksiyon Hazırlama Birimi, İstanbul, 2006, 141 s.)

⁶⁷ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 93 s.

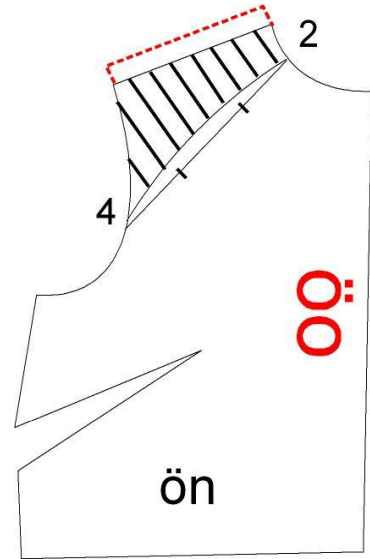
⁶⁸ Stiegler, **a.g.e.**, 121 s.

1.3.1.13. Temel Reglan Kol Kalıbı

Reglan kol kalıbının bedene takılan diğer kol kalıplarından farklı olduğu bilinmektedir. Reglan kol bedende omuzdan yakaya doğru uzanmaktadır. Yani bedenin bir parçası reglan kol kalıbının bir kısmını oluşturmaktadır.⁶⁹ Reglan kol kalıbının farklı farklı uygulamaları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri; düşük reglan kol kalıbı ve dik omuzlu reglan kol kalıbıdır. Reglan kol kalıbını ve diğer uygulamalarını oluşturabilmek için öncelikle temel bir reglan kol kalıbı elde edilmektedir. İşlem basamakları kısaca şu şekildedir; temel beden kalıbından ve tek parçalı kol kalıbından kopya alınır. Ön omuz hattından 1 cm eksiltilir; arka omuz hattına 1 cm ilave edilir. Daha sonra yeni omuz noktalarından 3 cm içeride 1 ve 2 işaretlenir. Arka omuz pensi kaydırılır ve ön (çıt) kol birleşim noktaları 3 cm yukarı alınır, yeni noktalar 3 ve 4 olarak işaretlenir. 1-3 ve 2-4 kavisli bir şekilde birleştirilir.⁷⁰ Sonuç olarak temel reglan kol kalıbı elde edilmiş olunur.⁷¹

Şekil 30: Reglan Kol Kalıbı Beden 1

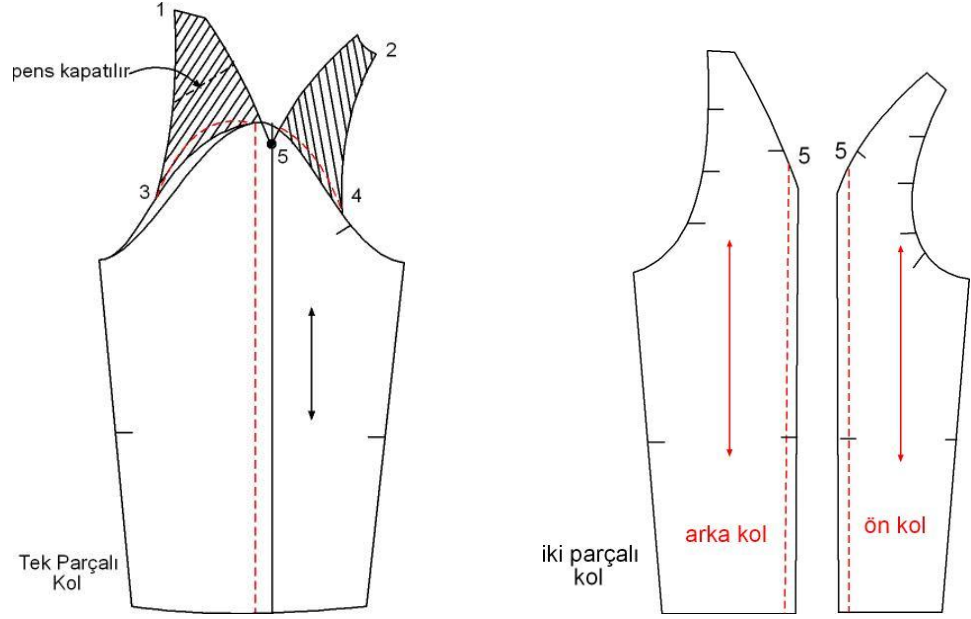
Şekil 31: Reglan Kol Kalıbı Beden 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 105 s.)

⁶⁹ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 97-99 s.

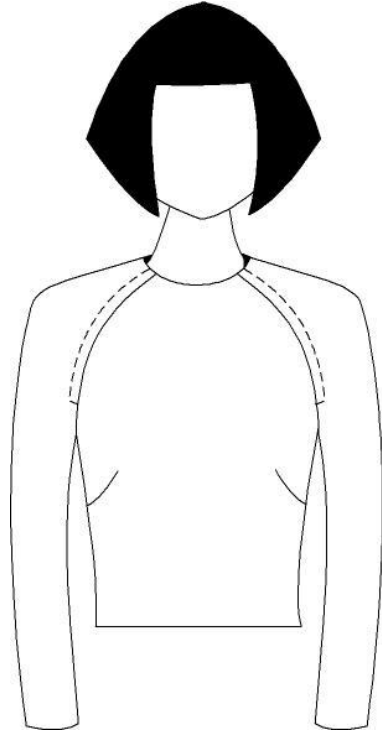
⁷⁰ Aldrich, **a.g.e.**, 93-112 s.

⁷¹ Stiegler, **a.g.e.**, s. 141 s.

Şekil 32: Temel Reglan Kol Kalıbı 3 Şekil 33: Temel Reglan Kol Kalıbı 4

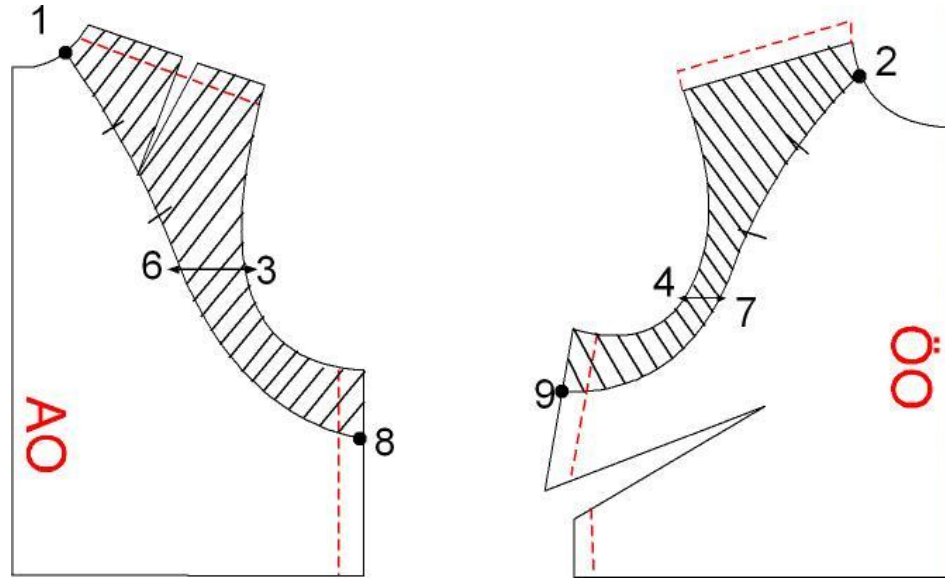
(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 105 s.)

Şekil 34: Temel Reglan Kol Modeli

1.3.1.14. Düşük Reglan Kol Kalıbı

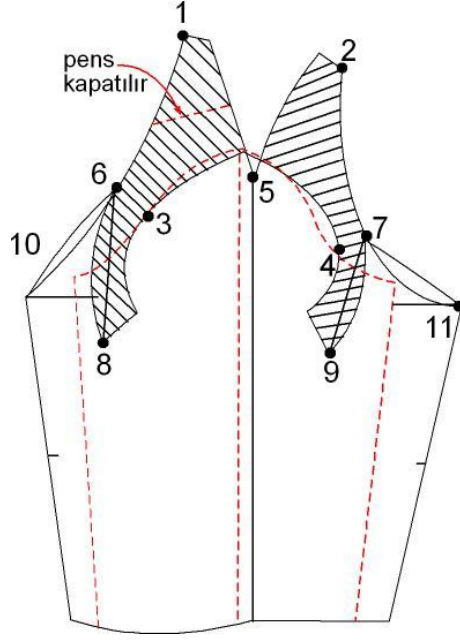
Kol kalıpları incelendiğinde, düşük reglan kol kalıbının temel reglan kol kalıbından farkı, kol parçasının bedende, kol altına kadar uzanmasıdır. Modele bağlı olarak klasik reglan kol kalıbında izlenen yöntemin burada da uygulandığı görülmektedir. Kol evi alt çizgisinin altında reglan hattı kavisli olarak oluşturulur. 6,7,8,9 noktaları modelin şekline göre değişim göstermektedir. Kol çizimi için temel reglan kol kalıbında olduğu gibi beden parçaları çit ve kol birleşim noktaları dikkate alınarak kol kalıbı üzerine yerleştirilir. Kol evi çizgisinden aşağıya bedenden inilen ölçünün yarısı kadar inilerek yardımcı çizgiler çizilir. Bedendeki 6,8,7,9 ölçüsü kola taşınır. Yeni oluşan 10 ve 11 noktaları kavisli olarak 6 ve 7 noktaları ile birleştirilir. Kol altından her iki tarafta açmalar yapılır ve düşük reglan kol kalıbının kol evi oluşturulmuş olunur.⁷²

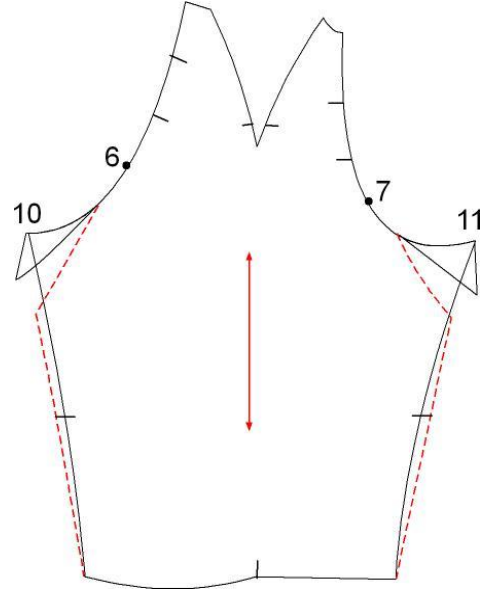
Şekil 35: Düşük Reglan Kol Beden Kalıbı Şekil 36: Düşük Reglan Kol beden Kalıbı 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 105 s.)

⁷² Aldrich, a.g.e. 104 s.

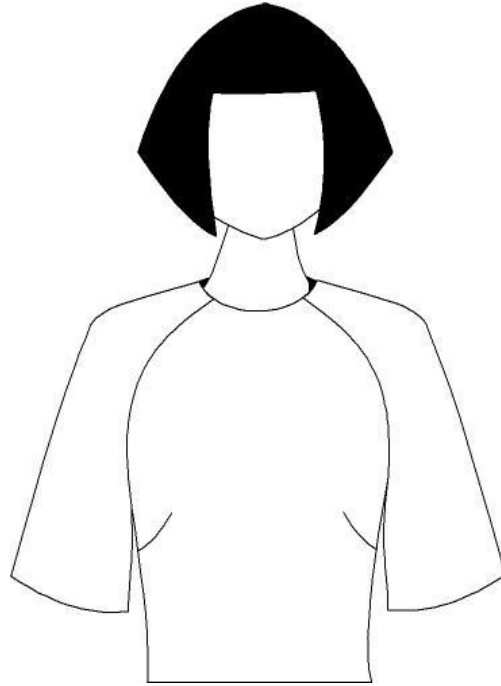

Şekil 37: Düşük Reglan Kol Kalıbı 3

Şekil 38: Düşük Reglan Kol Kalıbı 4

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 105 s.)

Şekil 39: Düşük Reglan Kol Modeli

1.3.2. Bedenden Çıkan Kol Kalıpları

Bedenden çıkan kol kalıpları teknik olarak incelendiğinde, birbirinden ayrı olarak hazırlanmış kol ve beden kalıplarının birleştirilmesiyle oluşturulduğu anlaşılmaktadır.⁷³ Ancak bu giysi kalıbı her ne kadar iki ayrı kalıbın birleştirilmesi sonucu ortaya çıksa da kol ve beden kalıpları dikim aşamasından sonra tek parça olarak görülmektedir. Kol bedeninin bir uzantısı olarak el bileğine ya da istenilen kol mesafesine kadar ulaşan tek parça bir görüntüye sahiptir. Bu doğrultuda da beden ve kol tek parça olarak oluşturulduğundan sözü edilen kol formları bedenden çıkan kol kalıpları başlığı altında incelenmektedir. Diğer bedenden çıkan kol kalıplarına oranla, temel kol kalıbına daha yakın bir tasarımda olması bakımından, bu başlık altında ilk olarak temel kimono kol kalıbının ele alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

1.3.2.1. Temel Kimono Kol Kalıbı

Kimono kol kalıbı genellikle geniş hatlara sahip hareket rahatlığı sağlayan modellerde kullanılmaktadır.⁷⁴ Kimono kol kalıbı incelendiğinde birbirinden ayrı beden ve kol kalıplarından oluşturulduğu anlaşılmaktadır.⁷⁵ Daha detaylı bir teknik analiz yapıldığında işlemler şu şekilde olmaktadır; isteğe bağlı olarak penssiz temel beden kalıbından veya üst giysi (palto) temel kalıbından, ön ve arka parçaların kopyaları alınır. İsteğe bağlı olarak bilekte kol altı dikişi daraltılmaktadır.⁷⁶ Kol temel kalıbı kopyalanır.

Arka: yan dikiş üzerinde 0 ve 1 noktaları işaretlenir ve dışarı doğru dik yatay bir çizgi çizilir.

1-2 3.5 cm; yukarı dik çıkılır 3

Omuz noktasında 4, yaka noktasında 5 işaretlenir.

Kol temel kalıbı kol ortasından ikiye ayrılır.

⁷³ Işıklar ve diğerleri, **a.g.e.** 136,137 s.

⁷⁴ W. Aldrich, **a.g.e.** 106,107 s.

⁷⁵ Stiegler, **a.g.e.** 154 s.

⁷⁶ W. Aldrich, **a.g.e.** 106,107 s.

Kol arka çizgisi 4 noktasına dokunacak biçimde, kolaltı 2-3 çizgisine dokunacak şekilde kol yerleştirilir ve 6 noktası işaretlenir.

0-7 0-1 ölçüsünün üçte biri eksik 0,5 cm. 7 bilekte birleştirilir. Birleştiği nokta 8'dir.

7-9 6 cm; 7-10 6 cm; 9-10 arası kavis bir çizgiyle birleştirilir.

4-11 1,5 cm; bilekte 5-11 ve 11-12'i birleştirilir.

Ön : Burada göğüs pensi omuzdan bel hattına taşınır ve yan dikişi üzerinde 13 ve 14 noktaları işaretlenir.

13-15 3.5 cm; 14-16 3.5 cm; 15-16 birleştirilir. Omuzda 17, yakada 18 noktaları işaretlenir.

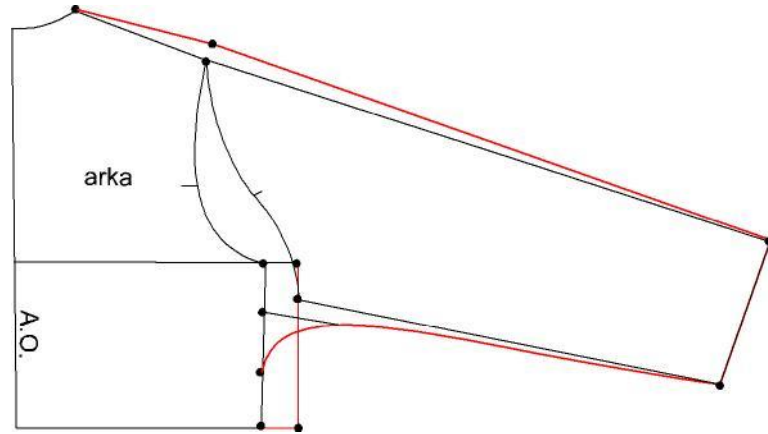
16-19 arka parçadaki 3-6 ölçüsü. Ön kol altını 19'a kol üstü omuza getirilerek birleştirilir.

14-20 0-7 arası ile aynı; 20'yi bilekte 21'le birleştirilir.

20-22 6 cm; kavisli bir çizgiyle 22-23 noktaları birleştirilir.

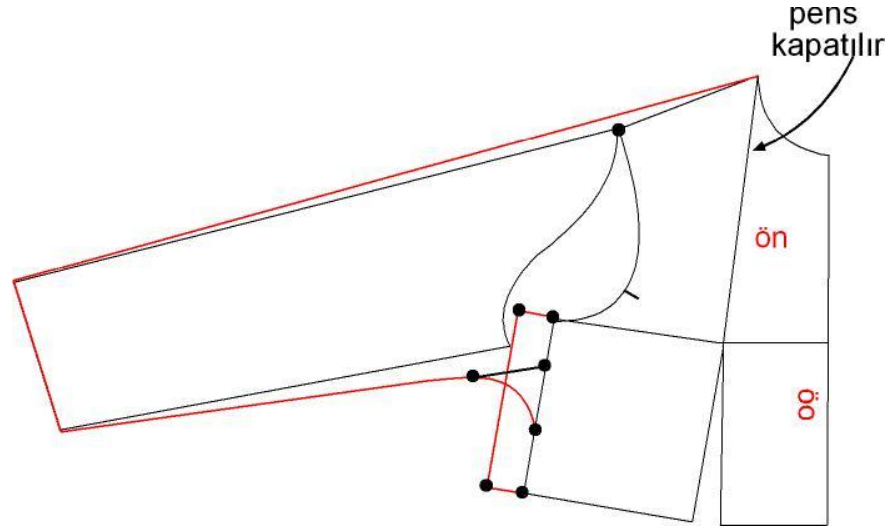
17-24 1.5 cm; bilekte 18-24 ve 24-25 birleştirilir.

Göğüs pensi ise istenilen yere taşınır.

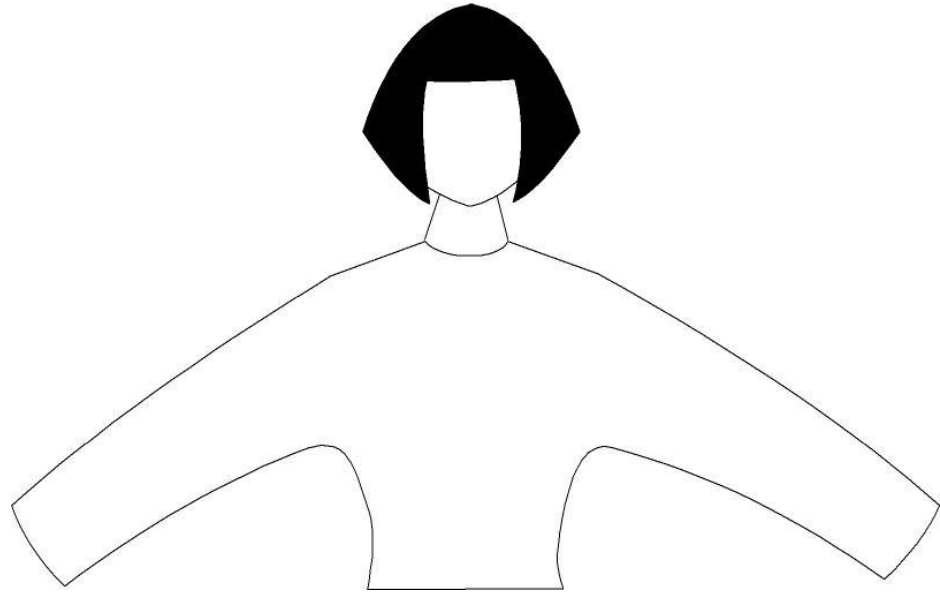
Şekil 40: Temel Kimono Kol Kalıbı 1

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

Şkil 41: Temel Kimono Kol Kalıbı 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

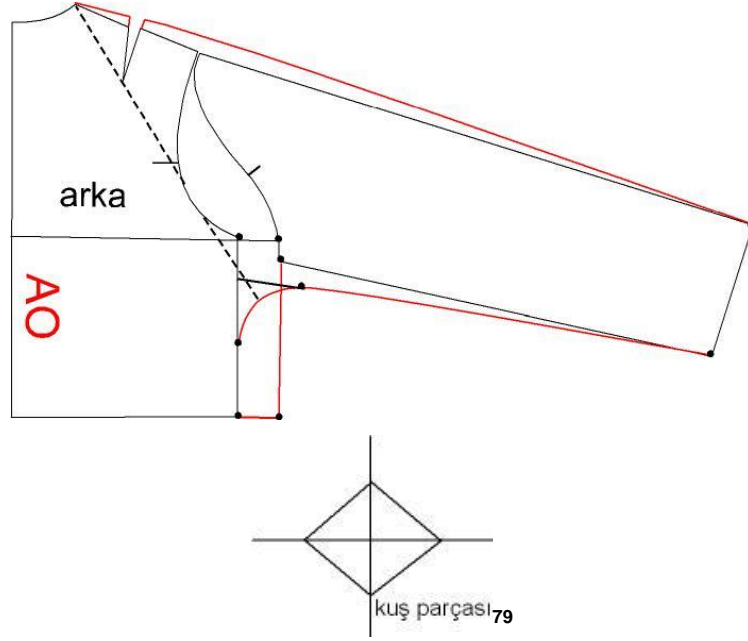
Şkil 42: Temel Kimono Kol Modeli

1.3.2.2. Dar Kimono Kol Kalıbı

Dar kimono kol kalıbı uygulanırken, diğer kimono kol kalıbından farklı olarak kolun altına baklava biçiminde bir parça ilave edilmektedir.⁷⁷ Bu

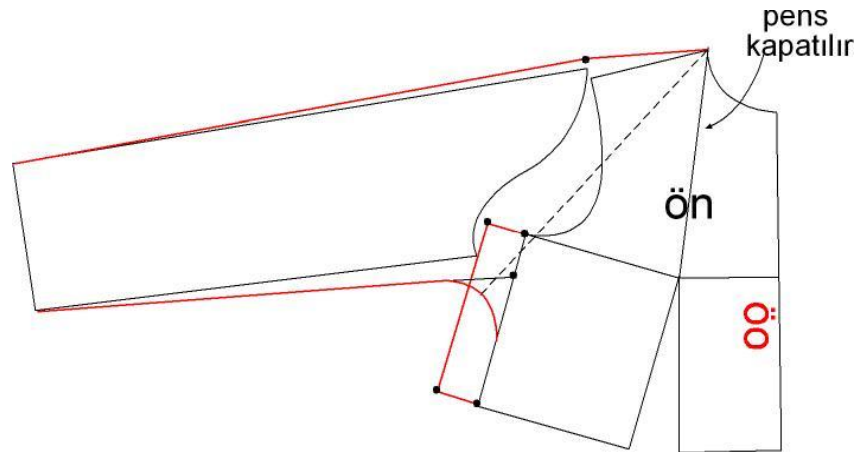
⁷⁷ Işıklar ve diğerleri, a.g.e. 106,107 s.

parçaya kuş parçası denir ve bu parça kolun rahat hareket etmesini sağlamaktadır.⁷⁸

Şekil 43: Dar Kimono Kol kalıbı 1

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

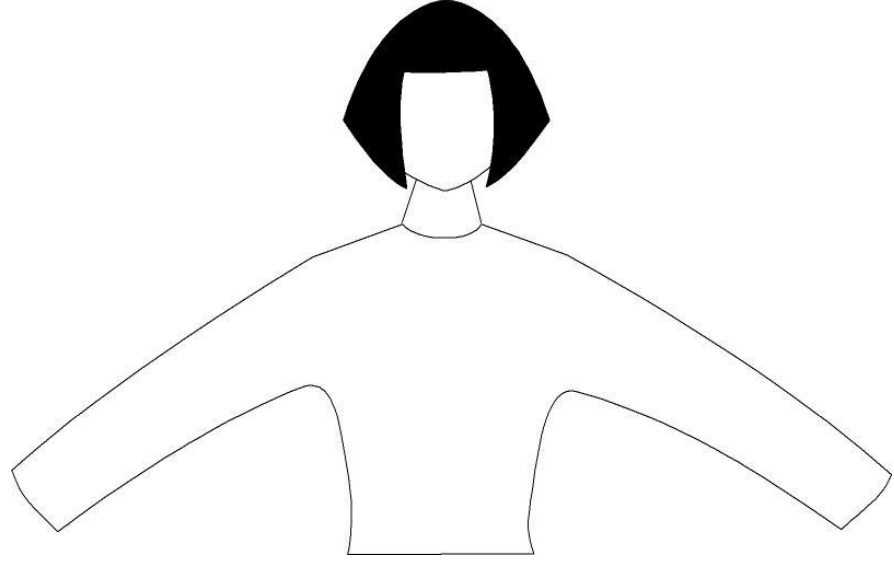

Şekil 44: Dar Kimono Kol Kalıbı 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

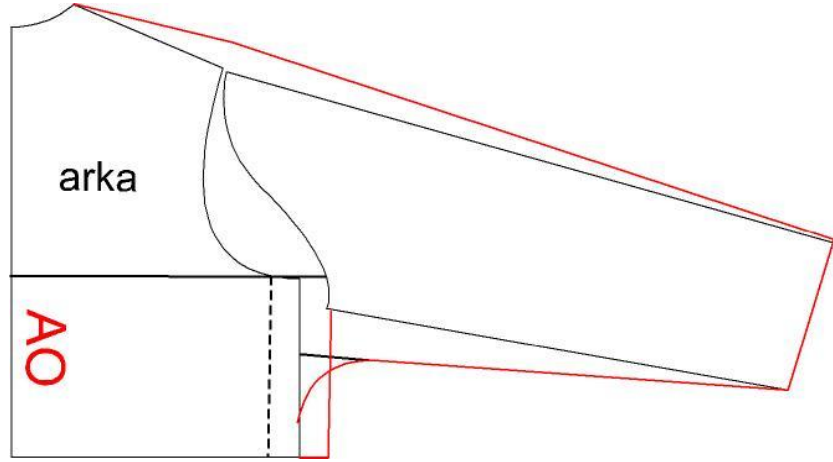
⁷⁸ Stiegler, a.g.e. 160 s.

⁷⁹ Stiegler, a.g.e. 159 s.

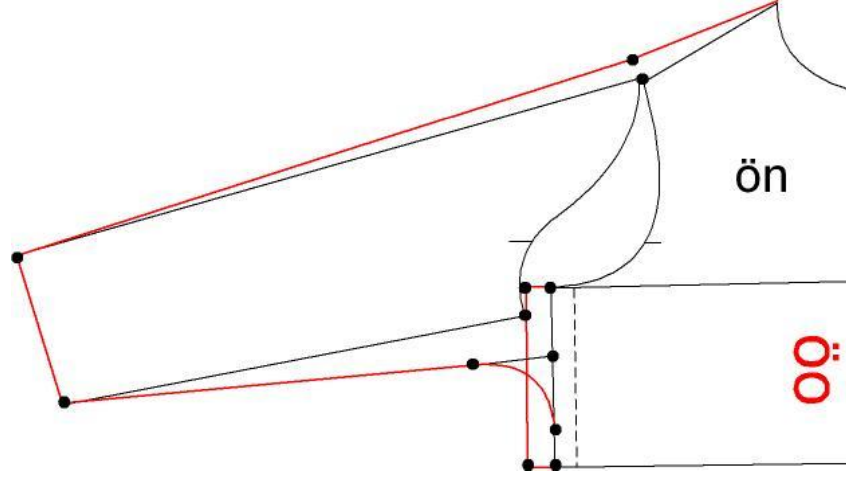
Şekil 45: Dar Kimono Kol Modeli

1.3.2.3. Geniş Kimono Kol Kalıbı

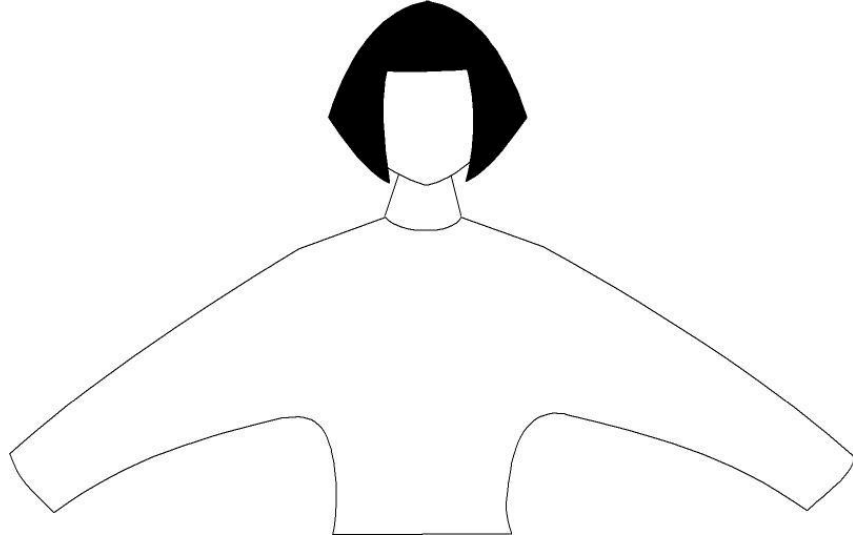
Şekil 46: Geniş Kimono Kol Kalıbı 1

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

Şekil 47: Geniş Kimono Kol Kalıbı 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 107 s.)

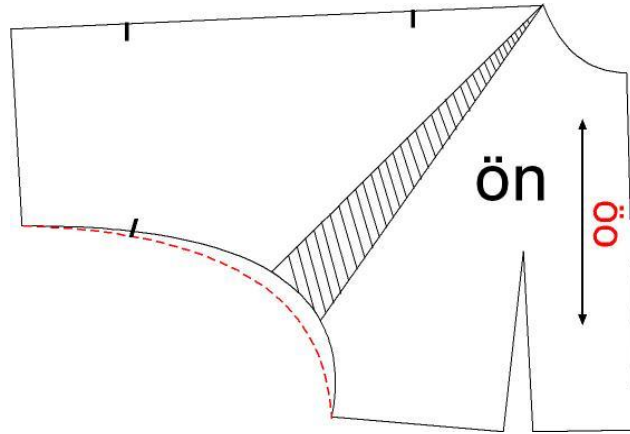

Şekil 48: Geniş Kimono Kol Modeli

1.3.2.4. Yarasa Kol Kalıbı

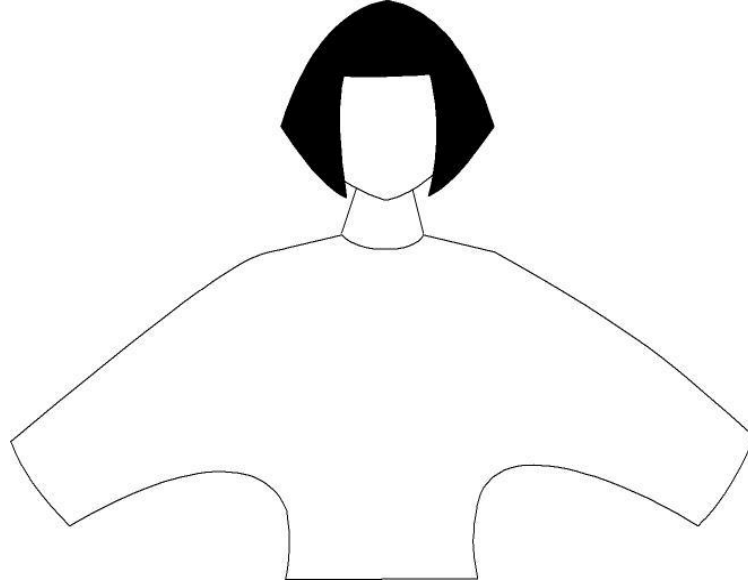
Yarasa kol kalıbının kimono kol kalıbı üzerinde bazı uyarlamaların yapılmasıyla oluşturulan bir kol kalıbı olduğu bilinmektedir. Teknik olarak açıklamak gerekirse; istenilen kimono kol kalıbının bir kopyası alınır. Daha sonra kol altı kavisinin ortasından yakaya doğru uzayan düz bir çizgi

çizilir.⁸⁰ Çizgi boyunca makasla kesilir ve kol altı kavisi istenilen bolluğa göre açılır. Kol altı kavisi biraz daha rahatlık payı verilerek yeniden çizilir. Üzerinde değişiklik yapılan kalıp yeniden çizilir ve son olarak da kalıp kumaşa aktarılır. Bunun sonucu olarak da yarasa kol kalıbı kullanılarak istenilen kol formunu dikmek mümkün hale gelir.⁸¹

Şekil 49: Yarasa Kol Kalıbı

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 109 s.)

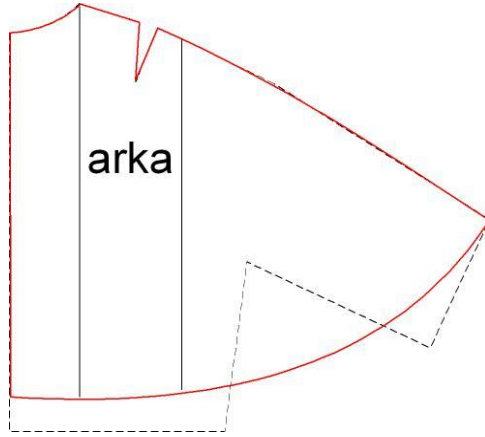
Şekil 50: Yarasa Kol Modeli

⁸⁰ W. Aldrich, **a.g.e.** 109 s.

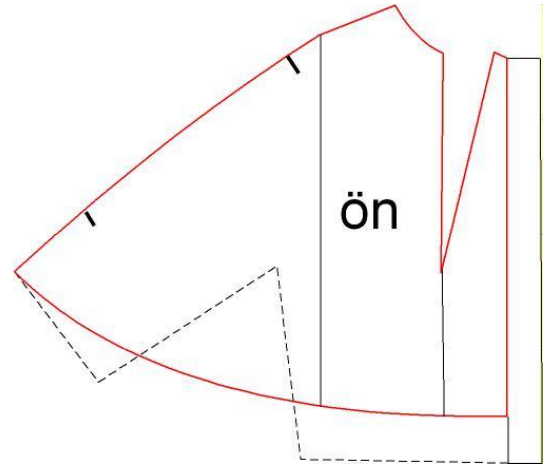
⁸¹ Stiegler, **a.g.e.**, 190,191 s.

1.3.2.5. Pelerin Kol Kalıbı

Bedenden çıkan diğer kol kalıplarında olduğu gibi pelerin kol kalıbını oluşturmak için de temel kimono kalıbından faydalanılmaktadır. Öncelikle temel kimono kol kalıbından kopya alınır. Daha sonra kimono kalıbı üzerindeki göğüs pensu yakaya taşınır. Pelerin şeklinde, kol kalıbı bedenle birlikte yeniden şekillendirilerek çizilir. Ön pelerin kol kalıbında pat parçası çizilir ve bu parça ana kalıptan ayrılır. Arka bedende, yaka ve omuzdan, ön bedende omuz ve göğüs ucundan düşey hatlar çizilir. Çizilen düşey hatlar makasla kesilip birbirinden ayrılır. Daha sonra göğüs pensu kapatılır, oluşan aralık kadar diğer parçalar açılır ve pelerin kol kalıbı oluşturulmuş olunur.⁸²

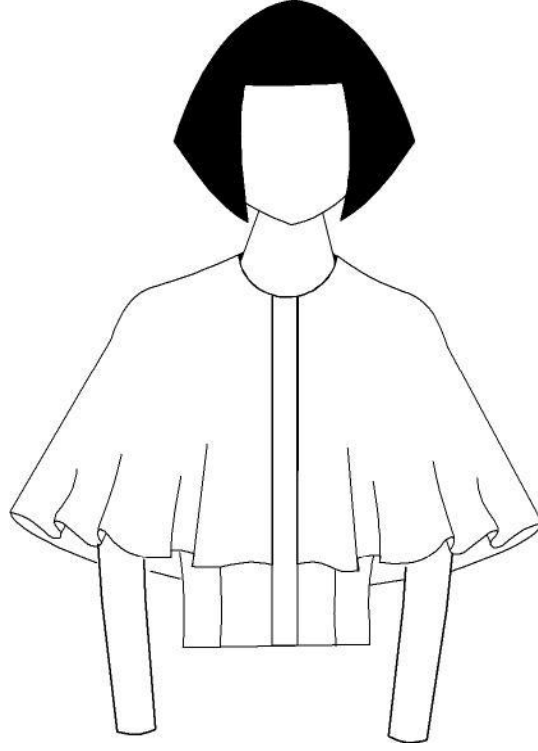
Şekil 51: Pelerin Kol Kalıbı 1

Şekil 52: Pelerin Kol Kalıbı 2

(Kaynak: Winifred Aldrich, **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev. Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara, 111s.)

⁸² W. Aldrich, **a.g.e.** 110 s.

Şekil 53: Pelerin Kol Modeli

2. BÖLÜM

ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYSİSİNDE KOL FORMLARI

2.1. On Altıncı Yüzyıl Öncesi Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları

Tarihi süreç içerisinde değişime uğrayan herhangi bir konunun zeminini hazırlayan etkenlere değinmek kaçınılmazdır. Bu bağlamda tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden, 'on altıncı kadın giysisinde kol formları'nın ele alınması için, araştırmaya on üçüncü yüzyıldan başlayarak, tarihsel bir arka plan oluşturmanın uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sayede, on altıncı ve on yedinci yüzyılda kadın giysisinde kullanılmış olan kol formlarının birden bire değil, bir gelişim ve değişim sürecinin sonunda ortaya çıktığının daha net bir şekilde anlaşılacağı düşünülmektedir. On üçüncü yüzyıldan itibaren Avrupa da meydana gelen gelişmelerin kadın giysilerini ve buna bağlı olarak kol formlarının nasıl etkilendiği yine bu bölümde anlatılmaktadır.

On üçüncü yüzyıl Avrupa'sında henüz erkek ve kadın giysilerinin benzer kalıplarla dikildiği görülmektedir.⁸³ Bu doğrultuda da on üçüncü yüzyıl Avrupa kadın giysisinde kol formlarının keskin hatlarla çizilmiş bir özelliğini ortaya koymak mümkün olmamaktadır. Norris'de kadınların bu dönem başlarında giydikleri elbiselerin modellerinde pek fazla çeşitlilik bulunmadığını aktarmaktadır.⁸⁴ Ancak bu dönem giysileri kadın-erkek ayrımı yapmaksızın ele alındığında görülen en genel özellik, giysilerin oldukça basit geometrik şekillerde hazırlanmış kalıplara bağlı kalınarak dikildiğidir. Houston'a göre, oldukça sade olan bu giysiler kişiye vakur bir ifade kazandırmaktaydı.⁸⁵ Giysilerin bu kadar basit yapıda olması herkesin kendi giysisini dikmesine olanak sağlıyordu. Elbette zenginlerin giysileri başkaları tarafından dikiliyordu.⁸⁶

⁸³ http://en.wikipedia.org/wiki/1200-1300_in_fashion ulaşma Erişim: 23.03.2009

⁸⁴ Herbert Norris, **Medieval Costume**, Paperback, USA, 1998. s 114.

⁸⁵ Houston, **a.g.e.**, 1 s.

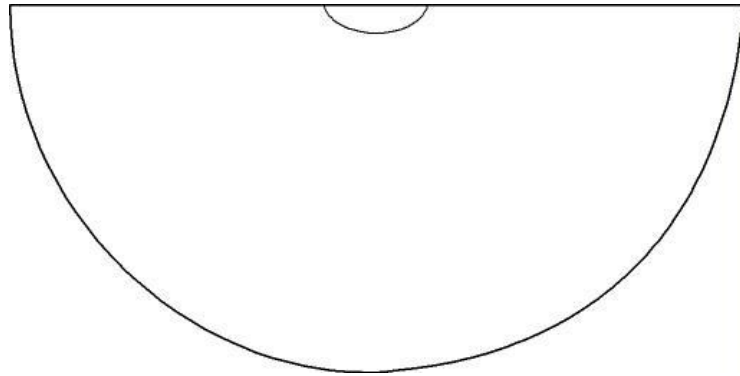
⁸⁶ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 2, 298 s.

Avrupa kadın giysileri çok yavaş bir değişim geçirerek bu basit hallerini uzun bir süre korumuşlardır.⁸⁷ Örneğın Dereboy, yarım daire şeklinde yapılan uzun 'mantle' isimli pelerinlerinin bu döneme imzasını attığını belirtmektedir.⁸⁸ Aslında araştırmacılar bu pelerinlerin 13. yüzyıldan da önceki dönemlerde dahi oldukça sık kullanıldığını aktarmaktadırlar. Çünkü ele geçirilen önemli bulgulardan bazıları 1100'lü yıllara aittir. Bu pelerinler orta çağ boyunca sürekli kullanılan bir dış giysi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki örnekten de anlaşılacağı üzere bu pelerinlerin oldukça basit bir yapısı vardı; bu giysiler yarım daire, dikdörtgen ya da tam daire şeklinde oluyordı. (Şekil 54)

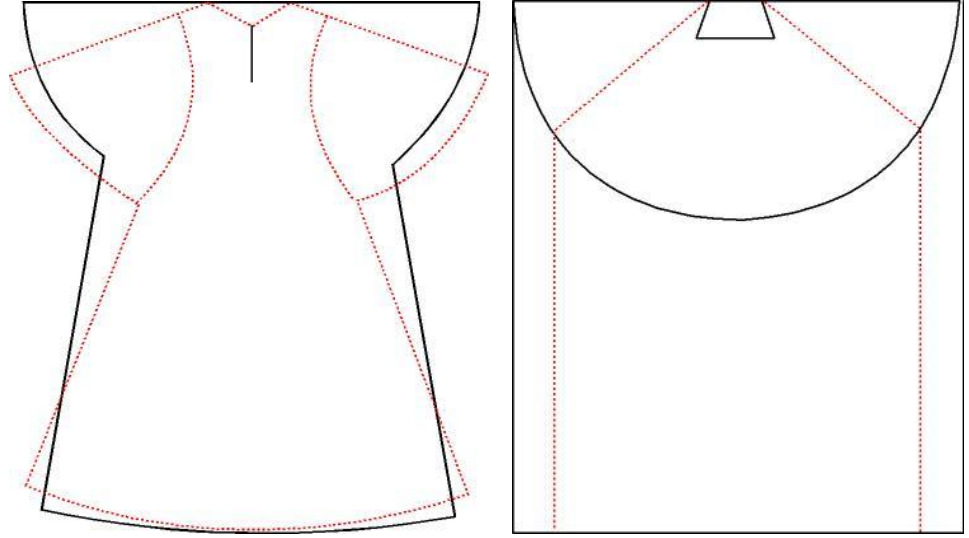
Şekil 54: Mantle (pelerin)

(Kaynak: http://www.virtue.to/articles/images/1133_real_mantle.jpg Erişim: 25 Mart 2009)

⁸⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/1200-1300_in_fashion Erişim: 23.03.2009

⁸⁸ Dereboy, a.g.e. 47 s.

Şekil 55: Dairesel Pelerin (Mantle)Formları

(Kaynak : Mary G. Houston, **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996, s 3.)

On üçüncü yüzyılda kadın giysilerinin geometrik kalıplara bağlı kalınarak dikilmesi, kullanılan kol formlarının da ağırlıklı olarak geometrik yapıda tasarlandığını göstermektedir. Bu dönemde aşağı yukarı tüm kadın giysilerinde kullanılan kol formlarının birbirine benzemesine rağmen elbette sıradan halk ile soylular arasında bazı farklılıklar gözlemlenmekteydi. Ancak bu farklılıklar giysinin formundan ziyade kumaşın kalitesinde ya da üzerindeki az da olsa süslemelerde fark edilmektedir. Bu dönemde kol tasarımlarının genelde elbiseye bitişik değil, elbiseye eklemli bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Dış giysinin kolu ya tam boy, ya dirsek hizasında ya da truvakar olabiliyordu. Giysinin kolu tam boy olmasa da kola sıkıca oturan bir alt kol ile bileğe kadar uzanıyordu.⁸⁹ Neredeyse tüm kadın kol formlarında görülen ortak özellik ise kişinin kolunu omuzdan el bileğine kadar hiçbir açıklık bırakmadan örtmesiydi.

On üçüncü yüzyılda kadın giysisinde kol formlarının bu şekilde tasarlanması ve kullanılması neredeyse bir zorunluluk olarak görülmekteydi. Çünkü o dönemin toplum yapısı içerisinde kadının el bileğinin görünmesi hoş karşılanmazdı. Kollarını açıkta bırakacak şekilde

⁸⁹ François Boucher ve Harry N. Abrams, **20,000 Years of Fashion**, Inc Publisher, New York, 1987, 167 s.

giysiler kullanan kadınlara büyük bir ayıp işlemiş gözüyle bakılırdı. Yani on üçüncü yüzyılda kraliçeler dahi giysilerinde, oldukça basit ve geometrik bir kalıba bağlı kalınarak tasarlanmış, kollarını el bileklerine kadar örten kol formları kullanmışlardır.

On üçüncü yüzyılda çoğunlukla giysi kollarının giysiden bağımsız olmasına rağmen bazı elbiselerin kollarının da giysiye dikiş ile birleştirilmiş olduğu dönemden kalan tablolardan anlaşılmaktadır. Bu kolların gösterişten uzak, geniş bir kol evi sayesinde yarasa kol tarzı görüntüsünde bir yapıda olduğu görülmektedir. Kolun üst tarafı geniş, dirsekten bileğe kadar olan kısmı ise dardır.⁹⁰ (Şekil 56)

Şekil 56: On Üçüncü Yüzyıl Halk Kadın Giysisi

(Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Maciejowski_Bible_Woman.jpg Erişim: 26.04.09)

⁹⁰ Jay Diamond Ellen, **The World Fashion**, Fairchild Pulications, New York, 1997, 307 s.

Şekil 57: On Üçüncü Yüzyıl Saray Kadın Giysisi

(Kaynak : Mary G. Houston, **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996, 12 s.)

On dördüncü yüzyıla gelindiğinde ise Avrupa giysilerinde kimi değişikliklere yol açacak gelişmeler yaşandı. Bu gelişmelerden ilki 1347 sonbaharında Asya'dan geldiği tahmin edilen ve bütün kıtaya yayılan veba salgınıydı. 1348–1351 yılları arasında Avrupa'da kara ölüm adıyla anılan büyük salgında, özellikle şehirlerde toplu ölüm faciaları baş göstermiştir. Papa IV. Clement'in memurları, Doğu Asya'dan gelen bu amansız veba salgınında toplam 23.840.000 insanın yaşamını yitirdiğinden bahsetmektedir. Avrupa'da ortaya çıkan bu salgının neden olduğu politik ve sosyal krizler, birçok alanda olduğu gibi ortaçağ Avrupa modasında da derin etkiler yaratmıştır.⁹¹ Bu krize bir tepki olarak insanlar, kullandıkları giysileri, süslemelerle ve aksesuarlarla daha görkemli bir şekle büründürerek kullanmaya başlamışlardır. Elbette giysilerde kullanılan kol formları da bu yeni dönemde, hem süslemelerle bezenmiş hem de daha dikkat çekici tasarımlara kavuşmuştur. (Şekil 58 ve 59)

⁹¹ Dereboy, **.a.g.e.** 47 s.

Şekil 58: On Dördüncü Yüzyıl Süslemeli Kadın Giysisi

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=9%2F95%2F&name=Bologna_marriage_women.jpg Erişim: 26.04.09)

Şekil 59: On Dördüncü Yüzyıl Süslemeli Kadın Giysisi

(Kaynak:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Codex_Manessa_Ulrich_von_Singenberg_detail.jpg Erişim: 26.04.09)

On dördüncü yüzyıl Avrupa'sında Kadın giysisindeki kol formunun değişmesine etki eden ikinci bir gelişmenin daha bulunduğu bilinmektedir. Araştırılan kaynaklardan, 1300'lerin ortalarına doğru, geçmişe oranla kadın erkek ilişkilerinde farklı bir döneme girildiği anlaşılmaktadır. Örneğin kadınlar bu dönemde geçmişe oranla eş seçimlerinde daha fazla söz sahibi olmuşlardı. Bu doğrultuda da giyinirken çekici olmaya eskisinden daha fazla önem veriyorlardı. Artık kadın giysileri bu dönemde bedenün özellikle üst kısmını saran ve beden çizgilerini gösterecek bir hal almıştı. Giysi kol formlarındaki değişiklik ise en belirgin olarak giysi kollarının uzaması şeklinde ortaya çıkmıştır. (Şekil 41)

Şekil 60: Bedene Oturmayan Bol, On Üçüncü Yüzyıl Kadın Giysisi

(Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Villard_de_Honnecourt_-_Sketchbook_-_27-right.jpg Erişim: 26.04.09)

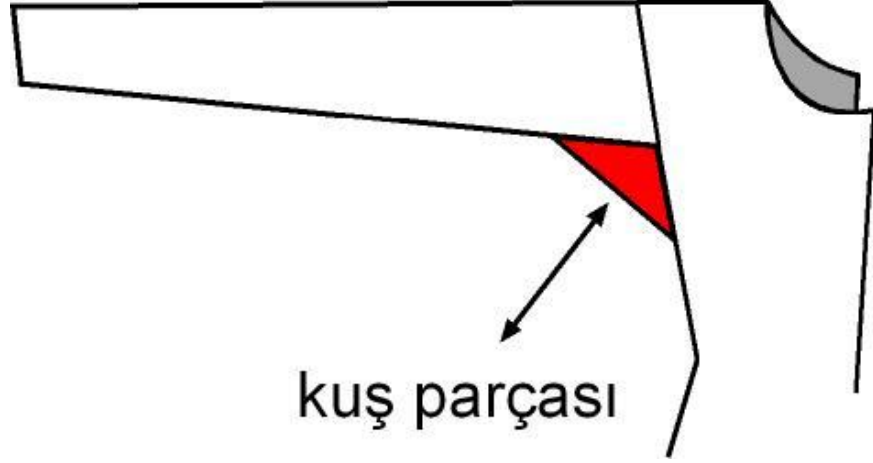

Şekil 61: Üst Bedeni Sıkıca Oturan Bir Forma Sahip On Dördüncü Yüzyıl Kadın Giysisi

(Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Romance_of_alexander.jpg Erişim: 26.04.09)

On dördüncü yüzyılda, geçmişe oranla daha uzun bir hale gelen giysi kollarının dirseklerde düğmeyle toplanması da diğer bir yeni tasarım olarak ortaya çıkmaktadır. Giysi kollarının o dönemin modasına uygun olarak uzaması ve daralması giysinin kullanılabilirliği açısından bir sıkıntıyı da beraberinde getirmektedir. Kol formu tasarımlarının dar olması kolun rahat bir şekilde hareket etmesini önüyor ve giysiyi kullanışsız bir hale getiriyordu. Giysinin kol formuna bağlı olarak ortaya çıkan bu problemin çözümü üzerinde çalışan terziler kuş parçası denilen yeni bir tasarım sayesinde çözüme ulaşmışlardır.⁹² Giysinin koltuk altına eklenen kuş parçası ismi verilen parça, bir kenarı kol evine bir kenarı bedene dikilen baklava şeklinde bir yapıya sahip olup, bu dar giysileri kullanan kişilerin kollarını daha rahat bir şekilde hareket ettirebilmelerine imkân sağlamıştır. (Şekil 62)

⁹² Houston, a.g.e. 74 s.

Şekil 62: Kuş Parçası

(Kaynak : Mary G. Houston, **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996, 75 s.)

Houston yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda, on dördüncü yüzyılda dar kol formlarına sahip vücudu saran bir yapıda olan giysilerin kullanıldığı bilgisine ulaştıklarında çok şaşırdığını ifade etmektedir. Çünkü on üçüncü yüzyılda 'T' şeklinde, bol ve oldukça basit çizgilere sahip giysilerin nasıl olup da birden bire bu şekle geldiğini anlayamadığını belirtmektedir.⁹³

On dördüncü yüzyıldan önce kullanılmaya başlanan 'bliaut' isimli kadın giysisinin, on dördüncü yüzyılda daha geniş kitlelerce, sevilerek giyildiği bilinmektedir. O dönemde kullanılmış giysilerden bir tanesi bile yirmi birinci yüzyıla kadar ulaşmamış olsa da bu giysi modelinin var olduğu, Fransa'daki Notre Dame Chartres Katedrali'nin, orta çağdan beri korunmuş kadın heykellerinden anlaşılmaktadır. Bliaut, üst bedene oturan, eteği ise bel hattından aşağı doğru açılarak yere kadar uzanan bir giysidir. Eteği belde sayısız piliye ve katlamaya sahiptir ve beline genellikle kemer ya da aşağı doğru sallanan metal süsler takılmıştır. Bliaut'un kol formu omuza oturan fakat aşağı doğru açılarak inen oldukça zarif bir yapıdadır. Bu giysi için dökümlü yumuşak ipek kumaşların kullanılması, bliaut'a çok hoş bir hava katmaktadır.⁹⁴ Ayrıca bu kadın giysisinin kol formu, daha sonraki dönemlerde inanılmaz değişikliklere uğrayacak, Avrupa'da çok

⁹³ Houston, **a.g.e.** 73 s.

⁹⁴ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 2, 300-301 s.

güzel ve çok farklı kol formlarının ortaya çıkmasına olanak sağlayacaktır.
(Şekil 63)

Bliaut'un giysi tarihi açısından oldukça önemli bir giysi olduğu ileri sürülmektedir. Çünkü araştırmacılar Avrupa'da kadın giysi kol formlarının ilk defa farklılaştığını ve bu giysinin kol formunun ihtiyacın dışında sadece estetik bir görünüm yakalamak için tasarlanmış olduğu düşünülmektedir.

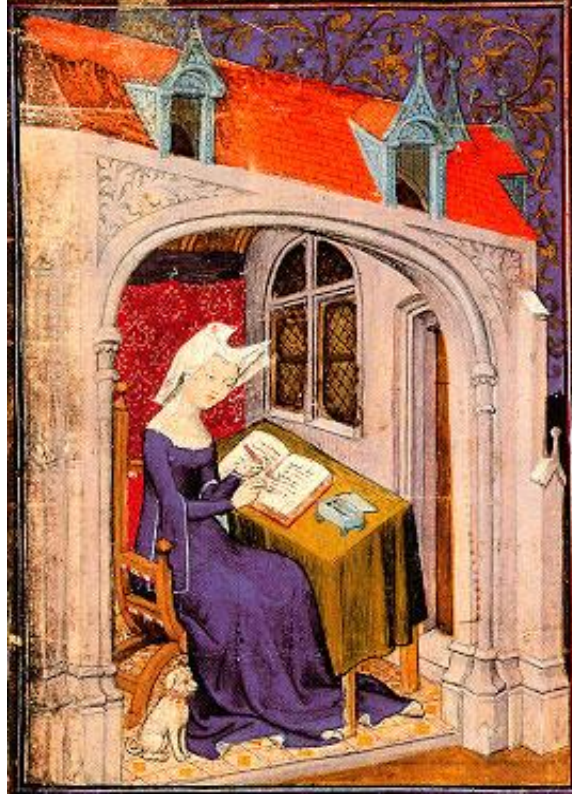
Şekil 63: 'Bliaut' Kadın Giysisi
The Accolade Edmund Blair Leighton
(Kaynak:

http://i229.photobucket.com/albums/ee277/jefferyhodges/Edmund_blair_leighton_accolade-1.jpg Erişim: 24.03.09)

On dördüncü yüzyıl Avrupa'sında yine kadınlar tarafından kullanılan bir başka giysinin de 'cotehardie' isimli elbise olduğu, Ortaçağdan kalan illüstrasyonlardan öğrenilmektedir. Bu giysi 'bliaut' ismi verilen giysi gibi üst bedene oturan fakat büzgüsüz bir şekilde belden sonrası aşağı doğru yere kadar uzanan bir elbiseydi. Genellikle tek renk oldukları ve bele takılan metal ve deri kemerler ile süslandıkları bilinmektedir. Bu giysinin en dikkat çekici bölümü ise kol formlarıdır. Bu giysilerin, kısa ve uzun olmak üzere, iki farklı kol formu tasarımıyla kullanılan modelleri bulunmaktaydı. Kollar genellikle yukarıdan aşağı doğru genişleyerek iniyordu⁹⁵. Ancak on

⁹⁵ Sheila Jackson, **More Costume for the Stage**, The Herbert Press, Londra, 1993, 13 s.

dördüncü yüzyılda kadınların el bileğinin görünmesi toplum tarafından hoş karşılanmadığı için cotehardie'nin içine mutlaka iç gömleği giyilirdi ve bu sayede el bileği görünmezdi.⁹⁶ Bu giysinin kol formuna ait bir diğer özellik ise, giysi kolunun hemen arkasında giysi kolu olmayan bir kumaş parçasının, dirsekten aşağıya doğru sallanıyor olmasıydı.⁹⁷ Sallanan bu düz kumaş parçasının ucu çoğunlukla yuvarlak bir şekilde tasarlanırdı. Bu dönemde doğudan Avrupa'ya getirilen bir giysi aksesuarı olan düğmenin, terzilere işlevselliğiyle çok büyük kolaylıklar sağladığı ayrıca giysilerin kollarında dirsekten bileğe kadar olan kısımda süsleme amaçlı sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.⁹⁸ (Şekil 64 ve 65) Birçok araştırmacı bu düğmelerin genellikle giysinin kumaşından yapıldığını aktarmaktadırlar.⁹⁹

Şekil 64: Cote-Hardie

(Kaynak: <http://www.cross-roads.ru/dress-history/photo/cotardie/cotardie-0005.jpg> Erişim: 15.04.09)

⁹⁶ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 2, 301-303 s.

⁹⁷ François Baudot, **A History of Costume in the West**, Thames and Hudson, New York, 1996, 176 s.

⁹⁸ Baudot, **a.g.e.** 178 s.

⁹⁹ Phyllis G. Tortora, Keith Eubank, **Survey of Historic Costume A History of Western Dress**, Fairchild Publication, 2004, New York, 130 s.

Şekil 65: Cote-Hardie

(Kaynak: <http://www.cross-roads.ru/dress-history/photo/cotardie/cotardie-0008.jpg> Erişim: 15.04.09)

On beşinci yüzyıla gelindiğinde Avrupa'nın her konuda önemli değişiklikler yaşayan bir kıta haline geldiği görülmektedir. On birinci yüzyıldan on beşinci yüzyıla kadar, Akdeniz'e İtalyan yarım adası hâkimdi. Hatta 1192 yılında sonlanan üçüncü haçlı seferinin sonrasında İtalyan savaş gemileri Karadeniz'e kadar sızmayı başardılar. Ne Müslümanlar ne de Ortodokslar İtalyan'ın bu üstünlüğünden pek memnun değillerdi. Bu memnuniyetsizlik, Osmanlıların Latin Avrupa'ya karşı Ortadoğu ve Balkanları birleştirmedeki başarısının önemli nedenlerinden biriydi. İstanbul'un 1453 yılında fethi, İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki üstünlüğüne son verdi. On besinci yüzyılın sonuna gelindiğinde ise Venedik Ege'deki neredeyse bütün topraklarını kaybetti. Böylece, Avrupalılar Avrupa'ya sıkışıp kaldı. Ancak, bu kötü durumun Avrupa açısından son derece önemli ve uzun süreli bir başka sonucunun olduğu bilinmektedir.¹⁰⁰ Avrupalı kâşifler, askerler, tüccarlar ve misyonerler bütün dikkatlerini Akdeniz'in dışına çevirdi. Böylelikle, yeryüzündeki tüm okyanuslar zaman içerisinde, Avrupa'nın denizaşırı genişlemesinin yolları haline geldi.¹⁰¹ Avrupa'ya büyük bir zenginlik kazandıran coğrafi keşifler bu bağlamda bir tesadüf

¹⁰⁰ Kaan Belek, **Modernleşme Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006) 16-17 s.s.

¹⁰¹ Oral Sander, **Siyasi Tarih**, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 80 s.

değil, İnanç'ın dediği gibi, İslam'ın parlak zaferlerle ve büyük bir hızla yayılması ve Osmanlı İmparatorluğu sayesinde Avrupalıların doğudaki varlıklarını tamamen yitirmiş olmalarıydı.¹⁰²

Avrupalıların bu genişlemeden elde ettiği zenginliğe bağlı olarak da Avrupa içerisinde bazı kültürel değişimler yaşandı ve Hümanistler bu kültürel değişimle birlikte antik eserlerin incelenmesine büyük önem vermeye başladılar. Hatta Batılı zihniyetinde ortaya çıkan bu değişimle birlikte birçok 'adabı muaşeret' kitabı dahi yazıldı. Bu gelişmelerin bir sonucu olarak da hümanizm, modayı, edebiyatı, tarihi, resmi, heykeli ve siyasal düşünceleri derinden etkileyen Rönesans'ın tüm kültürel değişimleri için temel bir esin kaynağı oldu.¹⁰³ Artık insan süslenmesi gereken bir sanat eseri olarak algılanıyordu.¹⁰⁴ Hem bu bilincin gelişmesi hem de ekonomik gücün artması, insanları daha iyi eşyalara, daha iyi kumaşlara ve daha iyi giysilere yönlendiriyordu.¹⁰⁵

Buna bağlı olarak da Ortaçağın bu son döneminde, giysilerin hızlı bir şekilde değişime başladığı görülmektedir.¹⁰⁶

Houston 15. yüzyıl boyunca Avrupalıların giyim kuşamında gerçekleşen bu değişimin dört safhadan oluştuğunu savunmuş ve bu safhaları şu şekilde isimlendirmiştir:

1. On dördüncü yüzyıldan geçiş dönemi giysileri,
2. Erken 15. yüzyıl giysileri,
3. Geç 15. yüzyıl giysileri
4. On altıncı yüzyıla geçiş dönemi giysileridir.¹⁰⁷

¹⁰² Hüsamettin İnaç, **AB'ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, Adres Yayınları, Ankara 2005 , 139 s.

¹⁰³ Stephen J. Lee, **Avrupa Tarihinden Kesitler, (1494-1789)**, Dost Kitapevi, Ankara, 2002, 11 s

¹⁰⁴ Taner Timur, **Osmanlı Kimliği**, İmge Kitapevi, Ankara, 2000, 133 s.

¹⁰⁵ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 3, 450,451 s.

¹⁰⁶ Houston, **a.g.e.** 139 s.

¹⁰⁷ Houston, **a.g.e.** 139 s.

Bu dönemde giyim konusunda sürekli değişimler yaşanmış olsa da elbette 15. yüzyıla hâkim genel bir görünüm de yok değildi. Araştırmacılar bu genel görünümü “houppelande” denilen dış giysilerin oluşturduğunu ve Houppelande'nin 15. yüzyılda en çok kullanılan giysi olduğunu aktarmaktadır. Houppelande'nin üst bedeni ve eteği tek parça olarak aşığı doğru devam ediyordu. Üst beden sıkıca oturtulur, genellikle göğüsün hemen altına deri, süslü kemerler takılırdı. Düğmesiz ve sadece kemer ile giysinin önü kapatılır, kemerden aşığısı dökümler oluşturarak yere kadar inerdi. Houppelande'nin yaka hattının çoğunlukla 'V' şeklinde ve iç giysinin yakasını gösterecek biçimde bir açıklığa sahip olduğu dönemden kalan eserlerden öğrenilmektedir. Ayrıca houppelande süslemeli bir giysiydi. Çoğu zaman houppelande'nin etek uçları, ön kapaması, yakası ve kol uçları kürk, süslü şeritler ve fistolarla bezenirdi. Houppelande'nin kollarının ise 15. yüzyıldan önce gelen bir geleneğin devamı niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁸ Kolun üst kısmı omuza tam bir şekilde oturuyor ve bileğe doğru genişleyerek iniyordu. Hatta bazen bilek hizasını bile geçiyordu. Bu özellik de ona oldukça hoş, etkileyici bir görüntü sağlıyordu. Genellikle kol uçları da kürkle, şeritlerle ve fistolarla süsleniyordu. Ayrıca kontrast renkte bir astarla kaplanıyor, kol hareket ettikçe kontrast renkteki astar görünüyor ve giysiye farklı bir hava katıyordu. Çok sık olmasa da houppelande'nin kolları dar da olabiliyordu. Giysi tarihi araştırmacıları dar kollu olan houppelande'lerin görüntü olarak değil de kullanım kolaylığı açısından tercih edilebilir nitelikte olduğunu düşünmektedirler. Houppelande sıklıkla zengin görünümlü ipek, brokar, yün, Şam'da yapılan bir çeşit çiçekli bir kumaş olan damask, saten ve kadifede kumaşlardan üretilirdi.¹⁰⁹ Dönemin sonlarına doğru da bu kumaşlar oldukça canlı nakışlarla bezenmiştir.¹¹⁰ Bu giysilerin Ortaçağ için fazlasıyla gösterişli bir tarzının olduğu söylenebilmektedir. (Şekil 66, 67 ve 68)

¹⁰⁸ Baudot, **a.g.e.** 211 s.

¹⁰⁹ Tortora ve Eubank, **a.g.e.** 131 s.

¹¹⁰ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 3, 305,306 s.

Şekil 66: Houppelande

(Kaynak: http://www.costumes.org/history/greatwomen/10336_35.jpg Erişim:25 Mart 2009)

Şekil 67: Houppelande

(Kaynak: http://www.costumes.org/history/greatwomen/10340_03.jpg Erişim:25 Mart 2009)

Şekil 68: Houppelande

Marie de Gueldre as the Virgin Mary

(Kaynak: <http://en.wikipedia.org/wiki/Houppelande> Erişim: 15.06.09)

Daha farklı bir ifadeyle, artık giysilerin, on üçüncü yüzyılın son derece sade ve geometrik şekillere sahip giysilerinden çok daha etkileyici bir yapıya sahip oldukları söylenebilmektedir.¹¹¹ Hatta soylu sınıfına mensup kişiler bu gösterişli giysilerinin üzerinde ipek, kürk veya altın iplikten dokunmuş kumaş astarlı pelerinler kullanmayı tercih etmekteydiler.

Yüzyılın başlarından kalan kayıtlardan anlaşıldığı üzere, bu yeni dönemle birlikte Avrupalılar yeni sistem kesimler ve modeller geliştirmişlerdi. 15. yüzyıl kadın giyiminde, geçmişe oranla daha uzun, göğüs altından kemerli, yere kadar serbest dökümlü inen ve daha dar kol formlarına sahip giysilerin moda olduğu bilinmektedir. (Şekil 69,70) Yüzyılın ortalarında elbiselerdeki kapamaları ve bu kapamaların bedene oturtulmasını yeni modeller takip etmiştir. Bu yeni hareket korsajdaki ayırmda ve kadın elbiselerinin eteklerinde görülmüştür.¹¹² Yani artık giysiler, önceki yüzyıllara göre vücudu daha iyi saran ve bedene daha fazla oturan

¹¹¹ Houston, **a.g.e.** 140 s.

¹¹² Houston, **a.g.e.** 141s.

bir yapıdaydı. Elbette buna bağı olarak giysilerin kol formları da kolu saran bir forma sahip olarak tasarlanıyor ve bu tasarımların dikilebilmesi için yeni kalıplar geliştirilmesi ihtiyacı doğuyordu. Yani bu dönem birçok yeni kol kalıbının geliştirildiği ve geçmişe göre farklı kol formlarının tasarlandığı bir dönem olarak bilinmektedir. Sözü edilen elbise kollarının çeşitliliği içerisinde, kapitonelenmiş yani dolgunlaştırılmış, sertleştirilmiş kollar, dar bir bilekte toplanmış geniş büzgülü halde bulunmaktadır.¹¹³

Şekil 69: On Beşinci Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi

(Kaynak : Mary G. Houston, **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996, 144 s..)

Şekil 70: On Beşinci Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisi

Paolo Uccello, Bakire'nin Doğumu, Detay, 1435

¹¹³ Ellen, a.g.e. 241 s.

(Kaynak: <http://www.florentine-persona.com/femflorence.html> Erişim: 26.04.09)

Artık giysilerde, çok fazla çeşitliliğin olmadığı bir dönem geride bırakılmış ve dönemin terzilerinin sürekli bir yeniliğin oluşması için olağanüstü tasarımlar ortaya koydukları bir döneme girilmişti.

2.2. On Altıncı Yüzyıl Avrupa Kadın Giysisinde Kol Formları

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle On altıncı yüzyılda Avrupa'da yaşanan Rönesans Hümanizmi ve Reform hareketleri gibi toplumsal değişimler anlatılmaktadır. Burada, on altıncı yüzyılda kullanılan giysilerin ve dolayısıyla giysi kolu formlarının nasıl bir toplumsal ortamda tasarlandığını anlamak amaçlanmaktadır. Toplumsal değişimlerin anlatımının ardından, on altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysisi kol formları iki ana başlık altında görsel olarak incelenmektedir. Bunlar; on altıncı yüzyıl ilk yarısı 1500 den 1550 ye Avrupa kadın giysisi kol formları ve on altıncı yüzyıl ikinci yarısı 1550 den 1660 e Avrupa kadın giysisi kol formlarıdır. Yüzyılın ikiye ayrılmasındaki amaç; daha detaylı bir incelemenin yapılmasıdır. On altıncı yüzyıl giysi kollarının görsel olarak incelenmesinin ardından Avrupa Kadın giysisi kol formlarının kalıp uygulamaları ortaya konmaktadır. Giysi kolları, kalıplarının ve dikim tekniklerinin farklılıklarına göre seçilmektedir.

2.2.1. On Altıncı Yüzyılda Avrupa'da Yaşanan Toplumsal Değişimler

Tez çalışmasının bu bölümünde on altıncı yüzyılda meydana gelen ve Avrupalıların siyasal düşüncelerinden giyinme alışkanlıklarına kadar birçok alanda etkili olmuş gelişmelere yer verilmektedir. Avrupalıların o dönemde, içerisinde buldukları koşullar incelendiğinde, Rönesans ve Reform gibi toplumu kökten etkileyen, sosyal ve ekonomik değişimlerin yaşandığı, bunun da yeni bir giyim anlayışını beraberinde getirdiği görülmektedir. Yani Rönesans Hümanizmi ve Reform hareketlerinin, giyim-kuşama ve dolayısıyla giysi kol tasarımlarını da derinden etkilediği anlaşılmaktadır.

2.2.1.1. Rönesans Hümanizmi

On birinci yüzyıldan on besinci yüzyıla kadar, Akdeniz'e İtalyan yarım adası hâkimdi. Hatta 1192 yılında sonlanan üçüncü haçlı seferinden sonra İtalyan savaş gemileri Karadeniz'e kadar sızmayı başarmışlardı. Hem Müslümanlar hem de Ortodokslar İtalya'nın bu üstünlüğünden pek memnun değillerdi. Ancak İstanbul'un 1453 yılında fethi, İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki üstünlüğüne son verdi. On besinci yüzyılın sonuna gelindiğinde ise Venedik Ege'deki neredeyse bütün topraklarını kaybetti. Böylece, Avrupalılar Avrupa'ya sıkışıp kaldı. Ancak, bu kötü gibi görünen durumun Avrupa açısından son derece önemli ve uzun süreli bir başka sonucu oldu.¹¹⁴ Avrupalı kâşifler, askerler, tüccarlar ve misyonerler tüm dikkatlerini Akdeniz'in dışına çevirdiler. Böylece, yeryüzündeki tüm okyanuslar zaman içerisinde, Avrupa'nın denizaşırı genişlemesinin yolları haline geldi. Avrupa'ya büyük bir zenginlik kazandıran coğrafi keşifler bu bağlamda bir tesadüf değil, inanç'ın dediği gibi, İslam'ın parlak zaferlerle ve büyük bir hızla yayılması ve Osmanlı İmparatorluğu sayesinde Avrupalıların doğudaki varlıklarını tamamen yitirmiş olmalarıydı.¹¹⁵ Avrupalıların bu genişlemeden elde ettiği zenginliğe bağlı olarak da Avrupa içerisinde bazı kültürel değişimler yaşandı. İşte on beşinci ve on altıncı yüzyıla damgasını vuran Rönesans'ın da bu kültürel değişimlerin bir sonucu olduğu kabul edilmektedir.

İncelenen kaynaklarda Rönesans, "Yeniden Doğuş" (renaissance) anlamına gelen ve gerçekte Fransızca olan bir sözcük olarak aktarılmaktadır.¹¹⁶ Rönesans Orta Çağ'ın ilahiyatçı ve otoriter anlayışına karşı bir tepki, "insanın ve dünyanın bir keşfi", özgür, sorgulayıcı ve dinden bağımsız bir bireyciliğin ortaya çıkması olarak kabul edilmektedir. Rönesans'ın beraberinde getirdiği tüm unsurların, insanın evreni, evrendeki

¹¹⁴ Leo Huberman, **Feodal Toplumdan Yirmibirinci Yüzyıla**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, 103 s.

¹¹⁵ F.H. Burak Erdenir, **Avrupa Kimliği Pan-Milliyetçilikten Post-Milliyetçiliğe**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005, 59 s.

¹¹⁶ **Temel Britannica**, 6. Basım, IVX. Cilt, Parlamento, Ana Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1993, 285-290 s.

konumunu algılayışını ve yaşama bakışını büyük ölçüde etkilediği ve değiştirdiği düşüncesine inanılmaktadır.¹¹⁷

Rönesans'ın tüm kültürel değişimlerine esin kaynağı olan ve modayı, resmi, heykeli, edebiyatı ve siyasi düşünceleri derinden etkileyen Hümanist düşüncelerinde yine on altıncı yüzyılda ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bu dönemde Hümanist düşünürlerin kendilerini eski metinleri incelemeye adanmış oldukları bilinmektedir. Araştırmacılar artık klasikleri özgün biçimlerinde anlamaya önem veriyorlardı. Özellikle en önemli gelişmelerden bir tanesi Antik Yunancanın yeniden canlanmasıydı. Ortaçağ boyunca Batı'da yavaş yavaş önemini kaybetmiş olan bu dilin on beşinci yüzyılın sonlarında önem kazanmaya başladığı görülmektedir. Örneğin 1494 ve 1515 yılları arasında başlıca Yunan yapıtlarının on yedi cildinin basıldığı kaynaklarda aktarılmaktadır.¹¹⁸ Bu arada on altıncı yüzyıl Avrupa'sında en büyüğü Floransa'daki Platon Akademisi olmak üzere sayısız hümanist topluluk bulunmaktaydı. Bu topluluk üyeleri detaylarla aşırı bir şekilde ilgileniyor ve orijinal yapıtlar ortaya çıkarmak yerine klasikler üzerine yorumlar getiren kitaplar yazıyorlardı. Bu çaba kimi araştırmacılar tarafından sanatlar için paha biçilmez bir hizmet olarak kabul edilse de, daha muhafazakâr bir düşünce yapısında olan ya da bu oluşumun dışında kalan araştırmacılar tarafından sert bir dille eleştiriliyordu. Hümanist düşünürler genel olarak kendi çalışmalarının meyveleriyle değil, diğerlerinin yapıtları sayesinde tantana yapmakla, şık elbiseleri ve mücevherleriyle şişinerek ortalıkta dolaşmakla suçlanıyorlardı.

Ancak tüm eleştirilere rağmen coğrafi olarak İtalya'da doğan hümanizm daha on altıncı yüzyılın başlarında artık Alplerin ötesinde Avrupa'nın pek çok yerine hâkim bir hale gelmişti.¹¹⁹ Bu Kuzey ve Güney Avrupa arasında yeni fikirlerin kolayca iletilebilmesine olanak tanıyan kapsamlı ilişkilerin bir sonucuydu. İtalyan elçileri, diplomatları, tüccarları, terziler ve bilginler kuzeye seyahat ediyorlardı ve buna karşılık gelen Fransa, Almanya ve İngiltere'den İtalya'ya bir akış söz konusuydu. İnsan

¹¹⁷ Türker Acaroğlu ve Diğerleri, **Meydan Larousse**, Sabah, 17.cilt. 72-90 s.

¹¹⁸ Stephen J. Lee, **Avrupa Tarihinden Kesitler 1494-1789**, Dost Kitapevi, Ankara, 2002, 12-13 s.

¹¹⁹ Stephen, **a.g.e.** 14 s.

yeniden keşfedilmişti ancak bu Hıristiyanlığın tamamen bir kenara itildiği anlamına gelmemektedir ki bu Hıristiyan hümanizminin doğuşunda etkili oldu. Hıristiyan hümanizmi, skolâstik düşünceye sürekli saldıran ve İncil ile ilgili araştırmalara girişen bir nitelikteydi. Kiliseler bile artık sivri değil dairesel geometrik şekiller kullanılarak inşa ediliyordu ve bunun sayesinde insanın etrafını çevreleyen güzelliğin ve onun merkezinde olmanın getirdiği muhteşem duygunun tadına varabileceğine inanılıyordu. Mimari alanda dahi insana her şeyin merkezi ve çok önemli bir varlık olduğu hissiyatının yaşandığı bu dönemde elbette moda en çarpıcı şekilde kendini göstermeliydi. Hümanist ressamalar insan vücudunu daha zarif bir şekilde resmederken, hümanist düşünceden etkilenen terziler insan vücudunu süslenmesi gereken bir obje olarak algılamaya başlamıştı.

Hümanizmin on altıncı yüzyıl Avrupa'sına yaptığı her türlü etkiyi bu tez çalışması içerisinde aktarmak elbette mümkün değildir. Ancak tez çalışmasının kapsamı bağlamında ve yukarıda aktarılan bilgiler doğrultusunda Rönesans kültürünün, Avrupa çapında, fikirlerin ve tarzların birleşmesini mümkün kıldığı¹²⁰, hümanist düşüncenin de on altıncı yüzyıl modası üzerinde doğrudan bir etki yarattığı söylenebilmektedir.

2.2.1.2. Reform Hareketleri

Hümanizmin on altıncı yüzyıl Avrupa'sına etkilerinin değerini ölçmek mümkün değildir. Hıristiyanlık ile hümanizm sentezi, Rönesans'tan Reform Hareketine giden yolu açtı. Reform Hareketi kısaca ruhani hiyerarşi ve rahiplik kurumu yardımıyla sömürü düzeni kuran kiliseye karşı oluşan belirgin hoşnutsuzluğun bir ifadesi olarak tanımlanabilmektedir. Reform Hareketi on dördüncü ya da on beşinci yüzyıllarda değil de on altıncı yüzyılda gerçekleşti. Çünkü birçok araştırmacı tarafından da kabul edildiği üzere, ancak bu yüz yılda üç doğru etken doğru orantıyla bir araya geldi; ilk olarak toplumun papalığa karşı olan öfkesi on beşinci yüzyılın sonlarında doruk noktasına ulaştı. İkincisi kilise kurumunun evrensel düzeydeki siyasal

¹²⁰ Gerard Delanty, **Avrupa'nın İcadı**, Adres Yayınları, çev. Hüsamettin İnanç, Ankara, 2004, 98 s.

iktidarının gittikçe kuvvetlenen milliyetçilik hareketlerinin ve ulusal devletlerin karşısında direnç gösteremeyeceği gün yaklaşıyordu.¹²¹ Üçüncü ve son olarak ise matbaanın keşfi, bir yandan Rönesans'ın güçlü eleştiri silahıyla kiliseleri vururken öbür yandan da bilimden moda kadar birçok alanda iletişime olanak sağlıyordu.

Bilindiği kadarıyla matbaacılıkta 1450'de Johannes Gutenberg, ortağı Fust ile birlikte Almanya'nın Mainz şehrinde metal harflerle basım tekniğini bulmuş ve uygulamıştır. Gutenberg'in üretimi, özellikle de 1455'de bastığı İncil, yüksek kalitesi ve ucuz fiyatıyla kısa sürede başarılı olmuş, yeni buluş Avrupa'dan başlayarak tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Özellikle Reform Hareketi'nin hız kazandığı dönemlerde matbaa makinesinin kilisenin temellerini sarsan özelliği birçok kaynakta aktarılmaktadır.¹²² Ancak matbaa makinesinin bulunmasının ve etkin bir şekilde kullanılmaya başlamasının bu tez çalışması açısından başka bir önemi bulunmaktadır. Matbaa makinesi her ne kadar on beşinci yüzyılın ortalarında bulunmuşsa da ve tüm Avrupa'da kullanılmaya başlaması az bir zaman almışsa da kullanım alanlarının genişlemesi daha uzun sürmüştür. Örneğin matbaanın moda alanında etkin olarak ilk kullanımı on yedinci yüzyılda Magazin dergisi Mercure Galant ile olmuştur. Bu magazin dergisi en son giyim sitilleri hakkında yorumlar sunmakta ve Avrupa'nın her yerinde okunmaktaydı.¹²³ Tüm kamuoyunun ilgisini çekebilecek nitelikte olan bu dergi, özellikle sosyete çevrelerinde büyük ilgi gördü. Fransızların on yedinci yüzyılda biraz da bu derginin yardımıyla yaratıcı tasarımlar, moda klişelerinin dönüşümü ve son giysilerdeki güzel illüstrasyonlar konusunda terzilere liderlik ettiler. Ancak matbaa, on beşinci yüzyıl ortalarında keşfedilmesiyle, on yedinci yüzyılda etkin bir şekilde kullanılmaya başlaması arasında kalan on altıncı yüzyıl boyunca elbette moda alanında etkisiz kalmamıştır. Çünkü sadece moda alanında değil, her alanda ortaya çıkan bir yenilik matbaa sayesinde Avrupa'nın dört bir yanına eskiye oranla hem çok daha hızlı ulaşıyor hem de daha geniş bir alanı etkisi altına alabiliyordu.

¹²¹ Stephen, **a.g.e.** 21 s.

¹²² Stephen, **a.g.e.** 25 s.

¹²³ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt 3, 512 s.

Elbette hem Reform Harekeleri'nin on altıncı yüzyıl Avrupa'sına yaptığı her türlü etkiyi hem de on altıncı yüzyıl Avrupa'sını tüm yönleriyle bu tez çalışması içerisinde aktarmak mümkün olmamaktadır. Ancak tez çalışmasının kapsamı bağlamında ve yukarıda aktarılan bilgiler doğrultusunda Reform Hareketinin de önemli bir silahı olan matbaanın on altıncı yüzyıl modası üzerinde önemli bir etki yarattığı söylenebilmektedir. Ayrıca Reform Hareketlerine bağlı olarak her alanda yaşanan değişim ve dönüşümlerin Avrupalıların giyinme alışkanlıklarında da gözlemlenmektedir.

2.2.1.3. Diğer Gelişmeler

On altıncı yüzyıl, kıtada Luthercilik, Calvincilik ve karşı reform hareketleri gibi, Avrupa için önemli daha birçok fikrin ortaya çıktığı, önemli gelişmenin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde Avrupa toplumunu ve onların düşünme biçimlerini etkileyen her türlü gelişmenin, onların giyim tarzlarını da değiştirdiğini göstermektedir. Son olarak "diğer gelişmeler" başlığı altında, Avrupa açısından önemli olduğuna inanılan ve Avrupalıların siyasi düşüncelerinden giyinme alışkanlıklarına kadar birçok alanda onları (direkt olmasa bile) etkilediğine inanılan sadece iki gelişme daha aktarılmaya çalışılmaktadır.

Tüm Avrupa'yı çok yönlü olarak etkilediğine inanılan gelişmelerden biri İtalyan savaşlarıdır. 1494 ve 1559 yılları arasındaki savaşlar modern Avrupa tarihindeki en karmaşık süreçlerden biridir.¹²⁴ Savaşlar iki ana bölüme ayrılabilir. 1494 ve 1516 yılları arasında, İtalya'ya karşı bir araya gelen devletler amaç olarak toprak kazancını güdüyorlardı. 1522 ve 1559 yılları arasında ise çatışma Avrupa'nın diğer bölgelerine ve Akdeniz'e sıçradı, Fransa'nın Valois Kralları ile Avusturya ve İspanyanın Habsburg yöneticileri arasında bir ölüm kalım savaşına dönüştü. Tüm Avrupa'yı saran bu savaşların nedeni İtalya'nın diğer Avrupa ülkeleri için oldukça iştah kabartan bir coğrafya haline gelmesiydi. İtalya yalnızca insanları, ticareti ve malları açısından zengin değildi: pek çok muhteşem prensin iradesi altındaki bir yönetim ve ruhani merkez oluşuyla, zarif ve güzel şehirleriyle

¹²⁴ Stephen, a.g.e. 63 s.

ün salmıştı.¹²⁵ İtalya'nın, Avrupa'nın en ucunda yer alması bakımından elinde bulundurduğu stratejik üstünlüğünün yanı sıra kültür alanında kazanmış olduğu haklı şöhreti de büyük güçlerin gözlerini Avrupa'ya dikmesinin bir diğer nedeniydi. Floransa yüzyılın sonuna kadar Avrupa'nın kültür merkezi olarak kabul edilirken Venedik de neredeyse İspanya kadar bir gelir elde ediyordu. Ana hatlarıyla bu nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan savaşların tüm Avrupa'yı birçok alanda olduğu gibi moda alanında da etkilemiş olabileceğine inanılmaktadır.

On altıncı yüzyılda Avrupa'da başka önemli bir gelişme ise nüfus artışıdır. Avrupa'nın nüfusunun antik çağlardan on dördüncü yüzyılın ortalarına kadar yavaş ama düzenli bir şekilde arttığı bilinmektedir. Ardından 1347 ve 1351 yılları arasında bütün kıtayı 'kara ölüm' yakıp yıktı. Avrupa'nın kendini toplaması yaklaşık olarak 100–150 yıl kadar bir zaman aldı, yani nüfus artışının önceki oranına kavuşması on beşinci yüzyılın sonlarında mümkün olabildi. 1500 ile 1600 yılları arasındaki dönemde pek çok Avrupa ülkesinde düzenli bir artış görüldü. Lee'nin aktardığına göre 1500'de tüm Avrupa'nın nüfusu 81,8 milyonken 1600'de bu rakam 104,7 milyona ulaşmıştır. Elbette nüfus oranında meydana gelen bu artış Avrupalıların günlük yaşamlarında birçok şeyin değişmesine neden olmuş ve toplum yapısını değiştirmiştir ve bu doğrultuda da giyinme alışkanlıklarının da dolaylı olarak etkilenebileceğine inanılmaktadır. On altıncı yüzyılda meydana gelen en önemli değişim ve dönüşümlerden biri olan nüfus artışının hayatın birçok alanını etkilediği halde giyinme alışkanlıkları üzerinde bir etki yapmaması olağan kabul edilemezdi.

2.2.2. On Altıncı Yüzyıl İlk Yarı 1500–1550 Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları

Tez çalışmasının ana konusunu teşkil eden on altıncı yüz yıl kadın giysisi kol formları bu başlık altında ele alınmaya çalışılmaktadır. Ancak kadın giysilerinde kullanılan kol formu tasarımlarının ve kalıplarının anlaşılır bir şekilde ortaya konulabilmesi için o dönemde kullanılmış giysiler

¹²⁵ Stephen, **a.g.e.** 64 s.

hakkında da genel bir bilgi sahibi olunması gerektiğine inanılmaktadır. Bu doğrultuda da on altıncı yüzyılda kullanılmış kadın giysileri de genel hatlarıyla bu bölümde yer almaktadır.

Tez çalışmasında on altıncı yüzyılda Avrupa kadın giysisinde kullanılan kol formları ortaya konmaya çalışılırken, on altıncı yüzyılda Avrupa kadınlarının giyinme alışkanlıklarını yansıttığına inanılan belli başlı giysiler incelenmektedir. Çünkü iletişim araçlarının henüz çok yavaş olduğu bu yüz yılda bir coğrafya da ortaya çıkan moda akımının hem Avrupa'nın tamamına yayılması zaman alıyordu hem de moda bir coğrafyadan diğerine ulaştığında o modanın ilk çıktığı yerde moda çoktan değişmiş olabiliyordu. Bu da Avrupa gibi büyük bir coğrafyada tüm Avrupalıların moda hareketlerinden aynı anda ve aynı şekilde etkilenmesini olanaksız kılıyordu. Yani bir örnekle açıklamak gerekirse "1520 de Avrupalı kadınlar çok gösterişli bir şekilde giyiniyorlardı ve genel de karpuz kol formunu tercih ediyorlardı" denildiğinde bunun aslında tüm Avrupa'yı kapsamadığı ancak dönemin genel görüntüsünü aktardığı bilinmelidir.

Ayrıca on altıncı yüzyılda, kadın giysisi kol formları sadece tarihin değişik dönemlerinde değil, tarihin aynı döneminde dahi giyilen giysinin tasarımına göre farklı farklı kullanılmıştır. Yani daha açık bir ifadeyle bu yüzyılda giysi kolları sadece zaman içerisinde farklılaşmamış, giysiler drapaj yöntemiyle elde edildiği için kullanılan giysilere göre de farklı kol tasarımları yapılmıştır. Bu da doğal olarak, tez çalışmasında belli bir dönem giysilerini genelleyerek bir bakış açısı oluşturmayı zorunlu bir hale getirmektedir. Genellemeler her ne kadar giysiler üzerinden yapılırsa da ortaya konması gereken asıl konunun da kadın kol formları olduğu unutulmamaktadır.

On altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysilerinin temel olarak katlı bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Yani bu stil birkaç giysinin ve giysi tamamlayıcısının üst üste giyilmesiyle ortaya çıkıyordu. Bu giysilerin en altında mutlaka camicia, shirt ve smock isimleriyle bilinen iç gömlekler bulunuyordu. Bu iç gömlekler üst giysinin kol, yaka gibi yerlerinden görünerek hoş bir tarz yaratıyordu. En temel olarak iç gömleklerin üzerine,

tel, ahşap veya balina kemiği ile dikleştirilen ve bombast olarak bilinen dolgu maddesiyle sertleştirilmiş bir korse giyiliyordu. Buna ek olarak, üzerine yine korse gibi dikleştirilmiş ve sertleştirilmiş bir üst beden giyiliyor ve alt beden için de dört parçadan oluşan etekler kullanılıyordu. Bu giysiler ayrı ayrı parçalar olduğundan farklı birleşimlerle çok sayıda giysi elde edilebiliyordu.¹²⁶ Ayrıca giysilerin birleşiminin yanı sıra iç gömleklerin üzerine tek parçadan oluşan ve İtalya'da gamura, İngiltere de ise gown olarak adlandırılan elbiselerin de giyildiği bilinmektedir. Araştırmacılar bu elbiselerin her zaman tek başlarına kullanılmadığını ve zaman zaman üzerlerine doublet denilen yelege benzer bir üst giysi de giyildiğini aktarmaktadırlar.

İç gömleklerden biri olan camicia'nın kollarının genellikle bu gün reglân kol olarak tanımlanan kalıpla oluşturulduğu ve bedene takıldığı bilinmektedir.¹²⁷ Camicia'nın kolları yakayla birlikte bolca büzgüye ve oldukça geniş bir kol formuna sahiptir. İç gömleğin kolları, onun üzerine giyilen elbisenin kollarındaki bağcıkların arasından ve işlemeli uçları bileğinden görünmektedir.¹²⁸ (Şekil 51)

Şekil 71: Camicia

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09)

¹²⁶ <http://www.elizabethancostume.net/reviews/margospatterns.html> Erişim: 12.05.09

¹²⁷ Tortora ve Eubank, **a.g.e.**, 162 s.

¹²⁸ Jane Ashelford, **The Art of Dress Clothes and Society**, The National Trust, Londra, 2001, 20 s.

Diğer bir iç gömlek olan smock'un kol formunun ise büzgüsüz, düz ve camicia'ya göre daha dar bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Fakat camicia gibi smock da bedene reglân olarak takılmaktadır. (Şekil 72) Smock da diğer iç gömlekler gibi üst giysinin kollarındaki bir süsleme tekniği olan kesiklerden (slashing) görünmektedir.

Şekil 72: Smock

(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09)

İç gömleklerden birisi olan shirt'ün kolu da diğer iç gömleklerin kolları gibi reglân olarak oluşturulmuştur.¹²⁹ Ayrıca bilekte ve omuzda sayısız büzgüye sahiptir. Diğer iç gömleklerden farklı olarak shirt'ün kolları manşetlidir ve manşetlerinin uçlarında fırfırları bulunmaktadır. Ayrıca bu manşetler dönemin önemli süslemelerinden olan siyah iş nakışıyla bezelidir. (Şekil 73)

Şekil 73: Shirt (gömlek)

(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09)

¹²⁹ Tortora ve Eubank, a.g.e., 162 s.

Giysi tarihi incelendiğinde on altıncı yüzyılın ilk yarısı olan 1500–1550 yılları arası Avrupa kadın giysilerinin birkaç ana stil üzerinde inşa edildiği görülmektedir. On altıncı yüzyılın ilk yarısında on beşinci yüzyılın son dönem giysilerinin etkileri devam etmektedir. On altıncı yüzyılda kullanılmaya devam edilen ana stillerden biri houppelande denilen bir dış giysidir.¹³⁰ Houppelande'nin üst bedeni genellikle sıkıca oturur ve eteği de aşağı doğru genişleyerek inerdi ve çoğunlukla arkada etek ucunun kuyruklu bir şekilde devam ettiği bilinmektedir. Houppelande'nin oturan üst bedeninde, göğüsün hemen altına deri süslü kemerler takılırdı ve ön kapaması genellikle takılan deri kemerler ile yapılırdı.

Houppelande'nin dökümlü beden formuna uygun olarak da kol formu omuzda büzgülü oradan da aşağı doğru genişleyerek inmektedir.¹³¹ Bazı houppelande'lerde kolun üst kısmının omuza tam bir şekilde oturduğu ve bileğe doğru genişleyerek indiği, hatta bazen kol boyunun bilek hizasını bile geçtiği görülmektedir. Bu özellik de ona oldukça hoş, etkileyici bir görünüm sağlamaktadır. Genellikle kol uçları da kürk, şeritler fistolar ve daging'ler ile süsleniyordu. (Şekil 74) Ayrıca kollar kontrast renkte bir astarla kaplanıyor, kol hareket ettikçe kontrast renkteki astar görünüyor ve giysiye farklı bir hava katıyordu. Çok sık olmasa da houppelande'nin kolları dar da olabiliyordu. Giysi tarihi araştırmacıları dar kollu olan houppelande'lerin estetik olarak değil kullanım kolaylığı açısından tercih edilebilir nitelikte olduğunu düşünmektedirler.¹³²

¹³⁰ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 2, 305 s.

¹³¹ Tortora ve Eubank, **a.g.e.**, 159 s.

¹³² Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 2, 306 s.

Şekil 74: Houppelande

(Kaynak: http://www.costumes.org/history/greatwomen/10336_35.jpg Erişim:25 Mart 2009)

Şekil 75: Houppelande

Giovanni de Paolo "Paradise" detay 1445

(Kaynak: http://www.metmuseum.org/toah/hd/sien/ho_06.1046.htm Erişim: 02.04.09)

Rönesans'ta matematiğin ve diğer bilimlerin hümanistleri derinden etkilediği bilinmektedir. Bu doğrultuda da araştırmacılar on altıncı yüzyılda üst sınıf modasının da matematik geometri gibi bilim dallarından etkilendiğini ve insanların doğal beden görünüşlerinden ziyade omuzlarda ve kalçalarda geometrik etkiler yaratmaya çalıştıklarını ileri sürmektedir.¹³³ Giysilerin ve giysi kollarının dairesel geometrik şekiller kullanılarak tasarlanması sayesinde insanın etrafını çevreleyen güzelliğin ve onun merkezinde olmanın getirdiği muhteşem duygunun tadına varabileceğine inanılıyordu. Bu bilgi doğrultusunda da dönemin kadın giysisi kol formları incelendiğinde omuzlara ve kalçalara vurgu yapılarak geometrik bir görüntü sağlandığı anlaşılmaktadır.

On altıncı yüzyıl Avrupa'sında omuzlara doğal olmayan bir form veren bir giysi de doublet'tir¹³⁴. Doublet üst bedene sıkıca oturan, önde birçok düğmeyle kapanan, yeleğe benzer bir dış giysidir. Doublet'in omuz hattı, yelek gibi oyuk değil tam omuz üzerindedir. Doublet'in genellikle kısa kolları vardır. Bu kollar çoğunlukla rulo haline getirilmiş süslü kumaş şeritlerden, astarlanmış kumaşlardan ya da dolgu maddeleriyle şişirilmiş rulolardan oluşturulmuştur.¹³⁵ (Şekil 76, 77, 78, 79) Doublet'in bu kısa kolları istenilen geometrik yapıyı sağlamak için balina kemikleriyle veya tellerle şekillendirilmiş olabiliyordu. Çoğunlukla da bu kısa kollara "bombast" denilen bir tür dolgu maddesiyle form verildiği bilinmektedir.¹³⁶

¹³³ <http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/> Erişim: 12.04.09

¹³⁴ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 477 s.

¹³⁵ <http://www.festiveattire.com/research/flornotes/flornotes.html>
Jane Ashelford, **a.g.e.**, s. 20

¹³⁶ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 473 s.

Şekil 76: Doublet

(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/research/diary/images/bronzino.jpg> Erişim 22.03.09)

Şekil 77: Doublet

(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/research/diary/images/flemdoublet.jpg> Erişim:22.03.09)

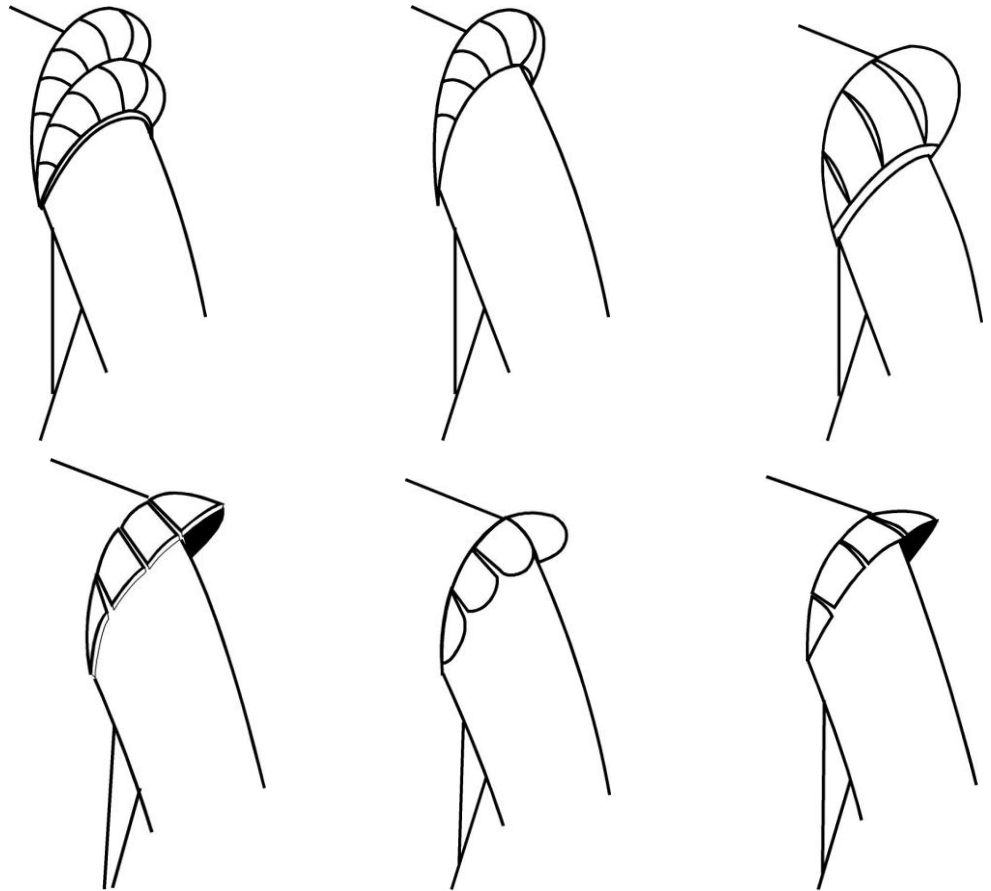

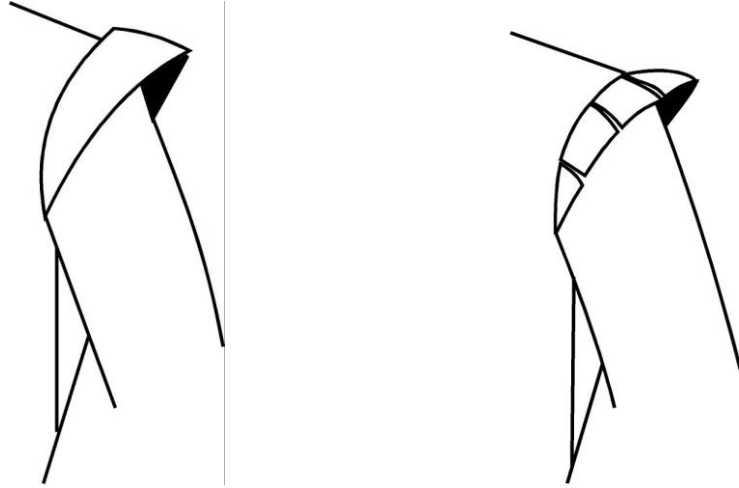
Şekil 78: Doublet

Isabella de Medici 1560

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=1%2F13%2F&name=Isabella_de_medici.jpg Erişim: 07.03.09)

Şekil 79 Doublet

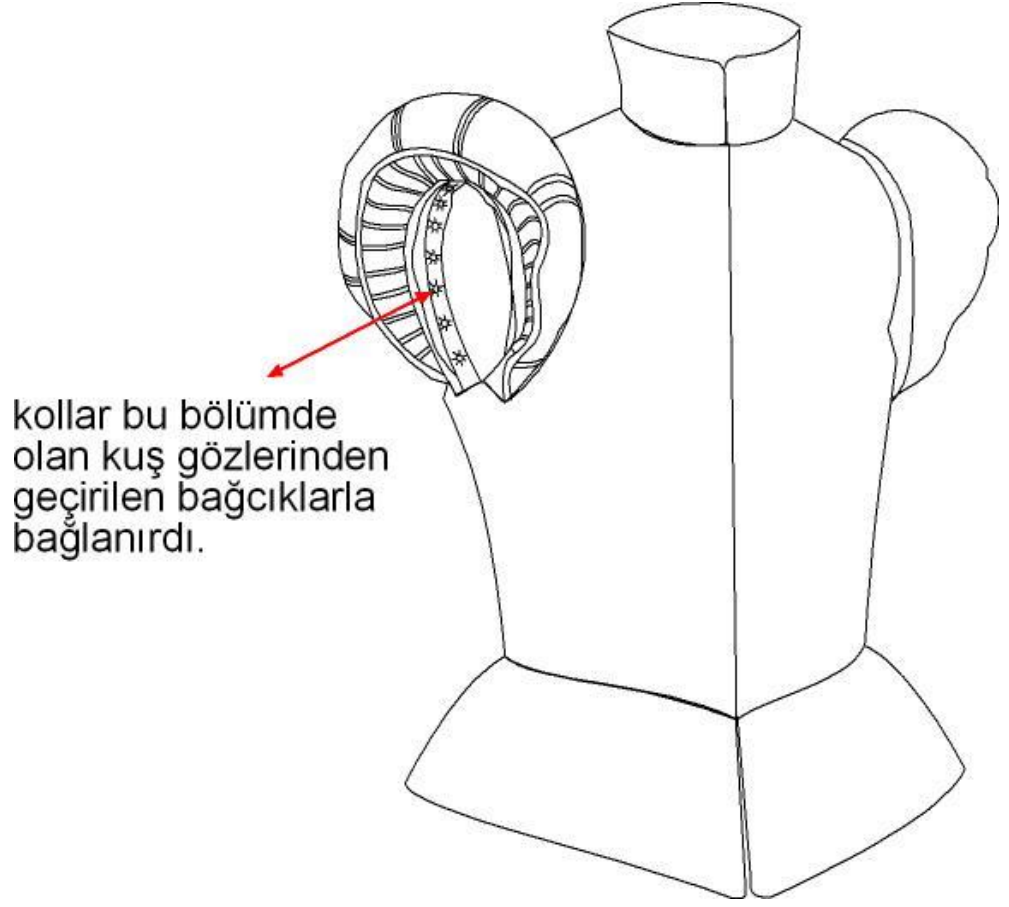
(Kaynak: <http://www.elizabethancostume.net/reviews/wardrobe.html> Erişim: 03.04.09)

On altıncı yüzyılda Avrupa'da özellikle ticaretin yaygın olarak yapıldığı İngiltere, Fransa, İtalya, Venedik, Floransa, Almanya, İspanya gibi maddi refahın yüksek olduğu şehir ve ülkelerde kadınların giysilerinin kolları oldukça farklı tasarımlar içeriyordu. Ancak dönemin giysi kolları incelendiğinde, kolların farklılıklarına rağmen bu yapıların belli birkaç iskeletin üzerine inşa edildikleri görülmektedir. Öncelikle on altıncı yüzyılda kolların bu gün olduğundan çok daha farklı bir kullanımının olduğu dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. Bu dönemde özellikle on beşinci yüzyılın son çeyreği yani 1470lerde ve on altıncı yüzyılın sonuna yani 1600'e kadar, iç gömleklerin dışında, üst giysilerin kolları çoğunlukla bedenden ayrı olarak kullanılıyordu.¹³⁷ Kolların omuz hattında bağcıkları bulunuyordu bu bağcıklar bedendeki omuz hattında bulunan diğer bağcıklarla ya da kopçalarla bağlanıyordu.¹³⁸ Bağcıklar bazen giysinin kumaşından bazen de süslemeli, sırmalı şeritlerden yapılıyordu.¹³⁹ Bağcıklar bazı giysilerde saklanmış bazılarında ise görünür şekilde kullanılmıştır. Özellikle Floransalı kadınların giysilerinde kol bağcıklarının uçlarının metal süslemelerle dekore edildiği, bağcıklara ayrıca bir özen gösterildiği dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. (Şekil 80,85)

¹³⁷ Ashelford, **a.g.e.** 20 s.

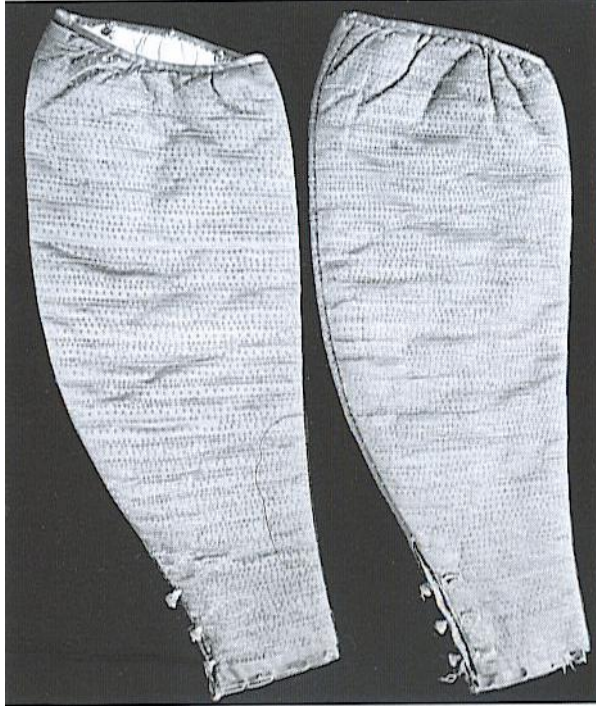
¹³⁸ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 484 s

¹³⁹ <http://www.festiveattire.com/research/florentine/lor20.html> Erişim: 19.03.09

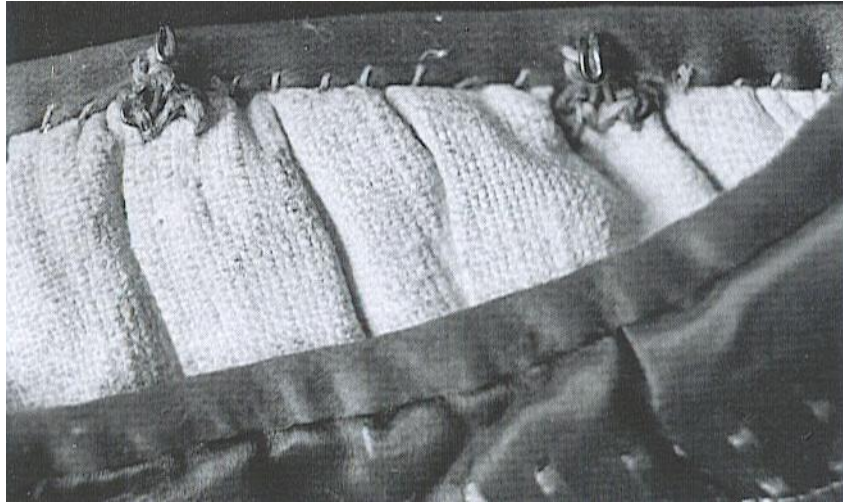
Şekil 80: Üst Beden

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion 1560–1562**, Macmillan-Qsm, Londra, 1985)

Şekil 81: Bedenden Ayrı Kol

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion c1560–1620**, Macmillan-QSM, Londra, 1985, s.39)

Şekil 82: Bedenden Ayrı Kol (Detay)

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion c1560–1620**, Macmillan-QSM, Londra, 1985, s.39)

Şekil 83: Bedenden Ayrı Kol

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion c1560–1620**, Macmillan-QSM, Londra, 1985, s.44)

Şekil 84: Bedenden Ayrı Kol

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion c1560–1620**, Macmillan-QSM, Londra, 1985, s.48)

Şekil 85: Bağcıklı Kol

A Lady with a Nosegay 1520

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor20.html> Erişim: 19.03.09)

İngiltere’de ise aynı tarihler içerisinde kol bağcıklarının daha çok gizlenmeye çalışıldığı dönemden kalan birçok tabloda görülmektedir. İngilizler genellikle bağcıkları gizlemek için üst bedene takılan omuzu kapatan kumaşlardan oluşturulmuş rulolar kullanıyorlardı. (Şekil 86) Bu ruloların bombast denilen dolgu maddesiyle kabartıldığı ya da balina kemiği veya ahşap ile şekillendirildiği bilinmektedir.¹⁴⁰ Bu giysi parçaları kadınların omuzlarına ayrıca bir vurgu yapıyor, ihtişam ve zenginliğin göstergesi oluyordu.

¹⁴⁰ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 473 s

**Şekil 86: Bağcıklı Kol
İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth (detay)**

(Kaynak:

<http://www.npg.org.uk/collections/search/largerimage.php?search=ss&sText=elizabeth+i&page=1&LinkID=mp01452&role=sit&rNo=9> Erişim: 30.03.09)

On altıncı yüzyıldan kalan eserlerden, kolların adeta bir giysi aksesuarı gibi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Araştırmacılar kolların bu şekilde kullanılmasının iki değişik nedene bağlı olduğuna inanmaktadırlar. Bu nedenlerden ilki, on altıncı yüzyılda elbiseden ayrı bir parça olarak tasarlanan kollar, hem aynı stilde fakat farklı renkte giysilerle, hem de farklı stillerdeki giysilerle kullanılabilirdi. İkinci neden ise on altıncı yüzyılda kullanılan kol formları üzerinde birçok ağır aparatın ve süslemenin bulunmasıydı. Tasarlanan kol formlarına istenilen şeklin verilebilmesi için bombast denilen bir dolgu maddesi ve balina kemikleri kullanılıyordu. Birçok işlemden geçirilen kollar, balina kemikleriyle dikleştiriliyor, at kılı veya talaşla dolduruluyor ve üzerine nakışlar yapılıyordu. Ayrıca süslemeler için de çok ağır taşlar, mücevherler ve şeritler kullanılıyordu. Kolları oluşturmak için basit bir kalıpla değil, drapaj yöntemi kullanıldığı içinde tüm bu işlemleri giysi bedenine dikilmiş bir kolda yapmak oldukça zordu. Hem de bu uygulama yapılabilsen bile böyle bir elbiseyi giyip çıkarması kolaylıkla mümkün olmuyordu. Bu nedenle de kol bedenden ayrı kullanılıyordu.¹⁴¹

¹⁴¹ Ashelford, a.g.e., 25 s.

Dönemden kalan eserler incelendiğinde tüm Avrupa kadın giysisi kol formlarının çeşitliği dikkat çekmektedir. Özellikle İtalya, Almanya ve İngiltere'deki kadın giysisi kol formları tüm Avrupa içerisinde daha çok öne çıkmaktadır. On beşinci yüzyılın sonları ve on altıncı yüzyılın ilk yarısında Avrupa kadın giysilerinin kol formları, omuza oturan ve aşağı doğru genişleyerek açılan çan kol, omuzlar büzgülü, aşırı kabarık ve bileğe doğru daralarak inen koyun budu şeklinde giysi kolu, çift kat kol, dar kol formudur.

On beşinci yüzyılın sonlarında ve on altıncı yüzyılın başlarında Avrupa'da kullanılan giysi kolu formlarından birisi kola sıkıca oturan giysi kollarıdır. İki parçadan oluşan bu giysi kolları bedene dikişle birleştirilirdi. Aşağıdaki tablo detayı örneğinde dar bir kol formu üzerine inşa edilmiş bir kol tasarımı görülmektedir. Bu kol kalıbı iki parçadan oluşuyordu. Omuzdan dirseğe kadar dikişli, dirsekten bileğe kadar açık fakat bağcıklarla iki kenarından tutturulup bağlanmıştır. İç gömleğin (camicia) bol kolları dirsek ile bilek arasındaki açıklıklardan görünmektedir.¹⁴² (Şekil 87)

Şekil 87: İtalyan Dar Kol Örneği

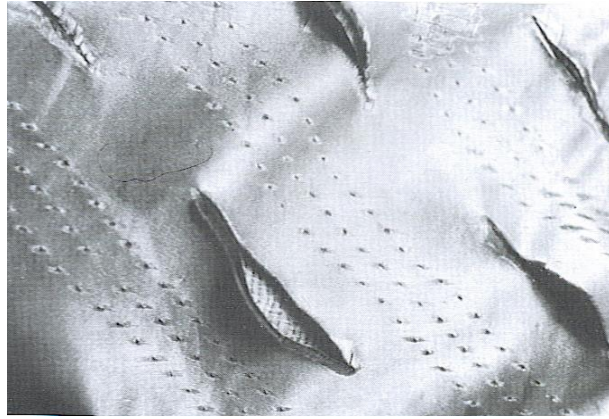
Domenico Ghirlandaio

Aziz John'un Doğum Vaftiz Töreni (Detay) 1486 Floransa

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor23.html> Erişim: 17.03.09)

¹⁴² <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor23.html> Erişim: 17.03.09

Dar kol formuna bir örnek daha vermek gerekirse, Domenico Ghirlandaio'nun 1488 yılında Floransa'da yaptığı 'Ziyaret' isimli tablonun detayında görülen giysi kol formu verilebilmektedir. Tablo detayında giysi kolunun dört parçadan oluştuğu görülmektedir. Giysi kolu omuzdan dirseğe kadar iki, dirsekten bileğe kadar yine iki parçadır. Dirsek ön tarafta dikişle birleştirilmiş arka tarafta ise açık bırakılarak iç gömleğin (camicia) kollarının büzgüleri hafifçe dışarıya doğru çıkarılarak hoş bir görüntü elde edilmiştir. Bununla birlikte dirsekten bileğe kadar olan kısımda yine küçük bağcıklarla iki kol parçasının bağlandığı görülmektedir. Ayrıca on altıncı yüzyılın ortalarına kadar İtalya'da çok moda olmuş bağcıklı kol formlarına yaklaşıldığı bu detaydaki kol formundan anlaşılmaktadır.¹⁴³ (Şekil 89) Formun yanı sıra giysi kolu, dönemin en önemli giysi süsleme tekniği olan slashing (kesikleme) tekniği ile dekore edilmiştir. Slashing tekniğinin 1477 yılında bir İsviçreli asker tarafından ilk defa tasarlandığı bilinmektedir.¹⁴⁴ Slashing tekniği kumaş üzerine yaklaşık 5–6 cm uzunluğunda açılan kesiklerdir.¹⁴⁵ Bu kesikler kumaşın atmaması için verev olarak açılıyor ya da balmumuyla yapıştırılıyordu. Bazen de her bir kesik kurdele ile pervazlanıyor, bazen de kumaşın arka yüzüne tela yapıştırılıyordu.¹⁴⁶ (Şekil 88)

Şekil 88: Slahing (Süsleme Tekniği)

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion** c1560–1620, Macmillan-QSM, Londra, 1985, s.29)

¹⁴³http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fca%2F&name=Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg Erişim: 07.04.09

¹⁴⁴ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 451 s

¹⁴⁵<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/1400-1500+in+fashion> Erişim: 08.04.09

¹⁴⁶ <http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/> Erişim: 08.03.09

Şekil 89: İtalyan Dar Kol Örneği

Ziyaret (Detay) Dominico Ghirlandaio 1488 Floransa

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fca%2F&name=Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg Erişim: 07.03.09)

On beşinci yüzyılın sonunda özellikle İtalya'da hâkim olan dar kol formunda oldukça farklı tasarımlar görülmektedir. Aşağıdaki tablo detayındaki giysi kolunun iki parça olduğu anlaşılmaktadır. Kol omuzda dikişli fakat omuz arkası ve önü bağcıklarla üst bedene tutturulmuştur. Ayrıca dirseğe kadar dört, dirsekten bileğe kadar bağciksız ve sadece bilekte tek bağcıkla kol birleştirilmiştir. İç gömlek (camicia) iki kol ucunun arasından görünmektedir. Bu örnekte iç gömleğin (camicia) kollarının daha önceki dönemlere göre daha fazla büzgülü ve daha geniş bir kol olduğu fark edilmektedir.

Şekil 90: İtalyan Dar Kol Örneği

Vittore Carpaccio, İki Venedikli Bayan, 1490

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=1%2F1d%2F&name=Vittore_Carpaccio_079.jpg Erişim: 08.04.09)

Rönesans'ın etkisi ve yükselen ticari refahın artmasıyla beraber her alanda olduğu gibi giysi modasının da oldukça ilerlemiş olduğu ve ortaya çok çeşitli kol formlarının çıktığı dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. Bunlardan biri de on altıncı yüzyılın hemen başlarında neredeyse dönemin karakteristiğini oluşturan, giysiden tamamen ayrı bir parça olarak tasarlanan kol formlarıdır. Örneğin 1510 yılında Alessandro Araldi tarafından yapılan Barbara Pallavicino'nun portresi isimli tabloda, kolun giysiden tamamen ayrı bir parça olarak tasarlandığı görülmektedir. (Şekil 91) Üst bedenin omuz hattı düşürülmüş, koldaki ve omuz hattındaki bağcıklarla bir birine bağlanmıştır. İç gömleğin kolu daha önceki dönemlerde olduğu gibi üst kolun omuz ve giysi kolunun üzerindeki kesiklerden (slashing) görülmektedir.¹⁴⁷ Ayrıca portrenin detayında

¹⁴⁷ Arnold, a.g.e. 29 s.

gösterildiği gibi koldaki açıklıklar öncelikle boydan boya yapılmış fakat dikişlerle birlikte belli aralıklarla birleştirilmiştir. (Şekil 92)

Portredeki kol tasarımının üzerindeki süslemeler de dikkat çeken ve önem verilen bezemeleri içermektedir; kolun üzerlerinde altın renginde metal ipliklerle çalışılmış nakışlar bulunmaktadır. Metal ipliklerle süslemenin, on altıncı yüzyıla ait önemli bir giysi dekorasyon elemanı olduğu bilinmektedir.

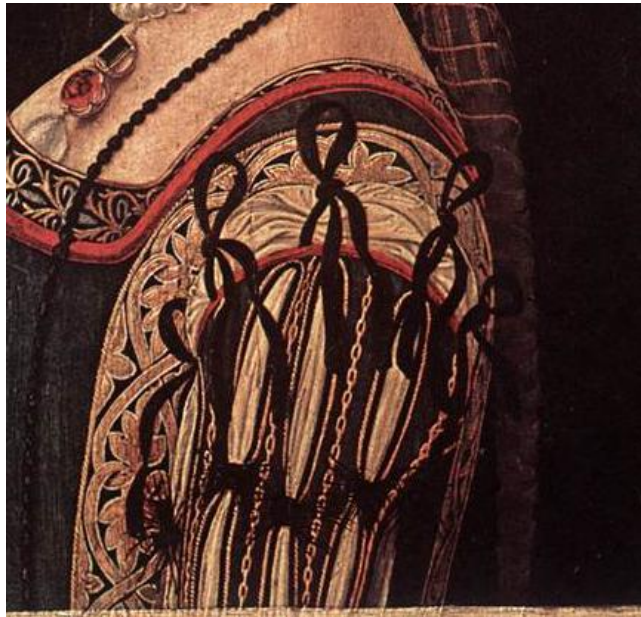

Şekil 91: Giysiden Tamamen Ayrı Tasarlanmış Kol Formu

Alessandro Araldi, Barbara Pallavicino'nun Portresi, 1510

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=f%2Ff2%2F&name=Araldi_pa%2Fllavicino.jpg Erişim: 08.04.09)

Şekil 92: Kol Detayı

1500'den yaklaşık 1530lara kadar, Avrupa'da kullanılan bir diğer ana kol formunun, aşırı kabarık ve bilekten yukarı doğru genişleyerek çıkan koyun budu şeklindeki tasarlanmış kol formu olduğu bilinmektedir. Aşağıdaki örneklerde bu kolların da bedenden tamamen ayrı bir parça olarak tasarlanmış olduğu görünmektedir. (Şekil 93,94,95) Kollar genellikle elbiseye kontrast oluşturacak bir renkte oluyordu ve aksesuar gibi kullanıldığı için farklı renkte giysilerle de kombine edilebiliyordu. Örneğin elbise kırmızının tonlarında, elbisenin kolları yeşilin tonlarında olabiliyordu. Ayrıca dönemden kalan eserlerden bu tarz giysi kollarında kumaş süslemesinin pek yapılmamış olduğu görülmektedir. Tam tersine bu giysi kollarının dokumadan desenli, brokar gibi kumaşlardan yapıldığı anlaşılmaktadır.

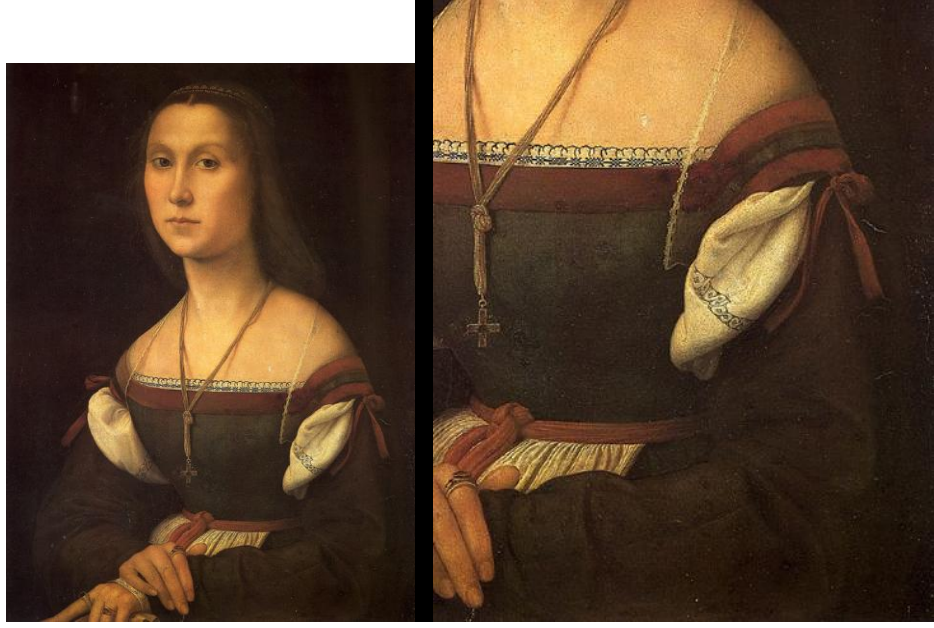

Şekil 93: Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu

Raphael, Maddalena Doni'nin Portresi 1506 Floransa

(Kaynak:

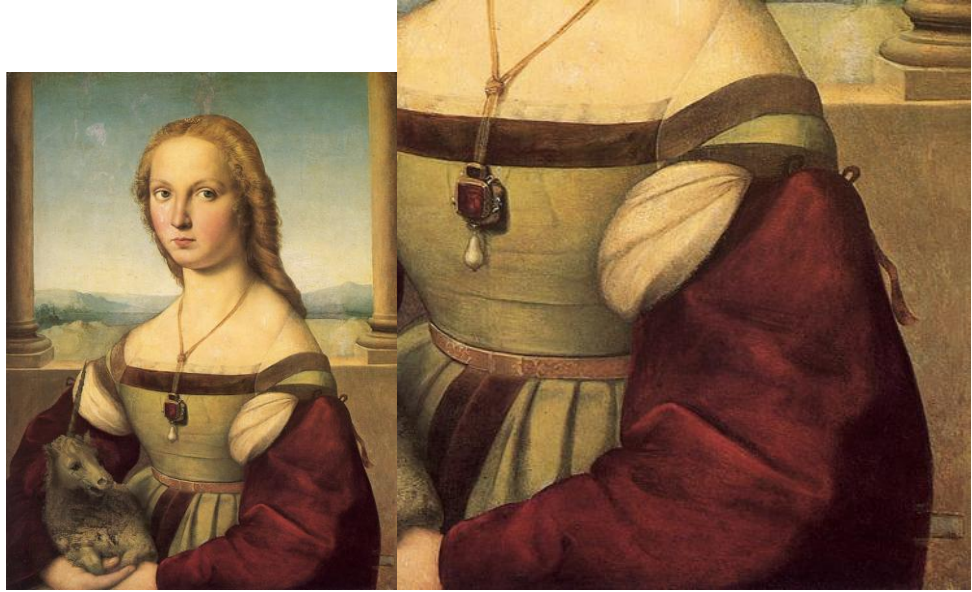
http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=e%2Fe6%2F&name=Raffael_036.jpg Erişim: 08.04.09)

Şekil 94: Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu

Raphael, Sessiz Kadın Portresi

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor2.html> Erişim: 08.04.09)

Şekil 95: Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu

Raphael Tek Boynuzlu Atı Olan Kadın

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor1.html> Erişim: 08.03.09)

Bilekten yukarı doğru genişleyen giysi kolu formuyla birlikte on altıncı yüzyılda aynı tarihlerde başka bir giysi ana kol formu daha kullanıldığı bilinmektedir; bu kol omuza ya küçük bağcıklarla ya da çok kısa bir dikişle birleştiriliyordu. Dikiş omuzun ortasında yaklaşık 6-7cm kadar

uzunluktaydı. Bu giysi kolu omuzdan aşağı doğru, çan gibi açılan bir forma sahipti. Dönemin eserlerinden bu kolun oldukça geniş ve uzun olduğu anlaşılmaktadır. Kolun oluşturulması için bolca değerli kumaşın ve kürkün kullanıldığı görülmektedir. Araştırmacılar bu kolların adeta zenginliğin bir göstergesi olarak kullanıldığını düşünmektedir.¹⁴⁸ (Şekil 96)

Şekil 96: Çan gibi Açılan Geniş Kol

Andrea del Sarto, Bakirenin Doğumu (detay) 1513

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor6.html> Erişim: 08.04.09)

Aşağıda verilen Bacchiacca'nın yaptığı, Aziz John'un Vaftiz Telkini isimli tablosundaki giysinin çan kol formuna sahip olduğu görülmektedir. Kol, formunun yanı sıra, üzerindeki süslemelerle de dikkat çekmektedir. Buradaki giysi kolunun uçlarında kontrast renkte şeritler kullanılmıştır. Şeritlerle giysi süsleme yapmak, on altıncı yüzyılda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu doğrultuda da dönemde, tasarlanan çok çeşitli şeritler vardı;

¹⁴⁸ Arnold, a.g.e. 50 s.

bunlar, kadife şeritler, metalik ipliklerden dokunmuş şeritler, kürk ve örgü şeritler olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁴⁹ (Şekil 97)

Şekil 97: Çan gibi Açılan Geniş Kol

Bacchiacca, Aziz John'un Vaftiz Telkini

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor11.html> Erişim: 08.04.09)

On altıncı yüzyılın ilk yarısında kullanılan bir diğer kol formunun da dirsekten omuza kadar olan üst tarafın aşırı derece şişirilmiş ve dirsekten bileğe kadar olan kısmın ise dar bir forma sahip giysi kolu olduğu görülmektedir. (Şekil 98,99,100,101) Bu gün bu giysi kolları karpuz kol formu olarak tanımlanmaktadır. Omuz ve dirsekte büzgülerle alt kolla birleştirilmiştir. Alt kol genellikle beden kumaşından oluyordu. Fakat bazen de alt kol kürklerle veya kontrast bir renkle de oluşturulabiliyordu. Giysilerin

¹⁴⁹<http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor11.html> Erişim: 19.03.09

oldukça düşük omuzlarına dikiş ile birleştirilmişlerdir. Diğer kollarda olduğu gibi giysiden bağımsız olarak kullanılmamışlardır. Ayrıca diğer Avrupa giysi kollarında olan iç gömleğin kolunun, üst giysinin kolundan görünme şekli bu kollarda bulunmamaktadır. Bahsedilen giysi kolları süslemesiz yapılarıyla form ve süsleme arasındaki dengeyi sağlamışlardır. Genellikle üstlerinde her hangi bir dekorasyon elemanı bulunmamaktadır. Yalnızca kumaşın dokumasından verilen deseni bulunmaktadır. Ayrıca bağımsız giysi kollarından bir farkı da kollar genellikle beden rengiyle ve kumaşıyla aynı olmasıydı.

Şekil 98: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

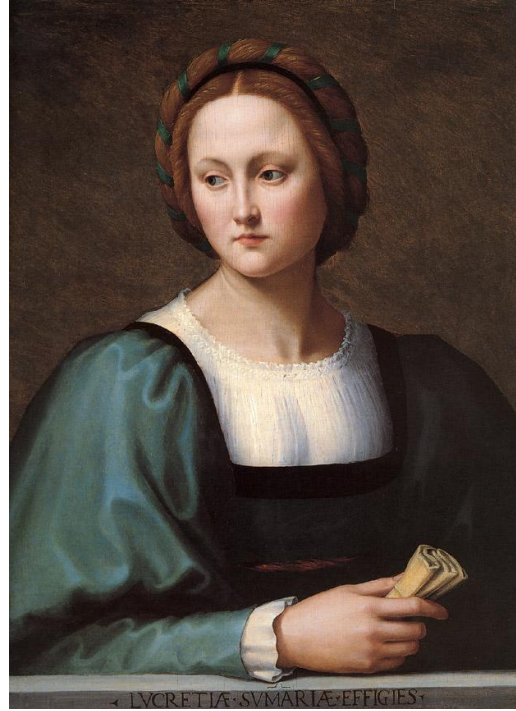
Jacopo Pontormo, Kirman Sepetli Kadın, Floransa 1516
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor1.html> Erişim: 08.04.09)

Şekil 99: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Raphael, Baş Örtülü Kadın, Floransa, 1516

(Kaynak: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Raphael.woman.600pix.jpg> Erişim: 10.04.09)

Şekil 100: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Ridolfo Ghirlandaio, Lucrezia Sommaria, Floransa, 1530

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor3.html> Erişim: 08.04.09)

Şekil 101: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol (alt tarafı kürklü)

Pierfrancesco Foschi, Kadın Portresi, İtalya, 1535
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor30.html> Erişim: 12.04.09)

Avrupa'da 1530lar 35ler devam ederken üstü şişirilmiş kolların farklılaşmaya başladığı takip edilmektedir. 1535 yılında Agnolo Bronzino'nun yaptığı Matteo Sofferoni'nin Kızı isimli tabloda kolların farklılaştığı görülmektedir. (Şekil 102) Tablodaki kollar oldukça detaylı bir şekilde resmedilmiştir. Burada iki ayrı kol formunun olduğu tahmin edilmektedir. Şişirilmiş olan kol kısa ve üstte, dar olan kol ise uzun ve alttadır. Üst kol omuza çok sayıda büzgüyle takılmış ve büzgüler uzun boylardadır. Ayrıca üst kola enine üç defa daha büzgü verildiği resimden anlaşılmaktadır. Kol ucunun yaklaşık 10 cm gibi üstünde son büzgüler bulunmaktadır. Giysi üst kolunun üzerinde, alt kolun kumaşıyla aynı olan kumaştan yapılmış üç şerit bulunmaktadır. Alt ve dar giysi kolu ise büyük ihtimalle omuza kadar uzanıyordu. Dirsekten itibaren bileğe kadar üzerinde kesikleme (slashing) tekniğiyle yapılmış çok hoş süslemeler bulunmaktadır.

Şekil 102: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Agnolo Bronzino, Matteo Sofferoni'nin Kızı 1532
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor31.html> Erişim: 08.04.09)

Aşağıdaki örnekte üst tarafı şişirilmiş kol formuna bir örnek daha verilmektedir. Bu giysi kolunun üst tarafında beş kez büzgü verilmiştir ve diğer giysi kollarından daha farklı bir tarz yaratıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca kolun dirsekten bileğe kadar olan kısmında ise kürk kullanıldığı görülmektedir. Kürkün üzerinde açılan kesiklerle süslemeler yapılmıştır. (Şekil 103)

Şekil 103: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Bacchiacca, Müzik Kitaplı Kadın Portresi, Floransa 1540

Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor7.html> Erişim: 08.04.09

Bu örnekte ise üst tarafı şişirilmiş olan kolun biraz daha küçültülmüş olduğu görülmektedir. Üst kol küçültülmüş ama büzgüler arttırılmıştır. Alt kolun bir kaç kat kumaştan oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca alt kol beden rengine kontrast oluşturacak bir renkte olup üzerinde kesikleme (slashing) tekniğiyle oluşturulmuş kesikler ve süslü kurdeleler bulunmaktadır. Bunlara ek olarak alt kol biraz daha bollaştırılmıştır. Geleneksel olarak iç gömleğin (camicia) kol ucunun bilekte görünmesi durumu burada da söz konusudur. (Şekil 104)

Şekil 104: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Agnolo Bronzino, Lucrezia Pucci Panciatichi'nin Portresi, Floransa, 1540
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor9.html> Erişim: 08.04.09)

Üst tarafı şişirilmiş bir diğer kol da aşağıdaki örnekte verilmektedir. Kolun üst tarafında oluşturulmuş küçük bir şişirilmiş kısım vardır. Bu kısmın düz şeritlerden oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Düz şeritlerin arasından daha önceki yıllarda çok moda olan iç gömleğin gözükmesi durumu da mevcuttur. Kolun dar olan alt tarafında ise yine kesikleme (slashing) tekniğiyle oluşturulmuş büyük süslemeler bulunmaktadır. Bu kesikler ortalarından da küçük bağcıklarla bağlanmıştır. Bu teknikte yeni bir süsleme biçimi oluşturmuştur.¹⁵⁰ (Şekil 105)

¹⁵⁰ <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor14.html> Erişim: 08.04.09

Şekil 105: Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Bilinmeyen Sanatçı, Floransalı Soylu Kadın, Floransa, 1540
(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor14.html> Erişim: 08.04.09)

Bu kol örneğinde ise on altıncı yüzyılın ilk yarısında az sayıda görülen fakat daha önceki yıllarda oldukça sevilen ve çok kullanılan bir

süsleme olan dagging tekniği görölmektedir. Bu teknik giysilerin uçlarına yapılan bir süslemeydi. Kumaş küçük küçük kesilir kenarları ise balmumu ya da pervaz yoluyla temizlenirdi. Bu kolun manşetinde dagging tekniğinin uygulandığı görölmektedir. (Şekil 106)

Şekil 106: Dagging Tekniği

Parmigianino, Romalı Saraylı 1530-1535
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor20.html> Erişim:08.04.09)

On altıncı yüzyılın ilk yarısında yani 1500den 1550 ye kadar olan süreç içerisinde Avrupa'da kullanılan bir diğer giysi kol formu da daha çok Almanya'da kullanılan genellikle dar fakat yer yer şeritlerle ve iç gömleğin şişirilmesiyle oluşturulmuş bombelerden meydana gelen kol formudur. Bu giysi kol formunun ilk örneklerinde bombelerin daha az kullanıldığı fakat zaman ilerledikçe bombelerin arttırılmış olduğu görülmektedir. Giysinin kolu düşük bir omuza birleştirilmiş, dirseğe kadar dar, dirsekte giysinin kumaşından yapılmış şeritlerle oluşturulmuş bombeli kısım, bombeden sonra bileğe kadar yine dar bir bölüm, bilekten elin üzerine kadar ise genişleyen bir yapısı vardır. (Şekil 107)

Şekil 107 : Parçalı Dar Kol Örneği

Lucas Cranach, Herzogin Katharina'nın Portresi, 1514

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._038.jpg)

Erişim: 10.04.09)

Dönem ilerlerken bu giysi kol formunun çok fazla yenilik olmadan ilerlemiş olduğu dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. (Şekil 88,89)

Şekil 108: Parçalı Dar Kol Örneği

Lucas Cranach, Judith,

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._022.jpg
Erişim: 10.04.09)

Şekil 109: Parçalı Dar Kol Örneği

Lucas Cranach, Herakles bei Omphale, 1537

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._017.jpg
Erişim: 10.04.09)

Bu bombeli kol formu genellikle süslemesiz olarak kullanılmış olsa da bazı örneklerinde incilerle süslenmiş olduğu görülmektedir. (Şekil 110)

Şekil 110: Parçalı Dar Kol Örneği

Lucas Cranach, Cranach dJ Doppelporträt NM Portresi
(Kaynak:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cranach_dJ_Doppelportr%C3%A4t_NM.jpg Erişim:
10.04.09)

Lucas Cranach'ın aşağıdaki resim tablosunda giysi kolunun, giysiden tamamen ayrı olarak tasarlanmış olduğu anlaşılmaktadır. (Şekil 111) Ayrıca giysi kolu iki ayrı parçadan oluşmaktadır ve giysi kolunun üst parçası omuza, alt parçası da üst parçaya bağcıklarla bağlanmıştır. Omuzda ve dirsekte iç gömleğin geniş kolu dışarı doğru çıkartılmıştır. Bu kol formunun yüzyılın ilk yıllarında daha çok İtalya'da kullanılan giysi kollarına çok benzediği düşünülmektedir.

Şekil 111: Parçalı Dar Kol Örneği

Lucas Cranach d. Ä.

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._010.jpg
Erişim: 10.04.09)

On altıncı yüzyılın ilk yarısında Avrupa'da kadınlar tarafından kullanılan bir diğer kol formu da çift kat olarak tanımlanabilen giysi kol formudur. Bu kol formunun Avrupa'da daha çok İngiltere saraylarında kraliyet ailesi tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Bu kollar bazen sahte kol olarak da kullanılmaktaydı.¹⁵¹ Giysi kolunda üç değişik kumaşın bir araya getirilip kullanıldığı anlaşılmaktadır. Üst kol, omuza sıkı bir şekilde oturup kısa bir mesafe sonra oldukça genişleyerek dirsekten geriye doğru kıvrılmıştır. Giysinin üst kolunun iki ayrı kumaş olduğu anlaşılmaktadır; omuza sıkıca oturan kısım beden kumaşından, dirsekten geriye doğru kıvrılan kısmı başka bir kumaştandır oluşturulmuştur. Hans Holbein'in 1543 yılında İngiltere'de yaptığı Jane Seymour portresinde, giysinin alt kolunun ise bilekte dar, dirseğe doğru genişleyerek, altta üst kolun omuz parçasına eklendiği tahmin edilmektedir.¹⁵² (Şekil 112) Ayrıca tablodan giysinin alt kolunun iki parçadan oluşturulduğu anlaşılmaktadır. İki parçanın ucu kolun

¹⁵¹ Ashelford, .a.g.e. 21 s.

¹⁵² Jack Cassin Scott, **The Illustrated Encyclopedia of Costume and Fashion from 1066 to the Present**, Studio Vista, Londra, 1998, 20 s.

yan alt tarafında değerli taşlarla aralıklı olarak kapatılmaktadır. Aralıklardan iç gömleğin kolu hafifçe dışarı çıkartılarak on altıncı yüzyılın en belirgin giysi kolu karakteristiği yaratılmaktadır.

Şekil 112: Çift Kat Kol Örneği

Hans Holbein, İngiltere Kraliçesi Jane Seymour Portresi 1543 İngiltere
(Kaynak: <http://tudorhistory.org/seymour/janesey3.jpg> Erişim: 08.04.09)

2.2.3. On Altıncı Yüzyıl İkinci Yarısı 1550–1600 Avrupa Kadın Giysisi Kol Formları

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında yani 1550–1600 yılları arasında Avrupa kadın giysisi kol formları sınıflandırmak istendiğinde, beş ana giysi kol formunun olduğu söylenebilmektedir. Beş ana kol formu tarihi bir sıralamayla anlatılmaya çalışılmaktadır. Öncelikle on altıncı yüzyılın ilk yarısının sonlarında Avrupa’da kadın giysisinde kullanılan çift kat kol formunun, on altıncı yüzyılın ilk yıllarında da kullanıldığı görülmektedir. Form olarak aynı yapıya sahip olsalar da kullanılan süslemelerin, değerli taşların ve kullanılan kumaşların farklı olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin

1554 yılında Hans Eworth'un yaptığı I. Mary portresindeki giysinin kol tasarımını farklılığı göstermektedir; I. Mary'nin elbisesinin çift katlı kolunun geriye doğru kıvrılan parçası kürkten yapılmıştır ve alt kolun daha geniş bir şekilde tasarlandığı ve alt kolun üzerinde zengin bir görünüm yakalamak için daha fazla değerli taş kullanıldığı görülmektedir. (Şekil 113)

Şekil 113: Çift Kat Kol Örneği

Hans Eworth I. Mary İngiltere, 1554

(Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mary1_by_Eworth_2.jpg Erişim: 08.04.09)

Lady Mary Sidney'in 1555' de yapılan portresindeki giysi kolu formu çift kat kol formu olarak görülmektedir. (Şekil 114) İç gömleğinin nakışlarla süslenmiş kısımları kurdelelerle dekore edilmiş üst kolun kesiklerinden görünmektedir.¹⁵³

¹⁵³ Ashelford, a.g.e. 25 s.

Şekil 114: Çift Kat Kol Örneği

Hans Eworth, Lady Mary Sidney, İngiltere, 1555

(Kaynak: Jane Ashelford, **The Art of Dress Clothes and Society**, The National Trust, 2001, Londra, 25 s.)

1559 yılında İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth prenses iken giydiği elbisenin kolu çift katlı giysi kol formuna bir örnek oluşturmaktadır. I. Elizabeth'in elbisesinin kolundaki farklılığın kumaş olduğu söylenebilmektedir. I. Mary'nin giysi kolunun kıvrılan kısmı kürkten yapılmışken Prenses I. Elizabeth'in elbisesinin üst kolu, elbisesinin kumaşıyla aynıdır ve genişleyen kısmı geriye kıvrılmamış çift kat olarak tasarlanmıştır. (Şekil 115)

Şekil 115: Çift Kat Kol Örneği

Levina Bening Teerling, Prenses I. Elizabeth İngiltere, 1559

(Kaynak: <http://faculty.wartburg.edu/wilson/arhistory/images/23/23-20.jpg> Erişim: 31.03.09)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa kadın giysilerinde kullanılan diğer bir kolun dar kol formu olduğu anlaşılmaktadır. Bu kol formunun ilk olarak on altıncı yüzyılın başlarında İtalya'da tasarlandığı ve uzun bir süre sadece İtalya'da kullanıldığı araştırmacılar tarafından aktarılmaktadır. Ancak 1550lerde aynı kol formunun İngiltere'de de kullanılmaya başladığı dönemin tablolarından anlaşılmaktadır. Sofonisba Anguissola'nın Bianca Ponzoni Anguissola portresinde, elbisede kullanılan kolun oldukça sade dar bir kol formu olduğu görülmektedir. Ancak elbise kolu giysiden tamamen ayrı bir parça olarak tasarlanması bakımından önem taşımaktadır. (Şekil 116)

Şekil 116: Dar Kol Örneği

Sofonisba Anguissola, Ressamın annesi Bianca Ponzoni Anguissola İngiltere, 1557

(Kaynak:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Portrait_of_Bianca_Ponzoni_Anguissola,_by_Sofonisba_Anguissola.jpg Erişim: 09.04.09)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında kullanılan başka bir kol formu da omuz kısmı şişirilmiş, alt kısmı da dar olarak tasarlanmış kol formudur. Bu kol formunda çeşitli süslemelere ve farklı yapım tekniklerine sahip giysi kolları bulunmaktadır. Temel olarak aynı yapı üzerine inşa edilmiş olsalar da bu farklılıklardan dolayı görünümünde de değişiklikler bulunmaktadır. Alonso Sánchez Coello'nun Isabella von Valois tablosundaki giysinin kol formu omuzu şişirilmiş alt kısmı da dar olarak tasarlanmıştır. İki kat kol bulunmaktadır; üst kol ve alt kol, omuza dikişle birleştirilmiştir. Üst kol kısa, alt kol uzundur. Alt kol kumaşı verev olarak kesilmiş ve büyük ihtimalle drapaj yöntemi ile spiral bir şekilde kola sarılarak form verilmiştir. Verev kesilmiş kumaş sarmalı dikiş ile değil küçük bağcıklarla birleştirilmiştir. Kol formu değişik bir sistemle oluşturulmuş olması bakımından önem taşımaktadır. Daha önceki yıllarda alt kol formunun kesikleme (slashing) süsleme tekniğiyle dekore edildiği bilinmektedir. Slashing sadece görsel olarak burada oluşturulan tekniğe yakın bir görünüm vermektedir fakat

buradaki kol formunun tasarımsal anlamda çok daha önemli bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir. (Şekil 117)

Şekil 117: Omuzu Şişirilmiş, Alt Tarafı Daraltılmış Kol Örneği

Alonso Sánchez Coello, Isabella von Valois 1560

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alonso_S%C3%A1nchez_Coello_004.jpg
Erişim: 11.04.09)

Paolo Veronese'nin 1570 yılında yaptığı "Venedikli Kadın" tablosundaki giysinin kol formu da omuzu şişirilmiş alt tarafı ise dar bir yapıya sahip kol formuna bir örnek oluşturmaktadır. Ancak buradaki omuz hattının biraz daha düşürülmüş olduğu görülmektedir. Elbisenin kolu elbiseden ayrı olarak tasarlanmış, çapraz bağlanmış kumaş bağcıklarla elbisenin üst bedeninde omuza bağlanmıştır. Elbise kolunun üst tarafı kısa bir mesafe şeritler halinde kesilmiş ve birbirinden ayrılmıştır. Bu kısmın iç gömleğin orada toplanarak şişirilmesiyle oluşturulduğu tahmin edilmektedir.

(Şekil 118) Giysi kolunun alt kısmı ise şeritlerden ayrılmamıştır ve kol formu bileğe doğru daralarak inmektedir.¹⁵⁴

Şekil 118: Omuzu Şişirilmiş, Alt Tarafı Daraltılmış Kol Örneği

Paolo Veronese, Venedikli Kadın, 1570

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=d%2Fd0%2F&name=VenetianLady1570.jpg Erişim: 09.04.09)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında Avrupalı kadınlar tarafından kullanılan bir diğer kol formu da bu günkü görüntüsüne yakın bir tarzda olan, karpuz kol olarak tanımlanabilen kol formudur. Giysi tarihçileri on altıncı yüzyılda kadınların el bileklerinin görünmesinin son derece ayıp bir hareket olduğunu aktarmaktadırlar. Araştırmacılar bu yüzden de Avrupalı kadınların giysilerinde kısa kolu kullansalar da bunun altında mutlaka bir alt kolun daha olduğunu ifade etmektedirler. Norfolk Düşesi Margaret Audley'in bilinmeyen bir sanatçı tarafından yapılmış 1560 tarihli portresindeki elbise kolu dönemin karakteristik yapısına uygun, iki kat olarak tasarlandığı görülmektedir. (Şekil 119) Üst kol kısa karpuz kol formunda, alt kol ise dar olarak tasarlanmıştır. Üst uç kısmında, kolun içe

¹⁵⁴ Albert Racinet, **The Historical Encyclopedia of Costume**, Facts On File, Londra, 2000, 253 s.

bakan tarafından aşağı doğru sarkan uzun bir parça bulunmaktadır. Üst karpuz kol altın olduğu tahmin edilen mücevherlerle süslenmiştir. Dar olan alt kolun ise manşetindeki ruff ile dekore edildiği görülmektedir.¹⁵⁵ Ruff'un dönemin karakteristiğini yansıtan en önemli giysi elemanı olduğu bilinmektedir. Ruff genellikle yaka olarak kullanılsa da daha çok manşet olarak kullanıldığı da dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. Ruff yapımı oldukça zaman alan bir tekniğe sahipti; bazen dantelden, tülünden bazen de kumaştan yapılıyordu. Ruff çok sayıda katlamadan oluşan çember şeklinde bir yapıya sahipti. On beşinci yüzyılın sonu on altıncı yüzyılın başlarında ruffların dikleştirilmek için tel çerçeveye oturtulduğu ve daha sonra kolalamanın bulunmasının ardından kolayla sertleştirildiği bilinmektedir. Ruff sadece süsleme tekniği bakımından önemli değil ayrıca bir statü göstergesi olarak da önemli bir giysi elemanı olmuştur. Bu yüzden ruff'un on altıncı yüzyılda sadece kraliyet aileleri veya soylular tarafından kullandığı dönemden kalan yazılı ve görsel eserlerden öğrenilmektedir.¹⁵⁶

Şekil 119: Küçük Karpuz Kol Örneği

Norfolk Düşesi Margaret Audley ,1560

(Kaynak: <http://www.elizabethan-portraits.com/MargaretAudley.jpg> Erişim: 13.04.09)

¹⁵⁵ Scott, **a.g.e.** 28 s.

¹⁵⁶ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 482-484 s.

Elizabeth Hardwick'in portredeki giysinin üst kolu da karpuz kol formuna bir örnek olarak verilmektedir. (Şekil 120) Üst kolun yumuşak, beyaz bir kürkle astarlanmış olduğu koldaki kesiklerin (slashing) arasından görülmektedir.¹⁵⁷ Ayrıca üst koldaki kesikler örgü bağcıklarla süslenmiştir.

Şekil 120: Küçük Karpuz Kol Örneği

Hans Eworth, Elizabeth Hardwick, 1560

(Kaynak: Jane Ashelford, **The Art of Dress Clothes and Society**, The National Trust, 2001, Londra, 27 s.)

Pieter Janz'ın 1560 yılında yaptığı tablodaki kol formunun karpuz kol formu olduğu anlaşılmaktadır. (Şekil 101) Bu portre de hem giysi hem de giysinin kolu oldukça sade bir şekilde tasarlanmıştır. Bu bilgilerin yanı sıra, giysi kolunun bu dönemde sıklıkla kullanılan bedenden ayrı kollardan farklı olarak, bu giysi kolunun bedene dikişle takılmış olduğu görülmektedir. Üzerinde hiçbir mücevher taş veya herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Giysi kolunun üretiminde dolgu maddesi kullanıldığı tahmin edilmektedir.

¹⁵⁷ Ashelford, a.g.e. 27 s.

Şekil 121: Küçük Karpuz Kol Örneği
Pieter Janz, Kim Olduğu Bilinmiyor. 1560
(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=b%2Fbb%2F&name=Pourbus_lady_pomander.jpg Erişim: 12.04.09)

1563 yılında bilinmeyen bir sanatçı tarafından yapılan İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth olduğu düşünülen, portredeki giysinin kol formu da karpuz kola bir örnek olarak verilmektedir. (Şekil 122) Buradaki karpuz kol da bir önceki örnekte olduğu gibi kol bedene bağcıklarla değil dikişle takılmıştır. Buradaki üst kol olan karpuz kolun nakışlarla ve küçük bağcıklarla süslendiği görülmektedir. Alt kol da metal bocuk ve incilerle süslenmiştir. Buradaki giysi kolunun bir öncekinde olduğu gibi kolun yapımı aşamasında dolgu maddesi kullanıldığı tahmin edilmektedir.

Şekil 122: Karpuz Kol

Bilinmeyen Sanatçı I. Elizabeth Olduğu Düşünülmektedir. İngiltere, 1563

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=7%2F77%2F&name=Gripsholm_Elizabeth.jpg Erişim: 09.04.09)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında kullanılan bir diğer kol formu da bilekte dar olarak başlayarak omuza doğru oldukça genişleyerek sonlanan koyun budu şeklindeki kol formudur. Bu kol formunun on altıncı yüzyılın ilk yarısında daha çok İtalya'da sevilerek kullanılan bir giysi kolu olduğu bilinmektedir. Bu kol formunun on altıncı yüzyılın ikinci yarısında daha çok İngiltere ve Fransa'da kullanıldığı dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır.

Bu kol formunun özellikle İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth tarafından oldukça sevilerek kullanıldığı portrelerinden öğrenilmektedir.¹⁵⁸ 1572 yılında yapılmış Kraliçe Elizabeth'in Zümrüdü Anka portresinde kullandığı giysi kolu bilekte dar olarak başlayarak omuza doğru genişleyerek devam eden

¹⁵⁸ Baudot, a.g.e. 235 s.

bir yapıya sahiptir. (Şekil 123) Kraliçe I. Elizabeth'in giysilerinin kolunun genellikle elbiseden bağımsız olarak tasarlandığı bilinmektedir. Elbise kolunun çok ağır mücevherler, taşlar ve değişik süslemeler barındırdığından, modüler bir şekilde kullanıldığı düşünülmektedir.¹⁵⁹ Kraliçe I. Elizabeth'in Zümrüdü Anka portresi'ndeki giysi kolu adeta bu düşünceyi kanıtlar niteliktedir.¹⁶⁰ Elbise kolunun en dikkat çekici unsurlarının dantel ruff manşeti, omzundaki kesiklerin (slashing) arasından çıkartılmış beyaz iç gömleğin küçük şişlikler oluşturan büzgüleri ve kolun üzerindeki incilerin olduğu söylenebilmektedir.¹⁶¹

Şekil 123: Bilekte Dar, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu Örneği

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth 1572 Zümrüdü Anka Portresi

(Kaynak:

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm
Erişim: 09.04.09)

1575 yılında yapılan İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in Darnley portresindeki giysi kolunun yine bilekte dar başlayan ve omuza doğru genişleyen kol formunu kullandığı görülmektedir. Ancak bu giysi kol formu

¹⁵⁹ Baudot, **a.g.e.** 235 s.

¹⁶⁰ Jackson, **a.g.e.** 13 s.

¹⁶¹ Scott, **a.g.e.** 30 s.

diğerine göre daha sade olarak tasarlanmıştır. Giysi kolu iki ayrı parçadan oluşmaktadır; manşet sayılabilecek kısa bölüm ve onun üzerine dikişle eklenmiş diğer bölüm. Bu iki bölüm arasına küçük, aralıklı uç dantel geçirildiği görülmektedir. Ayrıca bilekte küçük ruff bir manşet de bulunmaktadır.

Şekil 124: Bilekte Dar, Omuzu Doğru Genişleyen Kol Formu Örneği

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth Darnley Portresi 1575

Kaynak:

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm

Erişim: 09.04.09

English School Circa'nın 1580 yılında İngiltere'de yaptığı İngiltere Kraliçesi I.Elizabeth'in Kitchnere Portresi'nde bu dönemde fazlaca giyilmeyen bir kol formu görülmektedir. On altıncı yüzyılda giysi kollarının genellikle dolgu maddeleriyle ve balina kemiği gibi malzemelerle doğal olmayan bir forma sokulduğu bilinmektedir. Bu da dönemin giysi karakteristiğini oluşturan önemli bir yapıdır. Fakat bu giysi kolunda bahsedilen malzemeler kullanılmamaktadır. Dolgu maddesi ve ahşap gibi şekillendiricilerin olmadığı bu giysi kolunun doğal bir forma sahip olduğu görülmektedir. I. Elizabeth'in giysi kolunun, bu sebepten de on altıncı

yüzyılda giysi tasarımı açısından farklı ve yenilikçi bir kol formu olarak tanımlanabilmektedir. (Şekil 125)

Şekil 125: Büzgülı Şişkin Kol

English School Circa, İngiltere Kraliçesi I.Elizabeth'in Kitchner Portresi 1580

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=a%2Fa4%2F&name=Eliz_Kitchner_portrait.jpg Erişim: 09.04.09)

I. Elizabeth'in Armada Portresindeki giysisinin kolları şişirilmiş, bilekte dar başlayan ve omuza doğru genişleyerek devam eden kol formuna örnek oluşturmaktadır. Ayrıca giysi kolunun dolgu maddesiyle kabartılmış olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Manşetinde hem minik bir ruff hem de geri dönmeli dantel bulunmaktadır. Adeta zenginliğin ve gücün bir simgesi olan giysisi ve onun kolları altın ipliklerle nakışlanmış, kurdele ve şeritlerle incilerle süslenmiştir.¹⁶² (Şekil 126)

¹⁶² Ashelford, a.g.e. 34 s.

Şekil 126: Şişirilmiş, Bilekte Dar Başlayıp Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu Örneği

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in Armada Portresi 1588
(Kaynak: Jane Ashelford, **The Art of Dress Clothes and Society**, The National Trust, 2001, Londra, 34 s.)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında kullanılan başka bir kol formu da bilekte dar başlayan ve omuza doğru genişleyerek çıkan yapıya sahip giysi koluna çok benzeyen bir giysi kol formudur. Bir önceki anlatılan kol formu bilekte dar olarak başlamaktadır adeta ters duran bir koni şeklindedir. Diğer kol formu ise sadece çok geniş ve şişirilmiş bir forma sahiptir. Bileğin de, kolun üst tarafının da oldukça geniş olduğu görülmektedir.

Hieronimo Custodis'in 1589 yılında yaptığı Lord Chandos'un Kızı Elizabeth Brydges isimli tablodaki elbisenin kolu, anlatılan kol formuna örnek olarak verilebilmektedir. Bu kolların on altıncı yüzyılda form vermek için kullanılan bombast denilen dolgu maddesiyle şişirilmiş olabileceği tahmin edilmektedir.¹⁶³ Ayrıca kolun manşetinde metal iplikle yapılmış nakış

¹⁶³ Pendergast, **a.g.e.**, Cilt: 3, 473 s.

ve ucunda yine metal iplikle yapılmış uç danteli olduğu tahmin edilmektedir.¹⁶⁴ (Şekil 127)

Şekil 127: Geniş ve Şişirilmiş Kol Formu Örneği

Hieronimo Custodis, Lord Chandos'un Kızı Elizabeth Brydges, 1589

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=2%2F22%2F&name=Elizabet_h_Brydges_1589.jpg Erişim: 09.04.09)

On altıncı yüzyılda özellikle İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth ile daha çok öne çıkan giysinin statü göstergesi olarak kullanılması, giysilerin ve özellikle giysi kollarının abartılı şekillerde tasarlanmasıyla sonuçlanmıştır. Giysiler onları giyen kişileri ne kadar heybetli ve zengin gösteriyorsa o kadar kıymetlilerdi. İnsan bedeni kendisiyle alakası olmayan bir forma giriyordu.¹⁶⁵ Elbiselerin altına giyilen abartılı şekillendiriciler kalçayı, özellikle de kolları oldukça heybetli bir hale getiriyordu. William Segar'ın 1559 yılında yaptığı portredeki giysi kolları bahsedilen heybetli görüntünün oluşturulması bakımından iyi bir örnek teşkil etmektedir. Tezin birinci

¹⁶⁴ <http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/>

¹⁶⁵ Ashelford, a.g.e. 21 s.

bölümünde bahsedildiği gibi giysinin bir statü göstergesi olarak kullanıldığı aşağıda verilen örnekte açıkça görülmektedir. Giysi kolunun oldukça gösterişli olmasının yanı sıra bir de altın bileziklerin de takılmasıyla gösteriş daha da arttırılmış ve böylece toplum içerisinde daha güçlü olduğuna inanılmıştır. (Şekil 128)

Kolunun üzerine takılan altın bilezikler bir başka zenginlik göstergesi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 128: Geniş ve Şişirilmiş Kol Formu Örneği

William Segar, Bilinmeyen Kadın Portresi, 1595

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=3%2F35%2F&name=UnknownLady_Segar.jpg Erişim: 10.04.09)

On altıncı yüzyılın sonlarına doğru, bilekte dar olarak başlayan ve omuza doğru genişleyen kol formunun, önceki abartılı yapısının yerini biraz daha az abartılı bir hale bıraktığı resim tablolarında görülmektedir. Giysi kolu biraz daha daralmıştır. Robert Peake'in 1592 yılında yaptığı ve soylu bir kadın olduğu tahmin edilen kişinin elbise kolu on altıncı yüzyılda görülen nadir sade giysi kollarından biridir. (Şekil 129) Üzerinde hiç bir nakış, bezeme, mücevher veya değerli taş bulunmamaktadır. Kumaşın süslemesi dokumadan verilen desendir.

Şekil 129: Bilekte Dar olarak Başlayıp, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu
Robert Peake, Bilinmeyen Kadın Portresi, 1592

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fc7%2F&name=Robt_Peake_c1592.jpg Erişim: 12.04.09)

Kraliçe I. Elizabeth'in The Hardwick House portresinde giydiği elbisesinin kollarının önceki giysilerinin kollarından daha dar olduğu görülmektedir. (Şekil 130) Dantel bir manşetle başlayan kol, omuza doğru hafifçe genişleyerek çıkmaktadır. İki parçadan oluşan elbise kolunun birleşim noktalarında üçgen uç danteller bulunmaktadır. Üçgenlerin uç noktalarında ise damla şeklinde inciler vardır. Ayrıca kolun üzerinde nakışların ve değerli taşların da olduğu görülmektedir. Bu giysi kolu incelendiğinde önemli bir özelliğinin dikkat çektiği anlaşılmaktadır. Bütün yüzyıl boyunca genellikle üst kolun bilek kısmından, omzundan ve ya kesiklerden iç gömleğin beyaz kolu görünmektedir fakat bu dönemde belki ilk defa aşağıdaki giysi kolunun herhangi bir bölümünden iç gömleğin kolu görülmemektedir.

Şekil 130: Bilekte Dar olarak Başlayıp, Omuza Doğru Genişleyen Kol Formu
Bilinmeyen Sanatçı, İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in The Hardwick House portresi,
1592

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=5%2F5c%2F&name=Elizabeth1592.jpg Erişim: 10.04.09)

On altıncı yüzyılın ikinci yarısında kullanıldığı tespit edilen son kol formu da bu dönemdeki kollarla birlikte kullanılan sahte kollardır. Bu kollar, gerçek kolların üzerinde bulunan adeta açılmış bezelye gibi bir görüntüye sahiptir. Sahte kolun bedene takılma şeklinin ise bu yüzyılda sıklıkla kullanılan bir tarz olan bağcıklarla omuza bağlanma stili olduğu tahmin edilmektedir. On altıncı yüzyılın sonunda iyice zenginleşen Avrupalı soylu kadınların görüntülerini daha da heybetli bir hale getirebilmek için adeta yarıştıkları yüzyıldan kalan belgelerden öğrenilmektedir.¹⁶⁶ Bu doğrultuda da Avrupalı kadınların giysi kollarını zenginliklerinin bir göstergesi olarak düşündükleri ve giysi kollarında abartıya ve farklılaşmaya gittikleri anlaşılmaktadır.¹⁶⁷ Bu sebepten de sahte kolları kullanarak daha da gösterişli bir hale girmeye çalıştıkları düşünülmektedir. Gower'ın 1580'de yaptığı Lettice Knollys portresinde şişkin bir giysi kolunun üzerinde, açılmış

¹⁶⁶ Pendergast, a.g.e., Cilt:3, 451 s.

¹⁶⁷ Pendergast, a.g.e., Cilt:3, 450 s.

bir bezelye gibi duran sahte kol bulunmaktadır. (Şekil 131) Bağcık ya da agraflarla bedene takılan sahte kolun manşeti birbirinden ayrı değil, dikiş ile birleştirilmiştir. Giysi ve onun gösterişli bir forma sahip kolları, heybetinin yanı sıra metal ipliklerle ve boncuklarla daha da gösterişli bir hale getirilmiştir.

Şekil 131: Sahte Kol Formu

Gower, Lettice Knollys 1580

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=0%2F03%2F&name=LetticeKnollys.jpg Erişim: 09.04.09)

Sahte kolun İspanya'da kullanılan örneğinde ise gerçek kol dar, sahte kol ise onun üzerinde oldukça geniş bir çan gibi açılarak aşağı doğru inmektedir. Sahte kolun iki parçadan oluştuğu, arkasının ve ön tarafının sadece bilek kısmının dikişli olduğu resimden anlaşılmaktadır. Arkası dikişli olan sahte kolun ön tarafı ise omuzdan bileğe kadar açık bırakılmış ve içte olan gerçek kolun görünmesine olanak sağlanmıştır. Sahte kolun bedene takılma stili ise bağcık ya da agrafların omuzda, üst bedene bağlanmasıyla gerçekleştirilmektedir. (Şekil 132)

Şekil 132 : Sahte Kol Formu

Bilinmeyen Sanatçı, Isabella Clara Eugenia, Madrid, 1584

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fc7%2F&name=Isabella_buch2-251.jpg Erişim: 09.04.09)

Antonio Mor'un 1568 yılında yaptığı Isabelle de Valois portresinde giydiği giysinin kolları sahte kol formuna çok ilginç bir örnek teşkil etmektedir. Gerçek kol dar yapılmış, sahte kol ise kavisli bir hatta sahiptir. Sahte giysi kolunun üzerinde slashing (kesikler oluşturma) tekniğinin çok ilginç bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Kesikler oldukça büyük, paralel bir düzende açılmıştır. Sahte kolun gerçek kol rengine uygun bir astarla kaplandığı tablodan anlaşılmaktadır. Ayrıca sahte kolun ucunun başka bir giysi süsleme tekniği olan dagging tekniği ile dekore edildiği görülmektedir. Buna ek olarak sahte kolda altın püsküller de bulunmaktadır.¹⁶⁸ (Şekil 113)

¹⁶⁸ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isabel_de_Valois2.jpg Erişim: 15.04.09

Şekil 133: Sahte Kol Formu

Antonio Mor, Isabelle de Valois, 1568

(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isabel_de_Valois2.jpg Erişim: 15.04.09)

I. Elizabeth'in 1592 yılında yapılan Ditchley Portresinde giydiği elbisenin kollarının belkide bu dönemde görülen en abartılı sahte kol formu olduğu söylenebilmektedir. (Şekil 114) Buradaki sahte kollar diğerlerinde olduğu gibi bedene bağcıkla ya da agraflarla takılmaktadır. Sahte kollar omuzdan başlayarak yere kadar uzanmaktadır. Sahte kollar, İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'i adeta güçlü haşmetli bir kuş gibi göstermektedir. Bu kollar asıl beden kolunun üzerine takılan bir tarzdaydı.¹⁶⁹ Giysi, kollarıyla beraber tümüyle kumaşın dokumadan verilen süslemeleriyle bezelidir.

¹⁶⁹ Scott, a.g.e. 27 s.

Şekil 134: Sahte Kol Formu

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in Ditchley Portresi 1592

(Kaynak:

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm

Erişim: 09.04.09)

Pietro Fachetti'nin 1593 ve 1595 yılları arasında yaptığı tablodaki kol formu da sahte giysi koluna iyi bir örnek olarak verilmektedir. (Şekil 115) Gerçek kol dar bir forma sahipken, sahte kolun da omuzdan bağcıklarla ya da agrafarla doublete (üst beden) bağlanmış olduğu tahmin edilmektedir. Burada bağcık veya agrafaların görünmemesinin sebebi, tam kol ve beden bağlantı yerinin üzerinde wing (kanat) denilen parçanın bulunmuş olmasıdır. Parçalar doublet'e (üst beden) dikişle birleştirilmişti. Wing'lerin özellikle bağcıkların görünmemesi için tasarlanmış olduğu düşünülmektedir. Sahte kol, gerçek giysi kolunun üzerinde kavisli hatlara sahip bir şekilde tasarlanmıştır. Sahte kol dört parçadan oluşmaktadır ve parçalar dirsekte birleştirilmiştir.

Şekil 135: Sahte Kol Formu

Pietro Faccetti, Maria de' Medici'nin Portresi, 1593-95

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=0%2F06%2F&name=MariadeMedici04.jpg Erişim: 10.04.09)

3. BÖLÜM

ON ALTINCI YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYSİSİ KOL TASARIM UYGULAMALARI

Tezin bu bölümünde, on altıncı yüzyılda Avrupa'da kadınlar tarafından sıklıkla kullanılan giysi kolu kalıpları ve kol dikiş uygulamaları bulunmaktadır. Örnek kalıp uygulamalardaki dönemin kalıp çıkarma teknikleriyle benzerlik göstermesine büyük önem verilmiştir. Burada amaç: bir önceki bölümde ortaya konan dönemin giysi kolu formlarının hayata geçirilmesi ve sonuç olarak kalıp tekniklerinin doğruluğunun somut olarak ortaya konmasıdır. Bu doğrultuda da ilk olarak, içerisinde bu tez kapsamında kol formu örnekleri bulunan ve on altıncı yüzyıldan kalan on bir tablo tespit edilmiştir. Hangi tablodaki kol formunun seçileceğine karar verilirken, tablolardaki kolların birbirinden farklı kalıp ve dikim tekniklerine sahip olmasına dikkat edilmiştir. Bu seçilen tablolarda yer alan kol formlarını kısaca tarif etmek gerekirse ilk giysi kolunun dar bir forma, ikincisinin koyun budu şeklinde, üçüncüsünün ise çan şeklinde bir forma sahip olan kol formlarıdır. Bunların ardından uygulanan kol kalıpları ise, üst tarafı şişirilmiş, birbirinden farklı kol formlarıdır. Diğer kol kalıbı uygulamaları sırasıyla, katlı kol, dar kol, birbirinden farklı üst tarafı bol, alt tarafı dar kol kalıpları ve son olarak sahte kol kalıplarıdır.

Kalıp uygulaması yapılacak kol formlarının seçim işleminin tamamlanmasından sonra ilk olarak kol temel kalıbının ölçüleri $\frac{1}{4}$ oranında küçültülür ve kalıplar bu ölçüler üzerinden uygulanır. Bu işlem yapılırken kol temel kalıbından ve tezin ikinci bölümünde var olan çan kol, volanlı kol, karpuz kol ve kol üstü büzgülü kol kalıplarının rehberliğinden faydalanılmıştır.

Ayrıca tezin bu kısmında, on altıncı yüzyılda Avrupa'da kadınlar tarafından kullanılan üç giysi kolu uygulaması ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu örnek uygulamalardaki dikiş teknikleri ve malzemelerle, o dönemde kullanıldığına inanılan dikiş teknikleri ve malzemelerin benzerlik göstermesine büyük önem verilmiştir. Burada amaç: bir önceki bölümde

ortaya konan dönemin kol kalıplarının hayata geçirilmesi ve sonuç olarak kalıpların, malzemelerin ve dikim tekniklerinin doğruluğunun somut olarak ortaya konmasıdır. Bu doğrultuda da ilk olarak, içerisinde kol formu örnekleri bulunan bu tez kapsamında on altıncı yüzyıldan kalan üç tablo tespit edilmiştir. Hangi tablodaki kol formunun seçileceğine karar verilirken, tablolardaki kolların birbirinden farklı kalıp ve dikim tekniklerine sahip olmasına dikkat edilmiştir. Bu seçilen tablolarda yer alan kol formlarını kısaca tarif etmek gerekirse ilk iki kol formunun üst tarafı şişirilmiş bir forma, üçüncüsünün ise tamamen bir aksesuar gibi kullanılan forma sahip olduğu söylenebilmektedir.

Uygulaması yapılacak kol formlarının seçim işleminin tamamlanmasından sonra ilk olarak bir önceki bölümde ortaya konan kalıpların küçültülmüş ölçüleri gerçek boyutlara aktarıldı. Bu işlem yapılırken kol temel kalıbından ve tezin ikinci bölümünde var olan çan kol, volanlı kol, karpuz kol ve kol üstü büzgülü kol kalıplarının rehberliğinden faydalanıldı. On altıncı yüzyılda kullanıldığı bilinen bu kol formlarının uygulamaları yapılırken kullanılması gereken en uygun kumaşın 'patiska' olduğuna karar verildi. Çünkü patiskanın beyaz ve dikiminin kolay bir kumaş olması sayesinde, uygulaması yapılan kol formlarında kullanılan dikiş tekniklerinin ve kalıpların daha basit ve görsel olarak daha anlaşılır bir şekilde ortaya konabileceğine inanılmaktadır.

Dönem giysi kollarının oluşturulması sırasında günümüzde var olan dikiş makinesi yerine tamamen el dikişinden faydalanılmaktadır. Buradaki amaç ise on altıncı yüzyılda bir giysi ya da onun bir parçası olan giysi kolunun yapım aşamalarını tecrübe etmek ve el dikişinin faydaları, işin tamamlanma süreleri ve karşılaşılan zorluklar gibi saptamalarında ortaya koymaktır.

3.1. Kalıp Uygulama 1

İtalyan Dar Kol Örneği

Ziyaret (Detay) Domenico Ghirlandaio 1488 Floransa

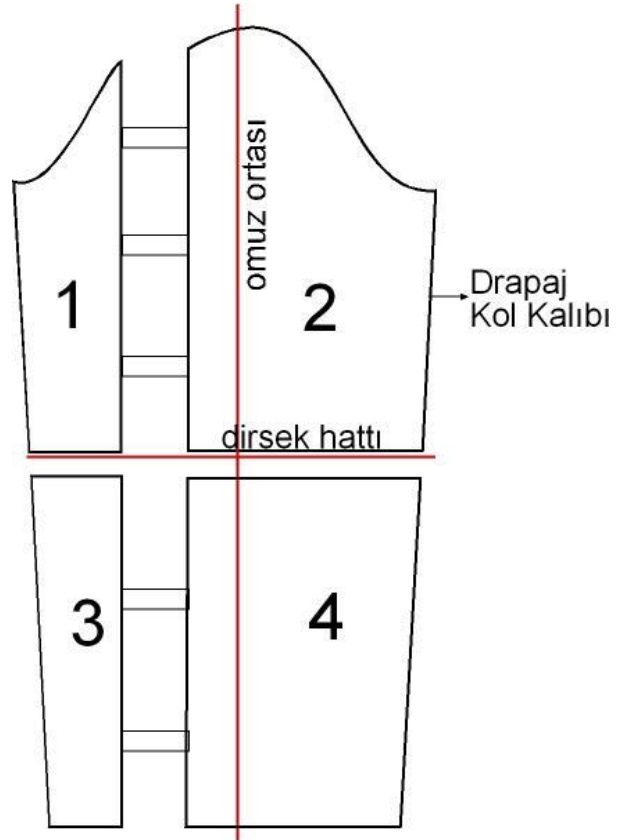
(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fca%2F&name=Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg Erişim: 07.03.09)

On beşinci yüzyılın son yıllarında, Floransa'da Domenico Ghirlandaio tarafından yapılan tablodaki giysi kol örneğinin kalıbının, oldukça basit, dar bir forma sahip olduğu görülmektedir. Fakat bu giysi kol formunun basit olduğu kadar da ilgi çekici olduğu kalıbının ortaya konmasıyla anlaşılmaktadır. Öncelikle dar bir giysi kolu elde etmek için dirsekten pensli temel kol kalıbı üzerinde pensin atılma işlemi gerçekleştirilir. 5 cm olan pens açıklığı her iki taraftan 2,5 cm verilerek atılır. Böylece kol kalıbı daraltılmış olur. Daha sonra kol kalıbının arka kısmında orta çizgiye paralel olan yeni bir hat çizilir. Bu ölçü arka koldan orta çizgiye doğru yaklaşık 11-12 cm olabilir. Ayrıca ön kol orta noktasından sağa doğru 7-8 cm dışa, orta noktasına paralel olacak şekilde bir hat çizilir ve bu parça kesilerek atılır. Böylelikle kol biraz daha dar bir hale gelir ki bir aralık oluşur. Arka kolda çizilen hat ve dirsek hattı makasla kesilerek kol kalıbı çizimde olduğu gibi 4 parçaya ayrılır. Dikimde ise ön ve arka kol birleştirilir fakat arka kolda oluşturulan açıklık dikilmez bunun yerine her iki tarafa da bağcıklar dikilir ve kol bağcıklarla bağlanır.

Şekil 136: Kalıp Uygulama 1

Şekil 137 : Kalıp Uygulama 1

3.2. Kalıp Uygulama 2

Bilekten Yukarı Doğru Genişleyen Kol Formu

Raphael, Maddalena Doni'nin Portresi 1506 Floransa

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=e%2Ffe6%2F&name=Raffael_036.jpg Erişim: 08.04.09)

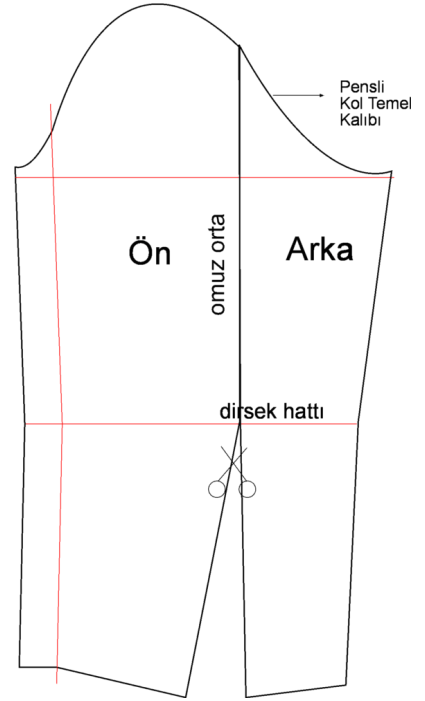
On altıncı yüzyılın başlarında Avrupa'da, özellikle İtalya'da oldukça sık kullanılan kol formlarından biri olan, bilekten yukarı doğru genişleyen kol formunu oluşturmak için dirsekten pensli kol temel kalıbı kullanılmaktadır. Öncelikle dirsekte bulunan pensin üzerinde, omuza doğru çıkan bir dik çizgi oluşturulur. Daha sonra oluşturulan bu hat makasla kesilerek pensli kol temel kalıbı iki parçaya ayrılır. Omuz hattından yaklaşık olarak 7 cm aşağı inilerek yeni omuz hattı belirlenir. Ön kol üzerinde, pensten itibaren içeri doğru yaklaşık 3 cm işaretlenir. Dirsek hattından bilekte oluşturulan yeni noktaya doğru düz bir çizgi çizilir. Daha sonra bu yeni hat üzerinden hafifçe dışarı çıkılarak bir kavis oluşturulur. Burası omuzun orta hattıdır. Kol kalıbının iç tarafında, üstte ise yaklaşık olarak 7 cm gibi bir ölçü dışarı doğru çıkılır ve 7 cm ye dik olacak şekilde aşağı inilir 4 cm işaretlenir. Bu noktaya yeni omuz yüksekliği düz bir çizgiyle birleştirilir ve daha sonra düz hat üzerinde orta noktası belirlenir 1 cm gibi bir ölçü yukarı çıkılır ve son olarak dışa kavis oluşturacak şekilde yeni omuz hattı çizilir. Ön kolda bilek

hattı üzerinde yukarı doğru yaklaşık 13 cm işaretlenir ve buradan yukarı doğru bir düz çizgi çizilir ve içe bir kavis oluşturan yeni hat oluşturulur. Hem ön kolda hem de arka kolda oluşturulan yeni hatlar kuplu kol kalıbını yaratır.

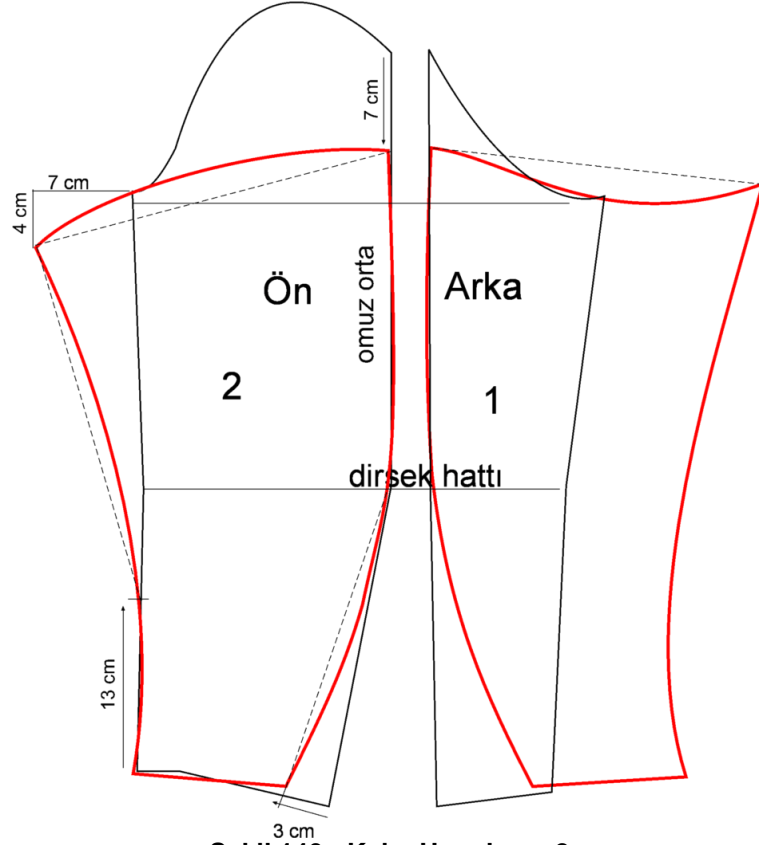
Ön kolun kopyası alınır. Daha sonra arka kol kalıbının ön ve arkasında aynı kavisler oluşturulur. Fakat ön tarafta olan omuz hattı kopyalanmaz. Burada kolun yapısı farklı olduğundan temel kol kalıbı esas alınarak yeni kol kalıbının arka kol oyuntusu hattı çizilir.

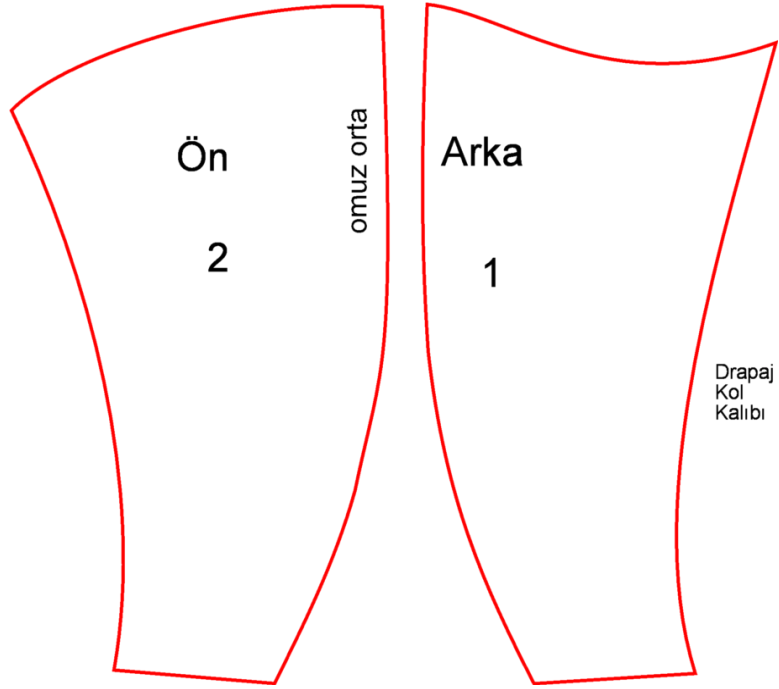
Şekil 138 : Kalıp Uygulama 2

Şekil 139 : Kalıp Uygulama 2

Şekil 140 : Kalıp Uygulama 2

Drapaj
Kol
Kalıbı

Şekil 141 Kalıp Uygulama 2

3.3. Kalıp Uygulama 3

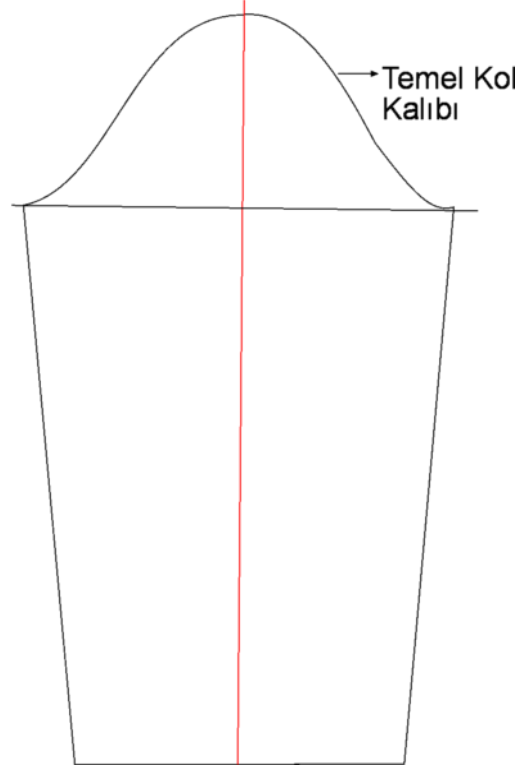

Çan gibi Açılan Geniş Kol

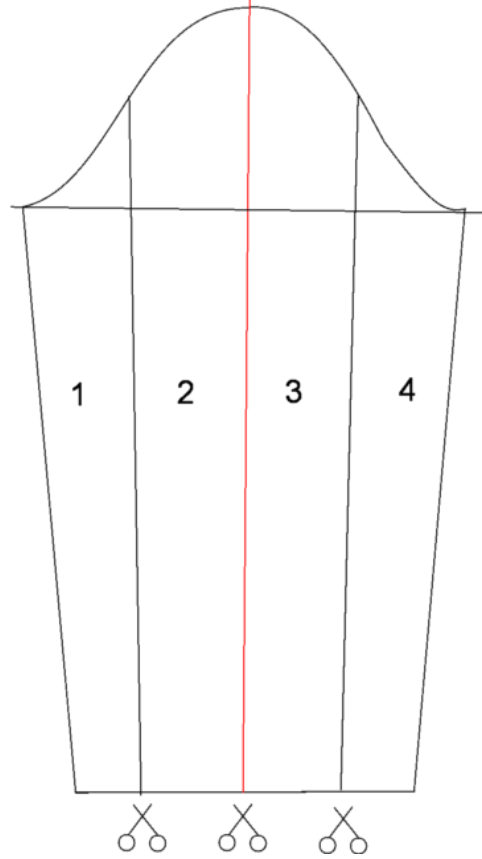
Andrea del Sarto, Bakirenin Doğumu (detay) 1513

(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/florentine/flor6.html> Erişim: 08.04.09)

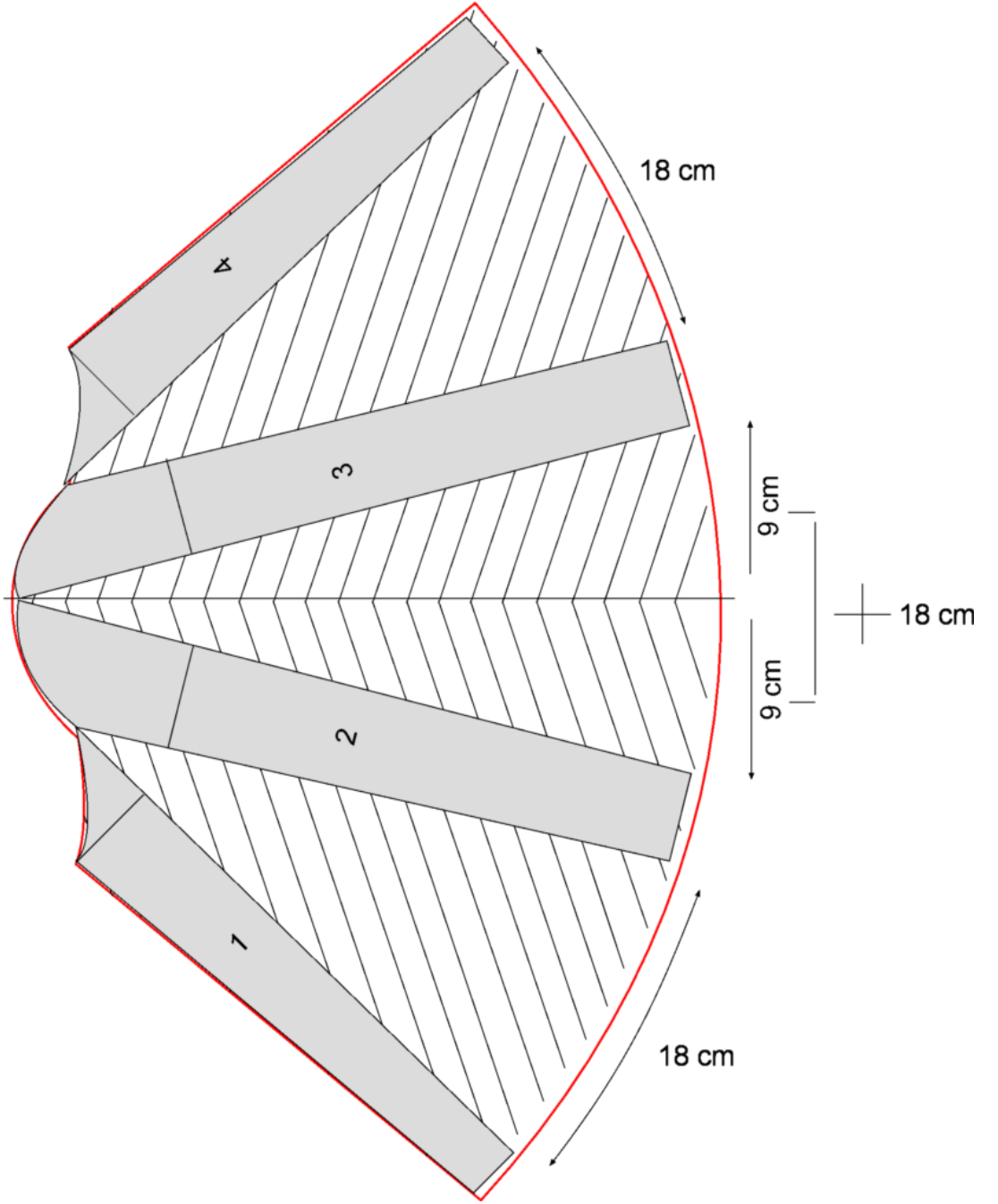
On altıncı yüzyılda severek kullanılan giysi kollarından biri olan uzun çan kol formu incelendiğinde, oldukça basit bir kalıp üzerinde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Öncelikle penssiz kol temel kalıbı ölçülere göre hazırlanır. Daha sonra kolun genişliğine göre eşit parçalara bölünür. Buradaki uygulamada penssiz kol temel kalıbının 4 eşit parçaya bölünmesi yeterli gelmiştir. Eşit ölçüde işaretlenmiş hatlar aşağıdan yukarıya doğru makasla kesilir fakat omuz hattında tam olarak ayrılmaz. Her bir parça yeni bir kâğıt üzerinde yine eşit ölçüler verilerek açılır. Burada verilen ölçü $9 + 9 = 18$ cm'dir. Daha sonra açılan kalıbın bir kopyası alınır, düz boy ipliği işaretlenir ve kalıp kesime hazır hale gelir.

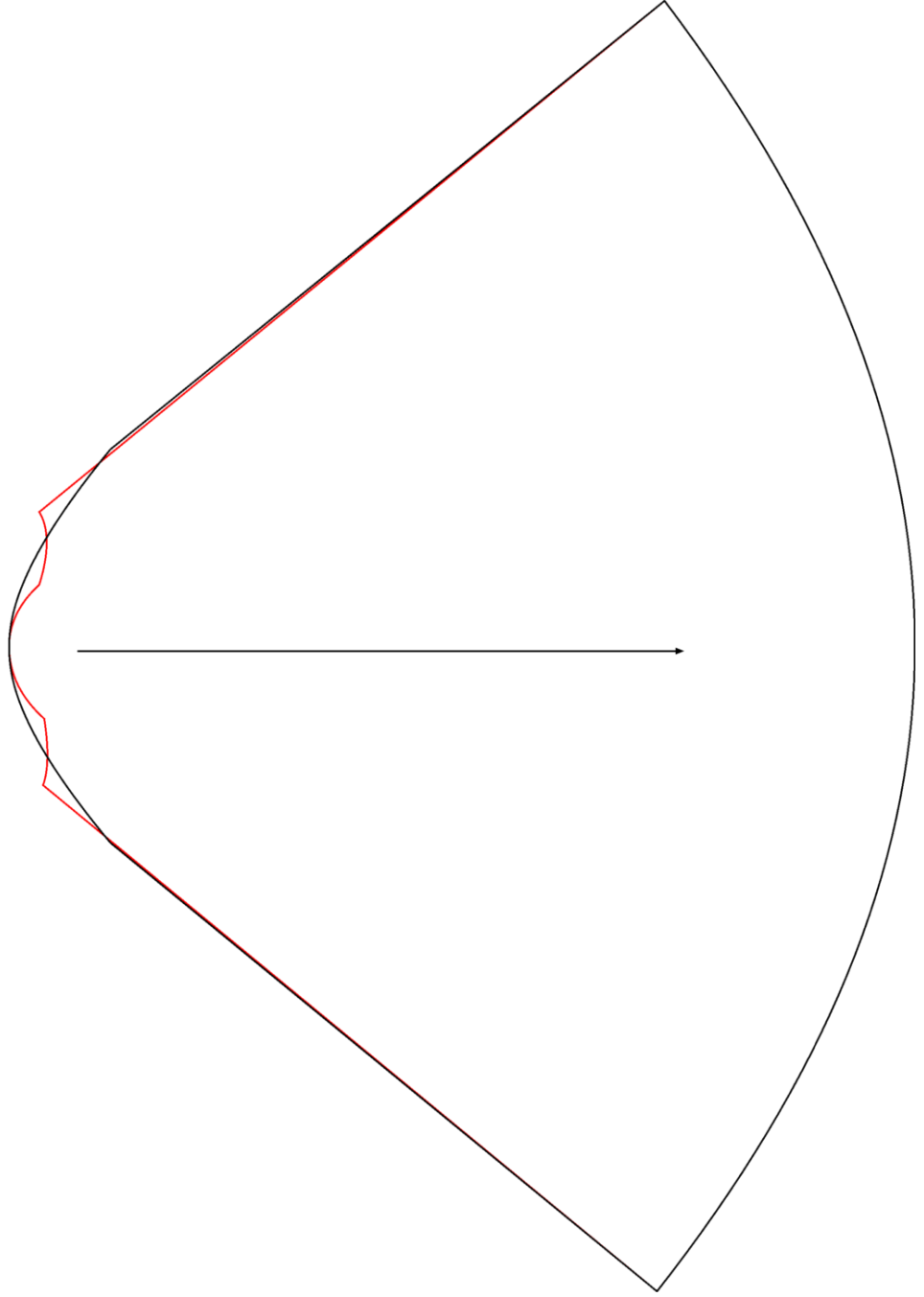
Şekil 142 Kalıp Uygulama 3

Şekil 143 Kalıp Uygulama 3

Şekil 144 Kalıp Uygulama 3

Şekil 145 Kalıp Uygulama 3

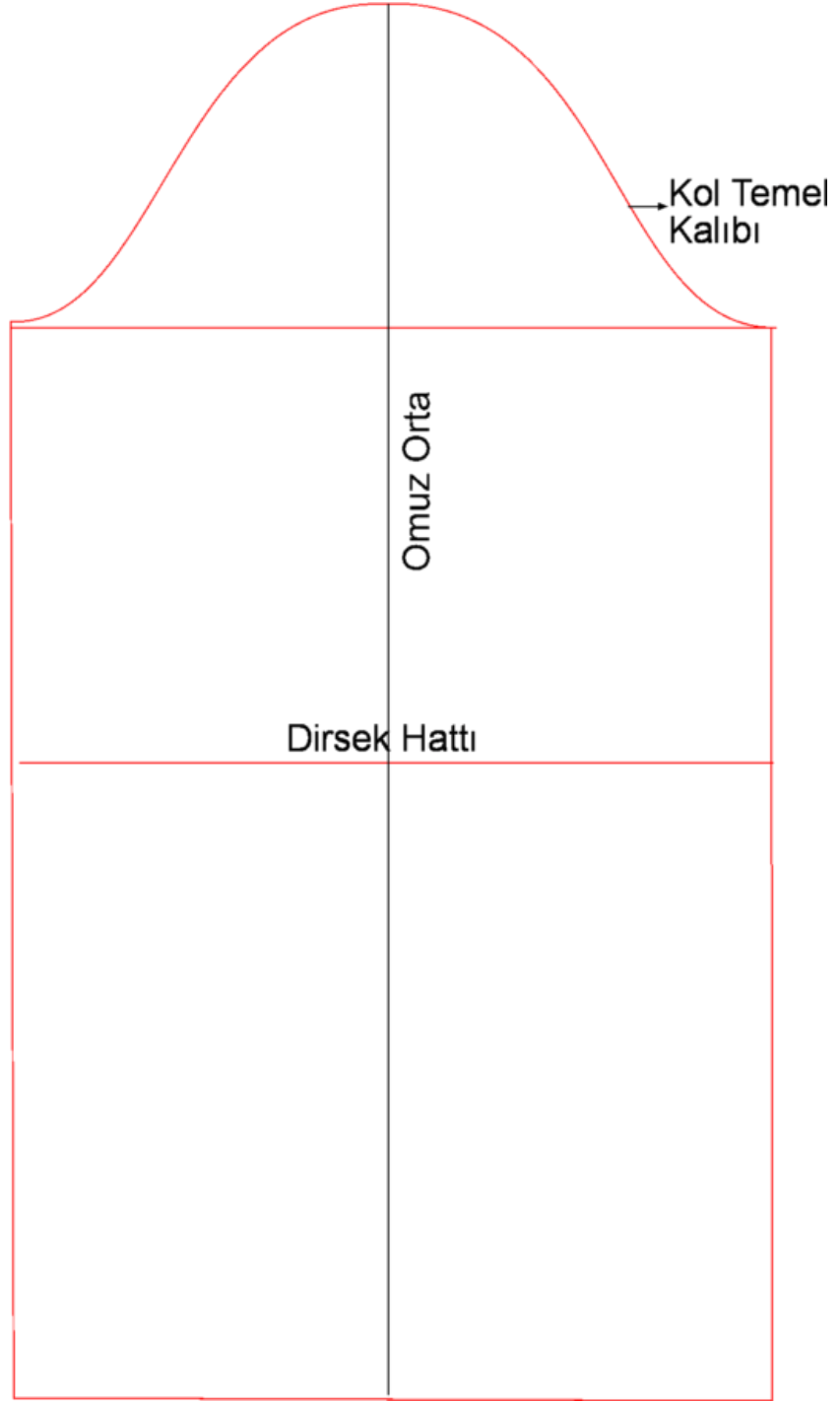
3.4. Kalıp Uygulama 4

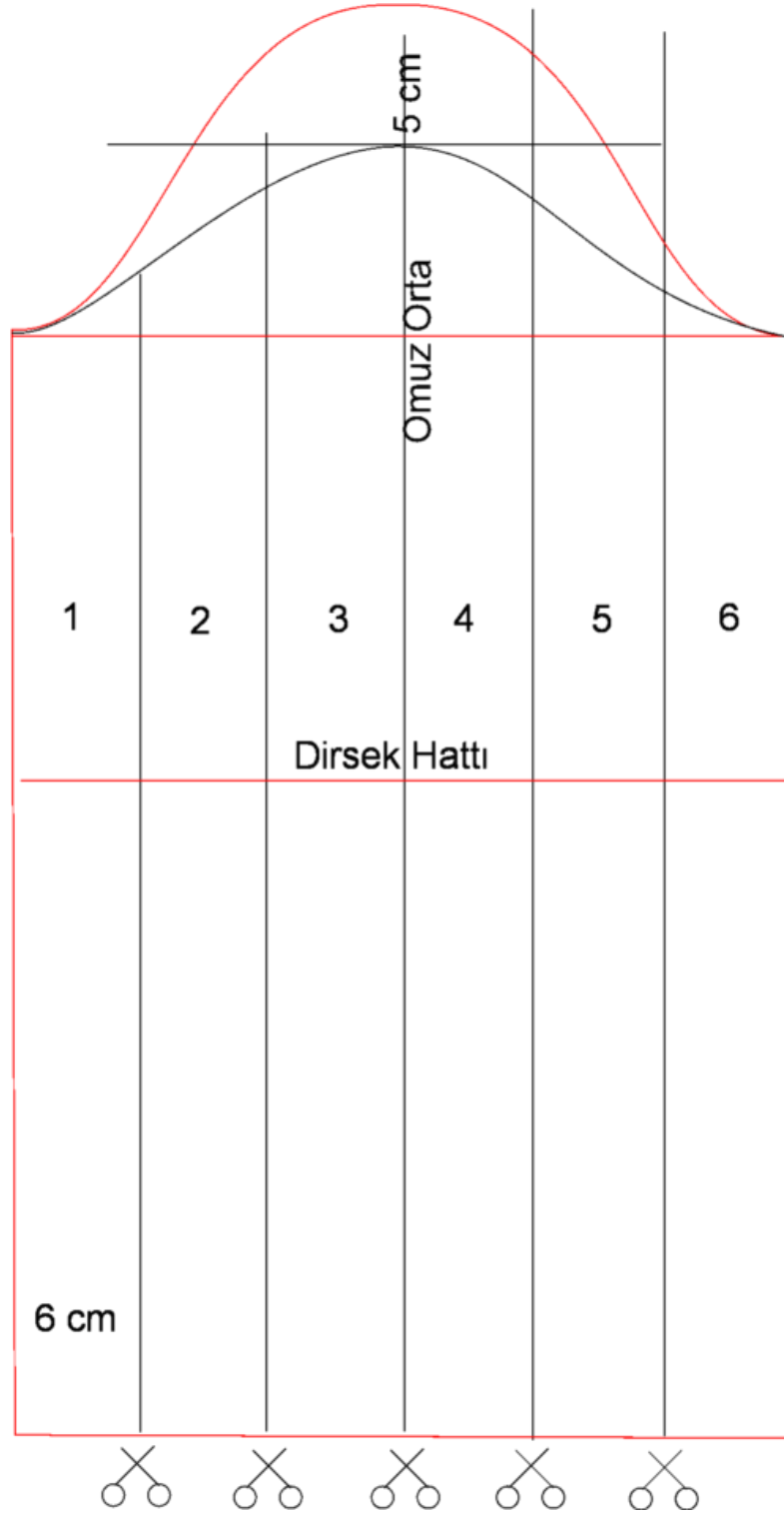
Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Jacopo Pontormo, Kirman Sepetli Kadın, Floransa 1516
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor1.html> Erişim: 08.04.09)

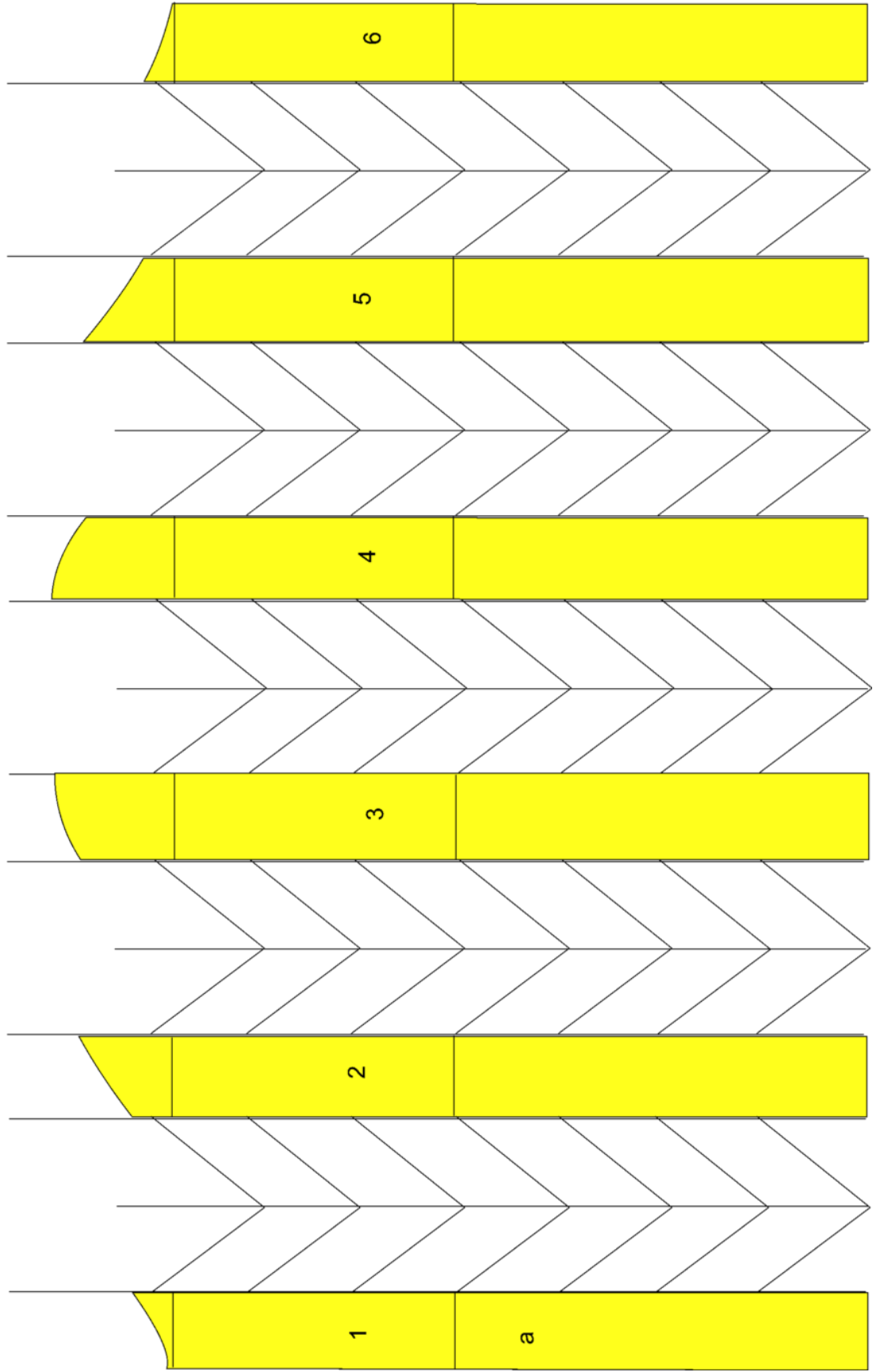
On altıncı yüzyılda kullanılan bir diğer kol formu da üst tarafı şişirilmiş kol formudur. Bu dönemde oldukça çeşitli yapılarda tasarlanmış ve uygulanmıştır. Jacopo Pontormo'nun 1516'da yaptığı Kirman sepetli tabloda üst tarafı şişirilmiş kol formuna ilginç bir örnek verilmektedir. Bu kol formuna ulaşmak için öncelikle penssiz kol temel kalıbının kol evinden aşağı doğru dik inilir. Daha sonra kol kalıbı eşit 6 parçaya bölünür. Makasla kesilen 6 parça, yeni kalıp kâğıdı üzerinde yeniden oluşturulur; parçanın biri a ise her bir parça için 2a ölçüsüyle pili aralığı verilir. Bu işlemden sonra 6 parçaya ayrılmış ve pili payı verilmiş parçaların yarı ölçüsü bulunur ve her bir parça üzerinde yeni hatlar çizilir. Çizilen bu hatlar aşağıdan yukarı doğru makasla kesilir fakat omuz hattı tam olarak kesilmez. Kesilen her bir parça eşit ölçülerle açılır ve yeni kâğıt üzerine yapıştırılır. Daha sonra oluşturulan bu kalıbın düzgün bir kopyası alınır, düz boy ipliği işaretlenir ve kalıp dikime hazır hale gelir.

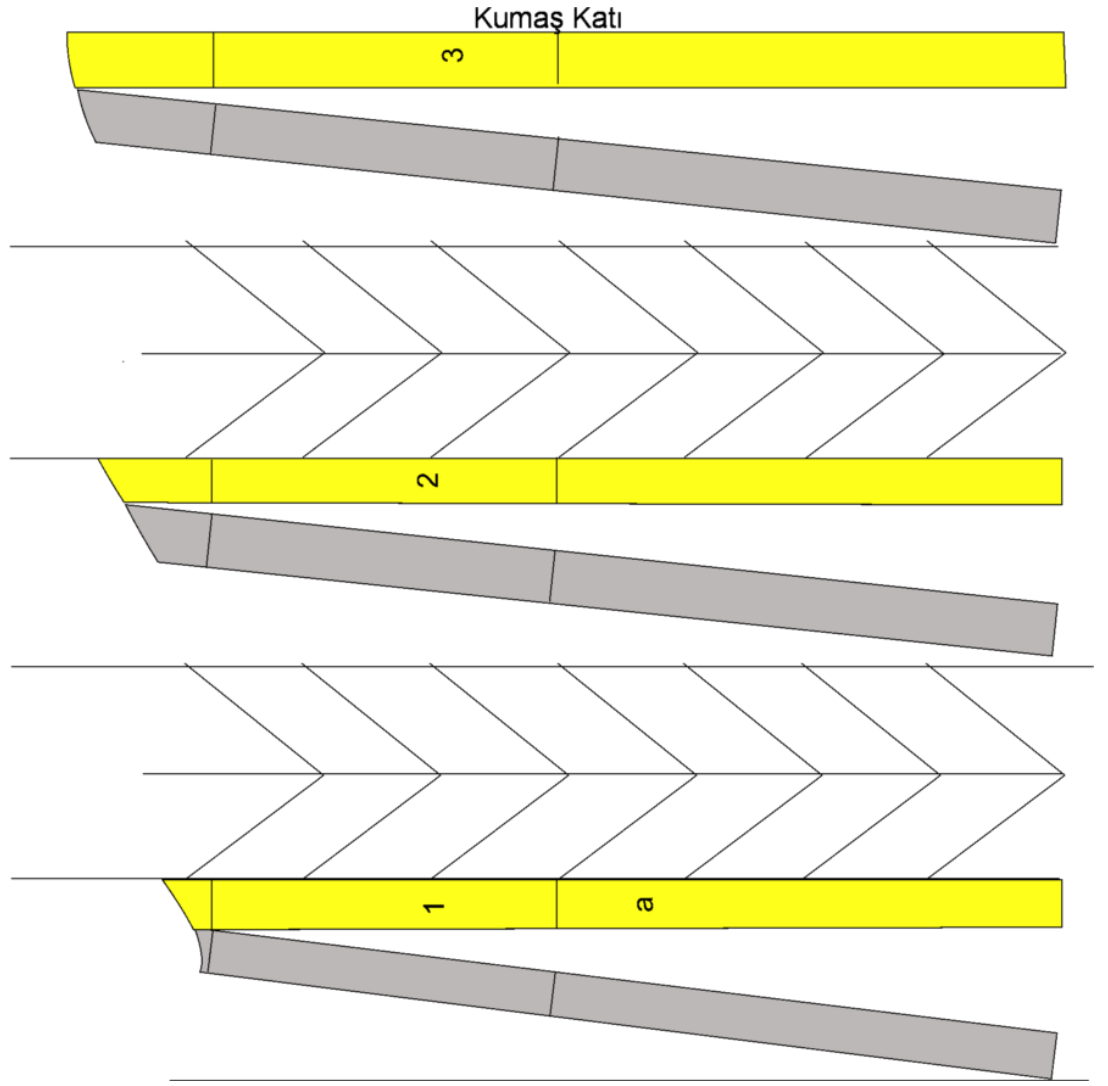
Şekil 146 Kalıp Uygulama 4

Şekil 147 Kalıp Uygulama 4

Şekil 148: Kalıp Uygulama 4

Şekil 149 Kalıp Uygulama 4

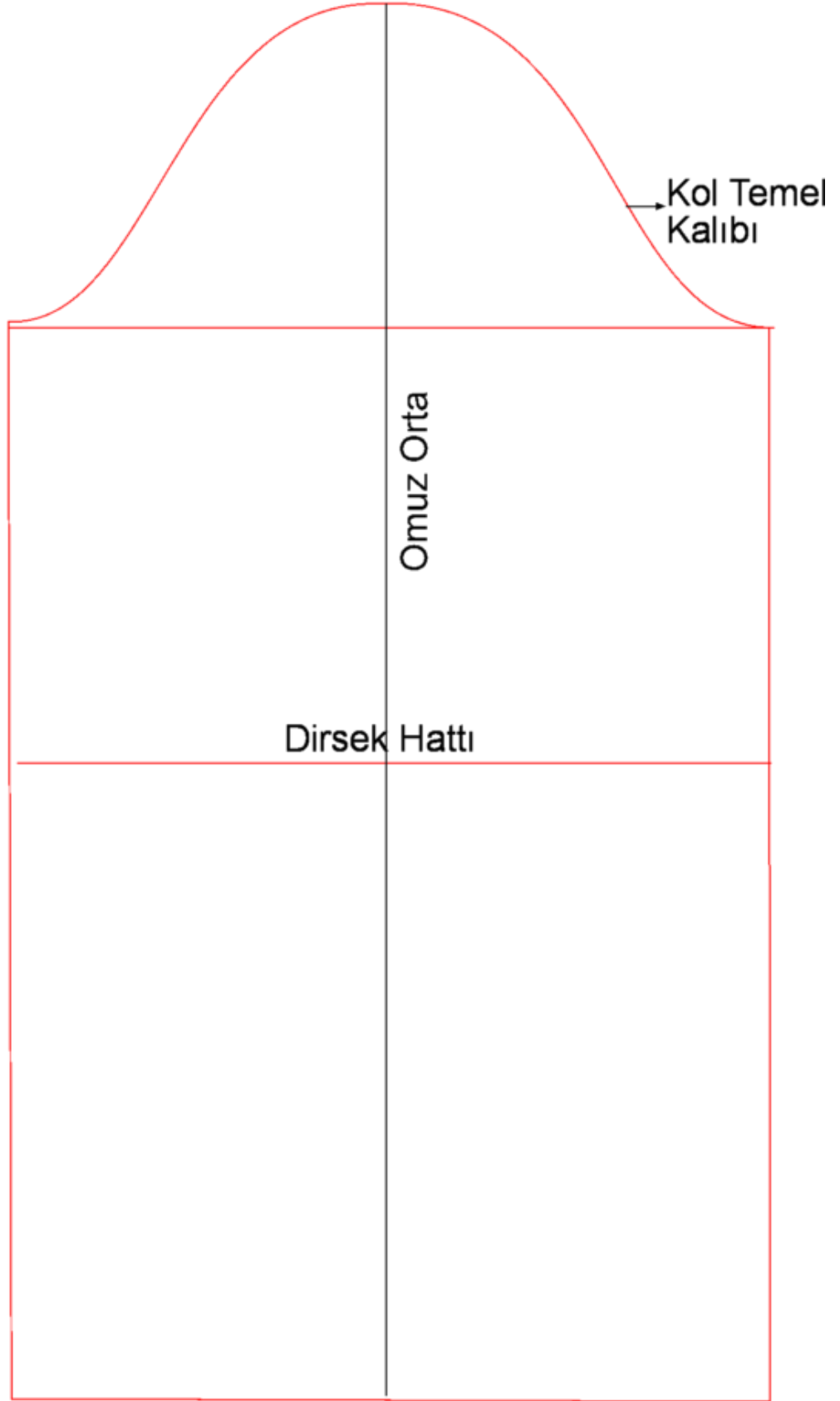
3.5. Kalıp Uygulama 5

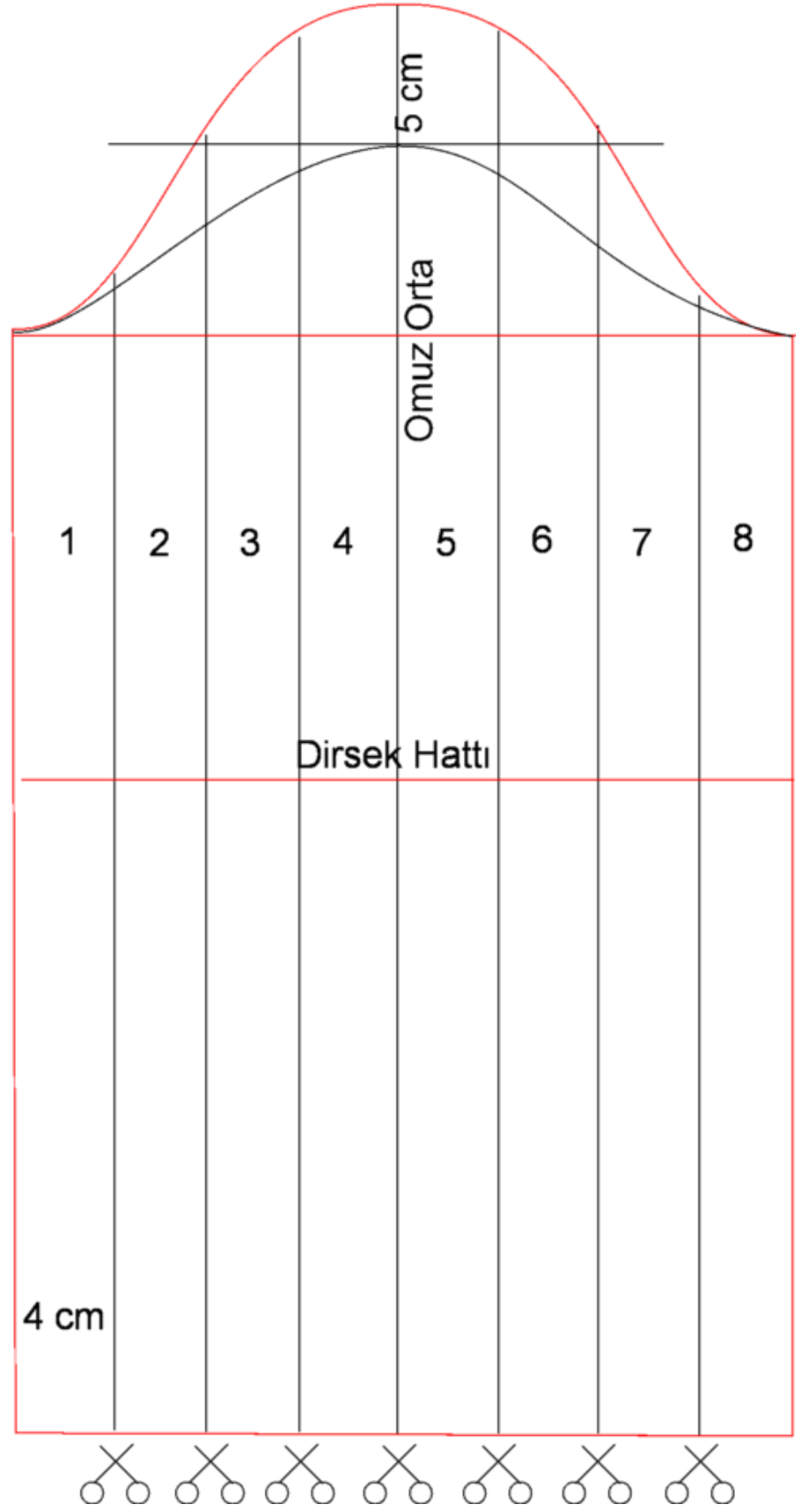
Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Agnolo Bronzino, Matteo Sofferoni'nin Kızı 1532
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor31.html> Erişim: 08.04.09)

Üst tarafı şişirilmiş kol formlarından biri de Agnolo Bronzino'nun 1532 yılında yaptığı Matteo Sofferoni'nin Kızı isimli tabloda görülmektedir. Bu kol formuna ulaşmak için öncelikle penssiz kol temel kalıbı kol evinin hem ön hem de arka tarafından aşağı doğru iki dik çizgi çekilir. Daha sonra düz bir şekilde aşağı inen kol kalıbı eşit parçalara ayrılır. Bu sırada modelde kol düşük olduğundan omuz hattı biraz aşağı çekilir ve yeni omuz hattı oluşturulur. Buradaki uygulamada kol kalıbı 8 eşit parçaya bölünmektedir. Eşit olarak bölünen parçalar yeni kâğıt üzerinde her birinin arasına yine eşit ölçü verilerek yapıştırılır. Birbirinden ayrılan kalıbın aralarındaki ölçü büzgü payıdır. Portredeki giysi kol formu oldukça geniş olduğundan büzgü payları çok fazla verilmektedir. Oluşturulan yeni kalıbın bir kopyası alınır ve üzerinde büzgü hatları ayarlanır. Omuzda iki tane ve aşağı doğru iki tane daha bulunmaktadır. Bu işlemlerin sonunda düz boy ipliği işaretlenir ve kalıp dikime hazır hale gelir.

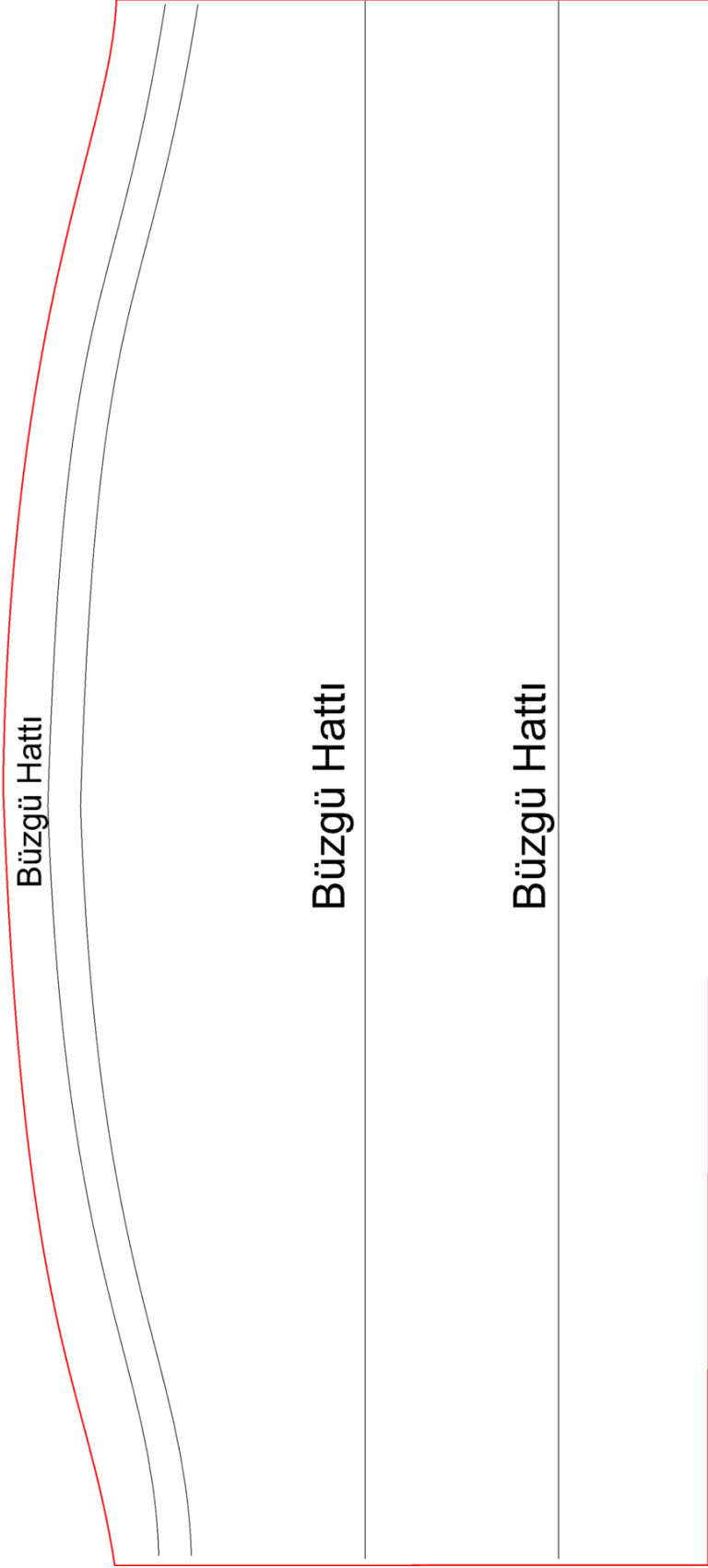
Şekil 150 : Kalıp Uygulama 5

Şekil 151 : Kalıp Uygulama 5

Şekil 152 : Klap Uygulama 5

Şekil 153 : Kalıp Uygulama 5

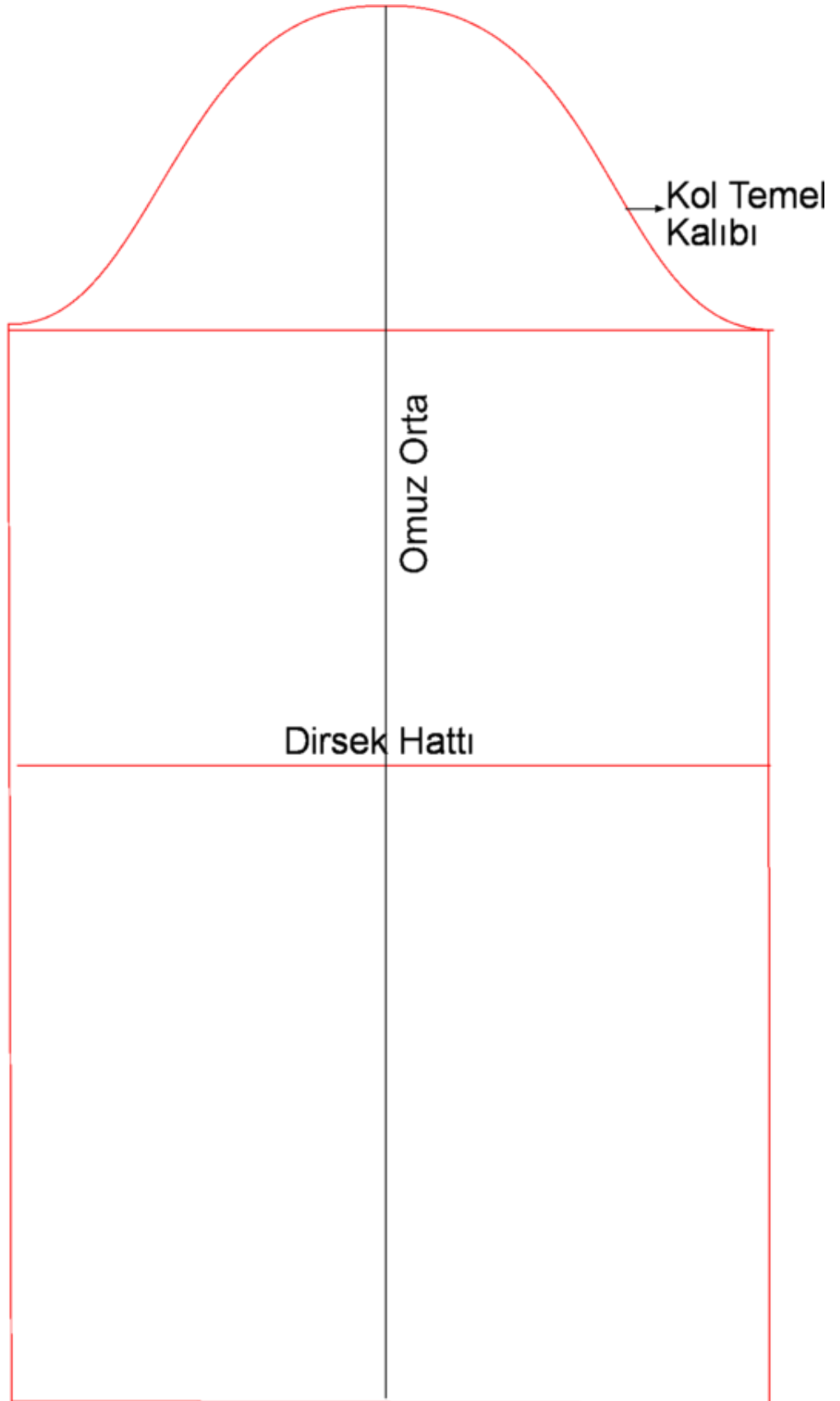
3.6. Kalıp Uygulama 6

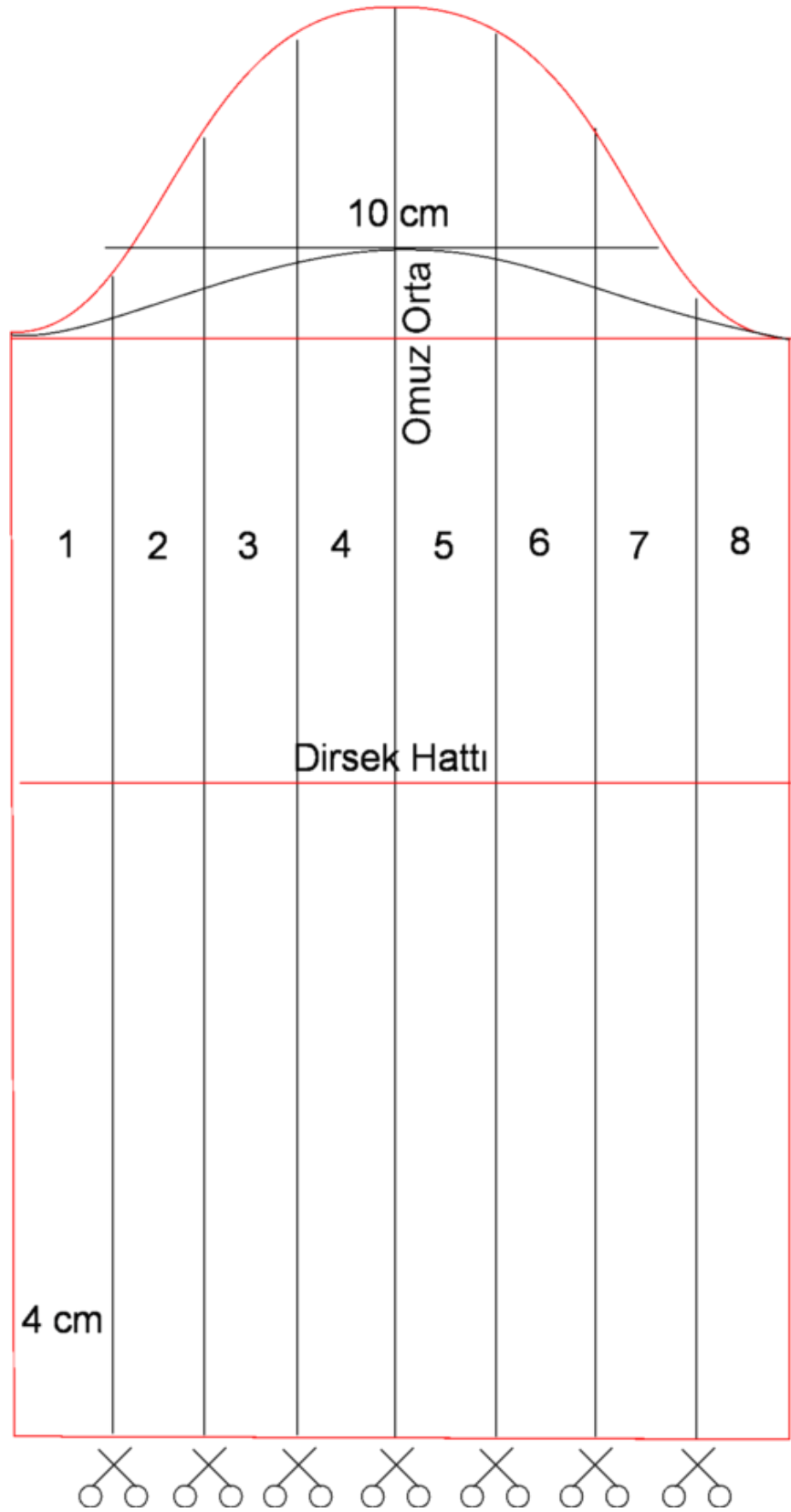
Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Agnolo Bronzino, Lucrezia Pucci Panciatichi'nin Portresi, Floransa, 1540
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor9.html> Erişim: 08.04.09)

Üst tarafı şişirilmiş kollardan biri de Agnolo Bronzino'nun 1540 yılında yaptığı Lucrezia Pucci Panciatichi'nin portresinde görülmektedir. Bu giysi kolu oldukça fazla ve küçük büzgülüye sahiptir. Ayrıca giysi kolunu oluşturmak için çok fazla kumaşa ihtiyaç vardır. Giysi kolunun kalıbını yapmak için öncelikle penssiz kol temel kalıbı kol evinin hem ön hem de arkasından aşağı doğru dik iki çizgi çizilir. Kol kalıbı eşit 8 parçaya bölünür. Parçalar makasla bir birinden ayrılmadan önce omuz hattı 8 cm kadar aşağı çekilir. Her bir parçanın arasına yine eşit ölçüde büzgü payları verilir. Buradaki giysi kol formunda çok fazla büzgü olduğundan, çok fazla büzgü payı verilir. Bu pay yaklaşık olarak 30 cm kadar olabilir. Yeni kâğıt üzerinde yapılan bu işlemler sonrasında tekrar yeni bir kâğıda sadece dış hatlarının kopyası alınır. Ayrıca yeni kalıp üzerinde büzgü hatları belirlenir. Son olarak da düz boy ipliği işaretlenir ve kalıp dikime hazır hale gelir.

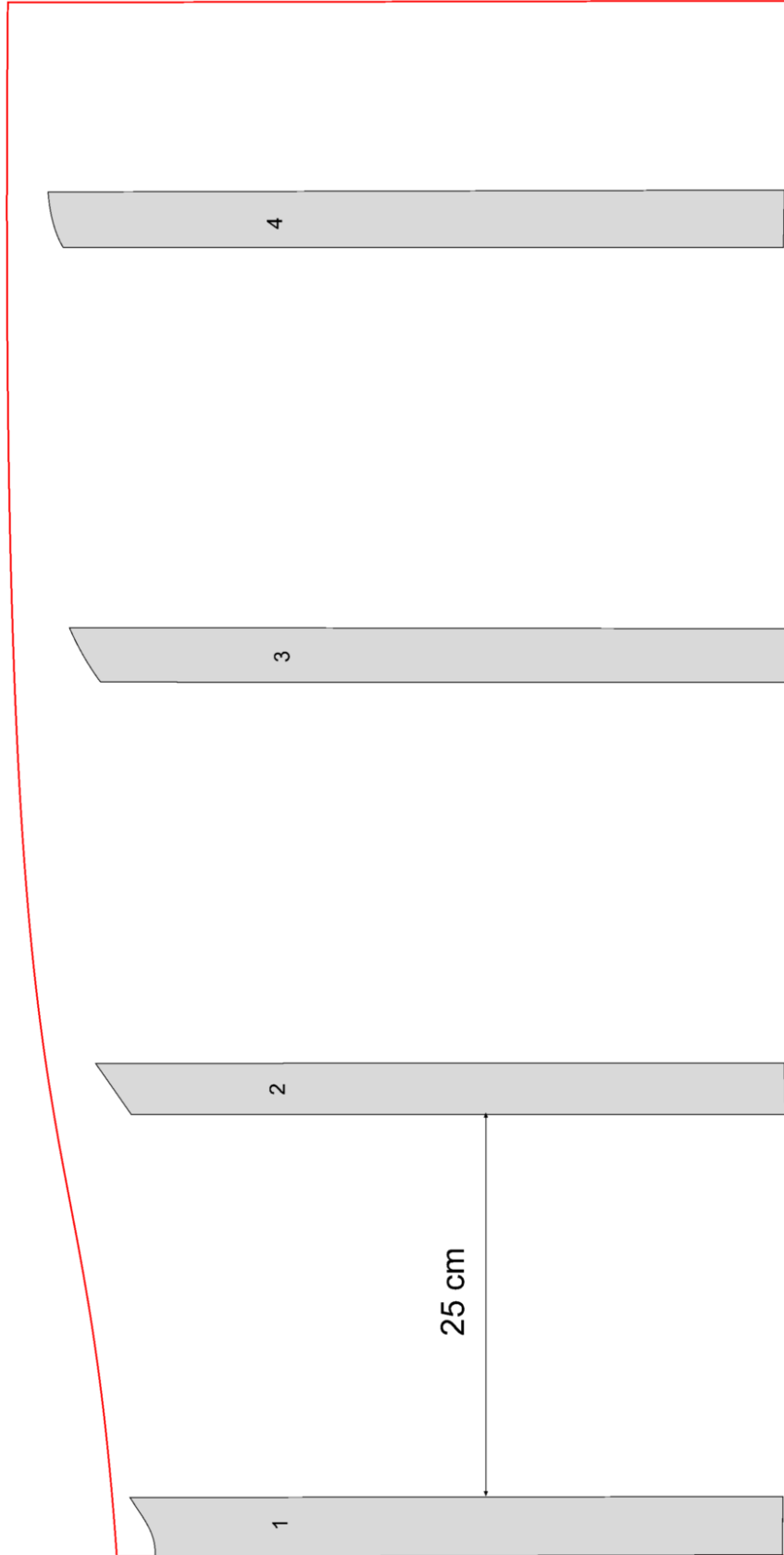

Şekil 154 Kalıp Uygulama 6

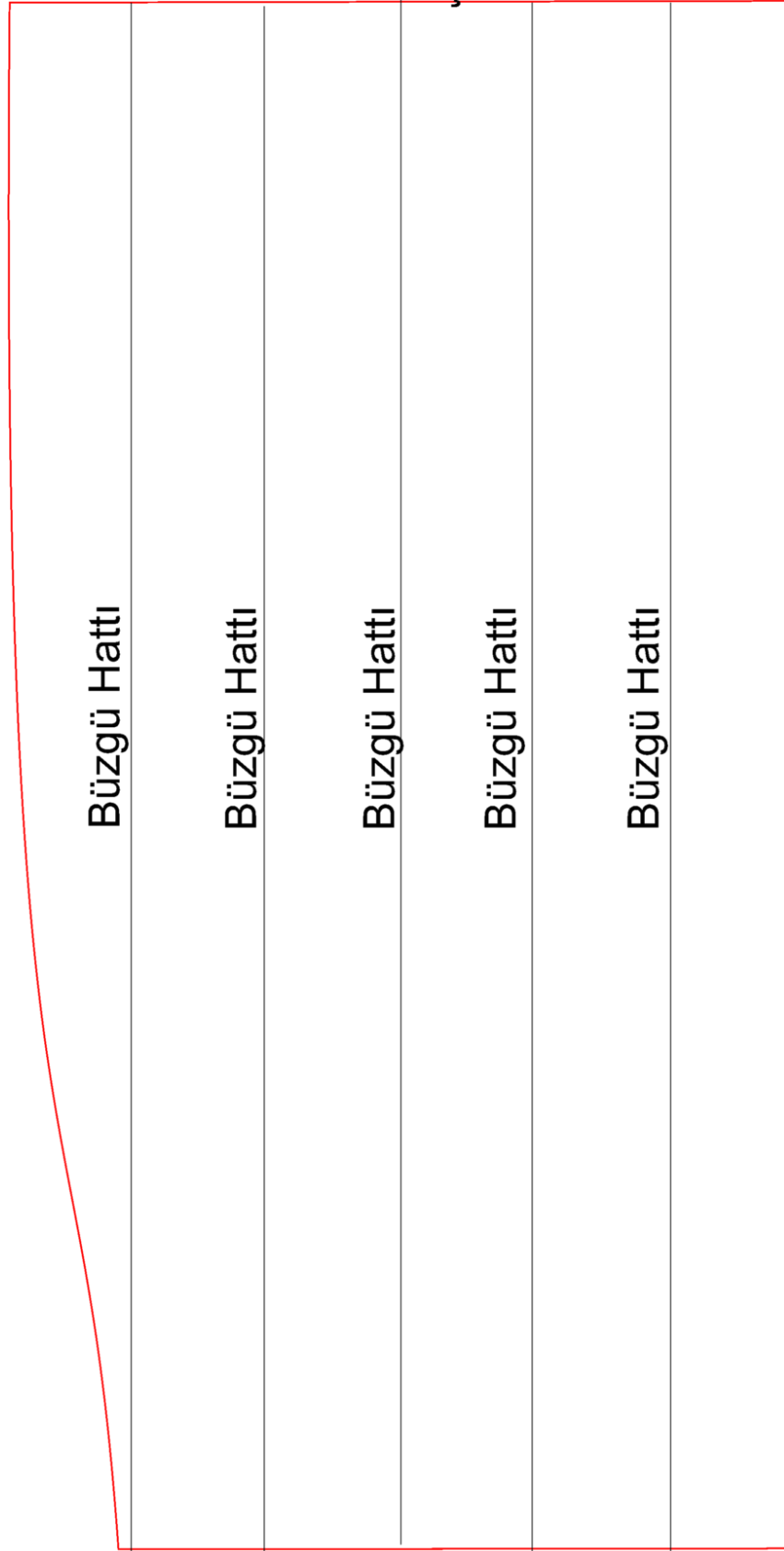
Şekil 155 : Kalıp Uygulama 6

Kumaş Katı

Şekil 156 : Kalıp Uygulama 6

Kumaş Katı

Şekil 157 : Kalıp Uygulama 6

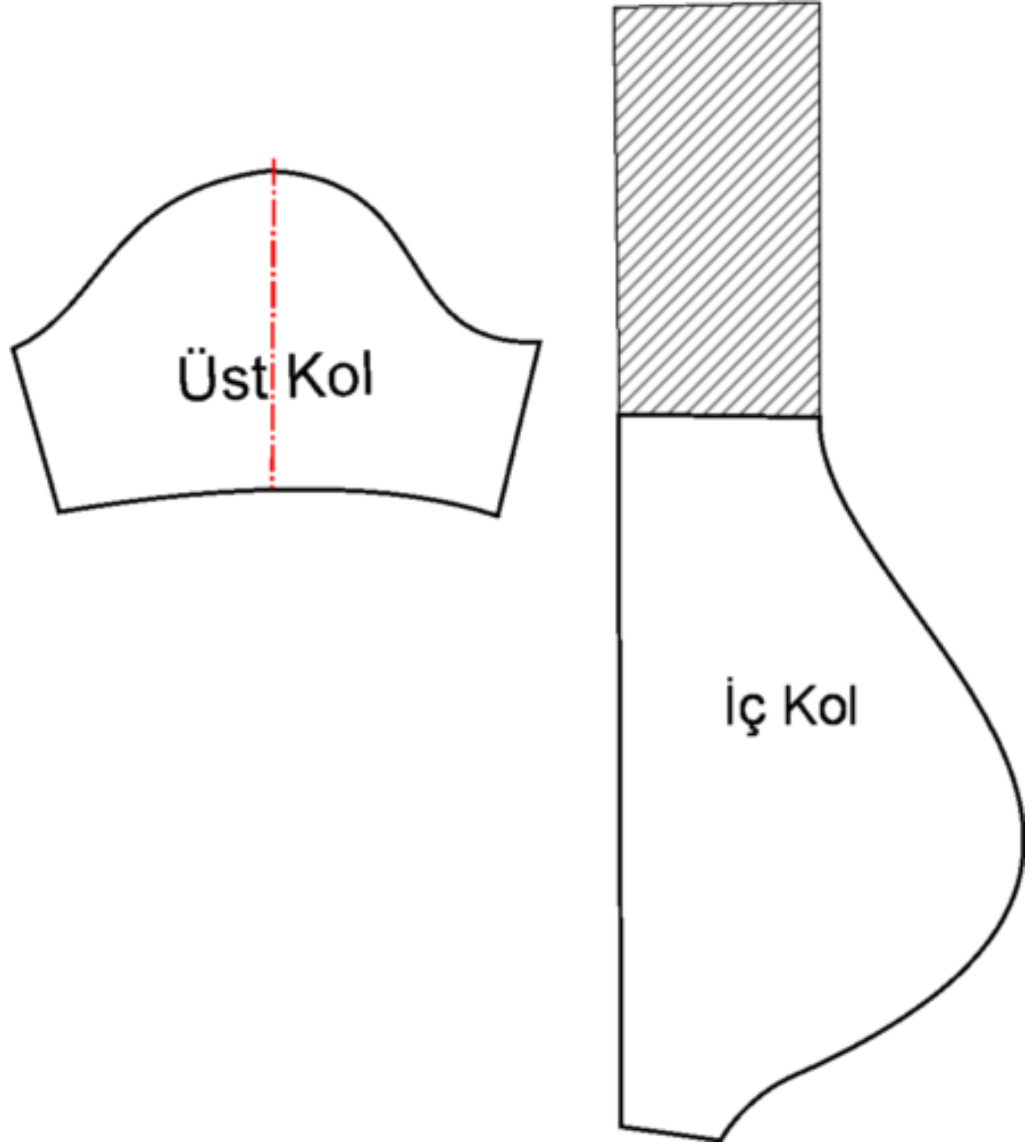
3.7. Kalıp Uygulama 7

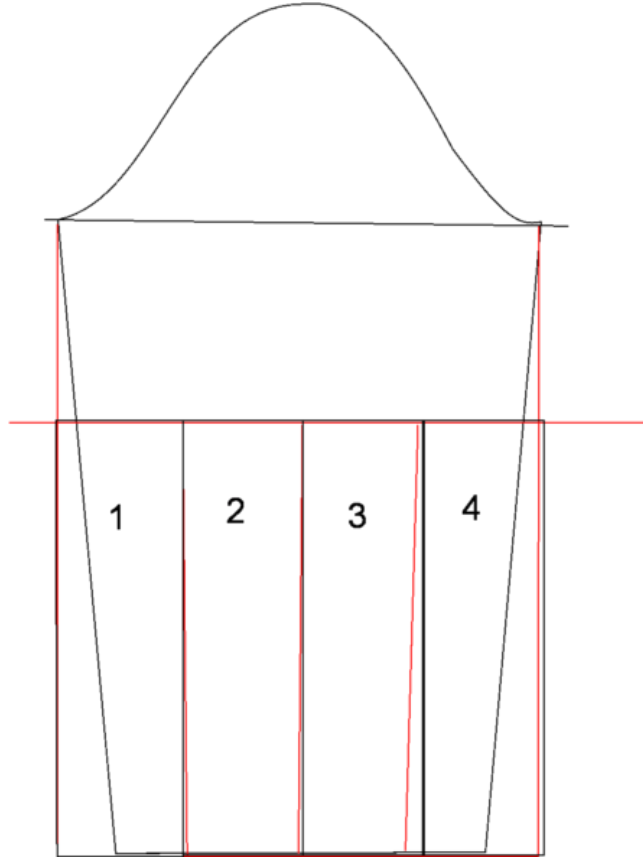
Levina Bening Teerling, Prenses I. Elizabeth İngiltere, 1559

(Kaynak: <http://faculty.wartburg.edu/wilson/arhistory/images/23/23-20.jpg> Erişim: 31.03.09)

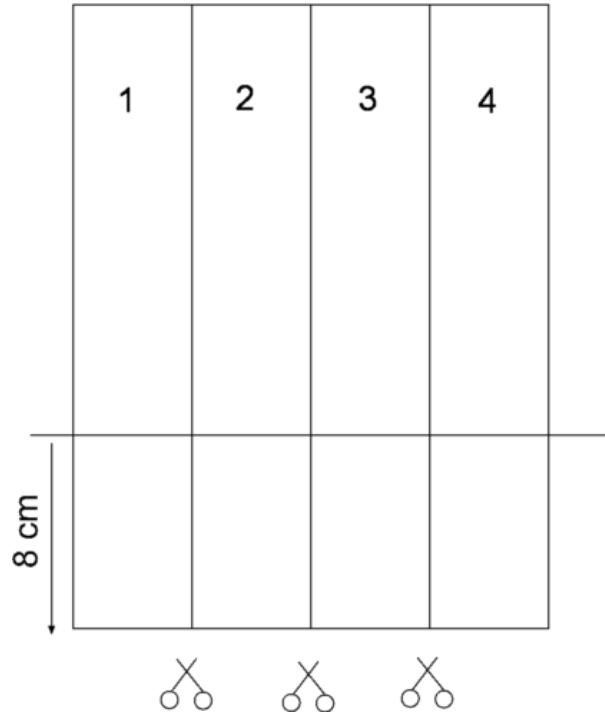
On altıncı yüzyılda genellikle kraliyet tarafından giyilen bir giysi kolu olan katlı kol formunun kalıbını yapmak için kısa dar kol dışında, drapaj yöntemi kullanılabilir. Levina Bening Teerling'in yaptığı Prenses I. Elizabeth tablosundaki giysi kol formunu yapmak için öncelikle kısa dar kol kalıbı ölçülere göre çıkartılır. Daha sonra iç kolun formu tabloda görüldüğü gibi kişinin üzerinde drapaj sistemiyle oluşturulur. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta kısa dar kolun genişlik ölçüsüdür. İç kol kısa dar kola ekleneceğinden ikisinin ölçüsü eşit olmalıdır. Ayrıca kısa dar kolun genişlik ölçüsü alınarak dairesel üst kol çizilir. Üst kol kalıbını oluşturmak için kol temel kalıbı üzerinde dirsek hattından yukarıya yaklaşık 4 cm çıkılır. Daha sonra bilekten aşağı yaklaşık 8 cm inilir ve yeni uzun bir dikdörtgen elde edilir. Bu dikdörtgen boyuna eşit dört parçaya ayrılır ve bu parçalar makasla kesilir ancak tepe noktası tamamen ayrılmaz. Daha sonra her biri eşit aralıklarla açılır. Her birinin arasında yaklaşık olarak 17 cm bulunmaktadır. Açılmış kalıbın bir kopyası alınır, düz boy ipliği çizilir ve kalıp kesime hazır hale gelir.

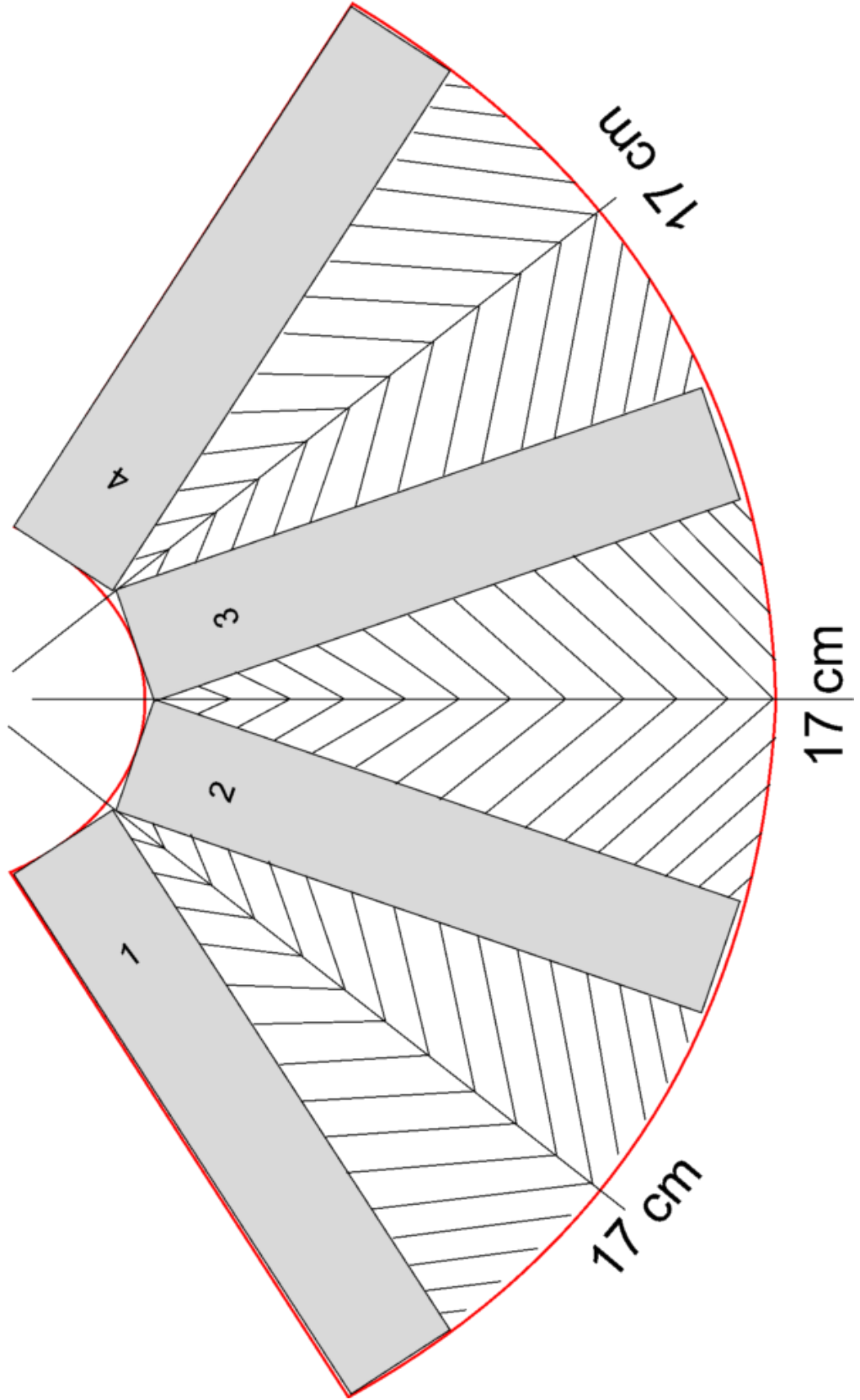
Şekil 158 : Kalıp Uygulama 7

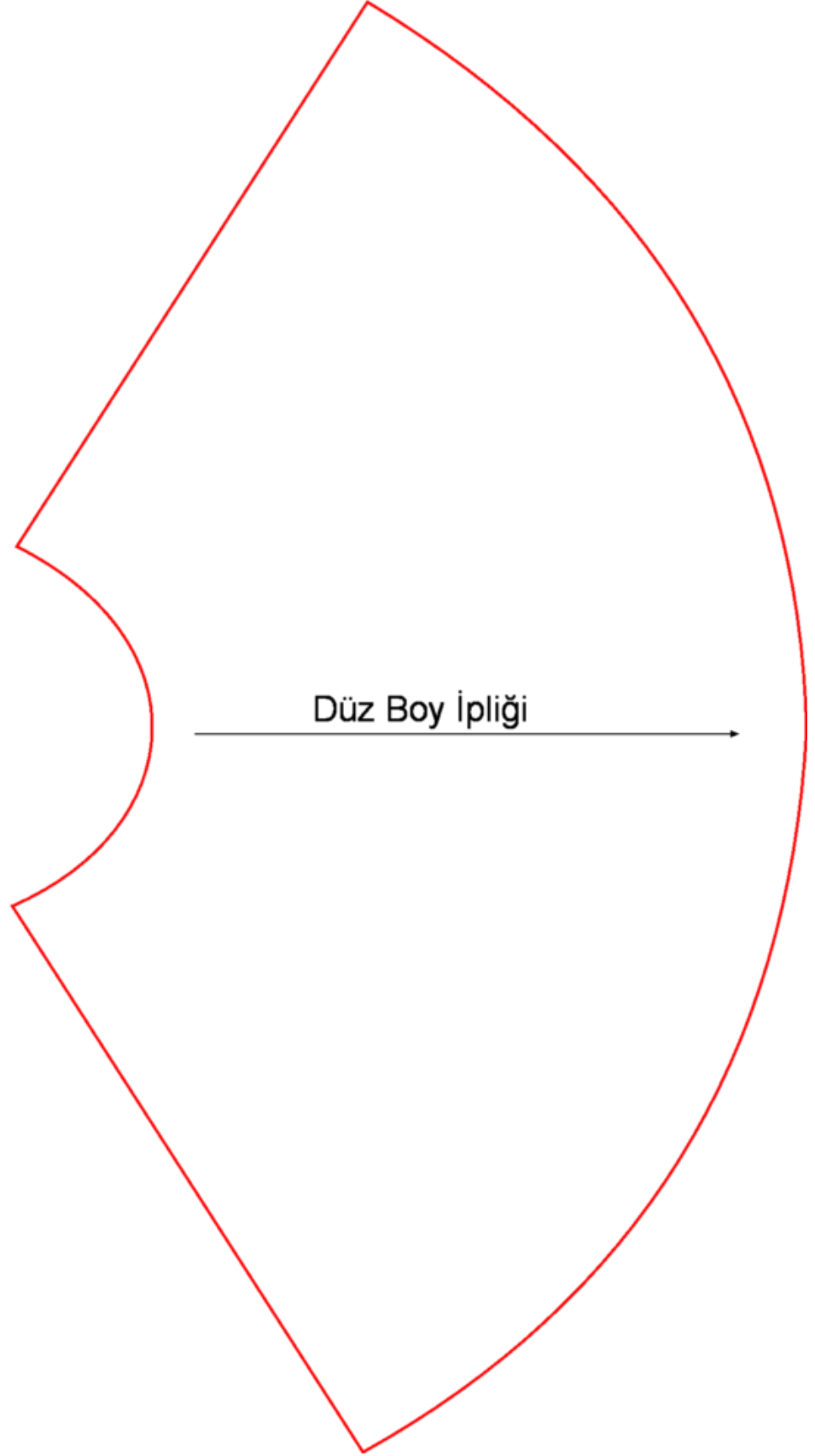
Şekil 159 : Kalıp Uygulama 7

Şekil 160 : Kalıp Uygulama 7

Şekil 161 : Kalıp Uygulama 7

Şekil 162 : Kalıp Uygulama 7

3.8. Kalıp Uygulama 8

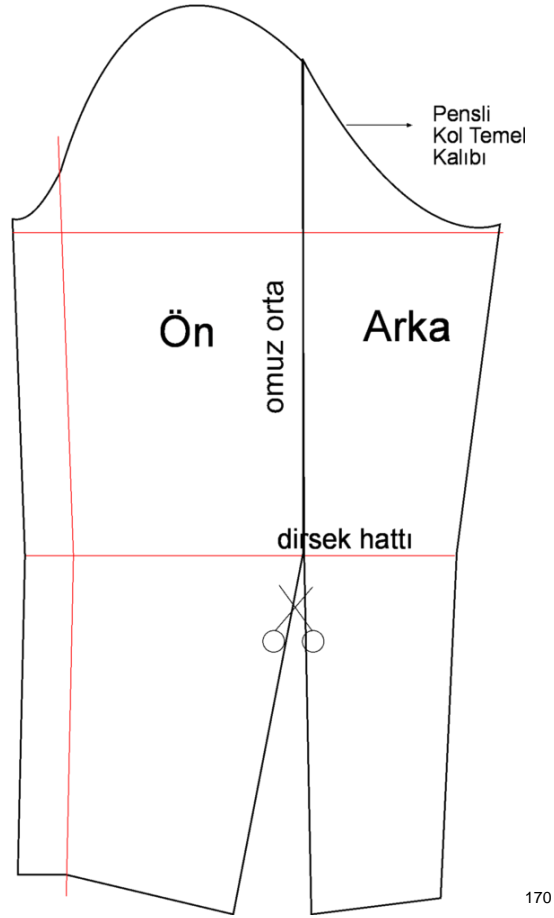
Sofonisba Anguissola, Ressamın annesi Bianca Ponzoni Anguissola İngiltere, 1557

(Kaynak:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Portrait_of_Bianca_Ponzoni_Anguissola,_by_Sofonisba_Anguissola.jpg Erişim: 09.04.09)

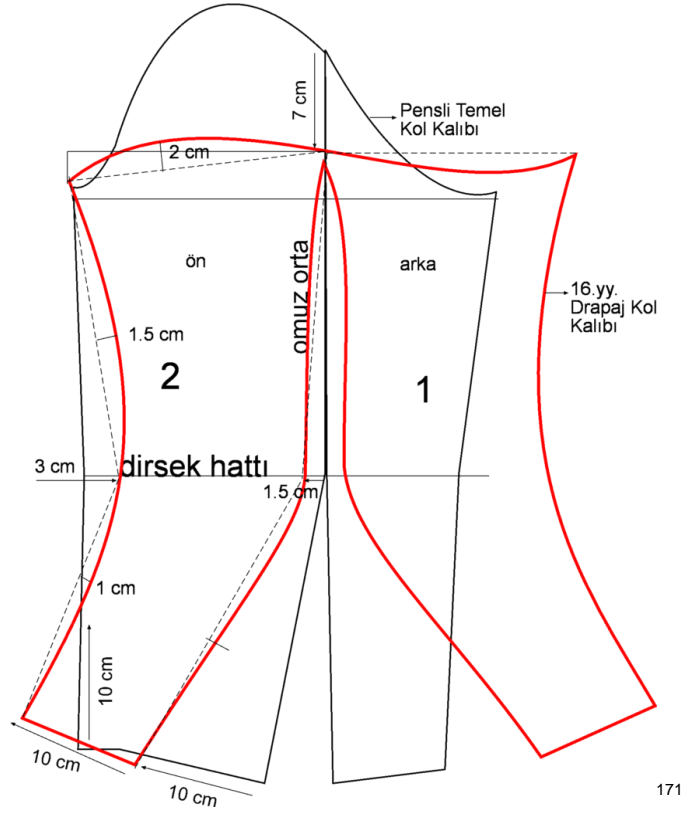
On altıncı yüzyıl tablolarında karşımıza çıkan bir başka giysi kol formu da kuplu dar koldur. Sofonisba Anguissola'nın Ressamın Annesi Bianca Ponzoni Anguissola tablosunda kuplu dar giysi kolu görülmektedir. Kol kalıbı incelendiğinde kalıbın tam bir kol formunda olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda da kol kalıbının tamamen drapaj tekniğiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak kalıp anlatılmaya çalışılırken tekniğini ortaya koyabilmek için pensli temel kol kalıbı üzerinde gösterilmeye çalışılmaktadır. Buradaki kol formunu oluşturmak için öncelikle pensli kol temel kalıbı hazırlanır. Dirsek pensinin üzerinden yukarıya doğru dik bir çizgi çizilir. Daha sonra bu hat makasla kesilerek pensli kol temel kalıbı ikiye ayrılır. Ön kolda bilek hattı üzerinde, dışarı doğru yaklaşık 10 cm işaretlenir, bu noktadan dışarı doğru yaklaşık 10 cm dik çıkılır, bu noktadan da yukarıya 3 cm dik çizgi çıkılır, bu nokta işaretlenir. Daha sonra ön kolda dirsek hattı üzerinde içeri doğru yaklaşık olarak 3 cm içeriye girilir ve işaretlenir. Kol evi uç noktası, dirsek noktası ve bilek noktası önce düz çizgiyle daha sonra bilek ve kol evi içe kavıştıracak şekilde birleştirilir. Ön kolun dış hattı ise önce kol evi dirsek ve bilek yardımcı düz bir çizgiyle

daha sonra, kol evinden dirseğe iç kavis ile, dirsekten bileğe doğru dışa kavisli bir hat ile birleştirilir. Yeni omuz hattı da dışa kavisli bir hatla oluşturulur. Sonuç olarak ön kol kalıbı çizilmiş olur. Arka kolu oluşturmak için ön kol kalıbının kopyası alınır. Temel kol kalıbı üzerinde kontrollü bir şekilde yerleştirilir.

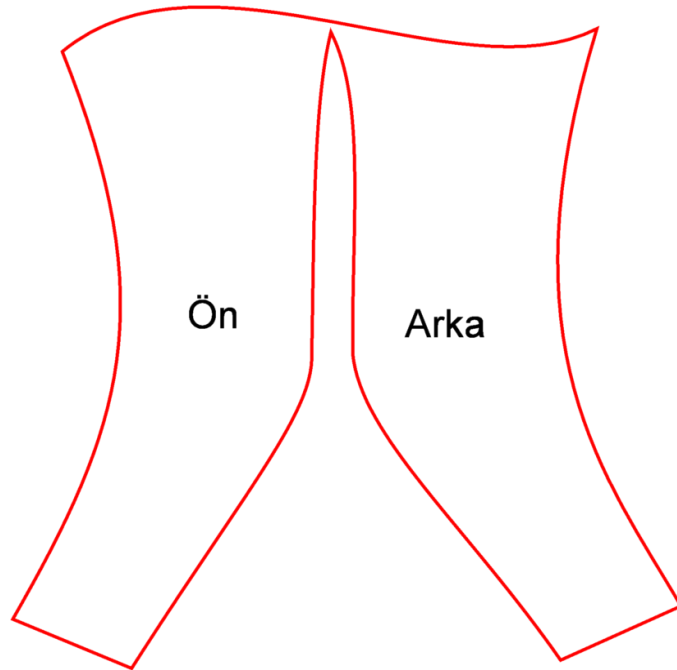
Şekil 163 : Kalıp Uygulama 8

¹⁷⁰ Arnold, a.g.e. 85 s.

171

Şekil 164 :Kalıp Uygulama 8

Şekil 165 : Kalıp Uygulama 8

¹⁷¹ Arnold, a.g.e. 85 s.

3.9. Kalıp Uygulama 9

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth 1572 Zümrüdü Anka Portresi

Kaynak:

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm
Erişim: 09.04.09

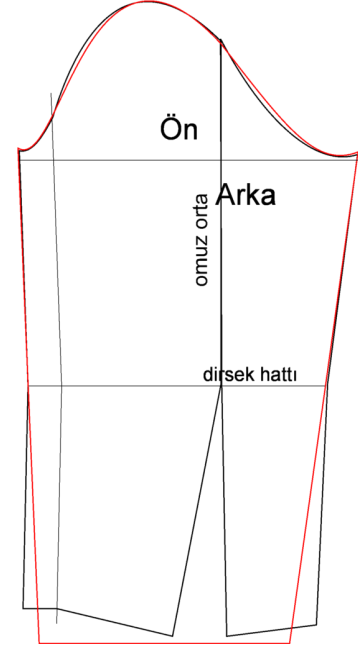
İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in 1572 yılında yapılan Zümrüdü Anka portresindeki giysinin kolu Patterns of Fashion kitabında ortaya koyulduğu gibi günümüz giysi kollarından oldukça farklı tek parça bir giysi koludur.¹⁷² Bu kol formunu oluşturmak için dirsekten pensli temel kol kalıbı kullanılabilir. Öncelikle dirsekteki pens iki yandan atılır yeni kol hattı çizilir. Yeni hat üzerinde kraliçenin giysisinin kol kalıbı oluşturulur. Öncelikle bilek hattı üzerinde, önde yaklaşık 2 cm, arka kolda yaklaşık 3,5 cm içeri girilerek bilek daraltılır. Omuz hattı yüksekliği kol temel kalıbının yaklaşık 2 cm yukarıdadır. Buradan ön kol tarafına yaklaşık 11-12 cm ölçüsünde dik bir çizgi çıkılır. Buradan da aşağı 10 cm inilir ve bu nokta ile ön kol bilek noktası düz bir çizgiyle birleştirilir. Arka kol evinin uç noktasından yaklaşık 3 cm dışarı doğru bir yardımcı çizgi çizilir. Dirsek hattını keserek kavisli bir

¹⁷² Arnold, a.g.e. 8 s.

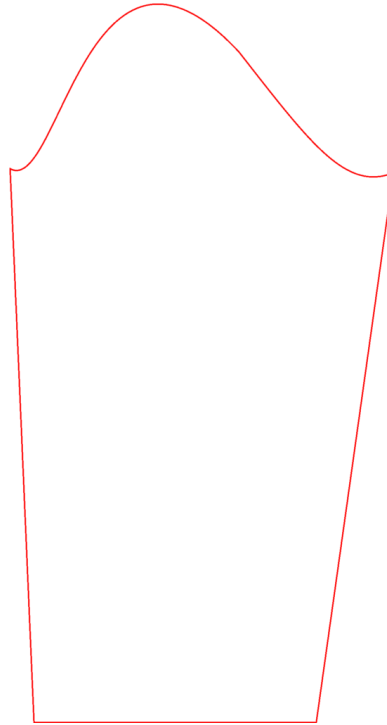
şekilde yeni bilek hattı ve yeni arka kol evi noktası birleştirilir. Temel kalıp üzerindeki kol evi oyuntusu yeniden şekillendirilir.

Şekil 166 : Kalıp Uygulama 9

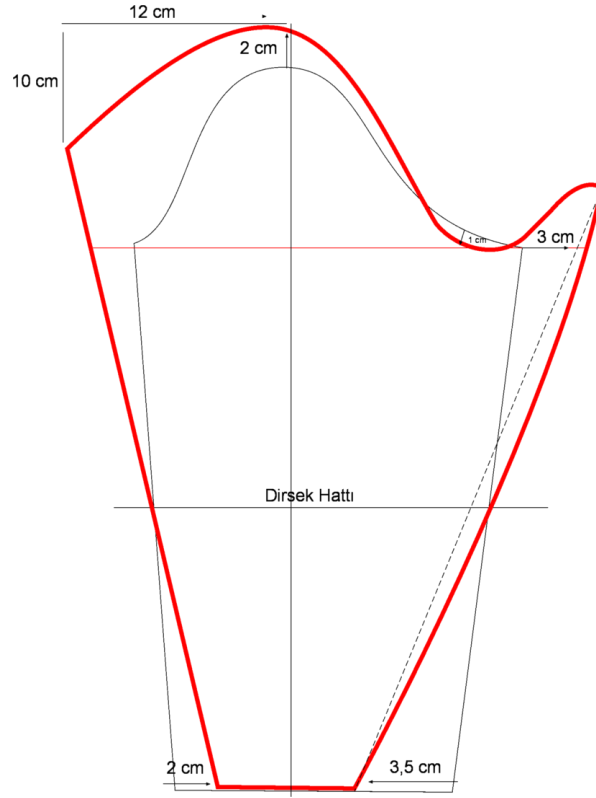

Şekil 167: Kalıp Uygulama 9

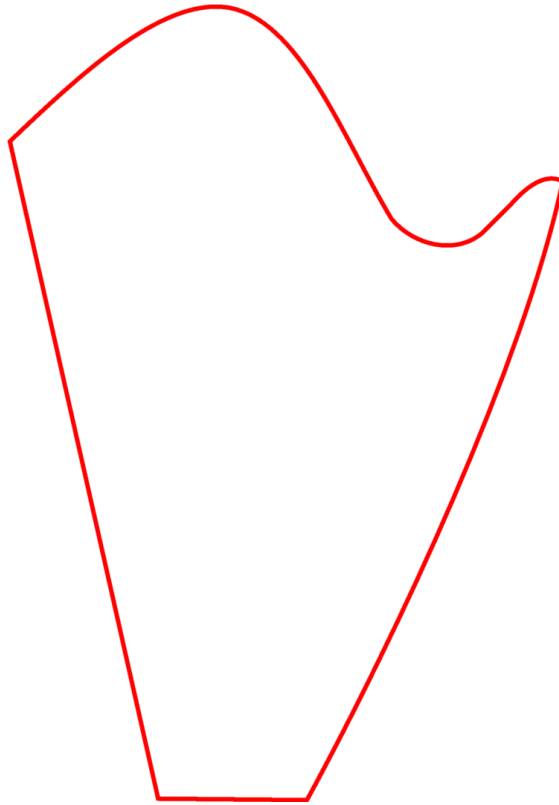

Şekil 168: Kalıp Uygulama 9

¹⁷³ Arnold, a.g.e. 85 s.

Şekil 169 : Kalıp Uygulama 9

Şekil 170 : Kalıp Uygulama 9

3.10. Kalıp Uygulama 10

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth Darnley Portresi 1575

Kaynak:

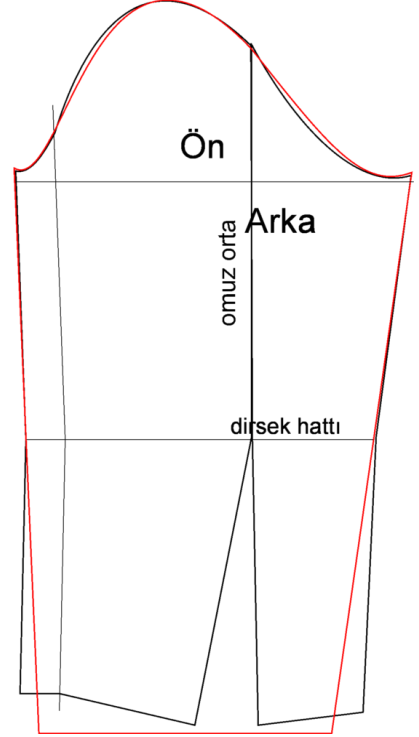
http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm
Erişim: 09.04.09

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in 1575 yılında yapılan Darnley portresindeki giysinin kolu günümüz giysi kollarından oldukça farklı tek parça bir giysi koludur. Bu kol formunu oluşturmak için bir öncekinde olduğu gibi dirsekten pensli temel kol kalıbı kullanılabilir. Öncelikle dirsekteki pens iki yandan atılır yeni kol hattı çizilir. Yeni hat üzerinde kraliçenin giysisinin kol kalıbı oluşturulur. Yeni kol kalıbı manşet ve ana kısım olmak üzere iki ayrı parçadır. Öncelikle bilek hattı üzerinde, önde yaklaşık 2 cm, arka kolda yaklaşık 3,5 cm içeri girilerek bilek daraltılır. Omuz hattı yüksekliği kol temel kalıbının yaklaşık 2 cm yukarıdadır. Buradan ön kol tarafına yaklaşık 11-12 cm ölçüsünde dik bir çizgi çıkarılır. Buradan da aşağı 10 cm inilir ve bu nokta ile ön kol bilek noktası düz bir çizgiyle birleştirilir. Arka kol evinin uç noktasından yaklaşık 3 cm dışarı doğru bir yardımcı çizgi çizilir. Dirsek hattını keserek kavisli bir şekilde yeni bilek hattı ve yeni arka kol evi noktası birleştirilir. Temel kalıp üzerindeki kol evi oyuntusu yeniden şekillendirilir. Daha sonra bilekten yukarı doğru

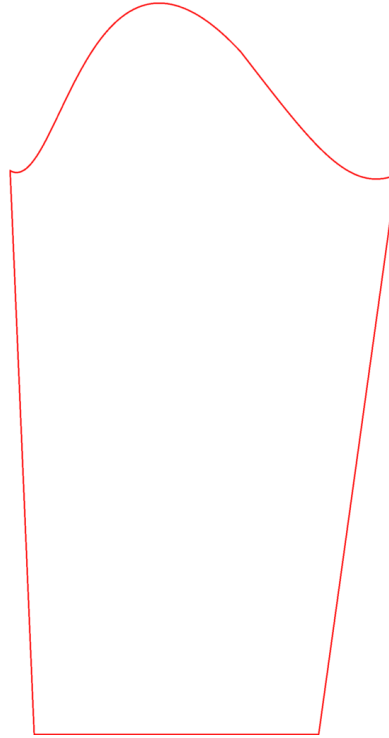
yaklaşık 11-12 cm çıkılır ve kol buradan ikiye ayrılır böylelikle kolun manşet kısmı ortaya çıkmış olur.

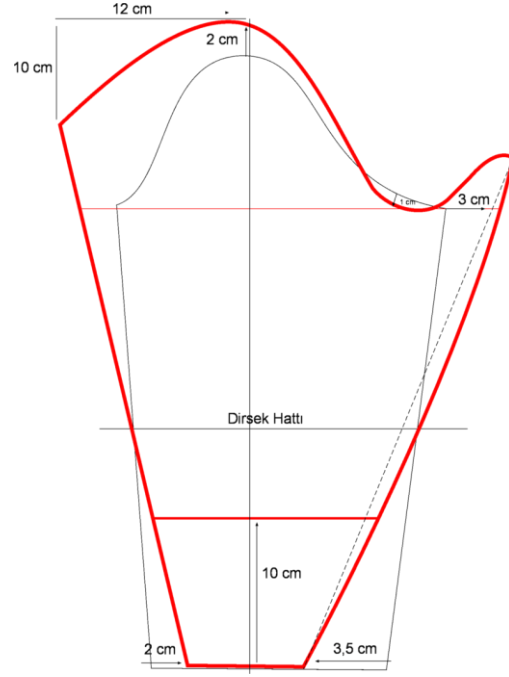
Şekil 171 : Kalıp Uygulama 10

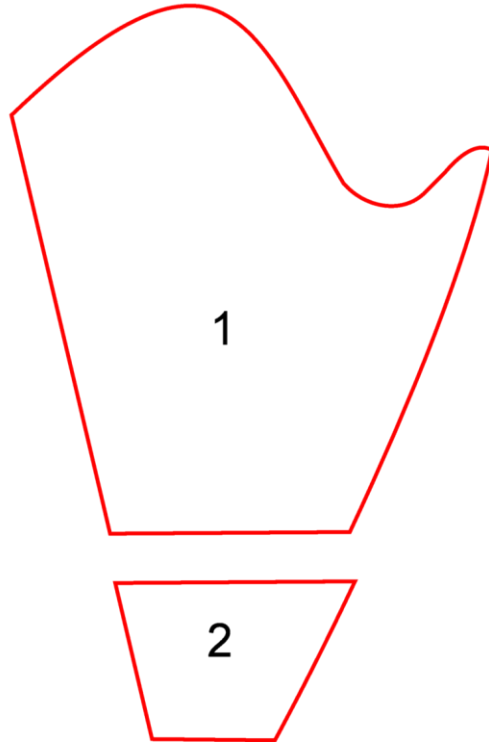
Şekil 172 : Kalıp Uygulama 10

Şekil 173 : Kalıp Uygulama 10

Şekil 174 : Kalıp Uygulama 10

Şekil 175 : Kalıp Uygulama 10

3.11. Kalıp Uygulama 11

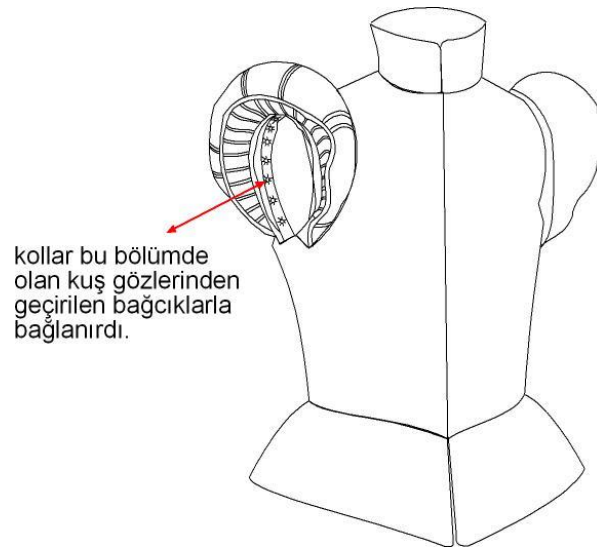

Pietro Faccetti, Maria de' Medici'nin Portresi, 1593-95

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=0%2F06%2F&name=MariadeMedici04.jpg Erişim: 10.04.09)

Sahte giysi kollarının genellikle on altıncı yüzyılın son dönemlerinde ortaya çıktığı ve sıklıkla kullanıldığı dönemden kalan eserlerden anlaşılmaktadır. Bu kollar daha önceki bölümde de aktarıldığı gibi üst bedene omuzda bağcıklarla ya da agrafarla bağlanıyordu. (şekil: 176)

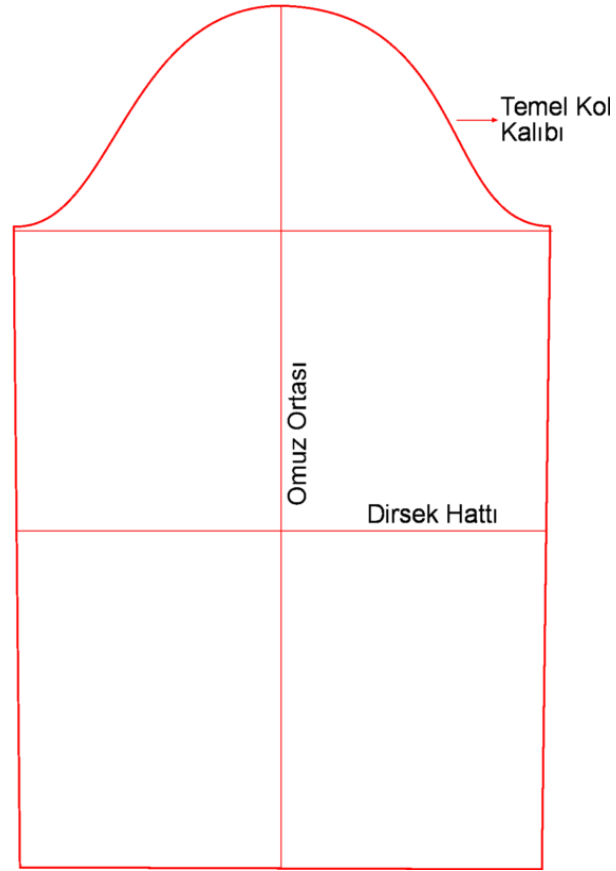

kollar bu bölümde olan kuş gözlerinden geçirilen bağcıklarla bağlanırdı.

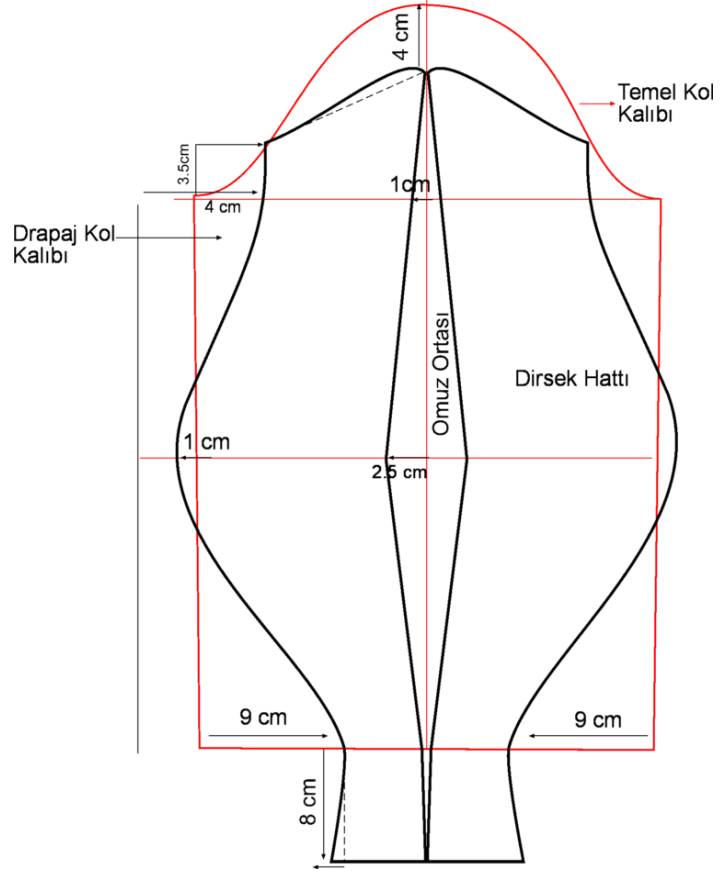
Şekil 176 : Doublet

(Kaynak: Janet Arnold, **Patterns of Fashion c1560–1620**, Macmillan-QSM, Londra, 1985, 107 s.)

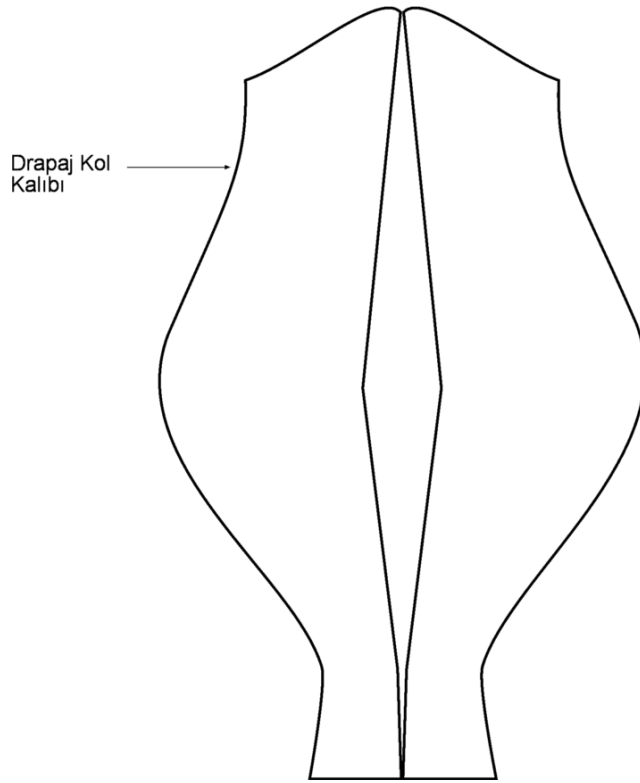
Maria de' Medici'nin portresindeki sahte giysi kolunun kalıbını oluşturmak için ilk olarak penssiz kol temel kalıbına ihtiyaç vardır. Öncelikle omuzun en yüksek noktasından aşağı yaklaşık 4 cm inilir, daha sonra kol evi hattı üzerinde orta noktadan dışarıya 1 cm, dirsek hattından dışarıya 2.5 cm çıkılır. Bunların sonrasında yeni kol boyunu oluşturmak için bilek hattından aşağı yaklaşık 8 cm inilir. Her bir nokta düz bir çizgiyle birleştirilir. Böylelikle sahte kolun iç hattı ortaya çıkmış olur. Daha sonra dış hattı oluşturmak için ilk olarak kol evi hattından içeriye yaklaşık 4 cm, buradan da yukarıya 3.5 cm dik çıkılır ve yeni omuz yüksekliği ve 3.5 cm düz bir çizgiyle birleştirilir. Daha sonra dirsek hattından dışarıya 1 cm çıkılır, yeni bilek ölçüsü için kol temel kalıbı bilek hattından yaklaşık 9 cm içeri girilir ve tabloda görülen dış kol kavisleri çizilir. Çizilen yeni kalıbın bir kopyası alınır. Ön kol ve arka kol aynı hatlara sahiptir. Böylelikle eserdeki sahte giysi kolu oluşturulmuş olur.

Şekil 177 : Kalıp Uygulama 11

Şekil 178 : Kalıp Uygulama 11

Şekil 179 : Kalıp Uygulama 11

3.12. Dikiş Uygulama 1

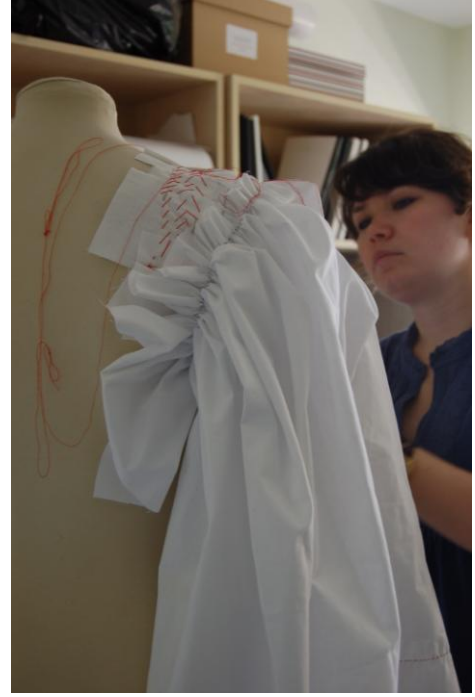
Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Agnolo Bronzino, Matteo Sofferoni'nin Kızı 1532
(Kaynak: <http://www.festiveattire.com/research/secondflor/secflor31.html> Erişim: 08.04.09)

Bu bölümde ilk olarak, Agnolo Bronzino'nun 1532 yılında yaptığı "Matteo Sofferoni'nin Kızı" isimli tabloda görülen giysi kol formunu gerçekleştirmenin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu kol formu görsel olarak incelendiğinde üst kısmının şişkin, dirsekten bileğe kadar olan kısmının da dar bir yapıda olduğu görülmektedir. On altıncı yüzyıl Avrupa'sında geniş bir kullanım alanı bulan bu kol formunun uygulama aşamaları kol temel kalıbının çıkarılmasıyla başlamaktadır. Kol temel kalıbının çıkarılmasından sonraki ilk işlem kalıbın kumaşa yerleştirilip kesilmesidir. Kumaştan kesilip çıkarılan kolun omuz büzgüsü yapılır ve daha sonra kola tam oturması için kol, prova mankenine giydirilir.

Fotoğraf 1: Dikiş Uygulama 1

Fotoğraf 2: Dikiş Uygulama 1

Kolun prova mankeni üzerinde, büzgülerinin tam oturtulma işlemi gerçekleştirildikten sonra ikinci büzgü hattı tabloda yer alan kol formunun görüntüsüne bağlı kalınarak prova mankeni üzerinde işaretlenir. Bu işlem 4. fotoğrafta görülmektedir.

Fotoğraf 3 : Dikiş Uygulama 1

Fotoğraf 4 : Dikiş Uygulama 1

İkinci büzgü hattının tespit edilmesi ve dikilmesi işleminin ardından üçüncü ve son büzgü hattı yine tablodaki kol formuna bağlı kalınarak prova mankeni üzerinde işaretlenir. Hat belirlendikten sonra büzgü dikişi yapılır. Bu işlem de 5. ve 6. fotoğrafta görülmektedir. Ayrıca tablodaki giysi kolunda, on altıncı yüzyılda sıklıkla kullanılan bir dikişle süsleme tekniği bulunmaktadır. Bu teknik yapılan bzglerin biraz altından tekrar dikilmesidir. Bahsedilen süsleme tekniği 7. fotoğrafta görülmektedir.

Fotoğraf 5: Dikiş Uygulama 1

Fotoğraf 6: Dikiş Uygulama 1

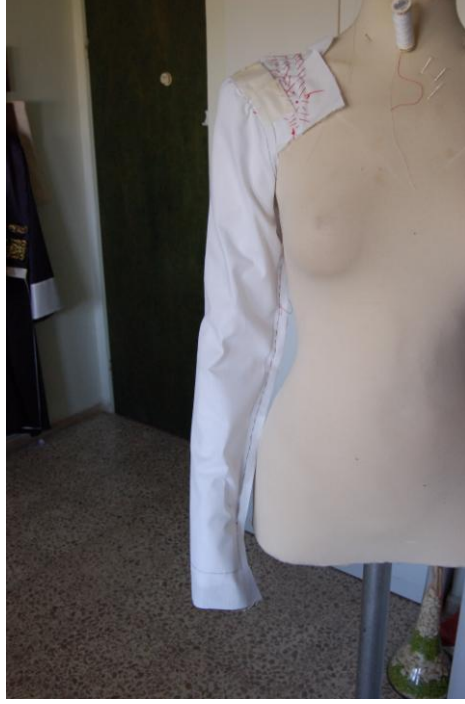

Fotoğraf 7 : Dikiş Uygulama 1

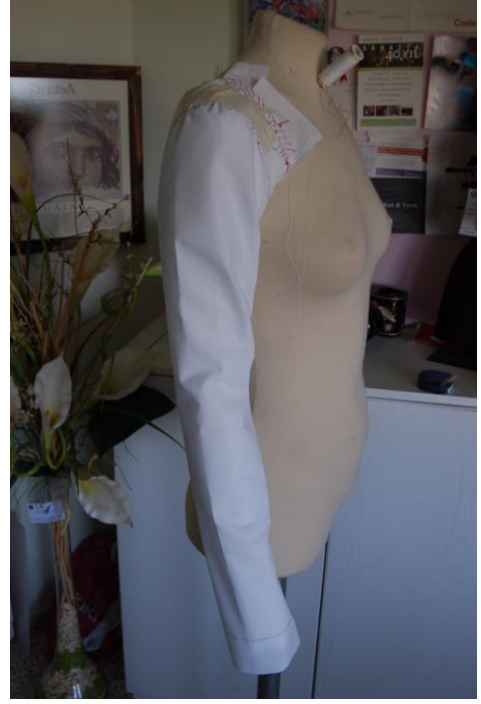

Fotoğraf 8: Dikiş Uygulama 1

Üst kolun kısmen oluşturulmasının ardından üst kol prova mankeni üzerinden çıkartılır. Tablodaki giysi kolundan anlaşıldığı üzere bu kol iki parçadan oluşmaktadır; bunlar üst ve alt kollardır. Alt kolu yapabilmek için öncelikle kol temel kalıbı prova mankeninin ölçülerine uyularak çıkartılır. Kol temel kalıbının çıkartılmasının ardından kalıp kumaşa yerleştirilir ve kesilir. Kumaştan kesilip çıkartılan kol temel kalıbının iki kenarı dikişle birleştirilir ve daha sonra prova mankenine giydirilir. Bu işlem fotoğraf 9 ve 10 da görülmektedir.

Fotoğraf 9: Dikiş Uygulama 1: Alt Kol

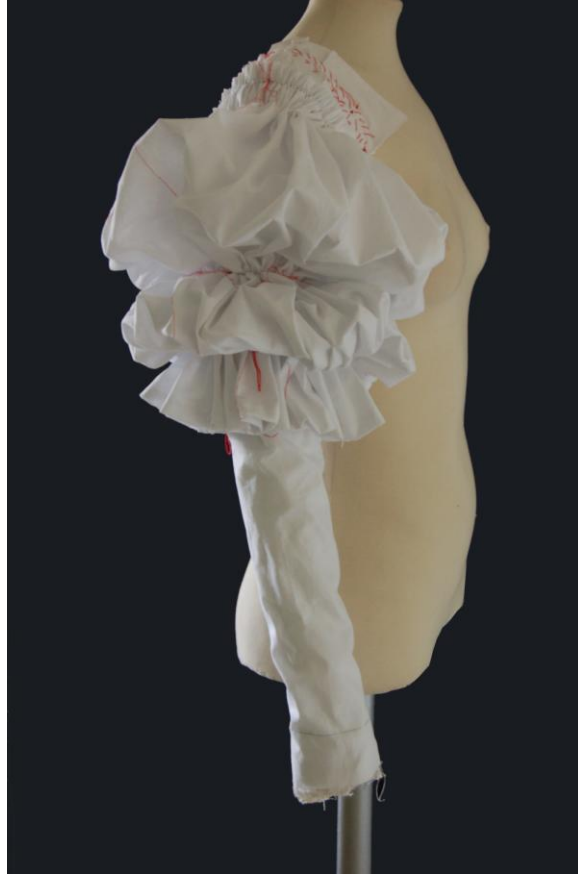
Fotoğraf 10: Dikiş Uygulama 1

Alt kol prova mankenine giydirildikten sonra üzerine üst kol da giydirilir. Üst ve alt kol manken üzerinde toplu iğnelerle birbirine sabitlenir. Daha sonra ikisi manken üzerinden alınıp rigayla birleştirme hatları çizilir. Bu hatların üzerinden dikişle geçilerek iki ayrı kol parçası birleştirilir. Bu uygulama 11. fotoğrafta bulunmaktadır.

Fotoğraf 11: Dikiş Uygulama 1
Alt Kol İle Üst Kolun Birleştirme İşlemi Detay

On altıncı yüzyılda kullanılan giysi kolu uygulaması kolun iki ucunun dikişle birleştirilmesi ve etek uçlarının kıvrılması işlemleriyle tamamlanmış olur. Giysi kolunun son hali 12. fotoğrafta görülmektedir.

Fotoğraf 12 : Dikiş Uygulama 1

3.13. Dikiş Uygulama 2

İtalyan Dar Kol Örneği

Ziyaret (Detay) Dominico Ghirlandaio 1488 Floransa

(Kaynak:

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fca%2F&name=Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg Erişim: 07.03.09)

İkinci uygulama olarak, Dominico Ghirlandaio'nun 1488 yılında yaptığı "Ziyaret" isimli tablonun detayında görülen giysi kol formunu gerçekleştirmenin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu kol formu görsel olarak incelendiğinde iki ana kısımdan oluştuğu görülmektedir. Birinci ana kısım dört ayrı parçanın bir araya gelmesiyle ortaya çıkan üst kol, ikinci ana kısım ise dirsekten ve kolun arka kısmının açıklığından görülen oldukça geniş bir formda olan iç koldur. Üst kol tabloda görüldüğü üzere bedenden tamamen ayrı adeta bir aksesuar gibi kullanılmaktadır. İç kolun ise dönemin giysi bilgilerinden edinilen verilere göre iç gömleğin kolu olduğu tahmin edilmektedir. Bu kolu hayata geçirmek için kalıbın yanı sıra başka malzemelere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar on altıncı yüzyılda korseleri ve kolları dikleştirmek ve sertleştirmek için kullanılan at kılı, talaş ve balina kemikleridir. Ancak bu kol formunu yaparken balina kemiği ve at kılı gibi malzemelerin bulunmaması sebebiyle bu malzemelere en yakın gereçler kullanılmaya çalışılmaktadır. Bunlar sertleştirmek için talaşa çok yakın bir

materyal olan doğal rafya ve dikleştirmek için kullanılan malzeme ise günümüzde kullanılan plastik balenlerdir.

On altıncı yüzyılda çok fazla kullanılan bu kol formunun uygulama aşamaları kol temel kalıbının çıkarılmasıyla başlamaktadır. Kâğıt üzerinde gerçekleştirilen kol temel kalıbına tablodaki kol formu esas alınarak model uygulama işlemi yapılır. Tablodaki üst kol formu hayata geçirilmek için kol temel kalıbı dört parçaya ayrılarak model uygulama işlemi gerçekleştirilir. Her bir parça düz boy ipliklerine göre kumaşa yerleştirilir ve dikiş payları verilir. Her bir parçadan üçer adet kesilir. Son olarak kumaştan kesilip çıkartılan parçalar artık dikime hazırdır. Her biri sırayla aynı işlemlerden geçirilir. Dikim işlemine hazır olan parçaların her birinden ikişer tane alınır ve üç tarafından dikişle birleştirilir bir tarafı mutlaka açık bırakılır. Bu işlem 13 ve 14 de görülmektedir.

Fotoğraf 13 : Dikiş Uygulama 2

Fotoğraf 14 : Dikiş Uygulama 2

Daha sonra her parçanın içi doğal rafya ile doldurulur ve bu işlemin ardından dikişle kapatılır. Bu işlemlerde fotoğraf 15 ve 16 de görülmektedir.

Fotoğraf 15 : Dikiş Uygulama 2

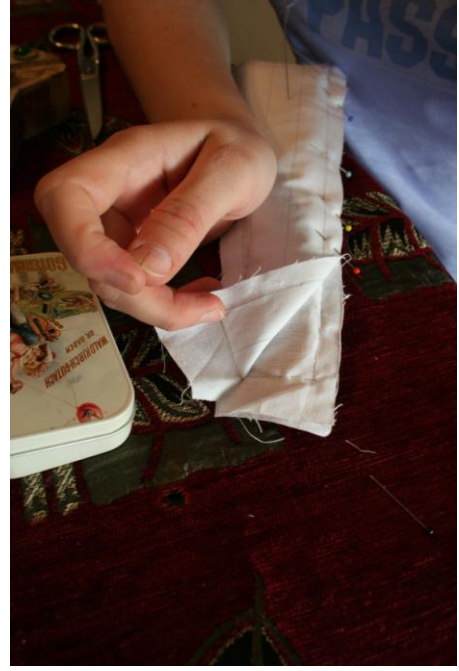

Fotoğraf 16 : Dikiş Uygulama 2

Parçaların rafyayla doldurulma ve kapatılma işlemlerinin ardından kumaştan kesilen üçüncü parça üzerinde balenlerin geçirilmesi için dikişten kanallar yapılır. Böylece hem balenler geçirilir hem de alttaki içi doldurulan parça yorganlama dikiş tekniği ile düzleştirilmiş ve sıkıştırılmış olur. Bu işlemler de 17. ve 18. fotoğraflarda görülmektedir.

Fotoğraf 17 : Dikiş Uygulama 2

Fotoğraf 18 : Dikiş Uygulama 2

Kanalların dikiş ile oluşturmasının ardından plastik balenler bu kanallardan geçirilir. Bu işlem 19. ve 20. fotoğrafta görülmektedir.

Fotoğraf 19 : Dikiş Uygulama 2

Fotoğraf 20 : Dikiş Uygulama 2

Balenlerin kanallardan geçirilmesinden sonra her bir parça teker teker kumaşla kaplanır. Bunun sonucunda kaplanan parçanın altındaki dikişler görülmemektedir. (Fotoğraf 21)

Fotoğraf 21 : Dikiş Uygulama 2

Fotoğraf 22 : Dikiş Uygulama 2

Kaplanan parçalar ikişer ikişer kolun alt kısmından dikişle birleştirilirler. Bu uygulama fotoğraf 23 ve 24 de sunulmaktadır. Üst kolun son işlemi ise her iki parçayı kolun dış kısmından birleştiren şeritlerin dikilmesidir. Üstte altı, altta ise dört adet kumaştan yapılmış şerit içerden yapılan dikişle bir araya getirilmektedir. Bu işlemi fotoğraf 13 de görmek mümkündür.

Fotoğraf 23 : Dikiş Uygulama 2

Fotoğraf 24: Dikiş Uygulama 2

Tablodaki giysi kolunun formunu yakalayabilmek için sadece üst kolun uygulamasının ortaya konması yeterli olmamaktadır. Çünkü tabloda yer alan kol formunda bir de iç kol bulunmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği gibi içerdeki kolun iç gömleğe ait olduğu tahmin edilmektedir. Tablodaki kol formunun tam olarak anlaşılması için iç kolun da uygulanması gerekmektedir. Bu kol kalıbı daha önce de yapıldığı gibi kol temel kalıbının eşit parçalara bölünerek genişletilmesiyle oluşturulmaktadır. Model uygulama yapılan kalıp kumaşa yerleştirilip kesilir. Bunun ardından kolun iki ucu dikişle birleştirilip prova mankeni üzerine giydirilir. Burada omuz hattındaki büzgü dikişi yapılır ve kolun genişliğine göre dikiş büzülür. Kolun omuza tam olarak yerleştirilmesinin ardından etek ucu kıvrılıp hiristo dikişi ile dikilir ve böylece iç kol bitirilmiş olur. Giysi kolunun bitmiş hali 25. fotoğrafta verilmektedir.

Fotoğraf 25 Dikiş Uygulama 2

3.14. Dikiş Uygulama 3

Üst Tarafı Şişirilmiş Kol

Jacopo Pontormo, Kirman Sepetli Kadın, Floransa 1516
(Kaynak: <http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor1.html> Erişim: 08.04.09)

Üçüncü ve son olarak, Jacopo Pontormo'nun 1516 yılında yaptığı "Kirman Sepetli Kadın" isimli tabloda görülen giysi kol formunu hayata geçirmenin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu kol formu incelendiğinde üst kısmının şişkin, dirsekten bileğe kadar olan kısmının da dar bir yapıda olduğu görülmektedir. Yani kol iki ana kısımdan meydana gelmektedir. Tablodaki kol formu incelendiğinde kolun üst kısmında pililerin ve dar olan dirsek bölümüyle birleşen hattının da büzgülü bir şekilde bir araya getirildiği anlaşılmaktadır. Omuz pililerinin uygulaması fotoğraf 27 de, büzgülerin uygulamasının detayı ise fotoğraf 26 da yer almaktadır.

Fotoğraf 26: Dikiş Uygulama 3

Fotoğraf 27: Dikiş Uygulama 3

On altıncı yüzyıl Avrupa'sında özellikle İtalya'da sıklıkla kullanılan kol formunun uygulama aşamaları kol temel kalıbının çıkarılmasıyla başlamaktadır. Oldukça zor elde edilen bu kol kalıbının yapılabilmesi için kol temel kalıbının arka arkaya birkaç işlemden geçirilmesi gerekmektedir. Kalıbı daha önceki bölümde anlatıldığından burada uzun bir şekilde açıklaması yer almamaktadır. Uygulanan kalıbın çıkarılmasından sonraki ilk işlem kalıbın kumaşa yerleştirilip kesilmesidir. Kumaştan kesilip çıkarılan kolun öncelikle omuzdaki pilileri katlanır ve pililerin üzerinden dikiş geçilir. Daha sonra üst kolun etek ucunda büzgü dikişi yapılır ve buradaki genişliğe göre prova mankeni üzerinde dikiş büzülür ve sabitlenir. Bu işlemin ardından üst kol ortaya çıkmış olur. Tablodaki kol formunda görülen dirsek ve bilek arasındaki dar kısmın oluşturulması için kol temel kalıbına ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyaç duyulan kol temel kalıbı, prova mankeninin üzerinde alınan ölçü ve dirsek hattının işaretlenmesiyle elde edilir. Daha sonra kalıp kumaş üzerine yerleştirilip kesilir. Kesim işleminden sonra dar olan alt parça üst kol ile birleştirilir. Son olarak da kolun etek ucu kıvrılıp hiristo dikişi ile temizlenir.

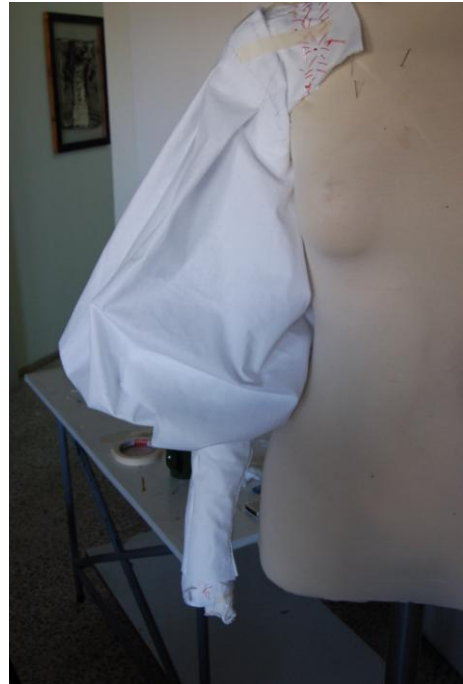
Fotoğraf 28 : Dikiş Uygulama 3

Fotoğraf 29 : Dikiş Uygulama 3

Fotoğraf 30 : Dikiş Uygulama 3

Fotoğraf 31 : Dikiş Uygulama 3

4. BÖLÜM

KOLEKSİYON HAZIRLAMA

Geçmişte geniş kitlelerce kullanılmış olan giysi modellerinin, daha sonraki dönemlerde tasarımları üzerinde yenilikler yapılarak yeni bir tasarım gibi tekrar tekrar kullanıldıkları bilinmektedir. Ancak geçmiş tasarımların modernize edilerek “**sonuç**”ta yeni tasarımların ortaya konabilmesi için tarihsel bir “**temel**”e, yani geçmiş dönemlerin tasarım bilgisine sahip olunması gerekmektedir. Yeni ortaya konmaya çalışılan tasarıma “**temel**” oluşturacak bilginin edinilebilmesi için de derinlemesine bir araştırma yapılmalıdır. Çünkü sadece dönemden kalan eserlerin görsel olarak incelenmesi, yeni tasarımlar ortaya koyabilmek için yetersiz kalmaktadır. Tasarımcı yaptığı araştırma sonucunda giysi formlarına, giysi kalıplarına, kumaşlara, desenlere ve renk bilgilerine ulaşmaya çalışır. Edindiği bilgileri kendine “**temel**” yapan tasarımcı, bu bilgileri yeniden yorumlayarak yeni tasarımlar ortaya koyar. Hatta yapılan araştırmanın görsel, teknik ve uygulama analizlerinin yanı sıra, dönemin sosyal, tarihsel ve düşünsel yapılarını bilimsel tekniklerle sunan araştırmaları da içermesinin doğru olacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmasında araştırılan konu bu doğrultuda, bu gün ve gelecekte yapılacak yeni tasarımlara katkı sağlayabileceği düşüncesiyle tercih edilmiştir. Beşinci bölüme kadar tezde yer alan tüm araştırmaların da on altıncı yüzyıldan esinlenerek yeni tasarımlar yapmaya çalışan tasarımcılara faydalı bir “**temel**” oluşturacağına inanılmaktadır. Ancak tez çalışması sadece bu temelin oluşturulmasıyla değil, bu temele bağlı kalınarak “**sonuç**”ta yeni tasarımların yapılabileceğinin somut olarak ortaya konmasıyla sonlandırılacaktır. Bu “**temel-sonuç**” ilişkisinin somut bir şekilde görülebilmesi için, beşinci bölümde yeni tasarımlara yer verilmektedir.

4.1. Koleksiyon Hikayesi

On altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysisi kolları detaylı bir şekilde incelendiğinde giysi kollarının bedenden ayrı bir şekilde tasarlandığı görülmüştür. Bu dönemde kollar adeta bir ayakkabı gibi farklı farklı giysilerle giyiliyor ve birçok farklı görünüm yakalanıyordu. Bu kullanım fikri özgün tasarımlara temel oluşturmuş ve yeni kollar bedenden ayrı bir aksesuar gibi düşünülmüş ve tasarlanmıştır.

Yeni kol tasarımlarının formları ise on altıncı yüz yılda yapılmış kol formlarından farklıdır. Dönem kol tasarımlarına benzer formlar yapmanın taklit olacağı düşüncesinden dolayı kol kalıbı üzerinde farklı formlar araştırılmıştır. Bedenden ayrı kullanılacak kol formları için herhangi bir yapının düzgün bir şekilde devam ederken yapısının bozulması ve tekrar düzelerek devam etmesi fikrinden ilham alınmıştır. Bu doğrultuda üç boyutlu geometrik şekiller temel kol kalıbı içerisine yerleştirilmeye çalışılarak iki boyuttan üç boyuta geçen ve daha sonra tekrar iki boyuta geçerek devam eden kol formları tasarlanmıştır.

4.2. Tasarımın Detayları

Yeni kol tasarımları hayata geçirilirken temel kol kalıbından ve drapaj tekniğinden faydalanılmıştır. Kol tasarımları Denizli Buldan'da el tezgâhlarında üretilen Buldan ipeği kumaşından tamamen el dikişi tekniği ile oluşturulmuştur.

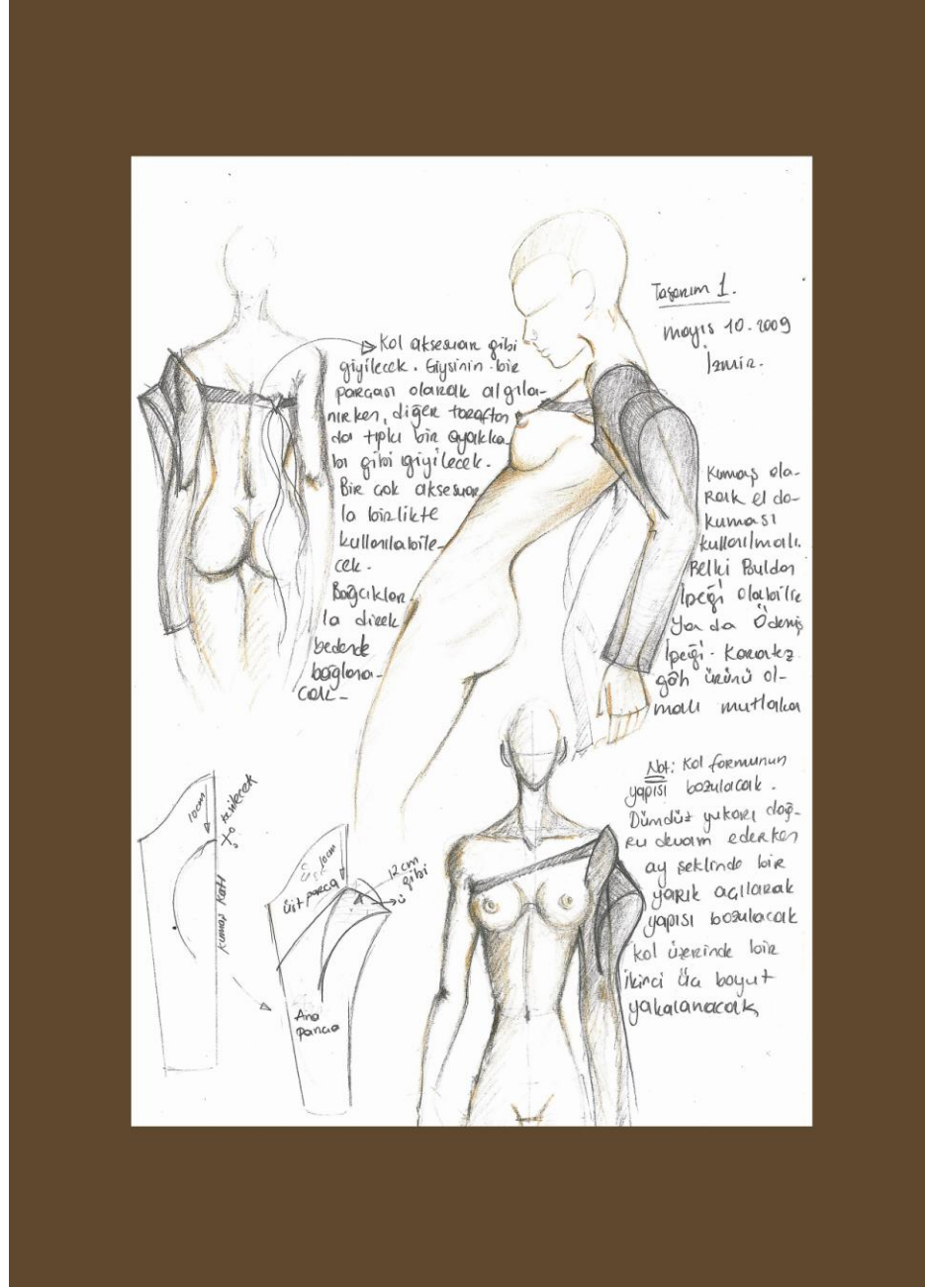

Şekil 180 : Tasarım Kapak

5.1. Tasarım 1

Bu bölümde yer alan tasarımlar yapılırken, on altıncı yüzyılda giysi tasarımcılarının kullandığı kumaşlar, malzemeler, kalıp çıkarma ve dikiş teknikleri göz önüne alınmaktadır. Ayrıca malzeme ve kumaş bilgisi gibi önemli noktaların yanı sıra dönemdeki sosyal olgular da değerlendirilmektedir. Bu bilgiler ışığında ortaya konan tasarımların eskizleri aşağıda yer almaktadır.

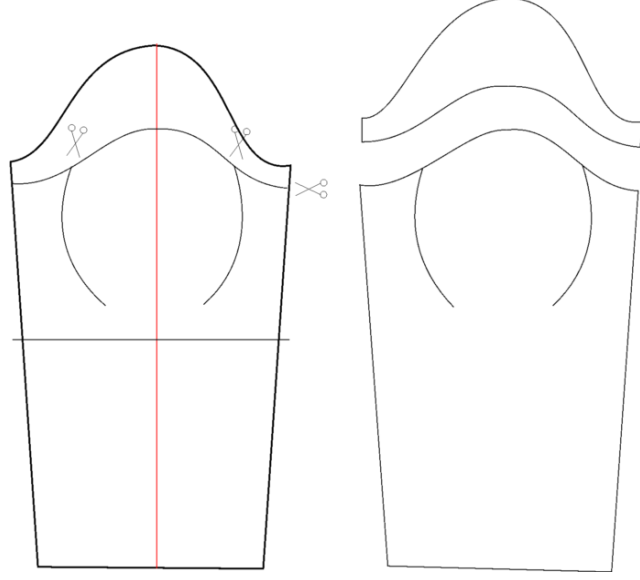
Bu bölümde yer alan kol formlarının tasarımında göz önünde bulundurulmuş unsurlardan biri, yeni tasarımın aynen on altıncı yüzyılda kullanılan kol formu tasarımlarında olduğu gibi giysi bedenine takılıp çıkartılabilecek bir yapıda olmasıdır. Böylece giysi kolunun bu özelliğinin ona bir aksesuar işlevi de kazandırdığı bilinmektedir. Elbette kol formunun bu teknik özelliğinin yanı sıra, dönemin dikiş teknikleri ve kalıp uygulamaları da teknik analiz sonrasında göz önüne alınmıştır. Kol formu tasarımlarını yaparken göz önüne alınan bir diğer unsur ise dönemim sosyal yapısı ve bu yapıya uygun olarak kullanılan giysi formlarıdır. Özellikle on altıncı yüzyıl Avrupa'sını anlatan tarihi kaynaklar ve o yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar ulaşmayı başarmış giysiler, tablolar ve heykeller tasarımlara büyük katkı sağlamıştır.

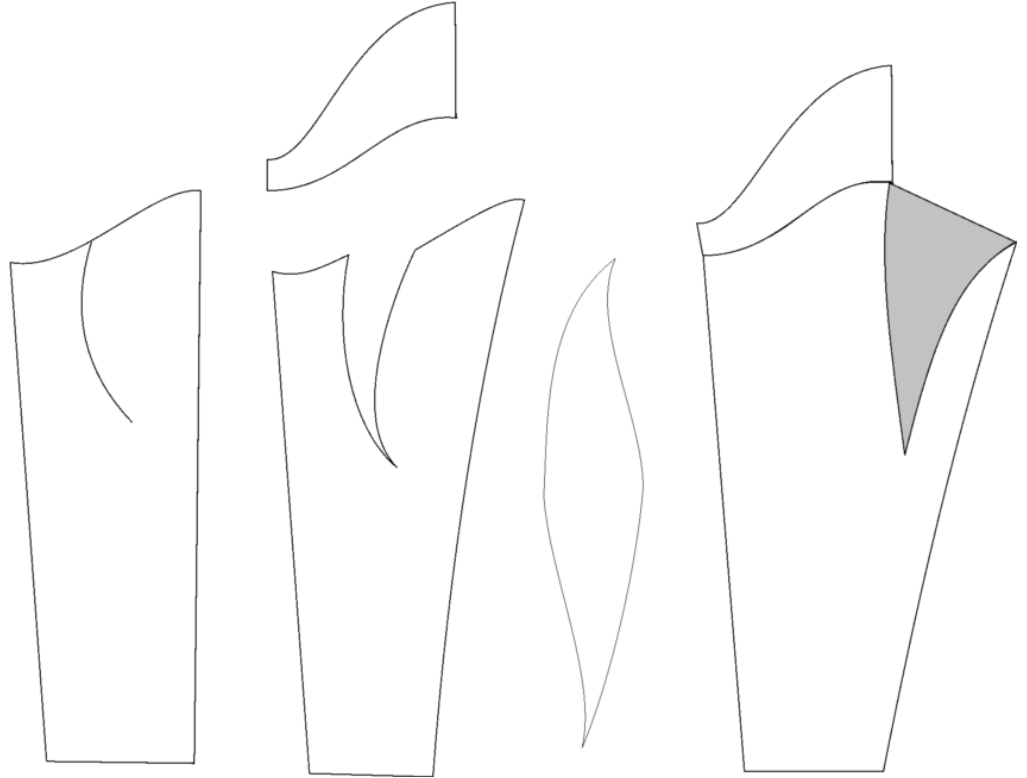
Şekil 181 : Eskiz 1

Yeni kol formu tasarımlarının düşünsel anlamda tasarımlarının yapılması ve eskiz olarak kâğıda aktarılmasından sonra ikinci aşama olarak kol formu kalıplarının hazırlanması işlemine başlanmıştır. Kol formu kalıplarının çıkarılması aşamasında, dönemin kol kalıpları hakkında bilgi sahibi olunmasının önemli bir faydası görülmüştür. On altıncı yüzyıl kalıpları hakkında bilgi sahibi olunması sayesinde hem yapılan tasarımlar bu

kalıplara uygun olarak tasarlanmıştır hem de tasarım aşamasından sonra kol formunun kalıpları çıkartılırken dönemin kalıplarından faydalanılmıştır. Tasarımların kalıpları hazırlanırken tek parçalı kol temel kalıbı ve iki parçalı kol temel kalıbından da yararlanılmıştır.

Şekil 182: Tasarım Kalıp 1

Şekil 183: Tasarım Kalıp 1

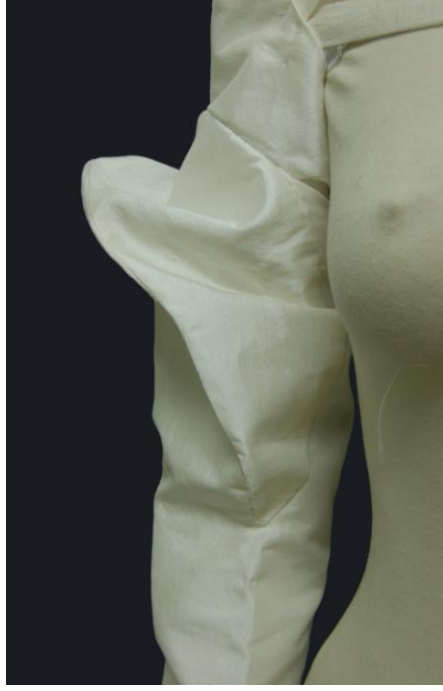
Bu kol formu tasarımının dikimi için gerekli olan kalıp, kol temel kalıbının üç ayrı parçaya ayrılmasıyla oluşmaktadır. Bunlar ana parça, üst parça ve arada kalan baklava şeklindeki parçadır. Öncelikle kol temel kalıbı prova mankeninin ölçülerine göre kâğıt üzerinde oluşturulur. Daha sonra model uygulama işlemi gerçekleştirilir. Model uygulamadan sonra kol kalıbı parçaları kumaş üzerine yerleştirilir ve kesilir. Dikiş aşamasına geçmeden önce her bir parça dik bir görüntü sağlamak amacıyla telalanır. Kalıpların telalanmasından sonra kumaş parçalarının dikimi esnasında öncelikle ana parça ve baklava şeklindeki parça el dikişiyle birleştirilir. Bu işlemin ardından kuş parçası ve ana parçanın bir kısmı üst parçayla birleştirilir. Daha sonra omuz beden ile birleştirilmediği için omuz hattına pervaz geçirilir. Kolun etek ucu kıvrılması ve kolun iki ucunun el dikişiyle birleştirilmesiyle kol tasarımının son işlemi gerçekleştirilir.

Fotoğraf 32 : Tasarım 1

Fotoraf 33 : Tasarım 1

Fotoğraf 34 : Tasarım 1

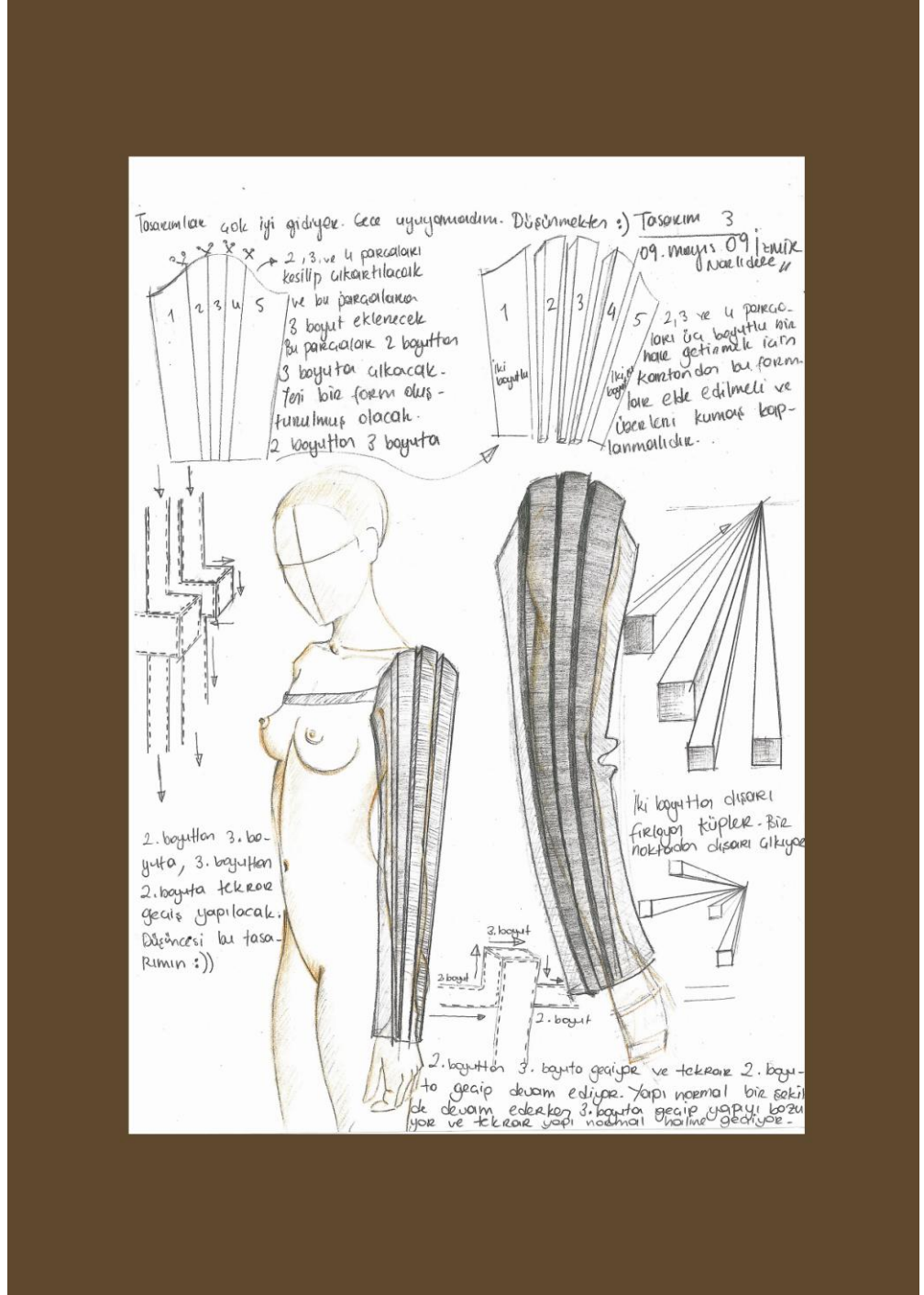
Fotoğraf 35 : Tasarım 1

5.2. Tasarım 2

İkinci kol formu tasarımı yapılırken de yukarıda anlatıldığı gibi dönemin sosyal yapısı, on altıncı yüzyılda giysiler oluşturulurken kullanılan kumaşlar, dikiş ve kalıp çıkarma teknikleri değerlendirilmektedir. Bu bilgilerin temel oluşturduğu kol formu tasarımında ilk olarak kol formu tasarımlarının eskizleri yapılmıştır. Eskizler aşağıda verilmektedir.

İkinci kol formu tasarımında da göz önünde bulundurulmuş en önemli noktalardan biri, yeni tasarımın aynen on altıncı yüzyılda kullanılan kol formu tasarımlarında olduğu gibi giysi bedenine veya doğrudan insan bedenine bağlanabilecek bir yapıda olmasıdır. Böylece giysi kolu adeta bir ayakkabı gibi kullanılmaktadır. Elbette kol formunun bu teknik özelliğinin yanı sıra, dönemin dikiş teknikleri ve kalıp uygulamaları da teknik analiz sonrasında göz önüne alınmıştır. Kol formu tasarımlarını yaparken dikkat edilen bir diğer unsur ise dönemin sosyal yapısı ve bu yapıya uygun olarak kullanılan giysi formlarıdır. Özellikle on altıncı yüzyıl Avrupa'sını anlatan tarihi kaynaklar ve o yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar ulaşmayı

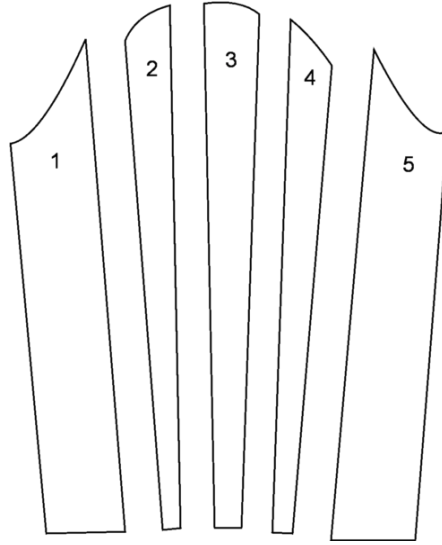
başarmış giysiler, giysi kalıplarının çizimleri, resimler ve heykeller tasarıma önemli katkı sağlamıştır.

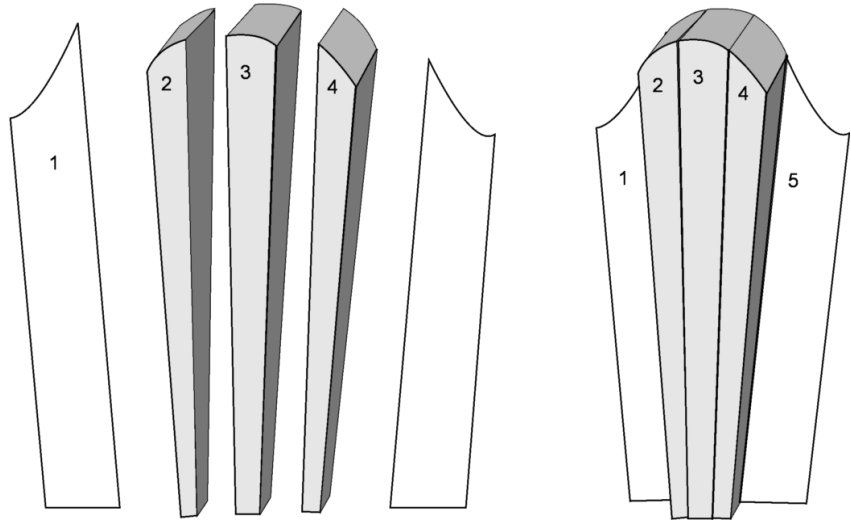
Şekil 184 : Eskiz 2

İkinci kol formu tasarımının fikir olarak eskizlerinin yapılmasının ardından kol formu kalıplarının prova mankeninin ölçülerine göre

hazırlanması işlemine başlanmıştır. Kol formu kalıplarının çıkarılması aşamasında, dönemin kolları ve kol temel kalıpları bilgilerinin oldukça yarar sağladığı anlaşılmıştır. On altıncı yüzyıl giysi kolu kalıpları ve kol temel kalıpları hakkında bilgi elde edilmesi sonucunda hem yapılan tasarımlar bu kalıplara göre düşünülmüş hem de tasarım kalıplarının çıkarılması esnasında dönemin kol kalıplarından ve temel kol kalıplarından faydalanılmıştır.

Şekil 185 : Tasarım Kalıp 2

Şekil 186 : Tasarım Kalıp 2

Bu kol formu tasarımının dikimi için gerekli olan kalıp, öncelikle kol temel kalıbının beş ayrı parçaya ayrılmasıyla oluşmaktadır. Fakat 2, 3 ve 4. parça küp şeklinde, kalıptan dışarı doğru çıktığı için her bir paçaya üç parça daha eklenmektedir. Öncelikle kol temel kalıbı prova mankeninin ölçülerine göre kâğıt üzerinde oluşturulur. Daha sonra model uygulama işlemi gerçekleştirilir. Model uygulamadan sonra kol kalıbı parçaları kumaş üzerine yerleştirilir ve kesilir. Dikiş aşamasına geçmeden önce her bir parça dik bir görüntü sağlamak amacıyla telalanır. Kalıpların telalanmasından sonra kumaş parçalarının dikimi sırasında öncelikle 2, 3 ve 4. parçanın oluşturduğu küpler yapılır. Küplerin yapılabilmesi için ilk olarak kartondan kalıpları yapılır. Daha sonra karton kalıplar kumaş parçalarla kaplanır. Karton kalıpların kumaşla kaplanması işleminin ardından 2. parça 3'e, 3. parça da 4. parçaya el dikişiyle bir araya getirilir. Üç boyut oluşturup koldan dışarı doğru çıkan küplerin hazırlanmasından sonra 2. küp parça 1'e, 4. küp parça ise 5. parçaya el dikişiyle birleştirilir. Bu işlemlerin sonrasında omuz beden ile birleştirilmediği için omuz hattına pervaz geçirilir. Daha sonra pervazın arasına kolun şeritleri dikilir. Son olarak da kolun etek ucu kıvrılır ve iki ucunun el dikişiyle birleştirilmesiyle kol tasarımının son işlemi gerçekleştirilir.

Fotoğraf 36 : Tasarım 2

Fotoğraf 37 : Tasarım 2

Fotoğraf 38 : Tasarım 2

Fotoğraf 39 : Tasarım 2

Fotoğraf 40 : Tasarım 2

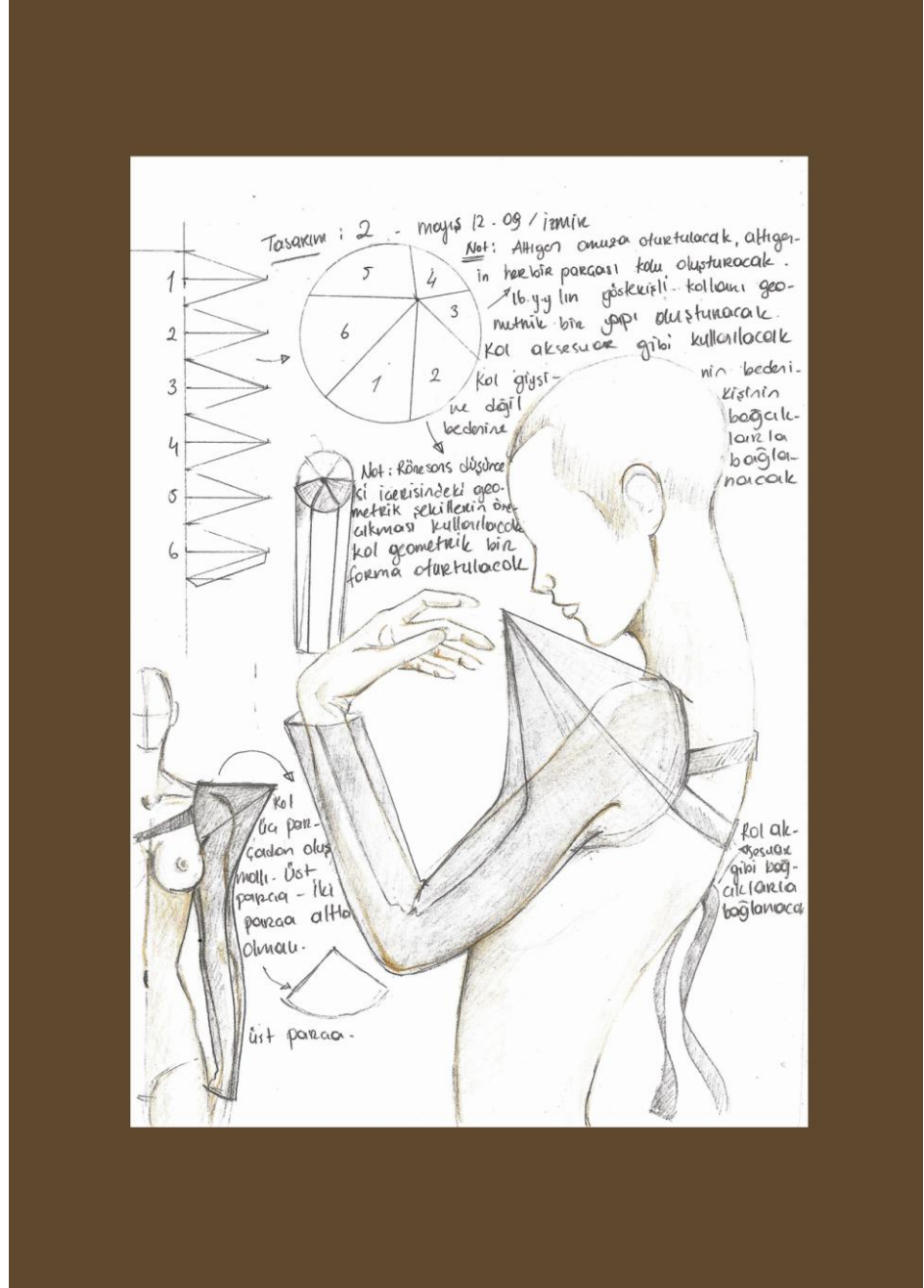
Fotoğraf 41 : Tasarım 2

5.3. Tasarım 3

Üçüncü kol formu tasarımı yapılırken daha önceden de bahsedildiği gibi dönemin sosyal yapısı, on altıncı yüzyılda giysiler oluşturulurken kullanılan kumaşlar, dikiş ve kalıp çıkarma teknikleri göz önüne alınmaktadır. Bu bilgilerin temel oluşturduğu kol formu tasarımında ilk olarak kol formu tasarımlarının eskizleri yapılmıştır. Eskizler aşağıda verilmektedir.

Üçüncü kol formu tasarımında da dikkat edilen en önemli noktalardan biri, yeni tasarımın aynen on altıncı yüzyılda kullanılan kol formu tasarımlarında olduğu gibi giysi bedenine veya doğrudan insan bedenine bağlanabilecek bir yapıda olmasıdır. Böylece giysi kolu bir aksesuar gibi kullanılmaktadır. Elbette kol formunun bu teknik özelliğinin yanı sıra, dönemin dikiş teknikleri ve kalıp uygulamaları da teknik analiz sonrasında göz önüne alınmıştır. Kol formu tasarımlarını yaparken dikkat edilen bir diğer önemli nokta ise dönemin sosyal yapısı ve bu yapıya uygun olarak kullanılan giysilerdir. Özellikle on altıncı yüzyılda Avrupa'yı anlatan

tarihi kaynaklar ve o yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar kalmayı başarmış giysiler, giysi kalıplarının çizimleri, resimler ve heykeller tasarıma önemli katkı sağlamıştır.

Şekil 187 : Eskiz 3

Üçüncü kol formu tasarımının düşünsel olarak eskizlerinin yapılmasının ardından kol formu kalıbının prova mankeninin ölçülerine göre hazırlanması işlemine başlanmıştır. Kol formu kalıplarının çıkarılması

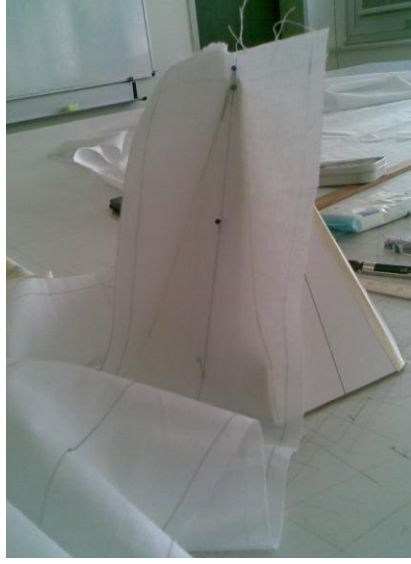
aşamasında, dönemin kolları ve kol temel kalıpları bilgilerinin oldukça yarar sağladığı anlaşılmıştır. On altıncı yüzyıl giysi kolu kalıpları ve kol temel kalıpları hakkında bilgi elde edilmesi sonucunda hem yapılan tasarımlar bu kalıplara göre düşünülmüş hem de tasarım kalıplarının çıkarılması esnasında dönemin kol kalıplarından ve temel kol kalıplarından faydalanılmıştır.

Bu kol formu tasarımının dikimi için gerekli olan kalıp, öncelikle temel oluşturacak olan kol temel kalıbıdır. Öncelikle kol temel kalıbı prova mankeninin ölçülerine göre kâğıt üzerinde oluşturulur. Bu kol tasarımı hayata geçirilirken kol temel kalıbının dışında, kol tasarımı bütünüyle drapaj yöntemiyle ortaya konmaktadır. Model uygulama işlemini gerçekleştirmek için öncelikle kâğıt üzerinde omuz yuvarlağı ölçüsüne uygun bir ölçüde tam daire çizilir. Daha sonra dairenin ölçüsü 6 eşit parçaya ayrılır. Her bir ölçü genişliğinde ikizkenar üçgenler oluşturulur. İkizkenar üçgenler karton üzerinde çizilir ve kesilir. Kartondan kesilen ikizkenar üçgenler birbiriyle birleştirilerek altıgen bir koni oluşturulur. Burada kartondan yapılan altıgen koninin yapılmasıyla amaçlanan; omuzda yeni bir form yaratmak için temel oluşturmaktır.

Fotoğraf 42 : Tasarım 3

Koni altıgenin oluşturulma aşamasından sonra kumaştan uzun şeritler kesilir ve koni altıgen kumaşla kaplanır.

Fotoğraf 43 : Tasarım 3

Fotoğraf 44 : Tasarım 3

Daha sonra altıgen koni, temel kol kalıbı giydirilmiş prova mankenin omzuna yerleştirilir. Kaplanan kumaş parçalarının her biri kol kalıbı üzerinde devam ederek kol formunu oluşturur. Bütün kol formu prova mankeni üzerinde hayata geçirildikten sonra manken üzerinden alınır ve kol kalıbı masaya yatırılır, ortaya çıkan hatların kâğıt üzerinde düzeltmeler yapılarak bir kopyası alınır. Fakat şeritler iptal edilir, kol formu üç parça olarak algılanır.

Fotoğraf 45 : Tasarım 3

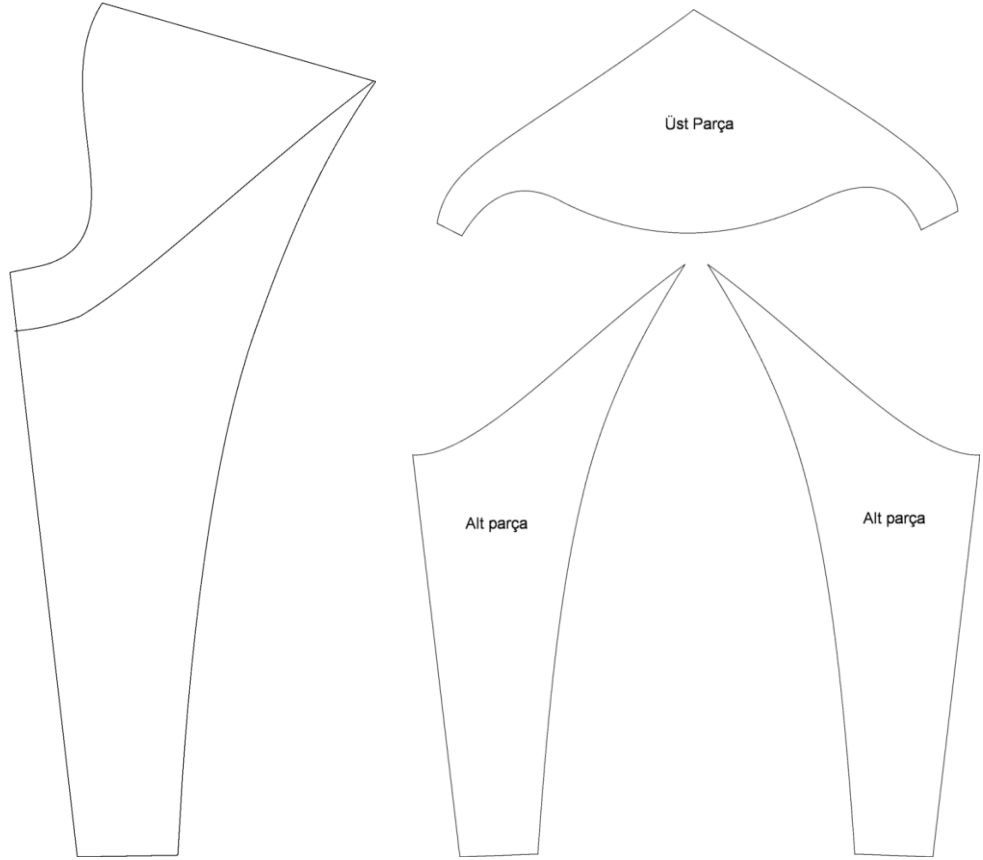
Fotoğraf 46: Tasarım 3

Fotoğraf 47: Tasarım 3

Fotoğraf 48 : Tasarım 3

Şekil 188 : Tasarım Kalıp 3

Böylece model uygulama işlemi yapılmış olur. Sonuç olarak elimizde üç parçadan oluşan bir kol formu tasarımı bulunmaktadır. Kol kalıbı ortaya çıktıktan sonra esas kumaşa yerleştirilir ve kesilir. Bu tasarımın uygulamasında da her bir parçaya tela yapıştırılır. Daha sonra kumaştan kesilen üç parça birbirine el dikişiyile birleştirilir. Omuz giysiyle birleşmeyeceği için pervazlanır. Pervazla ana kol arasına bedene bağlanması için şeritler dikilir. Son olarak da kolun etek ucu kıvrılır ve el dikişiyile dikilir. Böylece son tasarımda hayata geçmiş olur.

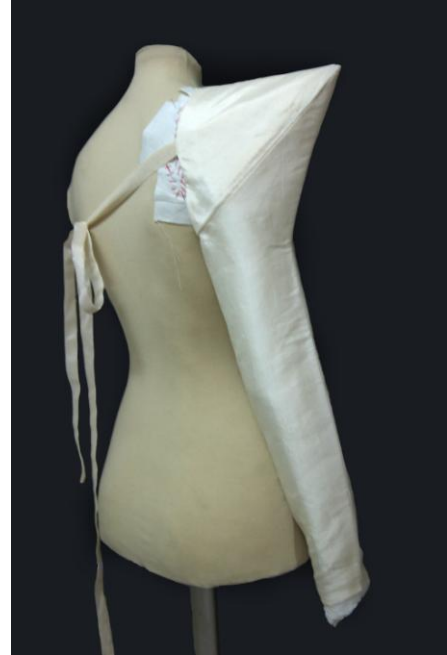
Fotoğraf 49 : Tasarım 3

Fotoğraf 50 : Tasarım 3

Fotoğraf 51 : Tasarım 3

Fotoğraf 52 : Tasarım

Fotoğraf 53 : Tasarım 3

Fotoğraf 54 : Tasarım 3

Sonuç

Avrupa'da yaşanan Rönesans hareketinin ardından, bugünkü anlamına en yakın şekliyle, ortaya çıktığına inanılan moda olgusunun (giysi modası) yirmi birinci yüzyılda her zamankinden daha da güçlü bir hale geldiği görülmektedir. Ancak başlangıçtan farklı olarak, ortaçağda soylu sınıfın hâkimiyeti altında olan moda olgusu artık bütün toplumsal sınıfların malı olmuştur.¹⁷⁴ Modern toplum insanı, sürekli bir yenilenme duygusu içerisinde yeni tasarımları yani modayı takip etmektedir. Bu doğrultuda da “yenilik” modanın varlığının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ancak “yenilik” gerçekte “hiç kimsenin daha önce hiç yapmadığı bir şey” anlamına gelse de giysi modası için “yenilik” her zaman tam olarak bu anlamı ifade etmemektedir. Çünkü giysi tasarımcıları kimi zaman kendilerine has gerekçelerle, tarihin daha eski bir döneminde tasarlanmış ve kullanılmış bir giysi formundan yola çıkarak “yeni” tasarımlar oluşturmaktadırlar.

Bu tarz bir tasarım süreci içerisine girecek bir tasarımcının fazladan donanımlara ihtiyaç duyacağına inanılmaktadır. Örneğin sadece modern çizgilerde tasarımlar yapan bir tasarımcının, dikilebilir tasarımlar üretebilmesi için az da olsa güncel kalıp bilgisine sahip olması gerekirken, ortaçağda kullanılmış bir kol formundan esinlenerek yeni bir tasarım ortaya koymak isteyen tasarımcının ise, ilham aldığı dönemin kol kalıbı bilgisine sahip olması gerekmektedir. Hatta tasarımında ortaya koymak istediği etkiye göre dönemin dikiş tekniklerini, kumaş çeşitlerini ve aksesuarlarını dahi araştırmalıdır. Tasarımcının bu şekilde tarihsel ve teknik bir araştırma sonucunda oluşturduğu temel ile yaratıcılığı arasındaki ilişkinin birbirini destekleyerek tasarımlarını güçlendirdiğine inanılmaktadır. Ancak tasarımcının oluşturmayı amaçladığı tasarımlara temel oluşturmak için yapacağı araştırmaların kendisine fazladan zaman, para ve emek kaybettireceği de aşikârdır. Tasarımcıya bu süreçte fayda sağlayacak en etkili materyallerin daha önceden bu amaca uygun olarak hazırlanmış bilimsel araştırmalar olacağı düşünülmektedir. Bu tarz araştırmalar arttığı

¹⁷⁴ Cem Hakko, **Moda Olgusu**, Vakko Yayınları, İstanbul, 1988, 51,58 s.

takdirde de daha üretken tasarımcıların, yaratıcı ve temelleri sağlam tasarımlar ortaya koyabileceğine inanılmaktadır.

Tez çalışmasında on altıncı yüz yıl kadın giysisi kol formları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu doğrultuda dönem giysi kolları önce görsel olarak değerlendirilmiş sonrasında ise bu giysi kollarının kalıp uygulamaları ve bu giysi kollarının gerçekliğinin ortaya konması için dikiş uygulamaları yapılmıştır. Kalıp uygulamaları dönemden kalan bazı kol kalıpları temel alınarak ortaya konmuştur. Yapılan on altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysisi kol formu analizleri sırasında, oldukça karmaşık yapıda olan tasarımların birebir uygulamalarını doğrudan temel kalıp üzerinden model geliştirme tekniği kullanılmıştır. Öncelikle drapaj tekniği uygulanmış fakat sonuca ulaşırken bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Daha sonra temel kol kalıbı üzerinden aşamalı olarak model uygulanmış ve örnek alınan kol formuna uygun kalıplar elde edilebilmiştir. Günümüzde karmaşık yapıda olan model uygulamalarının yapılabilmesi için genellikle drapaj tekniğine başvurulması önerilirken bu çalışmalarda temel kol kalıbı üzerinden model uygulama tekniğinin daha doğru ve sonuca daha çabuk ulaştırıcı bir teknik olduğu tespit edilmiştir.

Kalıp çalışmalarından üç tanesinin dikiş uygulamaları yapılmış ve örnek alınan kol ile karşılaştırılmıştır. Giysi kollarının dikiş uygulamaları yapılırken on altıncı yüzyılda kullanılan dikiş teknikleri ve malzemelere en yakın teknik ve malzemeler kullanılmıştır. Bu doğrultuda kol uygulamaları tamamen el dikişiyle yapılmıştır. Bunun sonucunda giysiyi veya onun bir parçası olan giysi kolunu hayata geçirirken el dikişi kullanmanın tasarımcıyı özgürleştiren bir unsur olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca el dikişi kullanımının on altıncı yüzyılda oldukça fazla detaya sahip ve çok çeşitlenmiş kol formlarının yaratılmasına büyük katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu gün dikiş makinesiyle gerçekleştirilmesi imkânsız formlar on altıncı yüz yılda el dikişiyle yapılabilmektedir. Ancak el dikişi büyük bir çaba ve titizlik istediği için on altıncı yüzyılda giysilerin ve giysi kollarının oluşturulmasının oldukça zaman alan bir teknik olduğu ve bu tip bir üretimin günümüzde ancak özel tasarımlarda kullanılabileceği anlaşılmıştır.

Tezin son bölümünde on altıncı yüz yıl Avrupa kadın giysisi kol formlarının teknik olarak bedene takılması fikrinden etkilenilmiş ve özgün tasarımlar yapılmıştır. Dönem giysi kolları detaylı bir şekilde incelendiğinde on altıncı yüzyıl Avrupa kadın giysisi kollarının bedenden ayrı bir şekilde tasarlandığı görülmüştür. Kollar adeta bir ayakkabı gibi farklı farklı giysilerle giyiliyor ve birçok farklı görünüm yakalanıyordu. Bu kullanım fikri özgün tasarımlara temel oluşturmuş ve yeni kollar bedenden ayrı bir aksesuar gibi tasarlanmıştır. Bu tarz bir giysi kolu kullanımı günümüzde giysi tasarımcıları tarafından düşünülmesi neredeyse imkânsız bir fikirdir. Bu fikre ulaşmak ancak on altıncı yüzyıl giysi kolları detaylı bir biçimde incelendiğinde “belki” bulunabilir. Yeni kol tasarımlarının formları ise on altıncı yüz yılda yapılmış kol formlarından farklıdır. Dönem kol formlarına benzer formlar yapmanın taklit olacağı fikrinden dolayı kol kalıbı üzerinde farklı formlar çalışılmıştır. Yeni tasarımlar temel kol kalıbından ve drapaj tekniğinden faydalanılarak, Denizli Buldan’da el tezgâhlarında üretilen Buldan ipeği kumaşından tamamen el dikişi ile oluşturulmuştur.

Günümüz moda dünyasında söz sahibi olabilmek özgün ve farklı tasarımlar yaratmaya bağlı olarak mümkün olmaktadır. Bu bağlamda giyside farklılık yaratacağımız en etkin giysi elemanı koldur. Bunların formlarını; dikiş ve kalıp tekniklerini, süsleme unsurlarını yeni tasarımlarda detaylandırmak mümkündür. On altıncı yüzyılda bir statü göstergesi olarak kullanılan giysi kolları günümüzde de aynı şekilde değerlendirilebilir. Böylece katma değeri yüksek giysiler tasarım, üretim ve satış sürecinde alternatif tasarımlarla beklentilere cevap verecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aldrich, Winifred; **Metrik Sistemle Kalıp Hazırlama Kadın Giyimi**, Çev: Elife Gündoğan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1995, Ankara

Berger, John; **Görme Biçimleri**, çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınevi, İstanbul, 2002

Bilgin, Nuri; **İnsan İlişkileri ve Kimlik**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2001

Crane, Diana; **Moda ve Gündemleri**, çev. Özge Çelik, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2003

Çardak, Fatma ve diğerleri; **Kalıp Hazırlama Kadın Dış Giyimi**, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Eğitim Şubesi Kalıp ve Konfeksiyon Hazırlama Birimi, İstanbul, 2006

Delanty, Gerard; **Avrupa'nın İcadı**, Adres Yayınları, çev. Hüsamettin İnanç, Ankara, 2004

Dereboy, Elif Jülide; **Kostüm ve Moda Tarihi**, İnkılâb Kitapevi, birinci basım, İstanbul 2004

Diakov , V ve Kovalev, S; **İlk Çağ Tarihi**, Yordam Kitap cilt 1, Çev. Özdemir İnce, İstanbul, 2008

Erdenir, F.H. Burak; **Avrupa Kimliği Pan-Milliyetçilikten Post-Milliyetçiliğe**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005

Güvenç, Bozkurt **Türk Kimliği: Kültür Tarihinin Kaynakları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994

Hakko, Cem; **Moda Olgusu**, Vakko Yayınları, İstanbul, 1988

Huberman, Leo; **Feodal Toplumdan Yirmibirinci Yüzyıla**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004

Işıklar, Yüksel ve diğerleri; **Giyim Kadın ve Çocuk Dış Giyimlerinde Temel Çizimler**, Devlet Kitapları, İstanbul, 1982

İnanç, Hüsamettin; **AB'ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, Adres Yayınları, Ankara 2005

Kaypakoğlu, Serdar; **Ulusal Ekonomilerin Bütünleşmesi Sürecinde Kimlik Sorunları ve İletişim**, Der Yayınları, İstanbul, 2000

Lee, Stephen J. ; **Avrupa Tarihinden Kesitler, (1494-1789)**, Dost Kitapevi, Ankara, 2002,

ÖZAY, Suhandan; **Eski Mısır Tekstil ve Giysi Tarihine Giriş**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1996

Sander, Oral; **Siyasi Tarih**, İmge Kitapevi, Ankara, 2005

Simmel, George; **Modern Kültürde Çatışma**, çev. Tanıl Bora, nazile Kalaycı, Elçin Gel, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003

Timur, Taner; **Osmanlı Kimliği**, İmge Kitapevi, Ankara, 2000

Turani, Adnan; **Çağdaş Sanat Felsefesi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998

Yurdusev, Ahmet Nuri; "Avrupa Kimliğinin Olusumu ve Türk Kimliği", A.Eralp (Ed.), **Türkiye ve Avrupa: Batılılaşma Kalkınma Demokrasi**, Ankara, İmge Kitapevi, 1997

Watson, Linda; **Modaya Yön Verenler**, Güncel Yayıncılık, çev. Güneş Ayas, İstanbul, 2007

Tekvin Genesis, **İncil**, Müjde Yayınevi, İstanbul, 2009

Yabancı Kaynaklar

Ashelford, Jane; **The Art of Dress Clothes and Society**, The National Trust, Londra, 2001

Arnold, Janet; **Patterns of Fashion** c1560–1620, Macmillan-QSM, Londra, 1985,

Baudot, François; **A History of Costume in the West**, Thames and Hudson, New York, 1996

Boucher, François ve Abrams, Harry N; **20,000 Years of Fashion**, Inc Publisher, New York, 1987

Bray, Natalie; **Dress Pattern Designing**, Blackwell Science Publishing, Londra, 1999

Donald Johanson ve Blake Edgar, **From Lucy to Language**, Weidenfield, New York, 1996

Ellen, Jay Diamond; **The World Fashion**, Fairchild Pulications, New York, 1997

Houston, Mary G. ; **Medieval Costume in England and France**, Dover Publications, Inc., New York 1996

Jackson, Sheila; **More Costume for the Stage**, The Herbert Press, Londra, 1993

Norris, Herbert; **Medieval Costume**, Paperback, USA, 1998.

Pendergast, Sara ve Tom; U.X.L.,**Fashion, Costume and Culture**, Cilt 1, Thomson Gale, Detroit, 2002

Pendergast, Sara ve Tom; U.X.L.,**Fashion, Costume and Culture**, Cilt 2, Thomson Gale, Detroit, 2002

Pendergast, Sara ve Tom; U.X.L., **Fashion, Costume and Culture**, Cilt 3, Thomson Gale, Detroit, 2002

Racinet, Albert; **The Historical Encyclopedia of Costume**, Facts On File, Londra, 2000

Scott, Jack Cassin; **The Illustrated Encyclopedia of Costume and Fashion from 1066 to the Present**, Studio Vista, Londra, 1998

Stiegler, Margarete; Herausgegeben von der Deutschen Bekleidungs-Akademie München, **Schnittkonstruktionen für Kleider und Blusen (System M. Müller& Sohn)**, Rundschau- Verlag Otto G. Königer GmbH& Co. München., Münih, 1997

Tortora, Phyllis G., Eubank, Keith; **Survey of Historic Costume A History of Western Dress**, Fairchild Publicaion, New York, 2004

Diğer Kaynaklar

Temel Britannica, 6. Basım, IVX. Cilt, Parlamento, Ana Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1993

Acaroğlu, Türker ve Diğerleri, **Meydan Larousse**, Sabah, 17.cilt.

Dergi

Kazazi, Arlinda "Giyim ve Moda", **Tekstil Konfeksiyon Teknoloji**, Haziran, Sayı:106, 1999

Saban Çalış, Ulus, Devlet ve Kimlik Labirentinde Türk Dış Politikası, **Liberal Düşünce: Türk Dış Politikasında Demokrasi, İnsan Hakları ve Kimlik Tartışmaları**, 4, 13 (1999)

Tez

Belek, Kaan; **Modernleşme Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006)

İnternet

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Moda> Erişim: 10.02.09

<http://www.evrin.gen.tr/articles.asp?id=1> Erişim: 12.06.09

<http://en.wikipedia.org/wiki/Houppelande> Erişim: 15.06.09

<http://www.gau.edu.tr/bildiriler/Bildiri5.pdf> Erişim: 12.06.2009

http://www.lbl.gov/Publications/Currents/Archive/view-assets/Nov-17-2006/Neanderthal_2D.jpg Erişim: 21.11.2008

<http://www.tdksozluk.com/sozara.php?qu=moda&ne=a> Erişim: 09.02.09

<http://www.geocities.com/SoHo/Studios/1940/garb.html> Erişim: 02.10.2008

http://www.yeniumitmodelistlik.com/moda_kavrami.php Erişim:
04.11.2008

<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=229363> Erişim:
12.06.09

http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCketim_toplumu Erişim: 10.02.2009

http://en.wikipedia.org/wiki/1200-1300_in_fashion ulaşma Erişim:
23.03.2009

http://www.virtue.to/articles/images/1133_real_mantle.jpg Erişim: 25 Mart
2009

http://en.wikipedia.org/wiki/1200-1300_in_fashion Erişim: 23.03.2009

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Maciejowski_Bible_Woman.jpg Erişim:
26.04.09

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/11/Adam-und-Eva-1513.jpg/200px-Adam-und-Eva-1513.jpg> Erişim: 21.11.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Codex_Manesse_Ulrich_von_Singenberg_detail.jpg Erişim: 26.04.09

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Villard_de_Honnecourt_-_Sketchbook_-_27-right.jpg Erişim: 26.04.09

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Romance_of_alexander.jpg Erişim:
26.04.09

http://i229.photobucket.com/albums/ee277/jefferyhodges/Edmund_blair_leighton_accolade-1.jpg Erişim: 24.03.09

<http://www.cross-roads.ru/dress-history/photo/cotardie/cotardie-0005.jpg>
Erişim: 15.04.09

<http://www.cross-roads.ru/dress-history/photo/cotardie/cotardie-0008.jpg>
Erişim: 15.04.09

http://www.costumes.org/history/greatwomen/10336_35.jpg Erişim:25 Mart
2009

http://www.costumes.org/history/greatwomen/10340_03.jpg Erişim:25 Mart
2009

<http://www.florentine-persona.com/femflorence.html> Erişim: 26.04.09

<http://www.elizabethancostume.net/reviews/margospatterns.html> Erişim:
12.05.09

<http://www.festiveattyre.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09

<http://www.festiveattyre.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09

<http://www.festiveattyre.com/gallery/linens/un7.html> Erişim: 02.04.09

http://www.costumes.org/history/greatwomen/10336_35.jpg Erişim:25 Mart
2009

http://www.metmuseum.org/toah/hd/sien/ho_06.1046.htm Erişim: 02.04.09

<http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/> Erişim: 12.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/flornotes/flornotes.html> Erişim:
12.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/diary/images/bronzino.jpg> Erişim
22.03.09

<http://www.festiveattyre.com/research/diary/images/flemdoublet.jpg>
Erişim:22.03.09

[http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=1%2F13%2F
&name=Isabella_de_medici.jpg](http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=1%2F13%2F&name=Isabella_de_medici.jpg) Erişim: 07.03.09

<http://www.elizabethancostume.net/reviews/wardrobe.html> Erişim:
03.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/florentine/flor20.html> Erişim:
19.03.09

<http://www.festiveattyre.com/research/florentine/flor20.html> Erişim:
19.03.09

<http://www.npg.org.uk/collections/search/largerimage.php?search=ss&sText=elizabeth+i&page=1&LinkID=mp01452&role=sit&rNo=9> Erişim: 30.03.09

<http://www.festiveattyre.com/research/florentine/flor23.html> Erişim:
17.03.09

<http://www.festiveattyre.com/research/florentine/flor23.html> Erişim:
17.03.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=c%2Fca%2F&name=Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg Erişim: 07.04.09

<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/1400-1500+in+fashion> Erişim:
08.04.09

<http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/> Erişim: 08.03.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=1%2F1d%2F&name=Vittore_Carpaccio_079.jpg Erişim: 08.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=f%2Ff2%2F&name=Araldi_pallavicino.jpg Erişim: 08.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=f%2Ff2%2F&name=Araldi_pallavicino.jpg Erişim: 08.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_/viewer.aspx?path=e%2Fe6%2F&name=Raffael_036.jpg Erişim: 08.04.09

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Raphael.woman.600pix.jpg> Erişim: 10.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor3.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor30.html> Erişim:
12.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor31.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor7.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor9.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor14.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor14.html> Erişim:
08.04.09

<http://www.festiveattyre.com/research/secondflor/secflor20.html>
Erişim:08.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._038.jpg Erişim: 10.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._022.jpg Erişim: 10.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84._017.jpg Erişim: 10.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cranach_dJ_Doppelportr%C3%A4t_NM.jpg Erişim: 10.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_Cranach_d._%C3%84.010.jpg Erişim: 10.04.09

<http://tudorhistory.org/seymour/janese3.jpg> Erişim: 08.04.09

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mary1_by_Eworth_2.jpg Erişim: 08.04.09

<http://faculty.wartburg.edu/wilson/arhistory/images/23/23-20.jpg> Erişim: 31.03.09

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Portrait_of_Bianca_Ponzoni_Anguissola,_by_Sofonisba_Anguissola.jpg Erişim: 09.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alonso_S%C3%A1nchez_Coello_004.jpg Erişim: 11.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=d%2Fd0%2F&name=VenetianLady1570.jpg Erişim: 09.04.09

<http://www.elizabethan-portraits.com/MargaretAudley.jpg> Erişim: 13.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=b%2Fbb%2F&name=Pourbus_lady_pomander.jpg Erişim: 12.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=7%2F77%2F&name=Gripsholm_Elizabeth.jpg Erişim: 09.04.09

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=a%2Fa4%2F&name=Eliz_Kitchner_portrait.jpg Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=2%2F22%2F&name=Elizabeth_Brydges_1589.jpg Erişim: 09.04.09

<http://www.elizabethi.org/us/wardrobe/> Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=3%2F35%2F&name=UnknownLady_Segar.jpg Erişim: 10.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=7%2F7d%2F&name=Ball_Henri_III_detail.jpg Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=c%2Fc7%2F&name=Robt_Peake_c1592.jpg Erişim: 12.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=5%2F5c%2F&name=Elizabeth1592.jpg Erişim: 10.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=0%2F03%2F&name=LetticeKnollys.jpg Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=c%2Fc7%2F&name=Isabella_buch2-251.jpg Erişim: 09.04.09

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isabel_de_Valois2.jpg Erişim: 15.04.09

http://courses.essex.ac.uk/LT/LT361/images/Elizabeth%20portraits/Images_Elizabeth.htm Erişim: 09.04.09

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=0%2F06%2F&name=MariadeMedici04.jpg Erişim: 10.04.09

http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Saadet%20BED%C3%9CK%20-

[%20%C5%9Eerife%20YILDIZ/G%C4%B0YS%C4%B0%20%20TASARIMI
NDA.....pdf](#) Erişim: 12.06.09

[http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=9%2F95%2F
&name=Bologna_marriage_women.jpg](http://encyclopedia.thefreedictionary.com/_viewer.aspx?path=9%2F95%2F&name=Bologna_marriage_women.jpg) Erişim: 26.04.09